This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

L. Austr. A. 72 d. 2

Yugoslavia
510
M815

MONUMENTA HISTORICO-JURIDICA

SLAVORUM MERIDIONALIUM.

PARS I. VOL. I.

STATUTA

ET

LEGES

CIVITATIS ET INSULAE

CURZULAE.

(1214—1558.)

EDI FECIT

ACADEMIA SCIENTIARUM ET ARTIUM SLAV. MER.

CURA

PROF. D^RIS J. J. HANEL.

BODL: LIBR.
FOREIGN
PROGRESS

ZAGRABIAE 1877.

TYPIS OFFICINAE SOCIETATIS TYPOGRAPHICAE.

APUD LEOP. HARTMAN.

MONUMENTA

HISTORICO-JURIDICA

SLAVORUM MERIDIONALIUM

EDIT

ACADEMIA SCIENTIARUM ET ARTIUM SLAVORUM MERIDIONALIUM.

PARS I.

STATUTA ET LEGES.

VOL I.

ZAGRABIAE 1877.

APUD LEOP. HARTMAN.

BIBLIOTHECA BODLEIANA

STATUTA

ET

LEGES

CIVITATIS ET INSULAE

CURZULAE.

(1214—1558.)

OPERA

PROF. D^RIS J. J. HANEL.

ZAGRABIAE 1877.

OFFICINA SOCIETATIS TYPOGRAPHICAE.

PRAEFATIO.

Literarum artiumque academia Slavorum meridionalium monumenta historico-juridica Slavorum meridionalium edere instituit eorumque edendorum curam mihi commisit.

Huius rei ordinem atque rationem talem academia comprobavit, ut antequam reliqua monumenta in lucem prodirent, statuta ante omnia ampliora et leges, quae maxime apud Slavos meridionales viguissent, ederentur, sive adhuc iam typis expressa sunt, sive nunquam antehac emissa.

Cui rationi ab academia praescriptae me applicans, viris doctis, qui iuris historiae perquirendae operam navant studiumque suum, statuta atque leges civitatis et insulae Curzulae primo loco ideo trado, quia inter omnia, quae apud Slavos meridionales exstant huius generis monumenta historico-juridica, antiquissima sunt.

Monumenta illo quem modo attuli titulo inscripta, hisce capitibus enarranda esse puto:

I. *Confirmatio et augmentatio statutorum civitatis ac insulae Curzulae, tempore Marsilii Georgii comitis facta.*

II. *Liber legum ac statutorum civitatis et insulae Curzulae.*

III. *Reformationes communis Curzulae.*

IV. *Litterae ducales aliaeque decisiones, privilegia communitatis ac universitatis populi et insulae Curzulae attinentes.*

Quae sit inter singulas has partes ratio, paucis explanetur verbis.

Librum legum ac statutorum anno 1214. ortum esse, inscriptione sua quidem liber ipse indicat, sed si statuta ipsa, qualia in altera huius editionis parte exstant inspexerimus, res nobis prorsus alia observabitur, neque difficulter nobis persvadebimus, magnis annorum intervallis singulas huius libri partes distare. Sed quanta sint haec annorum intervalla, quo modo antiquiores partes a posterioribus additamentis distribuendae sint, vel quod idem est, qua ratione

vetustissima statuti ipsius forma restituenda sit, sane incertum atque dubium est, ita ut pertractationem totius rei minus facilem esse vix quemquam, qui in eiusmodi rebus perquirendis versatur, latere queat.

In nonnulis quidem generalis consilii Curzulensis decretis dies atque annus adscriptus est; nonnulla quaedam alia tempore recentiore confecta esse ex singulis eorum proprietatibus, e toto qui dicitur charactere eorum concludere possumus: nihilominus quaestio oritur sane difficilis, num et quae totius statutorum libri partes illo, quem supra attulimus anno (1214) conscriptae sint.

Quae quaestio ut copiosius adumbretur et ad finem perducatur, maximi profecto momenti suppetitias nobis praebebit confirmatio illa et augmentatio statutorum civitatis ac insulae Curzulae, tempore Marsilii Georgii comitis facta, quam primo publicationis nostrae loco posuimus.

In confirmationis illius prooemio comes Curzulensis Marsilius Georgio, qui insula Curzula a. 1254. potitus est, cuiusque familia sub Venetorum reipublicae fide atque tutela usque ad annum 1353. eam retinuit, declarat, se „statuta de nouo inrenouata vrbe nouiter condere“ instituisse, iuratque, facturum se esse „racionem omnibus et singulis . . . secundum ciuitatis scripta statuta et scribenda“.

Statuta haec, iam antea scripta, Marsilius Georgio confirmat, eorumque tenorem ad verbum expressum reddit.

Quae si statuta, quae in Marsilii verbis continentur, quaeque a recentioribus additamentis speciali prooemio (pag. 20) satis perspicue distinguuntur, cum ordinationibus, quas liber legum ac statutorum civitatis et insulae Curzulae, sub II. typis exscriptus continet, comparaverimus, Statutorum capita I—LVII. cum statutis a Marsilio Georgio confirmatis prorsus congruere atque concordare videbimus.

Quod cum ita sit, nihil sane obstat, quin capita I—LVII. Statutorum libri antiquissimam omnium statutorum et Curzulensium legum esse partem statuamus, eaque ante a. 1254. iam conscripta esse pro certo habeamus.

Quam ob rem annum quoque 1214, quo statuta et ordinamenta confecta esse libri inscriptio ipsa indicat, ad cap. I—LVII. referendum esse, sine ulla dubitatione affirmare licet.

Statutis, antea iam vigentibus, atque a. 1256. confirmatis, Marsilius Georgio a. 1271. „vna cum iudicibus et consiliariis et cum laudacione tocius populi insule Curzole in rengo publico“ viginti nova statuta addidit, quae maxima ex parte reperimus in cap.

LVIII—LXIX. libri legum ac statutorum, eaque primam fuisse amplificationem principalium statutorum censemus.

Statuta noviter addita pari modo uti et vetera ab omnibus esse observanda Marsilius Georgio decrevit, judicibusque praescripsit, ut, „quando incipiunt et recipiunt officium iudicatus, debeant iurare in istis statutis, sicut et in aliis iurant, facere iusticiam et racionem, et teneantur per sacramentum de istis sicut de aliis".

Necessitate cogente statuta et postea diversis ordinationibus amplificata sunt et suppleta, donec omnia, denuo recensita, in unum redacta sunt volumen.

Novum hoc volumen in hac nostra editione sub nr. II. uti liber legum ac statutorum ciuitatis et insulae Curzulae typis editum exstat.

Quo autem tempore nova haec redactio sit perfecta, quaerendum est, cum legum liber ipse nulla prorsus proferat adminicula.

Si ea, quae cap. CLX. Reform. (pag. 113) de approbatione et autenticatione antiquarum consuetudinum a nobilibus ad hoc deputatis in scriptis resumptarum afferuntur, diligentius respiciamus, a vero vix aberrabimus, si statuta in eam formam, qua in legum ac statutorum libro ad nos pervenerunt, anno circiter 1432. redacta esse affirmemus.

Haec nostra sententia eo firmari videtur, quod ille legum ac statutorum liber nullam plane ordinationem recentiori tempore factam exhibet; post annum autem 1420., quo anno civitas et insula Curzulae Venetorum dicioni est subjecta, omnia Curzulae statuta denuo collecta atque in unum redacta esse volumen statuere necesse videtur. Quod quidem in reformationibus complures ordinationes iam ante a. 1432. institutae reperiuntur, id non tam gravis esse momenti putaverim, ut, quam supra laudavimus sententiam evertere queat, nam rerum naturae ipsi certe consentaneum est, ordinationes, a nobilibus ad consuetudines redigendas delegatis aut errore quodam aut ignorantia omissas, in nova reformationum collectione ponere; quae collectio sine dubio paulo post legum ac statutorum libri redactionem absolutam incepta est.

Hanc in collectionem praeter huiusmodi ordinationes ante a. 1232. rate factas generalis quoque consilii civitatis et insulae decreta edita, postquam veterum statutorum collectio perfecta est, uti necessitas exigebat, referebantur, partim ut pristina sive vetera statuta reformarentur, partim ut novae conditiones ordinarentur. Jussu dein comitis Stephani Magni haec decreta in unum volumen collecta

sunt, idque Statuto veteri uti volumen reformationum seu volumen novum opponebatur.*

Stephanus Magnus comitis munere fungebatur annis aut 1453. et 1454, aut 1454. et 1455; anno enim 1454. ille comes Curzulae commemoratur (cf. pag. 183. n. XXV. cum pag. 143. n. III.) hoc itaque tempore reformationes noviter esse collectas et redactas, satis aperte constat.

In editionis statutorum et reformationum secunda parte, de qua mox sum locuturus, praeter reformationes nonnulla quaedam alia literarum monumenta inveniuntur, quae a reformationum collectione non discernuntur; ipsam autem collectionem uno ex annis ante allatis perfectam esse, inscriptionis eius tenor ipse verisimile facit: „Haec sunt Reformationes Communis Curzulae authenticatae per priuilegia Ducalia, ex libro papireo in membranis redactae de mandato Magnifici et Generosi D. Stephani Magni, pro Illustrissimo Duc. Dom. Venetiarum etc. dictae Ciuitatis et Insulae Comitis dignissimi".

Praeter statutorum librum atque reformationum collectione novus est factus liber, in quo, brevi postquam civitas et insula sub Venetorum dicionem redacta est praecipuae et gravissimi momenti litterae ducales, comitum decisiones aliorumque magistratuum provisiones, quae ad civitatis et insulae statum eiusque privilegia pertinebant, referebantur.

Hic liber praesenti volumini sub nr. IV. insertus XCIV literarum monumenta ab a. 1420. usque ad a. 1558. continet, gravitas quorum sine dubio fecerat, ut apud consilium civitatis et insulae auctoritatem adipisceretur, quae par erat statuti veteris ac novi voluminis reformationum auctoritati.

A. 1622. iste liber uti collectio publica fide digna a judicibus civitatis Curzulae comiti fuit praesentatus, sicut ex sequenti, in fine ejus apposita annotatione apparet:

„MDCXVIII. DIE XXIII. JUNIJ.

Praesens liber praesentatus fuit in officio aduocatorum Communis per dominum Georgium Copranica uigore praecepti sibi facti ad instantiam legatorum nobilitatis Curzulae, cui de iure spectat.

A DI XVIIJ. APRILE MDCXXII.

Presentato all' illustrissimo signor Sigismundo Malatesta, conte di Curzula dalli spettabili signori Vincenzo Rosaneo et Nicolo Ismaelli,

* In decisione comitis de a. 1492. (pag. 208. n. LIV.) ad cap. CXIII. Reform. spectante collectio reformationum plane novi voluminis appellatione notatur.

giudici della corte maggior con interuento delli spettabili signori Geremia Giunio, Aluise Vidossio, Marco Bencileo, Siluestro Gabrielli et Giacomo Canauelli nobili, dicendo essere questo parte delli priuileggi della magnifica communità, qual presentatione fù fatta così richiesti da sua signoria illustrissima offerendosi ad dimostrar altri spediti che si trouaranno, qual è di carte, scritte n. quaranta".

— Collectiones sub nr. II—IV. typis nunc editae praecipui ut equidem puto fontes, ex quibus iuris publici et privati, quod longa annorum serie apud Curzulenses vigebat, historia perspiciatur, haberi possunt.

Praeter hos fontes commissiones tantummodo, quas Venetae reipublicae duces comitibus Curzulensibus dare solebant et relationes a comitibus Venetias missae, maioris sunt momenti. Haec quoque monumenta, quae postrema commemoravi, literarum artiumque academia Slavorum meridionalium edere instituit, huiusque rei curam academiae socio Sim. Ljubićio permisit.

Ob praecipuum, quo sunt ad iuris processum cognoscendum, momentum, duo adhuc brevia literarum monumenta, ordinem puto procedendi coram judicio ciuitatis Curzulae, et tarifam cancellariae Curzulensis in additamentis huius operis edere haud supervacaneum esse cogitavi.

— Quod ad fundamenta ipsa, quibus haec editio nostra nititur, attinet, pauca debeo, quae commemorem.

(ad I.) Confirmationem et augmentationem Marsilii Georgii typis jam expressas reperies apud Hormayr-um: „Geschichte Tirols. I. 2. Urk. nr. 307", sed editio haec admodum est vitiosa, lectio compluries corruptissima, ita ut ad iuris historiam investigandam minus idonea sit.

Benignitate tamen et comitate prof. Sim. Ljubićii, nationalis musei Zagrabiensis custodis facultas mihi monumenti huius perfectius edendi obvenit. Idem enim vir doctus iam ante in tabulario Sancti Marci Venetiis confirmationis et augmentationis illius autographum descripserat mihique suum exemplar utendum benigne permisit.

Autographum, ex quo Ljubićius exemplar suum exscripsit, in membrana claris atque compositis literis initio saec. XIV. conscriptum est et servatur nunc Venetiis in Sancti Marci tabulario „inter privilegia" sub nr. 56.

In exteriori manuscripti forte recentiori manu adscriptum est: „MCCLIIII. MCCLXV. Statuta Curzolae et iuramentum fidelitatis

communitatis factum comiti Curzolae et Melitae D. Marxilio Georgii Veneto in perpetuum."

Duabus his lectionibus adiutus, editionem meam confeci, lectionesque dissentientes variasque, vel corruptas, quas emendari posse censui, in annotatiunculis adumbrare conatus sum: in qua re ita versatus, ut editionem Hormayri signo Horm. lectionem descriptionis a Ljubićio confectae abbreviatura Ljub. notaverim. Eodem modo distributionem in capitula, ubi neque apud Horm., neque apud Ljub. invenitur et omnium capitum numerationem, eorumque cum singulis statutorum libri capitibus comparationem nequaquam omittendam fuisse putavi.

(ad II.) Libri legum ac statutorum civitatis et insulae Curzulae, quem sub nr. II. typis excudi curavi, unum tantummodo codicem manuscriptum investigare potui, eumque quem familia Caporensis Curzulae possidet. A qua cum nullo modo impetrare potuissem, ut mihi codicem ipsum Zagrabiae utendum concederent, cumque editione Veneta sola — de qua postea uberius dicam — hanc meam novam editionem fulcire noluissem, ipse me Curzulam contuli, ibique D. canonico dre. Cos. Petkovićio et urbis praefecto dre. Raph. Arnerio benigne intercedentibus licentiam codicis ipsius inspiciendi adeptus sum, ita ut hoc quoque monumentum perfectius, quam adhuc factum est, edere potuerim. Codicem ipsum in hac mea editione Caporianum *(Cap.)* appello.

Liber hic legum ac statutorum scriptus est in codice membraneo saec. XV., cuius singula folia 28 ctm. sunt longa, 21 ctm. lata. Codex ipse 46 folia comprehendit, quae — exceptis primis quatuor — numeris 1—42 signata sunt.

In pagina prima primi, numero non signati folii recentiori manu verba: „Haec sunt statuta Communis Curzulae" inscripta sunt. In pagina secunda eiusdem folii capitum index incipit, qui duabus columnis scriptus, sequentibus tribus paginis continuatur et in prima quarti folii pagina verbis: „Finis, Laus Deo", explicit. Index hic inscriptiones singulorum capitum continet cum suis numeris, minus tamen accurate appositis, ita ut compluries desit numerus, interdum etiam iteretur. Secunda pagina tertii folii, atque prima quarti vacuae sunt, in secunda autem pagina quarti folii reperitur totam fere paginam complectens, atque satis affabre confecta imago Christi in cruce pendentis, cruentis cum vulneribus; ad pedes crucifixi prostratae sunt imagines Mariae atque Joannis.

Prima pagina quinti folii, numero 1. signati incipit textus stau-

torum, per extensum manu clara et satis composite literis magnis scriptus. Folium primum atque secundum praecipue magnis literis scripta sunt, ita quidem ut quindecim iam versibus singulae paginae compleantur. Pagina prima tertii folii minoribus iam literis est scripta, quod inde perspici potest, quod 21 versum continet. In ceteris codicis paginis versuum numerus inter 20—23 variat.

Inscriptiones singulorum capitum rubro, saepius dilutiori colore sunt pictae; eodem modo magnae etiam, per duos vel tres versus textus se extendentes capitum literae initiales, quae interdum etiam satis pulchre sunt exornatae. Numeri singulorum capitum in fine inscriptionis sunt appositi, saepius autem, quum inscriptio totum versum explet, desunt. In capite CXIV. et seqq. recentior manus numeros minus accurate appossuit; capita denique LVII. et LVIII. uno eodemque numero LVII signata sunt, ita ut numeratio capitum sequentium uno numero a vero legitimoque capitum numero distet.

Nonnullis in locis codicis manuscripti rasurae reperiuntur, praecipue in inscriptionibus, quae quidem rasurae ipsa codicis scriptoris manu factae atque denuo superscriptae sunt. Interdum etiam singula verba omissa recentiori manu addita sunt.

Scribendi ratio ipsa sibi non constat, eadem enim verba diversis locis diversis modis haud raro scribuntur; nonnulla quoque librarii menda exstant.

— Hunc igitur codicem praecipuum fundamentum editioni statutorum ac legum Curzulensium supposui, ita quidem ut propriam scribendi rationem quam accuratissime amplexus, perspicua tantum modo menda emendaverim et lectiones tum demum mutaverim, quum rerum contextus sine dubio corruptus apparuit: quod utrumque tamen semper in adnotationibus adnotavi lectionemque, quam codex ipse praebet, adieci. Quoniam vero Statuta et Reformationes iam semel, ut supra commemoravi, Venetiis typis expressa sunt, codicis *Cap.* lectiones cum editione Veneta, quae ob antiquitatem suam et raritatem codicis manuscripti auctoritatem fere adaequat, comparare haud supervacaneum esse putavi. Quae comparatio, quantum ad meliorem textum restituendum profuerit, in adnotationibus ipsis explanavi.

Ut denique codicis manuscripti ipsius proprietates quam accuratissime proponerem, fidam descriptionem, totiusque primae paginae quarti folii imaginem addidi; quod eo magis faciendum esse putavi, quod certe mihi conscius sum, quam difficulter codex ipse inspiciendus pateat.

(ad III.) Reformationum collectionis praeter nonnullas nuperrime, ex editione Veneta ut equidem puto, factas descriptiones singula tantummodo codicis membranei manuscripti fragmenta Curzulae inveni.

Sunt autem in folio scripta manu lepida, literulis claris et compositis, singulis versibus lineis distinctis. Inscriptiones capitum rubro colore sunt pictae, nullis autem numeris signatae. Magnas, per quatuor versus se extendentes literas capitum initiales scriptor caeruleo ac rubro colore pulchre exornavit. Ratio scribendi eadem fere est, quae in codice *Cap.*

Fragmenta haec tanti modo pretii mihi esse videntur, quod ex iis, cum haud multo post cod. *Cap.* ergo altero saec. XV. dimidio conscripta sint, Reformationum collectionem Stephani Magni comitis temporibus ad finem perductam esse satis lucide apparet.

Ratione habita eorum, quod fragmenta haec paucas aliquot reformationes sc. finem cap. CVIII. atque capp. CIX—CXVI. ed. nostrae continent, ab editione autem Veneta nullo modo differrunt, editionem praesentem secundum editionem Venetiis iam factam instruxi, hoc solum discrimine interposito, ut in collectione reformationum cap. CC. ultimum posuerim, quia hoc caput ultimum tempore Stephani Magni comitis, cujus jussu collectio illa facta est, conceptum esse videtur.

Sed cum Reformationes Communis Curzulae saepenumero Statutum vetus respiciant, quomodo singulae eorum ordinationes se modificent, suppleant vel omnino inter se cohaereant, adnotationibus adumbrare studui.

— Quod autem ad editionem Statutorum et Reformationum, supra iam commemoratam, attinet, occasionem seu causam ei dedit sequens generalis proveditoris Dalmatiae et Albaniae provisio, quam in ipsa editione primo loco legimus:

„Noi Gio: Battista Grimani per la sereniss. sig. di Venetia, etc. proueditor generale in Dalmatia et Albania.

Il statuto delle leggi municipali della città di Curzola attrouandosi manuscritto corre rischio euidente, che smarisca à pregiuditio degl' interessi di quell' habitanti; il che volendo noi diuertire coll' essempio dell' altre città della prouincia, terminiamo coll' auttorità del generalato nostro, che li signori giudici di quella magnifica comunità et altri à chi incombe debbano nel termine di mesi trè prossimi hauer fatto stampar esso statuto à spese però della comunità, le quali doueranno esser preferite nella sodisfattione a qualsiuoglia altro creditore, ò beneficiato; et in caso d' innobedienza, possino i

giudici et altri capi, che saranno stati in carrico nel spatio delli sopradetti mesi trè, esser astretti dà cadauno a far stampar esso statuto a loro spese proprie, e s' intendano priui delli voti attiui e passiui nel loro conseglio, intendendosi nulle et inualide tutte le deliberationi, che si facessero con interuento d' alcuno delli sopradetti, che fossero incorsi nell' innobedienza. Commettendo a chi s' aspetta il registro e publicatione delle presenti, come pure la notificatione alli giudici et altri capi della magnifica comunità. In quorum fidem etc.

Di Zara li 28. Febraro 1642. More Veneto.

Gio: Battista Grimani proueditor general.

In luoco del
Sigillo di S.
Marco.

Martino Trapileo coad. etc.

1643. 13. Marzo.
Publicata." —

Re vera mox deinde in lucem prodiit liber in 4° sub titulo: Liber legum ac statutorum ciuitatis et insulae Curzulae. Jussu illustriss. excellentissimiq. D. Io. Baptistae Grimano proued. generalis Dalmat. et Alban. typis editus. Ducante sereniss. D. Francisco Ericcio Venetiarum principe. Atque vigili instante comitatu illustrissimi D. Federici Molino. Venetiis M.DC.XXXXIII. Ex typographia ducali Pinelliana. Superiorum permissu et priuilegio".

Editioni huic praemissa est sequens praefatio: „In editione Statutorum praefatio. Hoc ius ciuile proprium a priscis legislatoribus conditum, pro congruentia temporum reformatum, placito principis pluries animatum, ab erroribus, haud variata substantia, pro posse purgatum, nonnullis rubricis ad clariorem sensum reddactis, textubusq. adaptatis, obsequentiae debito, praelum petit. Motori vigilantissimo municipium monimenta asciscit, frugem sibi, atq. existimationem quaerit. Gloriosissimam rempublicam dominatricem deuoto, humilimoq. animo prosequitur et a primordiis deditionis magis in dies fide feruens incorrupta, aeternitatem illi precatur, sibimet nactam in ea gratiam iugem exoptat, ac vberrimam".

Praefationem imagines divorum patronorum civitatis et insulae Curzulae SS. Marci et Bartholamei sequuntur atque divi patroni totius Dalmatiae S. Hierolemi, sub quibus insigne generis Ducis rèpublicae Venetae exstat depictum; a dextera eius insigne generis proveditoris generalis Dalmatiae et Albaniae, a sinistra comitis

Curzulae est, infimo autem loco clipeus insignis civitatis Curzulae. Sequitur iam quam supra attuli provisio generalis proveditoris et tum denique index atque textus Statutorum et quidem in pagina sinistra originale latinum, in dextera autem versio italica.

Statutorum haec editio explet 44 folia, numeris signata.

In fine versionis posuit notarius sequentem clausulam: „Ego Io. Bap. Rosaneus q. Marci D. I. Philippi nob. Curzulen. pub. Imper. auctoritate Not. iussu clariss. D. comitis et magnificorum DD. iudicum, deffensorum, aliorumq; nobilium, Statuta huius magnif. communitatis fideliter ex autentico extraxi ac traduxi, meque in fidem subscripsi, ac signo meo solito roboraui in fidem etc. Anno Domini M.DC.X. — (L. S.)"

Simili modo sequitur in secunda libri parte collectio Reformationum.

Collectioni huic addita sunt nonnula excerpta litterarum ducalium, confirmationem statutorum spectantia, atque Catasticum illud omnium terrarum etc. quod in editione nostra in fine reformationum posuimus.

Tota haec altera pars complet 132 paginas, ex quibus 119 tantummodo numeris sunt signatae.

Praeter hanc nulla alia est facta editio. In nonnullis quidem exemplis annus M. DCLXXXXIII adscriptus invenitur, quasi esset annus alterius editionis factae; perspicuum tamen est, numerum *L* posterius majori spatio inter numeros C et X incusum esse, quo facilius exempla antiquiora venirent.*

(ad IV.). Quod denique ad litteras illas ducales aliasque decisiones, privilegia communitatis ac universitatis populi et insulae Curzulae attinentes, quas sub nr. IV. editioni huic inserui, attinet, paucis tantum explicabo.

In bibliotheca nobilis gentis de Arneri Curzulae, cuius gentiles per nonnulla iam saecula muneribus ibi atque dignitatibus funguntur, codicem manuscriptum chartaceum formae quartanariae inveni, qui ex 105 foliis numeris signatis constat et hac inscriptione inscriptus est: „Raccolta di lettere Ducali, terminazioni, atti e suffragij, concernenti uarie praerogatiue e priuilegij della mag: Communità, nec non dell' vniuersità del popolo e villici dell' isola di Corzola, trascritti secondo l' ordine dè tempi da un libro antico essistente in casa Arneri da mè D. Giacomo Can^co^ Arneri l' anno 1748."

Autographum ipsum, ex quo copia exscripta est, quamquam summam operam dedi, nullo modo invenire potui.

* Curzulae et ipse vidi tale exemplum. Cf. etiam Valentinelli — Bibliografia della Dalmazia e del Montenegro — p. 231.

Hic quoque liber, nusquam antea editus, praeter monumenta, quae supra iam attuli, haud spernendum, ut mihi quidem videtur, argumentum haberi potest, Reformationum collectionem re vera Stephani Magni temporis confectam et finitam esse. Omnia enim capita, quae in editione Veneta caput CC. sequuntur, in hoc libro continentur iis locis, in quibus ex annorum ordine ponenda erant, neque ullum ex praecedentibus capitibus ibi invenitur.

In ipsa eius libri editione scribendi rationi, qua scriptor codicis usus est, prorsus me accomodavi, ita tamen, ut literas initiales magnas, ubi necesse videbatur, parvis commutaverim.

— Haec igitur monumenta primo volumine operis, quod statuta et leges complectetur, edere institui. De quorum auctoritate, gravitate et momento, quo ad iuris historiam Slavorum meridionalium illustrandam sint, hoc loco dicere longum est. Hoc tantum moneo, prof. Wenzelium nonnulla quaedam de hac re in „Archivio fontium historiae Austriacae“ protulisse.*

Ut monumentorum horum cognitio ipsa facilior esset eorumque usus latius pateret, editioni praeter capitum indices rerum quoque ipsarum indicem addidi alphabeticum, glossario autem difficiliorum, quae ibi obversantur, verborum inter praetationem adieci. In conficiendo hoc glossario aliquantulum Glossarium mediae et infimae latinitatis Du-Cangeii (ult. ed.) et magnum linguae italicae lexicon Tommasei me adiuverunt.

Reliquum est, ut viris amplissimis, qui me in colligendis fontibus paratissima opera atque comitate adiuvarunt, dom. prof. Sim. Ljubićio Zagrabiensi, canonico Dri. C. Petkovićio, Dri R. Arnerio et familiae Caporensi Curzulensibus, sincerissimas quae debentur gratias agam.

Zagrabiae XII. ante Kalendas Februarii MDCCCLXXVII.

J. J. H.

* Archiv für Kunde österreichischer Geschichts-Quellen 1850. S. 511 sff.

I.

CONFIRMATIO ET AUGMENTATIO STATUTORUM
CIVITATIS AC INSULÆ CURZULÆ,
TFMPORE MARSILIJ GEORGIJ COMITIS FACTA.

SANCTI SPIRITUS ADSIT NOBIS GRATIA. ANNO DOMINI MCCLXV. INDICTIONE VIII. DIE XIII. INTRANTE MENSIS APRILIS.

„Annus millenus bis centum pentaque denus
Quatuor adiunctis dum petit yma deus
Curzura legatos mittens affectat honores
Ragusij comitem postulat ipsa sibi.
Tunc retinebat sibi comitatus sceptra sonora
Vindex et prudens iura dabat
Nomine Marsilius Georgij Venetusque fatetur;
Colla sibi subdunt omnibus atque suis
Tempus elapso venit gemino probus anno
Urbem construxit plurima tela ferrens
Plurima tela ferrens tunc ostibus intus et extra.
Tandem pervenit ethere vera salus
Marsilius dictus post nonos condidit annos
Jura salutifera quisque regatur eis.
Qui scelus atque nefas expellens intus ab urbe
Conservat populum, menia lauda dei
Nobilis ex villi factus, de paupere dives
Hic populus sparsus pluribus inde locis
Congeritur quod loco digne sit septus in ymo
Namque fides aberat per loca sparsa mala
Presbiter Antonius finxit nec plurima metra
Mandato domini posteritasque sciat.
Ragusij civis genus est galoppa vocatum
Fidus amicus erat, si quis amabat eum.“

Diuine prouidencie iusticia de celo prospexit que per mundi gubernatores et principes sine personarum accepcione confert vnicuique iura sua, de cuius trono procedit gladius bis acutus, scindes ab vtraque parte, iustum diuidens ab iniusto, stateram tenens pre manibus, omnibus equa librans.

Id circo nos Marsilius Georgij comes insularum Curzole et Mellete vna cum vniuersitate vrbis eiusdem Curzole per semitam iusticie proponentes incedere, ne aliquis ciuium forensium ductus errore, ferratur arbitrarie per auaricie fluctus, vt nauis sine regimine, karismatis graciam inuocantes, decernimus statuta, de nouo inrenouata vrbe, nouiter condere, quibus vnusquisque possit regi et debeat vtriusque sexus etasque vnanimiter gaudeat iure suo.

Nos uero comunitas Curzole omnes et singuli bona fide, fraude postposita, sponte, ui aliqua non coacti, iuramus per sancta dei euangelia, quod de cetero domino Marsilio prelibato, tamquam nostro comiti et domino in perpetuum fideles erimus et ipsum habebimus amodo in antea pro nostro comite et domino in perpetuum, sicut iurauimus et habuimus et habere debuimus a principio, quando supposuimus sibi nos et terram, et quando ipse uenit et cepit eam rehedificare nobiscum.

Et liceat ei dimittere loco suo aliquem uice comitem cum ipse residenciam non fecerit pro sue arbitrio uoluntatis, et quilibet comes pro suo habebit salario quingentas libras denariorum Venetorum paruorum pro comutacione decimarum et bannorum, que decime de cetero comiti nec alicui pertinentes ad comitatum et bona deueniant in comune, quorum medietatem sibi soluere teneamur in festo sanctorum apostolorum Phylipi et Jacobi. Heredum namque post mortem prefati comitis Marsilij, qui de eiusdem exierit sanquine, habebimus vnum maiorem etate pro comite et domino in perpetuum, si erit masculus ei tenebimus sicut domino Marsilio in omnibus et omnia tamquam pro nostro comite obedire et in rebus debitis respondere siue masculus erit siue femina heres: et si heres huiusmodi ante quintum decimum annum obierit pecatis exigentibus sine heredibus, liceat prelibato domino Marsilio de sua propinquorum progenie seu cognacione heredem et successorem relinquere et instituere ad comitatum Curzole et Mellete secundum quod ipse ordinauit uel ordinauerit ad suum uelle, qui heres uel successor in introytu comitatus iurabit ad sancta dei euangelia uexillum sancti Marci in manibus tenendo, regere nos fideliter secundum statuta nostra condita et condenda, et custodire, manutenere et non contrauenire; et nos iurabimus eidem esse fideles et obedire preceptis eius tamquam nostri comitis iuxta statuta scripta et scribenda, vt dictum est. Et si heres erit femina, erit nostra comitissa, et suus uir noster comes et rector; et si ipsa obedierit uel decesserit absque herede, deueniat comitatus ad vnum propinquiorem de sua progenie, vt dictum est, secundum quod ipse Marsilius ordinauit uel ordinauerit; et sic de herede in

heredem comitatus procedat. Et si non erit heres in legittima etate, a procuratoribus sancti Marci, qui per tempora fuerint, eligatur comes et rector vnus propinquior de sua progenie, qui regat ciuitatem et insulas, quamdiu peruenerit ad legittimam etatem, uel nupserit, si femina erit, alicui probo uiro, et ille electus a procuratoribus antedictis terciam partem salarii et tocius reddittus comitatus dare teneatur tam heredi masculo, quam femine, vsque ipse peruenerit ad quintum decimum annum et tantum dabit minus tercie partis, quantum placuerit domino Marsilio ordinare et si masculus tantum erit, femine soluat; et si ille comes propinquior, qui de sua erit progenie seu cognacione, non erit sufficiens, sit in examinacione et prouidencia domini ducis, qui pro tempore fuerit et sui parui et magni consilii discernere, vtrum sit ille sufficiens aut non; quod si non, et habeat heredem in minori etate, eligatur comes a procuratoribus sancti Marci, qui pro tempore fuerint, vnus de cognacione sua, qui regat ciuitatem et insulas maior etate et propinquior, dum vnus heredum illius insufficientis maior etate ad decimumoctauum annum peruenerit. Et cum ipse peruenerit ad illud tempus, succedat in comitatu, non obstante patris insufficiencia. Quod si non habuerit heredem ille insufficiens, de sua progenie propinquior et maior etate semper gradatim de herede[1] in heredem comitatus procedat.

Item nos vniuersitas Curzole, congregata ad sompnum campane, damus et concedimus vnanimiter nostro comiti Marsilio Georgio omnes terras et possessiones comitatus Curzole, vt habeat potestatem dandi, possidendi, infeudandi *illas,* scilicet hominibus forensibus, qui uoluerint esse ciues, qui teneantur omnia facere sicut ciuis quilibet vrbigena et omnia faciendi de ipsis in perpetuum libere et absolute tum in possessionibus quam in animalibus et rebus aliis pro suo uelle, quas comitatus habuerit ex antiquo, saluo illo, quod iuste et pacifice possedimus nos homines insule ab illo die, quo peruenit Marsilius in Curzolam ad rehedificandam ciuitatem per vnum annum ante, vt inferius denotatur.

Item nos Marsilius Goorgius comes Curzole et Mellete concedimus vniuersis et singulis hominibus insule Curzole omnes terras et possessiones, quas possidebant et laborabant ac tenebant sine fraude in comitatu predicto, secundum quod iuste et pacifice et quiete possidebant et habebant per vnum annum ante nostrum aduentum ad predictam insulam, qui fuit currente *anno domini millesimo ducentesimo quinquagesimo sexto, penultimo die iulij,* quod pacifice et quiete habebant et possidebant ipsi et sui heredes in perpetuum; et de ipsis suum uelle faciant, tamsi ille possessiones uel terre fuerint ab eis habite uel possesse et a suis antecessoribus, quam si fuerint de nostro comitatu predicto.

[1] Ap. Ljubić legitur: „de hinde".

*

Item nos Marsilius antedictus ordinando iubemus, quod si aliquis comitum, qui per tempora fuerint de nostris heredibus, uel successoribus, alienauerit, uendiderit, donauerit, inpignorauerit, infeudauerit, minuerit iura comitatus, uel comitatum in plures partes diuiserit,[1] ita quod duo comites uel plures simul et semel vno tempore comitatum regant, cadat de comitatu et soluat yperpera mille, quorum medietas deueniat ad meos commissarios seu constitutos seu constituendos vniuersitati eiusdem insule Curzole, res comitatus tam mobiles quam stabiles, et maior etate propinquorum de mea progenie gradatim succedat in comitatum, redimat et reducat comitatum et sua iura tam realia, quam personalia mobilia et inmobilia in statum pristinum integre absque aliqua diminucione. Et si quis ciuium vniuersi et singuli fecerint *aliquid contra hec statuta*, et prebatum fuerit per ydoneos testes et iudicatum per iudices communis iuratos,[2] cadant ab omni iure suo ad uelle comitis.

„Ego Marsilius comes Curzole et Mellete iuro bona fide sine fraude regere comitatum, custodire, manutenere, defendere homines istius ciuitatis et insule eius ad honorem dei et bonum statum ciuitatis Curzole et non diminuere comitatum nec res comitatus, vt supradictum est, et facere racionem omnibus et singulis ciuibus eque, sine personarum accepcione secundum ciuitatis scripta statuta et scribenda cum laude maioris partis ciuitatis, et que scripta non sunt, secundum puram consciencia, iusticiam dare equaliter cunctis *per hec sancta dei euangelia.*"

„Ego *p.* iuro ad sancta dei euangelia bona fide sine fraude seruare fidelitatem domino Marsilio nostro comiti et custodire illum in persona et rebus mobilibus et inmobilibus et in omnibus racionibus sui comitatus, et adiuuare illum contra omnes homines, qui maliciose uel aliquo mode uel ingenio, palam uel clam uoluerint illum offendere personaliter uel realiter, et obseruabo ei fidelitatem in perpetuum et adiuuabo ipsum ad manutenendum bonum statum ciuitatis Curzole et comitatus illius et ueritatem[3] dabo ad omnes raciones suas et iusticias complendas et non ero in aliqua societate uel compagnia per sacramentum uel fidanciam aut per promissionem, aut per vllum ingenium contra honorem domini nostri comitis et contra salutem ciuitatis Curzole aliquo tempore, et si sum in aliqua compagnia districcione sacramenti rumpam eam pro posse et non tenebo illud iuramentum uel fidanciam seu promissionem, nec aliud de cetero faciam in aliqua compagnia, immo dabo operam

---

[1] Ap. Ljubić et Hormayr: „dimiserit".

[2] Ap. Ljubić et Hormayr legitur: . . . „singuli fecerint et probatum etc. iuratos contra hec statuta fecerint, cadant" etc. Lectionem hanc, quae errore scriptoris difficilis est intellectu corrigendam utique censuimus.

[3] Ap. Ljubić et Hormayr: „virtutem."

toto posse conamine rumpendi eam et si scio, uel scirem aliquam compagniam factam, quam cicius potero, manifestabo eam domino, et quando dominus comes quesierit a me consilium, dabo ei rectum et fidelem, et ueritatem dicam et raciones et iusticias et directum in omnibus, que pertinent ad comitatum Curzole manifestabo et manutenebo, et omnia, que mihi dominus comes iuste perceperit obseruabo, et si aliquis de ipsis iusticiis uel racionibus habet aliquid, manifestabo domino comiti sine mora, et si ego habeo aliquid, reddam quam cicius potero, et amplius non tollam, et promitto bona fide sine fraude predicta omnia obseruare, et quod facio predicto domino Marsilio meo[1] comiti, tenear facere sibi et suis successoribus de quarto in quartum annum.

CAP I. DE HOMICIDIO.[2]

Item firmamus, quod quicumque fecerit homicidium, nisi se defendendo, quod possit bene probari defensio, mori debeat, si probatum fuerit ad minus per duos ydoneos testes uiros, aut accusatus confessus fuerit, uel si erit manifestum per publicam famam; et si ille talis fugerit et habuerit patrem uel matrem, uel vtrumque, post mortem eorum tota porcio sua mobilium et immobilium deueniat in potestatem[3] communitatis et sit in banno perpetualiter. Commune[4] cum maiori parte consilij vxori occisi uel suis heredibus debeat prouidere de illis bonis homicide usque ad medietatem, que peruenerint in commune. Et si illi, qui uocati fuerint per commune super hoc in testes, uenire recusauerint, uel uenti non dicerent ueritatem per iuramentum, soluant communi yperpera quinquaginta, et si non habuerint vnde soluere, manus sua dextera incidatur, et si fugerit dum non persoluerit centum yperpera, sit in banno perpetuali et forbanitus.

CAP. II. DE CONPAGNIA.

Item statuimus, quod ille, qui fecerit conpagniam contra honorem comitis et contra salutem ciuitatis et insularum, uel contra aliquos ciues, uel quod uellent resistere et impedire, quod dominus comes non impleret iusticiam, uel racionem de aliquo male-

[1] Sic ap. Hormayr; ap. Ljubić: „nunc comiti."
[2] Titulus iste deest ap. Ljubić. Cf. cap. I. Statuti.
[3] Ljub. et Horm.: potestate.
[4] Ljub. et Horm.: et sit in banno perpetualiter ad faciendum commune cum maiori parte etc. quod intelligi non potest. Nos vero, omissis verbis „ad faciendum", distinximus sententias distinguendas.

facto, uel maledicto per sacramentum uel promissionem aliquam firmitatis, et manifestum fuerit, uel probatum per duos ydoneos testes, ille, qui caput fuerit, perdat caput et omnia bona sua, et alii, qui fuerint in dicta conpagnia, soluat vnusquisque yperpera uigintiquinque; et si quis non habuerit vnde soluere, perdat manum dexteram; et si caput uel alii fugerint, sint in banno perpetuali et perdant omnia bona sua, et deueniant[1] in commune.

CAP. III. DE PERCUSSIONE GLADII.[2]

Item statuimus, quod quicumque percusserit aliquem de gladio, spata, uel maza de ferro, soluat uigintiquinque yperpera pro primo culpo et pro quolibet sequenti soluat quinque yperpera, nisi se defendendo, quod possit probari per duos ydoneos uiros; et si ille fugerit, comes accipiat de suis rebus in duplum; et si non habuerit tantas res, sit in banno quamdiu persoluerit bannum antedictum; et si non fugerit et captus fuerit et non habuerit vnde soluere, perdat manum dexteram; et percusso dominus comes cum maiori parte consilii a medietate banni et infra ad suum uelle prouideat.

CAP. IV. DE PERCUSSIONE PETRE.[3]

Item statuimus, quod quicumque percusserit aliquem de petra uel de maza alia preter quam de ferro, perdat quinque yperpera pro primo culpo, et pro quolibet culpo sequenti perdat duo yperpera;[4] et si percussus occasione[5] illius percussionis amitteret aliquod membrum, percussor perdat uigintiquinque yperpera; et si non habuerit vnde soluere, frustetur[6] et bulletur cum sola vna impressione sigilli; et si fugerit, comes accipiat de suis bonis in duplum; et si non habuerit tantas res, sit in banno, quamdiu soluerit bannum antedictum duplum; et percusso dominus comes cum maiori parte consilii a medietate banni et infra ad suum uelle prouideat.

---

[1] Sc. bona eorum.

[2] Cf. cap. III. Statuti.

[3] Sic Ljubić. Apud Hormayr: „De percussione“ tantummodo legitur. Cf. cap. IV. Statuti.

[4] Verba: „pro primo“ usque ad „yperpera“ apud Horm. apposita, ap. Ljubić desunt. Nos vero, respectu habito eorum, quae in cap. IV. Statuti dicuntur, et hic ista posuimus.

[5] Horm. habet: „accaso“, quod sensui non concordare censemus.

[6] Ap. Horm. „frustretur“, sine dubio errore typogr. legitur.

CAP. V. DE PERCUSSIONE MANUS.[1]

Item statuimus, quod si quis percusserit de manu uel iniecerit manus in aliquem uiolentas, perdat yperpera tria; et si non habuerit vnde soluere, frustetur; et si fugerit, comes accipiat de rebus suis in duplum; et si non habuerit tantas res, sit in banno, quamdiu persoluerit antedictum duplum; et si percussus reclamauerit, habeat medietatem banni et infra ad uoluntatem comitis et maioris partis consilii.

CAP. VI. DE LATRONIBUS.

Item statuimus, vt quicumque furatus fuerit peccus uel peccora, oues uel minutas bestias, reddat furtum in quadruplum; et porcum et asinum in triplum; boues et equos et iumenta in duplum et perdat ueritatem in perpetuum et credenciam in omni causa, et de pretio furti detur plena fides patrono, cui furtum fuerit,[2] per iuramentum. Et si furtum fecerit aliquis de ualencia duorum yperperorum et infra, et non habuerit vnde soluere, secundum quod dictum est supra, frustetur; et de ualencia duorum vsque quinque, et non habuerit vnde soluere, secundum quod dictum est supra, frustetur et bulletur vna impressione; et de ualencia quinque yperperorum vsque x. secundum quod dictum est supra, et non habuerit vnde soluere, perdat oculum sinistrum; et de ualencia decem vsque ad uiginti yperpera, et non habuerit vnde soluere, secundum quod dictum est superius, perdat manum sinistram; et de ualencia xx. vsque ad xxx. yperpera et non habuerit vnde soluere, secundum quod dictum est super, suspendatur; et si fugerit, sit in banno perpetuali et perdat omnia bona sua et deueniant[3] in commune. Et si ille, cui furtum[4] fuerit, non accusauerit uel concordauerit cum latrone et comes per alios sciuerit, habeat et portet illam penam, quam huiusmodi deberet fur portare, et latro suprascriptam penam portet; et si ille cui factum fuerit, furtum, infra octo dies reclamauerit coram domino comite, habeat medietatem banni, et si non reclamauerit, et comes per alios sciuerit, nihil habeat, sed perdat penam istam.

---

[1] Cf. cap. V. Statuti.
[2] Sc. factum. Pretium rei patronus iuramento suo affirmare debebat.
[3] Sc. bona ipsius.
[4] Sc. factum. Cf. inf.

CAP. VII. DE LATRONIBUS.[1]

Item statuimus, vt quicumque furatus fuerit in uinea fructus uel in campis segetes uel frumenta, uel bladum uel legumina, uel in ortis olera uel fructus, et probatum fuerit per vnum ydoneum testem cum iuramento et patronus affirmare uoluerit cum iuramento de quantitate furti, et quod uerum sit, quod furtum factum sit ei, fur restituat patrono totum furtum et soluat, si factum fuerit in die, quatuor yperpera et si in nocte, sex. Si patronus accusauerit furtum coram domino comite infra octo dies post furtum factum, habeat medietatem banni; quod si non accusauerit cum eo latrone, et comes per alios sciuerit, habeat et portet illam penam, quam fur huiusmodi debet portare et nichil sibi restituatur de banno isto et latro penam istam portet et perdat ueritatem; et si fugerit, sit in banno, quamdiu satisfecerit in duplum de banno isto.

CAP. VIII. DE ROBATORIBUS.[2]

Item statuimus, quod si quis robauerit[3] stratam in terra uel mari in nostro comitatu siue districtu, et acceperit uiolenter siue ciuis siue forensis ab vno yperpero et infra, persoluat quadruplum et perdat ueritatem et credenciam in perpetuum; et si non habuerit vnde soluere, frustetur et bulletur vna impressione, et ab vno yperpero vsque ad tria, et non habuerit vnde soluere in quadruplum, perdat vnum oculum[4] et a tribus vsque ad sex, et non habuerit vnde soluere quadruplum, perdat manum dexteram, et a sex vsque ad decem, et non habuerit vnde soluere quadruplum, perdat ambos oculos, et a decem superius, et non habuerit vnde soluere quadruplum, suspendatur; et si fugerit, sit in banno perpetuali et perdat omnia bona sua et deueniant in commune.

CAP. XI. DE EUNTIBUS IN CURSUM.[5]

Item statuimus, quod nullus ciuis debeat ire in cursum, et si quis iuerit, sit forbanitus in perpetuum ab illo die, quo inceperit

[1] Cf. cap. XIV. Statuti.

[2] Titulus deest ap. Ljubić et Hormayr. Nos vero apposuimus istum ad instar cap. XV. Statuti.

[3] Horm. legit roborauerit, quod evidenter est falsum.

[4] Ap. Ljubić: articulum, quod nequaquam probari posse, ex cap. XV. Statuti nec non ex poena perditionis amborum oculorum, inferius sequenti, constat. Cf. et infra cap. XI.

[5] Apposuimus, quamquam deest ap. Ljub. et Horm. Cf. cap. XVI. Statuti.

cursum facere; et si quis ciuium emerit a cursariis aliquid, perdat totum illud, quod emerit et deueniat[1] in commune; et si quis emptorem manifestauerit, habeat quartam partem rerum emptarum.

CAP. X. DE NAUI FRACTA.[2]

Item statuimus, quod si aliqua nauis propter naufragium ruperit[3] in nostri comitatus districtu, et homines nostrarum insularum iuuarent extrahere et traxerint de naui fracta seu mari, habeant quartam partem omnium rerum, quas ipsi traxerint in terram, seu in locum tutum.

CAP. XI. DE MULIERE SFORZATA.

Item statuimus, quod si aliquis sforzauerit mulierem solutam et ei fuerit equalis in genere, iuxta prouidenciam domini comitis uel consilii uel accipiat eam in vxorem, uel soluat ei triginta yperpera pro suis dotibus: et si fuerit ligata uel religiosa, uel nupta, soluat ei triginta yperpera pro iniuria.[4] Et si non fuerit equalis ei in genere, et rusticus sforzauerit aliquam nobiliorem se, incidatur ei pes et perdat oculum sinistrum, et si fugam ceperit, omnia bona deueniant in commune et commune prouideat mulieri passe iniuriam vsque ad triginta yperpera, si tanti ualoris fuerint bona sua, quod si non, prouideat ei secundum ualorem bonorum suorum.

CAP. XII. DE ERBARIA.[5]

Item statuimus, quod si aliqua mulier uel uir fecerit erbariam uel maleficium erbarie, propter quod homines possent mori uel perdere sensum uel membrum, et quod possit probari saltem per duos uiros ydoneos, quod per ipsam erbariam sit mortuus uel amiserit sensum uel membrum, igne comburatur; et si non moritur, uel non amittat sensum uel membrum,[6] sit in prouidencia domini comitis, qui habeat consilium, cum quibus sibi placuerit; et si fugerit, sit in banno et perdat omnia sua bona et deueniant in commune.

---

[1] Sc. res empta.
[2] Deest ap. Ljubić et Hormayr.
[3] Apud Hormayr: „rupis“ (?).
[4] Sic legitur ap. Hormayr. Apud Ljubić desunt verba: „suis dotibus“ usque ad „yperpera pro“.
[5] Deest ap. Ljubić. Cf. cap. XVII. Statuti.
[6] Verba: „igne — membrum“ desunt ap. Ljubić.

CAP. XIII. DE PERCUSSIONE MULIERUM.[1]

Item statuimus, quod si alique se mulieres ad inuicem percuterent de petra uel maza, aut fecissent percutere, que erit culpabilis, perdat yperpera sex et si non habuerit vnde soluere, stet in carcere quantum diu soluerit, et si percuteret de manibus, perdat tria yperpera et si non habuerit vnde soluere, stet in carcere quantum diu soluerit; et si percussa moriretur, percutrix pro homicida condempnetur, vt supra dictum est de homicidis. Et si vna dixerit alteri meretrix, et probatum fuerit ei per vnum testem, perdat vnum yperperum et percussa et que passa fuerit iniuriam, habeat medietatem banni.

CAP. XIV. DE FALSARIIS CARTARUM.[2]

Item statuimus, quod ille, qui fecerit cartulam falsam et probatum fuerit per duos ydoneos uiros, quod falsa est, perdat manum dexteram scriptor et ille qui fecerit eam fieri, uel aduxerit pro suo iuuamine ad placitum, perdat placitum et yperpera xx. et ueritatem suam in perpetuum in omnibus; et si carta fuerit patris uel aui aut suorum antecessorum, et uenerit ad placitum cum ea et probata et iudicata fuerit falsa per comitem et per maiorem partem suorum iudicum uel in toto uel in parte, uel uiciata, ille, qui duxerit eam, purget se iuramento duodecima manu sua, quod cartam illam nesciuit esse falsam, nec fecit eam fieri, nec sit falsarium, nec argumentauit eam per se uel alios, et perdat tantum placitum. Et si per ydoneos testes probatum fuerit, quod habuerit culpam de ille carta, perdat placitum et yperpera xx. et ueritatem suam et si iurare non poterit, eandem penam paciatur.

CAP. XV. DE FALSO TESTE.[3]

Item statuimus, quod si quis uocatus fuerit in testem et dixerit falsum testimonium et sibi probatum fuerit per duos uiros ydoneos, restituat illi, contra quem dixerit falsum testimonium totum illud, quod perdidit in placito propter suum falsum testimonium,[4] et perdat suam ueritatem et credenciam in omnibus et insuper amittat yperpera xv. et si fugerit sit in banno perpetuali.

---

[1] Deest ap. Ljubić. Cf. cap. XVIII. Statuti.

[2] Deest ap. Ljubić. Cf. cap. XIX. Statuti.

[3] Posuimus, respectu habito cap. XX. Statuti, quamquam deest ap. Ljubić et Hormayr.

[4] Verba: „totum“ usque ad „testimonium“ desunt ap. Ljubić.

CAP. XVI. DE PERCUSSIONE OFFICIALIUM.[1]

Item statuimus, quod quicumque percusserit quemcumque officialium[2] perdat yperpera decem; (si autem)[3] uel preconem, uel scutiferum uel nuncium curie, soluat yperpera quinque et si non habet vnde soluere, frustetur.

CAP. XVII. ORDINAMENTUM PRO SONITU CAMPANE.[4]

Item statuimus, quod si quis inuentus fuerit in nocte post tercium sonitum campane sine lumine uel stictio igneo ardente, det yperperum dimidium et cetera prout comes cum suo consilio uoluerit ordinare.

CAP. XVIII. DE TABERNARIJS.

Item statuimus, quod nullus tabernarius teneat tabernam apertam post sonitum campane secundum, et qui contrafecerit, uel uinum uendiderit, perdat denarios grossos octo, et si quis accusauerit, habeat medietatem.

CAP. XIX. DE UENDITIONE UINI.[5]

Item statuimus, quod si quis uendiderit uinum sine ordinamento domini comitis, uel eorum, qui erunt ordinati super hoc, soluat vnum yperperum et nichilominus ordinamentum recipiat a predictis et hoc teneatur facere tam in ciuitate, quam in insulis; et si quis accusauerit, habeat medietatem banni.

CAP. XX. DE UICTUALIBUS.[6]

Item statuimus de uictualibus, qui debent conducere in ciuitatem sub certo tempore, secundum quod inuentum fuerit et ordinatum per maiorem partem minoris consilii, seruentur in perpetuum.

CAP. XXI. DE MALEDICTIS.

Item statuimus, quod si quis uir uel mulier dixerit inter se uerba iniuriosa iudicibus ant consiliariis uel aliis officialibus, uel alia malefacta, que non sunt ante scripta in predictis capitulis, sit in

---

[1] Cf. cap. XXI. Statuti.
[2] Sic ap. Hormayr. Ljubić legit: „percusserit officialem“.
[3] Apposuimus disjungendi sententias causa.
[4] Sic Hormayr. Ap. Ljubić: „O. post sonitum c.“
[5] Deest ap. Ljubić et Hormayr.
[6] Cf. cap. XXI. Statuti.

prouidencia domini comitis et duorum de consilio, cum quibus comes uoluerit habere consilium; et tantum soluat inferius per ratum, quantum est minus[1] iniuriosum maledictum de male facto; et persona, que passa iniuriam maledicti uel malefacti, si reclamauerit, habeat medietatem banni.

CAP. XXII. DE UOCATIONE AD PLACITUM SUPER MALEFICIO.[2]

Statuimus, quod quicumque uocatus fuerit per comitem super maleficio uel maledicto per preconem preconizando in platea, si non uenerit, vbicumque fuerit, sub termino sibi assignato, sit culpabilis et portet illam penam secundum modum et ordinem statutum de maledictis[3] uel malefactis superioribus.[4]

CAP. XXIII. DE RATIONIBUS.[5]

Item statuimus, quod si aliquis uocatus fuerit ad rationem de mandato domini comitis per suum nuncium siue uerbo preconis siue per alium hominem cum sigillo, et non uenerit, cadat de iure suo super querimonia sibi facta,[6] nisi iustum habeat impedimentum, de quo se mandet excusando coram domino comite et comes cum maiori parte iudicum prouideat super illo impedimento, quod si iustum fuerit, det sibi terminum largiorem in prouidencia domini comitis.

CAP. XXIV. DE ELECTIONE IUDICUM ET OFFICIALIUM.

Item statuimus, quod comes, qui pro tempore fuerit uel uicecomes eligat tres iudices de medio in medium[7] annum et tres consiliarios, vt omnes sex sint consiliarii de paruo consilio per sacramentum ad iudicandum et consulendum quilibet in suo officio secundum formam statutorum ciuitatis et capitularis sibi dati, et comes cum illis sex uel maiori parte alios officiales eligat. Et iudices debeant iuste iudicare, odio, amore, timore, precio postposito,

---

[1] Ap. Ljubić: „nuncius", quod evidenter est falsum.

[2] Ap. Ljubić: „Si uocatus ad placitum super maleficio". Cf. cap. XXIII. Statuti.

[3] Ap. Ljubić et Hormayr: „antedictis", quod nullo modo probari posse censemus.

[4] „Superioribus" deest ap. Ljubić.

[5] Deest ap. Ljubić et Hormayr. Cf. cap. XXIV. Statuti.

[6] Ap. Ljubić: „super quesimoniam sibi facta tanta" sensui minime conveniunt.

[7] Apposuimus, quamquam deest ap. Ljubić et Hormayr. Cf. cap. XXVI. Statuti.

secundum statuta ciuitatis et vbi statuta non erunt scripta, secundum bonam et puram conscienciam suam et super quacumque re duxerint sentenciam promulgandam; habeant quindecimum pro salario; et si aliquis inceperit[1] respondere coram curia et placitare, non possit refutare aliquem iudicum, neque totam curiam et antequam sentenciam iudices dederint, accipiant pignora pro suo salario ab illo, pro quo sentencia est ferrenda et debeant esse omnibus iudices preter quam familie[2] comitis et eorum, qui ei pro denarijs seruiunt panem suum comedendo, quos comes debet examinare et iudicare ad suum uelle iuxta eorum merita.

CAP. XXV. DE RECUSATIONE JUDICUM.[3]

Item statuimus, quod si aliquis iudicum uel consiliariorum pertinuerit alicui, qui erit in placito, uel indiguerit consilio in tercio gradu consanquinitatis et supra, uel si fuerit agnatus in illo casu et placito seu consilio, licencietur a comite et aduersa pars possit nunciare domino comiti hoc si nesciuerit.

CAP. XXVI. DE ADUOCATIS.[4]

Item statuimus, quod per comitem et maiorem partem parui consilii duo aduocati debeant eligi, qui debeant aduocare propria iura hominum[5] tam insularum, quam forensium et defendere coram domino et suis iudicibus uel arbitris iusticias et rationes per sacramentum de medio in medium annum, vnusquisque pro parte sua et quilibet debet habere pro salario vnum denarium grossorum pro qualibet lite.[6]

CAP. XXVII. DE EODEM.

Item statuimus, quod in secundo gradu consanquinitatis et infra litem aduocatus iuratus si pertinuerit alicui, aduocare non teneatur contra illum si noluerit.

---

[1] Ljubić: „incipe"; Hormayr: „inecpe" (?).

[2] Horm: „qua familia".

[3] Neque Ljubić, neque Hormayr inscripserunt hoc capitulum. Cf. cap. XXVII. Statuti.

[4] Quod ad inscriptionem hujus, ac sequentium duorum capitulorum attinet, cf. cap. XXIX—XXXI. Statuti. Ap. Ljubić et Hormayr haec cap. non inscribuntur.

[5] Deest ap. Ljubić.

[6] Sic Hormayr. Ap. Ljubić legitur: „pro quolibet". Respicientes l. c. Statuti, potiorem habemus lectionem Hormayrii.

CAP. XXVIII. DE EODEM.

Item statuimus, quod per dominum comitem et per maiorem partem parui consilii duo aduocati debeant eligi de medio in medium annum, qui debeant inquirere et defendere iusticias et rationes communitatis per sacramentum et placitare coram curia[1] contra omnes malefactores et maledictores[2] preter quam contra consanquineos in secundo gradu et supra et cognatum[3] et debent habere decimam partem omnium rerum acquisitarum et iudicatarum communitati et illis personis, que portionem debent habere de penis malefactorum et maledictorum.

CAP. XXIX. DE ARBITRIS.[4]

Item statuimus, quod si aliquis uocatus fuerit ad placitum preter quam de maledicto uel malefacto, et noluerit respondere et placitare coram domino, curia, vtraque pars eligat arbitros, vna pars vnum uel duos, et altera pars totidem, et vnum det comes de medio nulli partium suspectum nec attinentem vni plus quam alteri, qui arbitri infra terminum, quem eis dominus comes prefixerit, diffiniant partes per sentenciam uel concordent sub pena sibi a domino comite data; et arbitri ab vno yperpero supra[5] debeant dare sentenciam in presencia domini comitis.

CAP. XXX. DE DILATIONIBUS.[6]

Item statuimus, quod si aliquis fuerit uocatus ad palacitum super aliqua ratione preter quam de maledicto uel de malefacto et quesierit terminum ad respondendum, si questio erit de v. yperperis et supra, uiro detur terminus octo dierum et uidue quindecim; et a quinque vsque ad vnum, uiro detur terminus quatuor dierum et mulieri vidue octo et ab vno inferius uiro detur terminus vnius diei et mulieri uidue duorum dierum.

CAP. XXXI. DE PLEZARIA ANTE IUDICIUM.[7]

Item statuimus, quod si aliquis uocatus fuerit ad placitum et aliquis quesiuerit ab vno yperpero super contra ipsum, ille, qui

[1] Deest ap. Hormayr.
[2] Ap. Ljubić et Hormayr: „maledict*os*“.
[3] Ap. Ljubić: „cognat*us*“.
[4] Deest ap. Ljubić et Hormayr. Inscripsimus ad instar cap. XXXII. Statuti.
[5] Deest ap. Hormayr.
[6] Deest inscriptio ap. Ljubić et Hormayr. Cf. cap. XXXIII. Statuti.
[7] Deest ap. Ljubić et Horm. Apposuimus titulum ex cap. XXXIV. Statuti.

fuerit uocatus, si non habuerit patrimonium seu mobilia in insula tanti ualoris, quanti erit placitum et peticio erit super eum, det plezariam soluere iudicatum.

CAP. XXXII. DE IUDICIIS FORENSIUM.[1]

Item statuimus, quod si uiatores, qui sunt in procinctu itineris forenses contra homines insule placitare uoluerint de aliqua ratione eadem die contracta, homo insule teneatur sibi statim sine aliquo termino respondere; et si ille forensis traheret hic moram, respondeat sibi vsque ad duos dies et sicut homo insule tenetur forensibus respondere, sic et forenses teneantur eis sub eodem termino et titulo facere rationem.

CAP. XXXIII. DE REFUTATIONE TESTIUM.[2]

Item statuimus, quod nullus, qui pertinuerit alicui in tercio gradu et super, uel cognatus fuerit, non possit perhibere testimonium pro ipso, sed contra ipsum sic.

CAP. XXXIV. DE EODEM.[3]

Item statuimus, quod nullus forensis, nec inimicus manifestus, neque robator strate, neque forbanitus, neque illi, qui amiserint suam credenciam et ueritatem[4] propter suum malefactum, super quo fuerint conuicti et condempnati per curiam, debeant recipi in testes.

CAP. XXXV. DE ARRIS.[5]

Item statuimus, quod si quis mercator emendo[6] aliquid ab aliquo, dederit vnum denarium paruum pro arris, mercatum sit firmum et uenditor teneatur dare et emptor recipere merces; ab vno denario supra si aliquis dederit arras, pro quo remanebit mercatum, ille teneatur soluere alteri parti arras in duplum.

CAP. XXXVI. DE TESTAMENTO.[7]

Item statuimus, quod si aliquis homo decesserit tam cum testamento, quam sine testamento, et habeat vnum filium uel plures

---

[1] Deest ap. Ljubić et Hormayr. Cf. cap. XXXV. Statuti.
[2] Deest ap. Ljubić. Cf. cap. XXXVI. Statuti.
[3] Cf. cap. XXXVII. Statuti.
[4] Ap. Ljubić: „virtutem".
[5] Cf. cap. XXXVIII. Statuti.
[6] Deest ap. Ljubić.
[7] Cf. cap. XXXIX. Statuti.

legittimos siue de vna vxore siue de pluribus matrimonialibus, debeant in bonis eius succedere tam mobilibus, quam immobilibus et debeant diuidi[1] equaliter bona illius; et si aliquis filiorum haberet filium,[2] uel filios, nepotem uel nepotes, infra gradum succedant[3] et recipiant moriente auo et patre, partem patris sui et sic intelligendum descendendo per lineam sanquinis; et si non habuerit aliquis fratrem uel filium uel filios, sed habuerit filiam uel filias, ille filie habeant partem patris sui sicut vnus fratrum et si illi fratres habuerint sororem uel sorores, teneantur maritare ipsam uel ipsas vsque ad decimum octauum annum, quod si noluerint,[4] possint se maritare, recipiendo portionem omnium rerum patris per ratum capitum de consilio aliorum suorum propinquorum.

CAP. XXXVII. DE DIUISIONE HEREDUM DUARUM VXORUM.[5]

Item statuimus, quod si aliquis habuerit de prima vxore filiam uel filias et de secunda et supra filium uel filios, et e conuerso,[6] omnes coequaliter diuidant bona patris.

CAP. XXXVIII. DE VXORE UIDUATA.[7]

Item statuimus, quod si aliquis homo habuerit vxorem et decesserit et vxor eius uoluerit possidere lectum mariti sui et non se maritare cum alio, possideat dotes suas et omnia bona uiri sine anichilatione uoluntaria et sit domina; et si uoluerit se maritare, extrahat tantum dotes suas et totum patrimonium remaneat heredibus.

CAP. XXXIX. DE EXTRACTIONE PRO ANIMA.[8]

Item statuimus, quod si uir uenerit ad mortem, possit extrahere de rebus suis mobilibus pro anima sua ad suum uelle.

---

[1] Ap. Ljubić evidenter false legitur: „dandi".

[2] Ap. Ljubić additur: „vel filiam", quod nequaquam probari posse, ex sequentibus patet.

[3] Ap. Ljubić et Hormayr acceptam lectionem: „uel nepotes *et* infra gradum, succedant et recipiant", sensui minime convenientem, emendavimus secundum sententiam, l. c. Statuti memoratam.

[4] Ap. Ljubić et Hormayr: „*u*oluerint".

[5] Cf. cap. XLI. Statuti.

[6] „Et e conuerso" deest ap. Hormayr.

[7] Cf. cap. XLII. Statuti.

[8] Deest ap. Hormayr. Cf. cap. XLIV. Statuti.

CAP. XL. DE ILLO, QUI MORITUR SINE HEREDIBUS INTESTATUS.[1]

Item statuimus, quod si aliquis moriatur intestatus, et non habuerit heredes, omnia bona sua deueniant ad patrem; et si non habuerit[2] patrem deueniant ad fratrem uel ad fratres uel heredes eorum; et si non habuerit fratrem uel fratres uel heredes eorum, deueniant ad propinquiorem de sua progenie.

CAP. XLI. DE CONFECTIONE TESTAMENTORUM.[3]

Item statuimus, quod si aliquis uoluerit condere testamentum tam in infirmitate corporis, quam in sanitate, dum tamen sit in sua bona memoria, debeat facere coram quatuor testibus, si non erit ibi notarius, et si erit, cum tribus testibus, alioquin nullius sit ualoris testamentum. Et si non erit ibi notarius, et fecerit coram quatuor testibus, heredes uel successores inducant testes, vt ueniant coram iurato notario communis[4] et duobus iudicibus, et perhybeant testimonium de testamento, de quo conficiatur publicum instrumentum infra xx. dies, alioquin testamentum sit friuolum et inane et heredes et successores, qui non induxerint eos ad testificandum intra illud tempus, restituant male ablata, si que testatoris fuerint et soluant communi[5] yperpera decem; et si plura testamenta fecerit, vt primum ualeat et omnia alia sunt cassa.

CAP. XLII. DE MERCATORIBUS.[6]

Item statuimus, qaod si aliquis pater miserit aliquem filium ad mercandum lucrum, et damnum, quod Deus auertat, erit supra bonis patris, et si non iuerit de uoluntate patris ad mercandum,[7] damnum, quod sibi acciderit sine aliqua obligacione debiti, non erit super patrem neque super res eius; et hoc intelligendum est de filio non diuiso a patre que diuisio debet approbari per ydoneos testes, siue per iuramentum, quia pater est et debet esse dominus in uita[8] sua et mater post mortem uiri sui.

---

[1] Cf. cap. XLV. Statuti.
[2] Verba: „heredes“ usque ad „habuerit“ desunt ap. Hormayr.
[3] Ap. Ljubić: „testamenti“. Cf. cap. XLVI. Statuti.
[4] Ap. Hormayr: „Comitis“.
[5] Ap. Hormayr: „Comiti“.
[6] Ap. Ljubić: „mercacionibus“. Cf. cap. XLVII. Statuti.
[7] Ap. Hormayr: „ad indicandum damnum“.
[8] Ap. Hormayr: „iura“, quod evidenter falsum esse constat.

CAP. XLIII. DE CUSTODIBUS IN NOCTE.[1]

Item statuimus, quod custodes de nocte debeant uigilare de ebdomada in ebdomadam per iuramentum et custodire fideliter et si aliquis obdormiret, qui deberet stare in sua uigilia, soluat denarios xij paruos, et si uenire noluerit, qualibet nocte, soluat per[2] totam ebdomadam denarium grossorum vnum, cuius medietas deueniat communi et alia custodibus.

CAP. XLIV. DE EXTRACTIONE BLADI EXTRA CIUITATEM.[3]

Item statuimus, quod quicumque extraxerit frumentum uel blada uel legumina extra ciuitatem et insulam, uel extraneis uendiderit ad portandum extra in alias partes, uel alienas prouincias, perdat totum frumentum uel blada uel legumina, qui sine precepto comitis fecerit hoc aliquo modo uel ingenio, et qui accusauerit, uel apprehenderit, habeat terciam partem tocius bladi.[4]

CAP. XLV. DE FRAUDATIONE DACIJ.[5]

Item statuimus, quod quicumque fraudauerit dacium aliquod ordinatum per comitem uel per maiorem partem[6] sui consilij, soluat in triplum dacium illud, quod fraudauerit, et qui accusauerit et probatum fuerit, habeat terciam partem.

CAP. XLVI. DE ILLIS, QUI CONDUCUNT HOMINES EXTRANEOS IN INSULAM AD RAPIENDUM.[7]

Item statuimus, quod quicumque conduxerit[8] de alia prouincia extraneum hominem in ciuitatem uel insulas aliquo signo uel ingenio uel indicatione uerbi uel facti, et tradiderit aliqua animalia et ei probatum fuerit per vnum ydoneum testem, uel confessus fuerit, restituat patrono omnia animalia et communi persoluat, vt supra dictum est in capitulo furti, et si combuserit uel fecerit

---

[1] Cf. cap. XLIX. Statuti.
[2] Ap. Hormayr: „vsque per“
[3] Cf. cap. L. Statuti.
[4] Lectiones corruptas ap. Ljubić et Hormayr: „qui accusauerit, habeat terciam partem, uel apprehenderit, tocius (terciam H.) blave“ corrigendas fuisse censemus ad instar cap. cit. Statuti.
[5] Cf. cap. LI. Statuti.
[6] Deest ap. Hormayr.
[7] Cf. cap. LII. Statuti.
[8] Deest ap. Hormayr.

comburi traditione et fraude, uel alias res tradiderit, perdat quadruplum in bladis et in rebus, quarum duas partes, si accusator uenerit ad patronum et dixerit malefactorem, patronus cum accusatore habeant tres partes, et si accusator uenerit ad comitem et manifestauerit malefactorem, patronus habeat solum terciam partem et commune cum accusatore alias duas partes; et si tradiderit aliquam personam hominis propter quod fuerit extracta furtiue ab insula, et sibi probatum fuerit per vnum ydoneum testem, si fuerit in seruitute, restituat patrono xx. yperpera uel seruiat ei[1] quamdiu restituerit seruum uel ancillam, et si fuerit in libertate,[2] soluat propinquioribus de parentela yperpera xxx, et sit in seruitute illi propinquo; et si non potuerit soluere, perdat vnum pedem, et nichilominus sit in seruitute quamdiu restituat personam traditam; et si fugerit, sit in banno perpetuali et perdat omnia bona sua, de quibus dentur propinquiori xxx. yperpera et residuum deueniat in commune.

CAP. XLVII. DE ORDINAMENTO SALIS.[3]

Item statuimus de sale, quod secundum quod ordinauerit comes cum maiori parte maioris consilij, in perpetuum obseruetur.

CAP. XLVIII. DE REFUTATIONE OFFICIALIUM NOLENCIUM ESSE IN OFFICIO.[4]

Item statuimus, quod si aliquis electus fuerit in nuncium uel in iudicem, uel in consilium, uel in aliquod officium ciuitatis, et esse noluerit, soluat yperpera v. nisi iustum impedimentum habuerit et sit in examinacione comitis et maioris partis minoris consilii.

CAP. XLIX. DE ORDINAMENTO UINI.

Item statuimus de uino, quod secundum quod ordinauerit comes cum maiori parte minoris consilii, seruentur in perpetuum.

CAP. L. DE PERCUSSIONE INFANCIUM.[5]

Item statuimus, quod infans a xiiij annis et infra et femina similiter, que fecerit aliqua de maleficijs prelibatis, sit in prouidencia domini[6] comitis et parui consilii ad puniendum eam, secundum quod ei iustius uidebitur.

[1] Ap. Ljubić: „servat et".
[2] Deest ap. Hormayr.
[3] Cf. cap. LIII. Statuti.
[4] Cf. cap. XXVIII. Statuti.
[5] Cf. cap. LIV. Statuti.
[6] Ap. Hormayr: „dicti".

CAP. LI. DE BLASFEMIA DEI.[1]

Item statuimus, quod si quis blasfemauerit deum uel sanctos suos, uel sacramenta ecclesiae et probatum ei fuerit per vnum testem, soluat vnum yperperum, et si non dederit, ligetur ad palum et stet per vnum diem ligatus et qui manifestauerit, habeat medietatem banni.

CAP. LII. DE UENDITIONE ARMORUM.[2]

Item statuimus, quod si quis uendiderit aliqua arma cursariis sine precepto domini comitis, soluat yperperos quatuor et perdat arma uel in quantum ualuerint arma, et accusator habeat medietatem banni et armorum.

CAP. LIII. DE UETATIONE ARMORUM.[3]

Item statuimus, quod quando comes uetauerit portare arma in die uel in nocte, secundum quod ordinatum fuerit et inuentum per ipsum et per maiorem partem parui consilii, seruetur in perpetuum.

In nomine Christi Dei eterni amen. Anno ab incarnacione domini nostri Jesu Christi millesimo ducentesimo septuagesimo primo, indictione quarta decima.

Nos Marsilius Georgius dei gracia comes Curzole et Melete, vna cum iudicibus et consiliariis et cum laudacione tocius populi insule Curzole in rengo publico laudato, prouidentes prouidimus illud, quod fuisset incrementum insule nostre ad hoc, vt bonum statum habeat, et de bono in melius augmentetur, existente vice comite pro dicto[4] Marsilio Georgio in Curzola nobile viro Lumpri[5] de Ceuallellis, filio domini Johannis de Ceuallellis de Jadra. Et super hoc missus fuit michi comiti Marsilio nobilis uir Iurcus de Bogodislo ciuis et fidelis noster,[6] ad confirmandum a me statuta inferius scripta, et nos uolumus, quod iudices, quando incipiunt et recipiunt officium iudicatum, debeant iurare in istis statutis, sicut et in aliis iurant, facere iusticiam et racionem, et teneantur per sacramentum de istis sicut de aliis.

---

[1] Cf. cap. LV. Statuti.
[2] Cf. cap. LVI. Statuti.
[3] Cf. cap. LVII. Statuti.
[4] Ap. Hormayr: „domino".
[5] Ap. Hormayr: „nobil*em* vir*um* Lumpum".
[6] Ljubić et Hormayr admodum corruptas hoc loco habent lectiones, quas emendandas utique putavimus.

CAP. I. DE INTRANTIBUS TERRAM ALIENAM.[1]

Statuentes statuimus, quod nullus homo neque femina sit ausus intrare terram alicuius persone nisi fuerit de licencia et mandato ipsius, cuius est terra, et si intrauerit sine licencia domini terre, perdat yperpera v. que ueniant ad commune et totum laborerium, quod miserit uel fecerit in eam, et laborerium, quod factum fuerit, sit domini, cuius est terra, nisi fuerit propinquus specialis,[2] qui habeat partem in dicta terra et ille, qui inceperit laborare, non perdat laborerium suum sed si aliquem propinquum suum habet aliquod ius in dicta terra, debeat satisfacere dicto inceptori secundum quod pro bonis hominibus erit iudicatum, qui dati fuerint a Comite[3] uel ab aliis, qui pro loco eius erunt, et soluat quilibet propinquus partem suam si uoluerit habere partem in dicto laborerio.

CAP. II. DE INTRANTIBUS DOMUM ALIENAM.[4]

Item statuimus et ordinamus, quod nullus homo nec femina sit ausus intrare in aliquam domum, et si intrauerit, soluat yperperos vj. quorum medietas sit communis et alia medietas illius, cui uis[5] facta est, et si concordauerit ille, cui facta est, amittat partem suam si probatum fuerit per bonos et ydoneos testes, uel per publicam famam erit manifestum.

CAP. III. DE TERMINO AD PLACITUM.[6]

Item statuimus et ordinamus, quod si aliquis uocatus fuerit ad placitum per furtum, et pecierit consilium, habeat terminum per tres dies et si non uenerit infra tres dies, cadat ab omni iure suo de dicto furto et super omnia bona sua soluat dictum furtum et bannum ordinatum, et non habeat aduocatum nisi melior (sit)[7] de domo sua. Et si fuerit aliquis insensatus uel follus, de dando ei aduocatum sit in prouidencia comitis uel uicecomitis et sue curie.

---

[1] Cf. cap. LVIII. Statuti. Neque praesens, neque sequentia capitula hujus augmentationis statutorum suprascriptorum sunt inscripta. Nos vero inscriptiones ex ipso Statuto quantum potest posuimus.

[2] Ap. Hormayr: „personalis".

[3] Ap. Ljubić: „commune".

[4] Cf. cap. LIX. Statuti.

[5] Ap. Ljubić et Hormayr legitur: „cuius vim f. e." quam lectionem corrigendam esse censemus ad instar lectionis cap. c. Statuti.

[6] Cf. cap, LX. Statuti.

[7] Apposuimus, quamquam deest ap. Ljubić et Hormayr.

CAP. IV. DE EDIFICATIONE DOMORUM.

Item statuimus, quod si aliquis hedificauerit domum in ciuitate cum calcina, si data fuerit sibi dicta domus per me comitem Marsilium uel per meum uicecomitem, sit sua, et si tenet eam in pace vno anno, saluo si ille non est in ciuitate in illo anno ad habitandum in ea, sicut alii ciues faciunt, qui habitant in ciuitate, sit amissa.

CAP. V. DE LATRONIBUS.

Item statuimus, quod quicumque furatus fuerit, sicut est in illo statuto,[1] saluo quod soluat pro vno decem de paruis animalibus et de magnis animalibus de vna quinque, et ille cui furtum factum fuerit, habeat suum capitale et alia diuidantur per medium, quorum medietas sit communis, et alia illius cui factum est furtum, et si ille, cui factum fuerit furtum, concordauerit cum latrone aliquo modo uel ingenio, perdat omne ius suum tam de capitali, quam de pena, si probatum fuerit per bonos testes, uel per publicam famam[2] fuerit manifestum.

CAP. VI. DE UERBIS INIURIOSIS.

Item statuimus. quod quicumque dixerit uel fecerit aliqua uerba iniuriosa iudicibus uel consiliariis uel ministerialibus uel alicui nuncio, quem comes uel uicecomes mitteret, perdat yperperos ij qui uenire debeant ad commune,[3] et si suprascripti concordarent se ad inuicem ad hoc vt commune posset sua banna admittere, sic admittere debeat yperperos ij, qui venire debeant in commune pro quolibet.

CAP. VII. DE UASTANTIBUS ALIENAS UINEAS.[4]

Item statuimus et ordinamus, quod si aliquis deuastauerit aliquam uineam, et inuentus fuerit ille, qui deuastauit uel confessus uel probatum per aliquos bonos et ydoneos testes, soluat illud damnum et yperperos x; et si ille, cui deuastata fuerit uinea concordabit cum malefactore, perdat omne ius suum et banna, que omnia deueniant in commune; et si non concordabit, habeat satisfaccionem sui damni et medietatem banni et alia medietas sit com-

---

[1] Cf. supra cap. VI. et Statuti cap. XII. sqq.
[2] Deest ap. Ljubić et Hormayr.
[3] Ap. Hormayr: „Comitem".
[4] Cf. cap. LXI. Statuti.

munis, et si fuerit per publicam famam manifestum concordium inter malefactorem et habentem damnum fecisse, omnia amittant et nichil habeant, vt superius dictum est, de iure suo.

CAP. VIII. DE SIMILI IUSTICIA CUM UICINIS.[1]

Item statuimus, quod amodo in antea talem racionem, qualem nostri uicini nobis faciunt, talem eis facere teneamur, saluo semper statum inprimis factum omnibus aliis gentibus, hoc intellecto, quod uicini nostri sint a Sybinico vsque ad Curzolam et a Curzola vsque ad Ragusium, et per totam terram firmam, saluo semper pacta inter nos et ipsos facta et Farra et Braza et Isla insule.

CAP. IX. DE CURIA AD PLENUM.[2]

Item statuimus, quod si comes uel uicecomes non potuerit se concordare in iudicio, mittat illud placitum in consilio paruo et illud, quod uiderint esse iustum, iudicabunt et fiat sentencia, hoc intellecto, quod non fiat contra iura comitatus uel honorem et quod non possit esse in illo consilio aliquis propinquus illarum parcium vsque in tercium gradum.

CAP. X. DE PASTORIBUS.[3]

Item statuimus, quod nullus pastor debeat scorticare aliqua animalia, nisi caput teneat se cum pelle et illud debeat presentare domino bestiarum et si non facit, debeat teneri pro latrone et iudicari pro latrone et habeat illam penam, que continetur in statuto latronum, et si dominus bestiarum concordabit cum dicto pastore contra dictum statutum et si probatum fuerit per ydoneos testes uel per publicam famam fuerit manifestum, perdat yperperos iiij que pena deueniat in commune.

CAP. XI. DE EODEM.[4]

Item statuimus, quod nullus pastor audeat tollere aliquam bestiam magnam uel paruam de suo communi sine licencia domini sui, et si abstulerit et inuentus fuerit, sit iudicatus pro latrone secundum formam statuti et si dominus bestiarum concordabit se

[1] Cf. cap. LXII. Statuti.
[2] Cf. cap. LXIII. Statuti.
[3] Cf. cap. LXIV. Statuti.
[4] Cf. cap. LXV. Statuti.

cum dicto latrone contra dictum statutum et probatum fuerit per ydoneos testes uel per publicam famam fuerit manifestum, sic perdat yperperos iiij, que pena deueniat in commune.

CAP. XII. DE EODEM.[1]

Item statuimus, quod si aliquis pastor dixerit se amisisse aliquam bestiam magnam uel paruam et nescierit, quis abstulerit eam, sit damnum super pastorem et credatur sacramentum domino animalium de dicto damno.

CAP. XIII. DE VSURIS.[2]

Item statuimus, quod nullus det ad vsuram, et qui dederit, perdat totam vsuram quam dabit et ille, qui receperit denarios ad vsuram, perdat yperperum vnum et qui concordabit, nichilominus perdat totum illud, quod continetur in dicto statuto aliquo modo uel ingenio, si probatum fuerit per ydoneos testes uel[3] per publicam famam erit manifestum.

CAP. XIV. DE OCCIDENTIBUS ROBATORES.[4]

Item statuimus, quod si aliquis noster ciuis defendendo se uel suas bestias aut socios suos contra aliquem forensem uenientem in insulam ad accipiendum per forciam uel alias res uoluerit accipere per uim et dictus ciuis noster defendendo se uel suas res interfecerit eum, nullo modo teneatur puniri dictus noster ciuis de aliqua pena et hoc intelligendum est, si dictum damnum ualebit vltra medium yperperum. Scilicet de nostris conuicinis, qui sunt et habitant a Sybinico vsque ad Curzolam et a Curzola vsque ad Ragusium et ab insula Fare, Brace et Isle et per totam terram firmam a Tragurio vsque ad Sybinicum.

CAP. XV. DE SALARIO PISTALDI.

Item statuimus quod pistaldus missus per commitem uel per uicecomitem uel per curiam, debeat habere pro suo precio, si ablata fuerit de bouis, uaccis, equis et iumentis pro vna quaque grossos iij de illis, qui inuenerit et de porcis et asinis pro vnoquoque grossos ij, et de paruis bestiis pro vna quaque grossum vnum pro suo salario.

---

[1] Cf. cap. LXVI. Statuti.
[2] Cf. cap. LXVII. Statuti. Ap. Hormayr deest hocce capitulum.
[3] Ap. Ljubić: et.
[4] Cf. cap. LXVIII. Statuti.

CAP. XVI. DD PETENTIBUS PARUUM CONSILIUM.[1]

Item statuimus, quod si aliquis placitauerit coram comite, uel uicecomite uel eius curia de yperperis xij supra, possit pettere paruum consilium vt esse debeat simul cum comite et cum suis iudicibus ad dictum placitum iudicandum, saluo quod in dicto consilio uel iudicio siue sentencia aliquis de suis propinquis esse non possit vsque ad tercium gradum, saluo tamen honore et iure dicti comitis et comitatus non teneatur in dicto statuto, quia dictum est in alio, quod fieri debet.

CAP. XVII. DE ACCIPIENTIBUS ALINEAS BESTIAS.[2]

Item statuimus per nos, quod si aliquis noster ciuis ibit per nostram insulam et iuisset ad bestias alicuius hominis et accepisset capretum uel agnellum aliquem, quod ille, qui accipiet, soluat vnum yperperum.

CAP. XVIII. DE EODEM.

Item si accepisset bestiam de anno in alio natam quod soluat yperperos ij; si dominus uel pastor se lamentasset eo, quod detur fides domino uel pastori cuius erit bestia siue bestie et quod soluat in continenti ante racionem et si non soluisset in continenti, quod soluat quinque yperperos et quod supradicti quinque yperperi sint et esse debeant communis per medietatem et alia medietas perueniat domino bestie.

CAP. XIX. DE PERCUSSIONE PASTORIS.

Item dicimus quod si qastor aliquis percussisset aliquem de petra uel de sita uel de aliqua arma, quod portet illam penam, que continetur in statuto communis et si non haberet vnde soluere per quemlibet grossum stet per vnum diem in carcere.

CAP. XX. DE EQUO DAMNUM FACIENTI.

Item dicimus, quod si aliquis homo dimisisset aliquem equum de illis, qui equitant in aliquo campo de tritico et faciet damnum aliquod, quod soluat quinque yperperos uel accepisset de frumento causa dandi super dictum equum uel equos et quod super dictum bannum perueniat medietas communi et alia medietas illi cuius est bladum.

---

[1] Cf. cap. LXIX. Statuti.

[2] Praesens, ac sequentia usque ad finem capitula desunt ap. Hormayr, neque ap. Ljubić inscribuntur, qua propter ea secundum materiam, in singulis pertractatam, inscripsimus.

II.

LIBER LEGUM AC STATUTORUM

CIUITATIS ET INSULAE CURZULAE.

In Dei eterni nomine. Amen.

„Hec sunt statuta, et ordinamenta communis, et hominum ciuitatis et insule Curçule, facta, edita, composita, et authenticata per minus, maius, et generale consilium eiusdem ciuitatis, et insule, in Millesimo, Ducentesimo Quartodecimo (anno) *Indictione secunda, et diebus infra dictum annum currentibus.“*

CAP. I. DE HOMICIDIO.

In primis statutum et ordinatum est, quod[1] quicunque fecerit homicidium, nisi se defendendo, que defensio possit legitime probari, mori[2] debeat; si probatum fuerit saltem per duos testes idoneos, aut accusatus confessus fuerit, uel per publicam famam erit manifestum; uidelicet, quod si fuerit nobilis, decapitetur; si uero popularis suspendatur, taliter quod moriatur. Qui homicida si fugerit, perdat terciam partem omnium bonorum suorum, que tercia pars diuidatur per medium inter commune Curçule et heredes illius, qui fuerit interfectus. Et si qui uocati fuerint in testes per commune super hoc, et uenire recusauerint,[3] uel si uenerint, et non dicerent ueritatem per iuramentum, soluant communi yperpera quinquaginta; et si (aliquis eorum) non habuerit vnde soluere, ei manus dextera amputetur; et si fugerit, sit in banno perpetuali perdendi ipsam manum, quovsque persoluerit ipsum bannum.

---

[1] Cap.: „quia“.
[2] Cap.: „si mori“ etc.
[3] Emendavimus ad instar ed. Ven. Cap.: „recusauerunt“.

CAP. II. DE HOMICIDIO INFANTIUM.

Item statutum et ordinatum est, quod si quis puer, uel puella annorum quatuordecim et infra fecerit homicidium, uel quomodolibet percusserit, hoc remaneat in prouidencia curie ad plenum, ad puniendum eum, uel eam prout ei iustius uidebitur.

CAP. III. DE PERCUSSIONE GLADII.

Item statuimus et ordinamus, quod quicunque percusserit aliquem de gladio, spata, uel maça de ferro, soluat pro primo culpo yperpera uigintiquinque, et pro quolibet culpo sequenti perdat yperpera quinque, nisi se defendendo, que defensio possit probari legitime saltem per duos idoneos uiros; et si percussor fugerit, regimen accipiat de rebus suis in duplum; et si non habuerit tantas res, sit in banno, quamdiu persoluerit bannum antedictum; et si captus fuerit, et non habuerit vnde soluere, perdat manum dexteram, et percusso prouideatur prout uidebitur regimini, uel maiori parti totius curie, vsque ad medietatem banni, et infra.

CAP. IV. DE PERCUSSIONE PETRE.

Item statutum et ordinatum est, quod quicunque percusserit aliquem do petra, uel maça alia, preterquam de ferro, perdat pro primo culpo yperpera quinque, et pro quolibet culpo sequenti perdat yperpera duo, et percusso prouideatur, vt supra.

CAP. V. DE PERCUSSIONE MANUS.

Item statutum et ordinatum est, quod quicunque percusserit de manu, uel iniecerit in aliquem manus uiolentas, perdat yperpera tria; et si non habuerit, vnde soluere, frustetur, et si fugerit, regimen accipiat de rebus suis in duplum, et si non habuerit tantas res, sit in banno, quamdiu persoluerit antedictum duplum; et si percussus reclamauerit, habeat medietatem banni, et infra ad uoluntatem maioris partis regiminis.

Et presens particula suppleatur, et intelligatur in omnibus capitulis percussionum.

CAP. VI. DE PERCUSSIONE IUDICUM.

Item statutum et ordinatum est, quod quicunque iniecerit manus uiolentas in aliquem iudicum scapilando, uel uerberando ipsum, soluat yperpera quindecim, et stet in carceribus vno mense; si quis uero percusserit iudicem de lapide, maça, uel fuste, perdat yperpera uiginti; si uero de spata, cultello, et alio ferro, soluat

pro primo culpo yperpera triginta et pro quolibet sequenti yperpera quinque et sedeat in carceribus, vt supra et non exeat, nisi soluat dictam penam; saluo se defendendo, que defensio possit legitime probari ad minus per duos idoneos testes, uel per publicam famam.

CAP. VII. DE ALIIS PERCUSSIONIBUS.

Item statutum et ordinatum est, quod quicunque percusserit quomodolibet, propter quam percussionem percussus incurreret dampnum et expensas, percussor soluat omnes medicinas et omne dampnum et interesse, quod incurreret percussus, quod sit in prouidencia maioris partis regiminis.

CAP. VIII. DE AMISSIONE MEMBRORUM.

Item statutum et ordinatum est, quod si qua persona percussa perderet aliquod membrum occasione percussionis, uidelicet manum, pedem, nasum, oculum, linguam, percussor[1] perdat yperpera centum, quorum medietas sit communis, et alia medietas illius, qui membrum perdiderit, si infra terminum accusauerit; et si percussor non habuerit vnde soluere, perdat membrum pro membro; nisi se defendendo, que defensio debeat legiptime probari per duos idoneos testes, uel per publicam famam.

CAP. IX. DE UERBIS INIURIOSIS.

Item statutum et ordinatum est, quod quicunque dixerit alicui uerba iniuriosa,[2] perdat yperpera duo, quorum medietas sit communis et alia iniuriam passi, si solus accusauerit; si uero dixerit aliquis iniuriam alicui in presencia regiminis ad bancum sedentis, soluat yperpera quatuor pro medietate communi, et alia medietate iniuriato accusanti, et si iniuriam passus accusare non uellet, nihilominus regimen per eius sacramentum teneatur punire maledicentem in yperperis duobus communi applicandis.

CAP. X. DE UERBIS INIURIOSIS IUDICUM.

Item statutum et ordinatum est, quod quicunque dixerit alicui iudicum uerba iniuriosa, uidelicet maiorum iudicum, soluat yperpera quatuor pre medi(etate)[3] communi, et alia medietate iudici, cui iniuria dicta fuerit, si solus accusauerit.

---

[1] Cap.: „*et* percussor".
[2] Cap.: „iuriosa", ev. mendum librarii.
[3] Cap.: „medi".

CAP. XI. DE IUDICIBUS UERBERANTIBUS.

Item statutum et ordinatum est, quod si quis iudicum maiorum uerberauerit aliquam personam quomodolibet de manu, maça, ferro, spata, cultello, uel scapilauerit, uel alio quocunque modo iniuriose percusserit, puniatur in duplum (illius) pene, qua puniretur vnusquisque[1] alius per statuta suprascripta, cuius pene accusator percussus habeat quartam partem, et commune tres partes; saluo semper percusso iure suo, membri, dampni, medicinarum, perdicionis temporis, prout in statuto superius continetur.

CAP. XII. DE LATRONIBUS.

Item statutum et ordinatum est, quod quicunque furatus fuerit aliquam bestiam minutam, uel aliquam domum apium, siue ulischiam, soluat yperpera uiginti, quorum medietas sit communis et alia medietas diuidatur per medium inter patronum et gastaldiones accusantes; si quis uero furatus fuerit equum, asinum, porcum, soluat quadruplum et semper latro stet in carceribus diebus octo, et tantum plus, quantum distulerit soluere penam predictam; cuius pene primo extrahatur capitale et residuum diuidatur in quatuor partes, quarum due partes sint communis, tercia patroni et quarta accusantis, siue gastaldionum si accusauerint; et latro semper priuetur fide et credencia, nec in testem recipiatur; et si reciperetur, eius testificacio non ualeat.

CAP. XIII. DE EODEM.

Item statutum et ordinatum est, quod quicunque furabitur amodo in antea bouem vnum, uel plures, infra vnum mensem soluat pro quolibet boue yperpera quinquaginta communi et satisfaciat dampnum patrono bonis uel bouum; et si non habuerit vnde soluere infra dictum terminum, fur laqueo suspendatur taliter, quod moriatur. Et si aliqua mulier furaretur dicta animalia, et non haberet vnde soluere infra dictum terminum, igne cremetur taliter, quod moriatur. Quarum pecuniarum medietas sit communis et alia medietas sit patroni et accusatoris, siue accusatorum, et fide priuetur fur, vt supra.

CAP. XIV. DE EODEM.

Item statutum et ordinatum est, quod quicunque furatus fuerit in uinea fructus, uel in campis segetes, uel furmenta, uel bladum,

---

[1] Cap.: „cuiuscunque pene puniretur vnusquisque“, etc. Non convenientem hanc lectionem emendandam censuimus.

uel tegumina, uel in hortis olera, uel fructus et probatum fuerit per vnum idoneum testem cum iuramento et patronus affirmare uoluerit cum iuramento de quantitate furti et quod uerum est, quod furtum factum fuerit ei, fur restituat totum furtum et soluat, si furtum factum fuerit in die, quatuor yperpera; et si in nocte, sex; et si patronus accusauerit furem infra octo dies post furtum factum, habeat medietatem banni, quod si non accusauerit, uel concordauerit cum latrone, nihil habeat, et portet illam penam, quam fur huiusmodi portare deberet et nihil sibi restituatur de banno, et latro nihilominus penam istam portet et perdat ueritatem. Et si fugerit, sit in banno quamdiu soluerit dictum bannum in duplum.

CAP. XV. DE ROBATORIBUS.

Item statutum et ordinatum est, quod quicunque robauerit stratam in terra, uel in mari in districtu Curçule, et acceperit uiolenter, siue ciuis, siue forensis fuerit, ab vno yperpero et infra, soluat quadruplum et perdat ueritatem et credenciam in perpetuum; et si non habuerit vnde soluere frustetur (et)[1] bulletur vna impressione; et si furatus fuerit, uel derobauerit ab vno yperpero vsque ad tria, et non habuerit vnde soluere in quadruplum, perdat vnum oculum; et a tribus vsque ad sex, et non habuerit vnde soluere quadruplum, perdat manum dexteram; et a sex vsque ad decem, (et) non habuerit vnde soluere quadruplum, perdat ambos oculos, et a decem superius, et non habuerit vnde soluere quadruplum, suspendatur taliter, quod moriatur; et si fugerit, sit in banno perpetuali et perdat omnia bona sua, que deueniant in commune.

CAP. XVI. DE EUNTIBUS IN CURSUM.

Item statutum et ordinatum est, quod nullus Curçulanus debeat ire in cursum; et si quis iuerit, sit banditus in perpetuum ab illo die, in quo inceperit ire in cursum et perdat omnia bona sua, que deueniant in commune; et si aliquo tempore peruenerit ad manus regiminis Curçule, suspendatur taliter, quod moriatur.

CAP. XVII. DE ERBARIA.

Item statutum et ordinatum est, quod si aliqua mulier, uel uir fecerit erbariam uel maleficium erbarie, propter quod homines possent mori, uel perdere sensum, uel membrum et quod possit probari saltem per duos idoneos testes, quod per ipsam erbariam sit

[1] Cap.: „*et*“ deest.

mortuus, uel amiserit sensum, uel membrum, igne comburatur; et si non moriretur, uel non amitteret sensum, uel membrum, sit in prouidencia curie; et si fugerit, sit in banno et perdat omnia bona sua, que deneniant in commune.

CAP. XVIII. DE PERCUSSIONIBUS MULIERUM.

Item statutum et ordinatum est, quod si alique mulieres percuterent se adinuicem de petra, uel maça, aut facerent percutere, illa, que erit culpabilis, perdat yperpera sex; et (si)[1] non habuerit vnde soluere, stet in carceribus quamdiu persoluerit; et si percuteret de manibus, perdat yperpera tria; et si non habuerit vnde soluere, stet in carceribus, quamdiu persoluerit;[2] et si percussa moriretur, percutrix pro homicida condempnetur; et si vna dixerit alteri obprobrium, perdat yperperum vnum, si probatum fuerit per vnum idoneum testem, et iniuriam passa habeat medietatem banni; et si percussa perderet aliquod membrum, intelligatur, et puniatur percutrix vt superius declaratur in statuto de perdicione membrorum.

CAP. XIX. DE FALSARIIS CARTARUM.

Item statutum et ordinatum est, quod ille qui fecerit instrumentum falsum et probatum fuerit per duos idoneos testes, scriptor perdat manum dexteram. Et ille, qui fecerit fieri, uel conduxit tale instrumentum falsum pro suo iuuamine ad placitum, perdat placitum, (et) yperpera uiginti communi applicanda et ueritatem suam in perpetuum in omnibus. Et si carta fuerit patris, matris, uel aui, aut suorum antecessorum et uenerit ad placitum cum ea, et probata et iudicata fuerit falsa per curiam uel per maiorem partem, uel in toto, uel in parte, uel uiciata, ille qui duxerit eam, purget se iuramento duodecima manu sua, quod cartam illam non sciuit esse falsam, nec fecit eam fieri, nec sciuit falsarium, nec augumentauit eam per se, uel per alios et perdat tantum placitum; et si per idoneos testes probatum fuerit, quod habuerit culpam de illa carta, perdat placitum et yperpera uiginti et ueritatem suam et (si) iurare non poterit, eandem penam paciatur.

CAP. XX. DE FALSO TESTE.

Item statutum et ordinatum est, quod si quis uocatus fuerit in testem, et dixerit falsum testimonium et probatum fuerit per duos

[1] Cap. deest.

[2] Verba: „et si percuteret“, usque ad: „quamdiu persoluerit“ desunt in ed. Ven.

uiros idoneos testes, restituat illi, contra quem dixerit falsum testimonium et perdat suam ueritatem et credenciam in perpetuum in omnibus et insuper perdat yperpera quindecim; et si fugerit, sit in banno perpetuali.

CAP. XXI. DE PERCUSSIONE OFFICIALIUM.

Item statutum est, quod quicunque percusserit preconem, uel nuncium curie, per curiam missum, cum manu, uel scapilauerit, perdat yperperos quinque; si uero cum maça, ferro, spata, et ceteris, puniatur prout in capitulo percussionum; et si percussor non habuerit vnde soluere, frustetur.

CAP. XXII. DE UICTUALIBUS.

Item statutum et ordinatum est, quod secundum quod ordinatum et inuentum fuerit de uictualibus, que debent conduci in ciuitatem sub certo tempore, per maiorem partem curie, seruetur in perpetuum.

CAP. XXIII. DE UOCATIONE AD PLACITUM.

Item statutum et ordinatum est, quod quicunque uocatus fuerit per curiam super maleficio, uel maledicto per preconem, preconiçando in platea, si non uenerit, vbicunque fuerit, sub termino sibi assignato, sit culpabilis et portet illam penam secundum modum, et ordinem statuti de antedictis maledictis et malefactis.

CAP. XXIV. DE RATIONIBUS.

Item statutum et ordinatum est, quod si aliquis uocatus fuerit ad rationem de mandato curie per eius nuncium, siue uerbo preconis, siue per alium hominem cum sigillo et non uenerit,[1] cadat de iure suo super querimonia sibi facta cum iuramento petentis;[2] saluo si iustum impedimentum habuerit, de quo mandet se excusando coram curia; et curia super illo impedimento (prouideat),[3] quod si iustum fuerit, det sibi terminum largiorem in providencia[4] maioris partis curie.

CAP. XXV. DE APPELLATIONIBUS.[5]

Item statutum est, quod vnaqueque sentencia tam ciuilis, quam criminalis possit appellari, si ille, contra quem est sentencia lata,

[1] „Et non uenerit" deest in ed. Ven.
[2] Ed Ven.: „praesentis".
[3] Deest in Cod. Cap.
[4] Deest in ed. Ven.
[5] Sententia hujus capituli modificata est, quoad appellationes in causis

sentiret se grauatum et uellet appellare, quod facere debeat infra dies octo post sentenciam latam et curia debeat[1] sibi firmare terminum prosequendi dictam appellationem, quod si non appellauerit, uel non prosecutus fuerit infra terminum, nullo modo rumpere possit.

CAP. XXVI. DE ELECTIONE IUDICUM.[2]

Item statuimus, quod comes, qui pro tempore fuerit, eligat tres iudices de medio in medium annum, quos iudices consilium confirmet; et si consilium non esset contentum de dictis iudicibus, uel aliquo ipsorum, comes teneatur mutare ipsum, uel ipsos, donec consilium fuerit contentum, et ipsos confirmauerit; et deinde dominus comes (et)[3] isti tres iudices simul eligant tres iudices, qui sint consiliarii de paruo consilio per sacramentum ad iudicandum et consulendum quilibet in suo officio secundum formam statutorum ciuitatis et capitularis sibi dati; et comes cum illis sex, uel maiori parte alios officiales eligat. Et iudices debeant iuste iudicare, odio, amore, timore, prece, pretio postpositis, secundum statuta ciuitatis; et vbi statuta non erunt scripta, secundum puram, et bonam eorum conscienciam; et si aliquis inceperit respondere et placitare coram curia, non possit refutare aliquem iudicum, neque totam curiam.

CAP. XXVII. DE REFUTATIONE IUDICUM.

Item statuimus, quod si aliquis iudicum, uel consiliariorum pertinuerit alicui, qui erit in placito, uel indiguerit consilio, in tertio gradu consanquinitatis et supra, uel si fuerit cognatus, in illo casu et placito, seu consilio licencietur a comite, et aduersa pars possit nuntiare comiti, si hoc nesciet.

CAP. XXVIII. DE ELECTIONE[4] OFFICIALIUM.

Item statuimus, quod quicunque electus fuerit in nuntium, uel in iudicem, uel in consiliarium, uel in aliquod officium ciuitatis, et insule, et esse noluerit, soluat yperpera quinque; nisi iustum habuerit impedimentum, quod sit in prouidencia curie, uel maioris partis.

---

criminalibus, nec non quoad consequentias temerariae appellationis, duobus reformationibus, sub cap. CI. ac CXXIII. Reform. citatis.

[1] Cap.: „habeat“.

[2] Sententia hujus capituli cassata est per reformationem a. 1418. Cf. cap. CXXXIX. Reform..

[3] Deest in Cod. Cap.

[4] Ed. Ven.: „renuntiatione“.

CAP. XXIX. DE ADUOCATIS.

Item statuimus, quod curia ad plenum eligat quatuor aduocatos, qui debeant et teneantur aduocare, per eorum sacramentum, iura omnia, tam communis Curçule, quam aliorum hominum, tam insule, quam forensium,[1] et defendere coram regimine, uel arbitris iudicibus iustitias et raciones de medio in medium annum; et quilibet aduocatus habere debeat pro qualibet lite grossum vnum et teneatur aduocare vsque ad finitam questionem per sacramentum.

CAP. XXX. DE EODEM.

Item statuimus, quod in secundo gradu consanguinitatis et infra, aduocatus iuratus, si pertinuerit alicui, aduocare non teneatur contra illum, si noluerit.

CAP. XXXI. DE EODEM.

Item statuimus, quod per curiam ad plenum debeant eligi quatuor aduocati de medio in medium annum, qui debeant defendere per eorum sacramentum iustitias et raciones tam communitatis, quam aliarum quarum cunque personarum et placitare coram curia contra omnes malefactores et maledictores, preterquam contra consanguineum in secundo gradu et supra et contra cognatum.

CAP. XXXII. DE ARBITRIS.

Item statuimus, quod si aliquis uocatus fuerit ad placitum, preterquam de maledicto, uel malefacto, et noluerit respondere et placitare coram curia, vtraque pars eligat arbitros, vna pars vnum, uel duos et altera pars totidem, et vnum det comes de medio nulli parcium suspectum, nec attinentem vni plus quam alteri, qui arbitri infra terminum, quem eis curia prefixerit diffiniant questionem per sentenciam uel condemnent sub pena a curia sibi data; et arbitri ab vno yperpero supra dare debeant sentenciam in presencia curie.

CAP. XXXIII. DE IUDICIIS HOMINUM IN INSULA.[2]

Item statuimus, quod si aliquis fuerit uocatus ad placitum super aliqua racione, preterquam de maledicto, et quesierit terminum ad respondendum, si questio erit de quinque yperperis et supra, uiro

---

[1] Advocatos pro forensibus Curzulae tantummodo praesentibus advocare posse, ex capitulo CXXIII. h. S. inferius sequenti, apparet.

[2] Ed. Ven. additur: „Et de dilationibus“.

detur terminus octo dierum; et mulieri vidue quindecim; et a quinque vsque ad vnum, uiro detur terminus quatuor dierum, et mulieri uidue octo; et ab vno yperpero inferius uiro detur terminus unius diei et mulieri uidue duorum.

CAP. XXXIV. DE PLAEÇARIA.[1]

Item statuimus, quod si aliquis uocatus fuerit ad placitum; et aliquis quesierit ab vno yperpero supra contra ipsum; ille, qui fuerit uocatus, si non habuerit patrimonium, seu mobilia in insula tanti ualoris, quanti erit placitum, et petitio erit super eum de plaeçaria, talis teneatur dare plaeçariam.

CAP. XXXV. DE IUDICIJS FORENSIUM.

Item statutum est, quod si uiatores, qui sunt in procinctu itineris forenses, contra homines insule placitare uoluerint de aliqua racione eadem die contracta, homo insule teneatur sibi statim sine aliquo termino respondere; et si ille forensis traheret in insula moram, respondeat sibi vsque ad duos dies; et sicut homo insule tenetur forensibus respondere, sic et forenses teneantur eis sub eodem termino et titulo facere racionem.[2]

CAP. XXXVI. DE REFUTATIONE TESTIUM.

Item statuimus, quod nullus, qui pertinuerit alicui in tercio gradu et supra, uel fuerit cognatus, dare possit testimonium pro ipso sed contra[3] ipsum sic.

CAP. XXXVII. DE EODEM.

Item statuimus, quod nullus forensis, uel inimicus manifestus, nec mulier, neque minor etate quatuordecim annorum, et infra, nec latro, nec cursarius manifestus, neque robator strade, neque foras bannitus, neque illi, qui amiserint suam credenciam et ueritatem propter suum malefactum, super quo fuerint conuincti et condempnati per curiam, recipi debeant in testes.

---

[1] Ed. Ven. addit: „ante iuditium".

[2] Quando in hujusmodi causis sententia a iudicibus Cuzulensibus lata appellari potest, qualique effectu, definitur reformatione, sub cap. CLXVIII. Reform. citata.

[3] Deest in Cod. Cap.

CAP. XXXVIII. DE ARRIS.

Item statuimus, quod si quis mercator emendo aliquid ab aliquo dederit vnum denarium paruum pro arris, mercatum sit firmum et uenditor teneatur dare et emptor recipere merces; et ab vno denario supra si aliquis dederit arras illi, pro quo remanebit mercatum, teneatur soluere alteri parti arras in duplum.

CAP. XXXIX. DE DIUISIONE HEREDUM.[1]

Item statuimus et ordinamus, quod si aliquis decesserit tam cum testamento, quam sine testamento, et habeat vnum filium, uel plures legitimos, siue de vna vxore, siue de pluribus matrimonialibus, debeant in bonis eius succedere tam mobilibus, quam immobilibus, et debeant diuidere equaliter bona illius.[2] Et si aliquis filiorum haberet filium, uel filios, nepotem, uel nepotes, infra gradum succedant et recipiant, moriente auo et patre, partem patris sui. Et sic intelligendum est, descendendo per lineam sanguinis. Et si non habuerit aliquis fratrum filium, uel filios, sed habuerit filiam, uel filias, ille filie habeant partem patris sui, sicut vnus fratrum; et si illi fratres habuerint sororem, uel sorores, teneantur maritare ipsas, uel ipsam, vsque ad decimum octauum annum; quod si noluerint, possint se maritare, recipiendo porcionem omnium rerum patris per ratum capitum, de consilio aliorum suorum propinquorum.

CAP. XL. DE EODEM.[3]

Item statuimus, quod vt supra dictum est, de uiro moriente tam cum testamento, quam sine, intelligendum est similiter de muliere, etiam moriente tam cum testamento, quam sine, uidelicet, quod mulier non possit testari plus vni filio, uel filie, quam alii,[4] nec possit dishereditare filium uel filiam, uel ab eis descendentes sine iusta causa.

CAP. XLI. DE EODEM.

Item statutum et ordinatum est, quod si aliquis habuerit de prima vxore filiam, uel filias, et de secunda et supra filium, uel filios et e conuerso; omnes coequaliter diuidant bona patris. Et nota quod sicut dictum est de uiro, ita intelligendum est de muliere habente filios, uel filias, siue cum vno uiro, siue cum pluribus legitime.

[1] Cod. Cap.. „De testamento".
[2] Cf. cap. CXLV. Statuti inferius cit.
[3] Cod. Cap.: „De diuisione heredum".
[4] Cf. de ista quaestione inferius cap. LXXV. et CXXX. Statuti.

CAP. XLII. DE VXORE UIDUATA.

Item statutum et ordinatum est, quod si aliquis homo habuerit vxorem et decesserit intestatus, et vxor eius uoluerit possidere lectum mariti sui, et se non maritare cum alio uiro, possideat dotes suas et omnia bona uiri sine anichilatione uoluntaria, et sit domina; saluo si essent diuicie, que possent superare, et tunc curia ad plenum per sacramentum teneatur prouidere ipsi domine tantum, quantum fuerit necessarium pro uictu, et uestitu ipsius domine, etiam considerando addicionem[1] domine, si esset sibi necessarium, famulum, uel famulam. Residuum uero bonorum detur proximioribus ipsius mortui intestati. Et si ipsa domina uoluerit se maritare, extrahat tantum dotes suas et totum patrimonium remaneat heredibus defuncti.

CAP. XLIII. DE UIRO UIDUATO.

Item statuimus, quod si alicui uiro moriretur vxor et ex ea heredem non haberet, tenere possit et ualeat ipse uir omnia bona dotalia, quovsque se vxorare uoluerit. Et si habuerit filiam, uel filias et secum stare noluerint; si etatis est, uel sint, teneatur[2] pater eam uel eas maritare; et si noluerint maritari, nec secum stare, teneatur sibi dare partem suam.

Et si essent plures masculi, uel femine, pater eis equaliter distribuat. Post autem mortem patris debeant omnia bona materna rehabere. Et talis maritus remanens post mortem vxoris, nihil bonorum vxoris alienare possit, sine uoluntate proximiorum vxoris defuncte, pena perdendi dicta bona dotalia.

CAP. XLIV. DE EXTRACTIONE PRO[3] ANIMA.

Item statuimus et ordinamus, quod si aliquis uenerit ad mortem, extrahere possit pro anima de rebus suis mobilibus ad suum uelle; et vxor de dotibus suis mobilibus ad suum uelle.

CAP. XLV. DE ILLO, QUI MORITUR SINE HEREDIBUS.[4]

Item statuimus, quod si aliquis moriatur intestatus, et non habuerit heredes, omnia bona sua deueniant ad patrem; et si non

[1] Ed. Ven.: „cons. conditionem dom.“ quam lectionem sine dubio reprobandam esse, ex verbis, inferius additis: „famulum uel famulam“ apparet.

[2] Desunt haec verba in Cod. Cap.

[3] Deest in Cod. Cap.

[4] Cf. etiam infra cap. CXXVI.: „De morientibus sine testamento“.

habuerit patrem, deueniant ad fratrem, uel ad fratres, uel eorum heredes; et si non habuerit fratrem, uel fratres, uel eorum heredes, deueniant ad propinquiorem de sua progenie per patrem.

CAP. XLVI. DE CONFECTIONE TESTAMENTORUM.[1]

Item statuimus, quod si aliquis uoluerit condere testamentum tam in infirmitate corporis, quam in sanitate, dum tamen sit in sua bona memoria, debeat facere coram quatuor testibus, alioquin nullius sit ualoris testamentum.[2] Et si non erit ibi notarius, et fecerit coram quatuor testibus, heredes, uel successores inducant testes, ut ueniant coram iurato notario communis et duobus Iudicibus et perhibeant testimonium de testamento, de quo conficiatur publicum instrumentum, infra uiginti dies post mortem testatoris, alioquin testamentum sit friuolum et inane. Et heredes et successores, qui non induxerint eos ad testificandum infra illud tempus, restituant male oblata, si qua testatoris fuerint, et soluant communi yperpera decem. Et si plura testamenta fecerit, ultimum ualeat et omnia alia sint cassa.

CAP. XLVII. DUM PATER MITTIT FILIUM AD MERCANDUM.

Item statuimus, quod si aliquis pater miserit aliquem filium ad mercandum, lucrum et dampnum, quod Deus auertat, sit super bonis patris. Et si non iuerit[3] de uoluntate patris ad mercandum, dampnum, quod sibi acciderit sine aliqua obligacione debiti, non sit super patrem, neque super res eius. Et hoc est intelligendum de filio non diuiso a patre, que diuisio debeat probari per idoneos testes, siue per iuramentum; quia pater est et debet esse dominus in uita sua, et mater post mortem uiri sui.

CAP. XLVIII. DE CUSTODIBUS IN NOCTE.

Item statuimus, quod custodes in nocte debeant uigilare de ebdomada in ebdomadam per iuramentum et custodire fideliter; et si aliquis obdormiret, qui deberet stare in sua uigilantia, soluat gros-

---

[1] Anno 1426. (cf. Reform. cap. CXLVII.) statutum est, testamentum absente Cancellario confectum nullius esse valoris, nisi fuerit scriptum manu propria testatoris, vel, si conficitur a persona extranea, testatori et quatuor testibus praelectum.

[2] Deest in Ed. Ven.

[3] Cod. Cap.: „fuerit“.

sum vnum; et si quis uenire noluerit ad custodiam, soluat pro tota ebdomada, nocte qualibet, grossum vnum, infra tres dies ebdomade sequentis pena dupli, cum preceptum fuerit per regimen soluere infra dictum terminum; saluo si ille, qui[1] non uenerit, fuerit in uiagio, uel habuerit iustum impedimentum, de quo impedimento excuset se infra septimanam, in qua habet custodire; alioquin eius excusa nullo modo recipiatur.

CAP. XLIX. QUOD NULLUS EXCUSET CUSTODES.

Item statuimus, quod nullus audeat excusare, retinere, remittere, nec excambiare aliquem custodem de sua ebdomada pena yperperorum duorum, que deueniant in commune.

CAP. L. DE EXTRAHENTIBUS BLADUM IN INSULA.

Item statuimus, quod nullus audeat extrahere furmentum, uel aliud bladum, uel ligumina extra ciuitatem, uel insulam, uel forensibus uendere ad portandum extra, in alias partes, uel alias prouincias. Et quicumque contrafecerit, perdat totum bladum uel ligumina,[2] qui sine precepto curie hoc fecerit aliquo modo, uel ingenio. Et qui accusauerit, uel apprehenderit, habeat terciam partem tocius bladi.

CAP. LI. DE FRAUDATIONE[3] DOANE UEL DACIJ.

Item statuimus, quod quicunque fraudauerit dacium, uel aliquod ordinamentum dacij, uel doane, quod dacium ordinatum est, uel erit per regimentum Curçule, soluat in triplum dacium, quod fraudauerit et yperpera duo et accusator habeat terciam partem banni.

CAP. LII. DE CONDUCENTIBUS ROBATORES.

Item statuimus, quod quicunque conduxerit de alia prouincia hominem extraneum in ciuitatem uel insulam Curçule aliquo signo, uel ingenio, aut indicacione uerbi, uel facti et tradiderit aliqua animalia et ei probatum fuerit per vnum idoneum testem, uel confessus fuerit, restituat patrono omnia animalia et communi soluat, vt dictum est in capitulo furti; et si combuserit, uel fecerit comburi tradicione et fraude, uel alias res tradiderit, perdat quadruplum in

[1] Deest in Cod. Cap.
[2] Deest in ed. Ven.
[3] Cod. Cap.: „fraudaccione“.

bladis et in rebus, (cuis pene extrahatur primo capitale, de residuo uero) si accusator uenerit ad patronum et dixerit malifactorem, patronus cum accusatore (habeant) tres partes;[1] et si accusator uenerit ad curiam, manifestando malefactorem, patronus habeat solum terciam partem et commune cum accusatore duas partes; et si tradiderit aliquam personam hominis, propter quod fuerit hominis, propter quod fuerit furtiue extracta de insula et sibi probatum fuerit per vnum idoneum testem, si fuerit in seruitudine, restituat patrono yperpera uiginti, uel seruiat ei quamdiu restituerit seruum, uel ancillam; et si fuerit liber, uel libera, soluat propinquioribus de parentela yperpera triginta et sit in seruitute illi propinquo; et si non potuerit soluere, perdat vnum pedem et nihilominus sit in seruitute, quam diu restituerit personam traditam; et si fugerit, sit in banno perpetuali, et perdat omnia bona sua, de quibus dentur propinquioribus yperpera triginta et residuum deueniat in commune.

CAP. LIII. DE ORDINAMENTO SALIS.

Item statutum et ordinatum est, quod secundum quod ordinauerit curia, uel maior pars curie super facto salis, obseruetur in perpetuum.

CAP. LIV. DE PERCUSSIONE INFANCIUM.

Item statuimus, quod infans a quatuordecim annis et infra, et femina similiter, qui, uel que fecerit aliquid de maleficijs prenominatis in presenti uolumine statutorum, remaneat in prouidencia curie et parui consilij, ad puniendum eum, uel eam, prout eis iustius uidebitur.

CAP. LV. DE BLASPHEMANTIBUS DEUM.

Item statuimus, quod si quis blasphemauerit Deum, uel sanctos suos uel sacramenta ecclesie et probatum fuerit per vnum idoneum testem, soluat yperperum vnum et si non poterit soluere de presenti, ligetur ad palum, et stet per vnum diem ligatus. Et ille, qui manifestauerit, habeat medietatem banni.

---

[1] Cod. Cap. corruptam hic loco praebet lectionem: „perdat quadruplum in bladis et in rebus, quarum duas partes, si accusator uenerit ad patronum et dixerit malifactorem, patronus cum accusatore tres partes“ etc. Lectionem hanc ad instar sententiae, in cap. XII. „De latronibus“ latae, ad quam et praescripta hujus cap. spectant, emendandam esse censuimus.

CAP. LVI. DE UENDICTIONE ARMORUM.

Item statuimus, quod si quis uendiderit aliqua arma cursarijs sine precepto regiminis Curçule, perdat arma, uel tantum, quantum ualuerint, et accusator habeat medietatem banni siue armorum.

CAP. LVII. DE EODEM.[1]

Item statuimus, quod quando regimen uetauerit portare arma in die, uel in nocte, secundum quod destinatum fuerit, et inuentum per ipsum et per maiorem partem parui consilij, seruetur.

CAP. LVIII. DE INTRANTIBUS TERRAM ALIENAM.[2]

Item statuimus, quod nullus homo, neque femina sit ausus, uel ausa, intrare terram alicuius persone, nisi fuerit de licencia et mandato ipsius, cuius est terra; et si intrauerit sine licencia domini, cuius est terra, perdat yperpera quinque, que deueniant pro medietate communi, et alia patrono terre, si accusauerit; et perdat totum laborerium, quod fecerit in eam, quod sit domini, cuius est terra, nisi fuerit propinquus specialis, qui habeat partem in dicta terra et ille, qui inceperit laborare, non perdat laborerium suum; scilicet si aliquis suus propinquus habeat partem in dicta terra, debeat satisfacere dicto inceptori, secundum quod pro bonis hominibus erit iudicatum, qui dati fuerint a curia, uel ab alijs, et soluat quilibet propinquus partem suam, si uoluerit habere partem in dicto laborerio.

CAP. LIX. DE INTRANTIBUS DOMUM ALIENAM.

Item statuimus et ordinamus, quod nullus homo, neque femina sit ausus, uel ausa intrare in aliquam domum: et si intrauerit, perdat yperpera sex, quorum medietas sit communis, et alia illius, cui uiolencia facta est; et si ille concordauerit, perdat partem suam, si probatum fuerit per idoneos testes, uel per publicam famam erit manifestum.

CAP. LX. DE TERMINO AD PLACITUM.

Item statuimus, quod si aliquis uocatus fuerit ad placitum per furtum et petierit consilium, habeat terminum per tres dies; et si non uenerit infra tres dies, cadat ab omni iure suo de dicto furto;

---

[1] Ed. Ven. De vetacione armorum.

[2] Cod. Cap. praesens capitulum iterum notat numero LVII. quapropter numeratio capitulorum sequentium uno distat a numeratione ed Ven., secundum quam et hic singula capitula sequentia numeris notavimus.

et super omnia bona sua soluat dictum furtum et bannum ordinatum et non habeat aduocatum, nisi de domo sua. Et si fuerit insensatus, uel follus, de dando ei aduocatum, sit in prouidencia curie.

CAP. LXI. DE UASTANTIBUS ALINEAS UINEAS.

Item statuimus, quod si aliquis deuastauerit aliquam uineam et inuentus fuerit per idoneos testes, soluat illud dampnum et yperpera decem; et si ille, cui deuastata fuerit uinea, concordabit cum malefactore, perdat omne ius suum et banna, que omnia deueniant in commune; et si non concordabit, habeat satisfaccionem sui dampni et medietatem banni, si solus accusauerit; et si alius accusauerit, habeat quartum et quartum accusator; et commune medietatem; et si fuerit per publicam famam manifestum concordium inter malefactorem et damnificatum, nihil habeat de iure suo, vt superius dictum est.

CAP. LXII. DE SIMILI IUSTICIA CUM UICINIS.[1]

Item statuimus, quod talem racionem, qualem nostri uicini faciunt, talem eisdem facere teneamur, saluis semper statutis superius denotatis omnibus alijs gentibus. Et intellige, quod uicini nostri sint a Sibenico vsque ad Curçulam et a Curçula vsque Ragusium et per totam terram firmam; saluis semper pactis, factis inter nos et alios et illos de Fara, de Braça et Issa insula.

CAP. LXIII. DE CURIA AD PLENUM.

Item statuimus, quod quando curia maior non potest se concordare, uocet minorem curiam et mittat illud placitum in consilio paruo et illud, quod uiderint esse iustum, iudicent et fiat sentencia; intelligendo quod in illo consilio aliquis propinquus parcium esse non possit vsque ad tercium gradum.

CAP. LXIV. DE PASTORIBUS.[2]

Item statuimus, quod aliquis pastor non debeat scorticare aliqua animalia, nisi caput teneat cum pelle, uidelicet cum auriculis, et illud debeat presentari domino bestiarum et si hoc non fecerit,

---

[1] Deest in Cod. Cap.

[2] Praescripta hujus ac sequentium duorum capitulorum pluries tractu temporis mutata fuisse, ex cap. CXLIV. Statuti, nec non ex cap. LVIII. Reformationum apparet.

teneri et iudicari debeat pro latrone et portet illam penam, que continetur in statuto latronum; et si dominus bestiarum concordabit cum dicto latrone, uel pastore contra dictum statutum, et probatum fuerit per idoneos testes, uel per publicam famam erit manifestum, perdat yperpera quatuor, que pena deueniat in commune.

CAP. LXV. DE EODEM.

Item statuimus, quod nullus pastor audeat tollere aliquam bestiam magnam, uel paruam de suo commune sine licencia domini sui; et si abstulerit, et inuentus fuerit, iudicetur pro latrone secundum formam statuti. Et si dominus bestiarum concordabit cum dicto latrone seu pastore contra dictum statutum et probatum fuerit per idoneos testes, uel per publicam famam erit manifestum, perdat yperpera quatuor, que deueniant in commune.

CAP. LXVI. DE EODEM.

Item statuimus, quod si aliquis pastor dixerit, se amisisse aliquam bestiam magnam, uel paruam et nesciuerit quis eam abstulerit, dampnum sit super pastorem[1] et credatur dominus animalium de dicto dampno per sacramentum.

CAP. LXVII. DE VSURIS.

Item statuimus, quod nullus det ad vsuram; et ille, qui dederit, perdat totam vsuram et medietatem capitalis et ille, qui receperit ad vsuram, perdat yperperum vnum et ille qui concordabit aliquo modo uel ingenio, nihilominus perdat totum illud, quod continetur in presenti statuto, si probatum fuerit per idoneos testes, uel per publicam famam erit manifestum.

CAP. LXVIII. DE OCCIDENTIBUS ROBATORES.

Item statuimus, quod si aliquis Curçulanus defendendo se, uel suas bestias, aut suas res, uel suos socios in rebus, uel in persona contra aliquem forensem uenientem in insulam ad accipiendum per forciam; et dictus noster insulanus defendendo, vt supra, interfecerit eum, nullo modo debeat puniri dictus noster ciuis aut insulanus de aliqua pena. Et intelligendum est si dictum dampnum est maioris ualoris grossorum sex.

---

[1] Cod. Cap.; „pastores“.

CAP. LXIX. DE PETENTIBUS PARUUM CONSILIUM.

Item statuimus, quod si aliquis placitauerit coram curia de yperperis duodecim supra, possit petere paruum consilium; vt esse debeat simul cum regimine ad dictum placitum iudicandum; saluo quod in dicto consilio, uel iudicio, siue sentencia, aliquis propinquus parcium esse non possit vsque in tercium gradum; et curia teneatur ponere ad dictum placitum vnum de consiliarijs non suspectum alicui parcium loco illius iudicis, qui refutatus fuerit et dare ei sacramentum; et similiter si plures essent refutati, et mandare illud placitum executioni.

CAP. LXX. QUOD NULLA FIAT PETICIO PRO DEBITO COMMUNIS.[1]

Item statuimus, quod de cetero pro nullo debito Communis, tam racione condempnacionum, quam quacumque alia occasione aliqua peticio minime recipi debeat, pena yperperorum uigintiquinque cuilibet ex consiliarijs; et si comes, aut uicarius, uel aliquis iudicum reciperet, soluat communi yperpera quinquaginta irremisionabiliter.

CAP. LXXI. DE TRIBUS QUATERNIS FIENDIS PER COMMUNE.[2]

Item statuimus, quod fiant de sex in sex mensibus tres quaterni in carta bombacina de introitibus et exitibus communis, quorum vnum teneat comes, alium teneat senior iudex et tercium teneat camerarius communis. Uolumus etiam, quod antiquior iudex teneat claues capsarum quaternorum et sigillum communis in bona custodia.

CAP. LXXII. DE BLADO CONDUCENDO AD INSULAM.[3]

Item statuimus, quod vnicuique tam ciui, quam forensi sit licitum et possit conducere bladum cuiuscunque generis ad ciuitatem et insulam; et si uendere statim uoluerit ipsum bladum, commune teneatur dare magaçinum et bastasios ad expensas ipsius communis. Et talis habens bladum teneatur statim uendere vnicuique emere uolenti pro eo precio, quo inceperit uendere, nec precium augere pena yperperorum uigintiquinque, quorum medietas sit communis et alia accusatoris, nec possit mutare precium pena supradicta, sed minuere sic; nec possit extrahere de ciuitate, uel de insula sub dicta pena.

---

[1] Idem statuitur cap. LXXVIII. Statuti.

[2] Etiam praesens statutum iisdem fere verbis redditur in cap. LXXIX. inferius sequenti.

[3] Idem statuitur in cap. LXXX. et CIV. hujus Statuti; suppletur antem reformatione, inferius, cap. CXCV. Reform. citata.

CAP. LXXIII. DE RECUPERATIONE POSSESSIONUM PER PROPINQUOS.[1]

Item statuimus, quod vna queque uendicio fienda in Curçula possit exigi et recuperari per proximum uenditoris infra vnum mensem et vnum diem a die, in quo fuerit uenditio scripta, pro eodem precio. Et si alius proximior infra illum terminum adhuc recuperaret, tandem proximiori remaneat et sic de gradu in gradum.

CAP. LXXIV. DE TUTORIBUS.[2]

Item statuimus, quod si quis post mortem patris remaneret iuuenis, uel insensatus, ita quod non esset sufficiens regere et gubernare se, et facta sua, regimen per eius sacramentum teneatur dare tutores, et similiter (si) esset femina.

CAP. LXXV. QUOD ALIQUA MULIER NON POSSIT PLUS[3] TESTARI[4] VNI FILIO, SEU FILIE, QUAM ALIJS.

Item statuimus, quod aliqua mulier non possit plus testari vni filio, quam alijs, nec vni filie, plus quam alie; uerum possit plus testari filio, quam filie, et filijs, quam filiabus ad libitum. Nec possit aliquid immobile dimittere alijs, quam filijs, vel filiabus, seu marito suo.[5]

CAP. LXXVI. DE LABORATORIBUS UINEARUM.[6]

Item statuimus, quod quicunque obligauerit se laborare uineam, uel uineas alicui persone et non laborauerit secundum pactum, soluat yperpera quinque pro medietate communi et alia patrono, cui se obligauerit; et emèndet dampnum patrono ad prouidenciam regiminis.[7]

---

[1] „Per propinquos" deest in Cod. Cap. Sententia praesentis capituli completur quoad modum, quo venditiones bonorum fieri possint, praescripto cap. CXLVIII. inferius sequentis.

[2] Quoad personas, quibus munus tutoris permitti potest cf. cap. CXII. Reform.

[3] Deest in Cod. Cap.

[4] Cod. Cap.: „detestari".

[5] Super res suas mobiles mulieres libere testari posse, ex sententia in cap. CXXX. h. Statuti declarata constat. Cf. etiam supra cap. XL. Statuti.

[6] Deest in Cod. Cap.

[7] Obligatio vinitoris disertius statuitur reformatione sub cap. VII. Reform. citata.

CAP. LXXVII. DE TESTIFICANTIBUS CONTRA COMMUNE.

Item statuimus, quod quicunque perhibebit testimonium contra commune Curçule, in fauorem alicuius specialis persone, perdat irremissionabiliter omnia bona sua, et sit exul a Curçula et eius districtu, qui, si deinde peruenerit ad manus regiminis, perdat caput. Intelligendo, quod propter eius testificacionem uellet tradere iura communis alicui persone.

CAP. LXXVIII. QUOD PRO[1] NULLO DEBITO COMMUNIS FIAT PETICIO IN CONSILIO.

Item statuimus, quod de cetero pro nullo debito communis tam racione condempnationis, quam quacumque alia occasione, aliqua peticio minime admitti debeat pena yperperorum uigintiquinque cuilibet ex consiliarijs. Et si uicarius, uel aliquis ex Iudicibus admitteret, soluat communi yperpera quinquaginta inremissionabiliter.[2]

CAP. LXXIX. DE QUATERNIS INTROITUUM COMMUNIS.[3]

Item statuimus, quod de sex in sex mensibus fiant tres quaterni[4] in carta bombacina de introitibus et exitibus communis, quorum vnum teneat comes, uel eius uicarius, alium teneat vnus ex senioribus iudicibus et tertium teneat camerarius ciuitatis. Volumus etiam, quod vnus ex antiquioribus iudicum teneat sigillum et claues capsarum quaternorum communis.

CAP. LXXX. DE BLADO CONDUCENDO AD INSULAM.[5]

Item statuimus, quod vnicuique tam ciui, quam forensi sit licitum et possit conducere bladum cuiuscunque generis ad ciuitatem et si uoluerit statim uendere, commune teneatur dare sibi magaçinum (et) bastasios ad expensas proprias ipsius communis. Et talis habens bladum teneatur statim uendere vnicuiqui uolenti emere; et talis non possit extrahere dictum bladum, nec possit crescere precium, pro quo inceperit uendere pena yperperorum uigintiquinque cuilibet uendenti, cuius pene medietas sit communis, et alia accusatoris.

---

[1] Deest in Cod. Cap.
[2] Cf. supra cap. LXX. Statuti.
[3] Cf. supra cap. LXXI. Statuti.
[4] Ed. Ven. „quinterni".
[5] Cf. supra cap. LXXII. Statuti, et cap. CXCV. Reform.

CAP. LXXXI. DE IMPEDIENTIBUS[1] PISCATORUM[2] LOCA.

Item statuimus, quod nulla persona cuiuscunque condicionis existat, audeat impedire, seu piscari in loco, vbi piscatores posuerint recia sua, nec vnus alium impedire in piscando et si quis contrafecerit, soluat communi yperpera duo, dummodo probetur per duos idoneos testes.

CAP. LXXXII. DE NAUIGIJS RUMPENDIS.[3]

Item statuimus ac inuiolabiliter obseruari uolumus, quod in futurum quodcunque nauigium extraneum in districtu ciuitatis, seu insule maris contingeret tempestate rumpi, et per aliquem hominem seu feminam uisum fuerit, talis statim teneatur uenire ad ciuitatem et annunciare regimini, et habeat yperperum vnum, quod regimen de fiendis habeat prouidere; et si fuerit annunciatum in uilla, quod illi de uilla[4] dent dictum yperperum annunciatoribus; (et) si quis uellet ire ad recuperandum aliquid, primo concordet cum patrono, et si patronus nollet auxilium, nec concordare, nullus audeat aliquid accipere pena yperperorum quinquaginta, (qui) deueniant in commune et restituat res, quas acceperit. Et si patronus sit contentus, quod liceat vnicuique rescatare et recuperare cum eo pacto, quo concordauerit cum patrono.

CAP. LXXXIII. DE PRECIO OMNIUM CARNIUM.[5]

Item statuimus, quod de cetero libra carnium castratinarum uendatur denarijs decem paruorum, bouinarum, ircicoglati et capre denarijs quinque paruorum, porcinarum masculini sexus denarijs quatuordecim paruorum et feminini sexus duodecim, et si quis contrafecerit, soluat communi yperpera quinque, quorum medietas sit accusatoris dummodo probauerit per duos idoneos testes.

CAP. LXXXIV. DE OFFICIALIBUS.

Item statuimus et ordinamus, quod nullus celnich, polschich, pudarius, nec alter officialis, qui nunc est, uel in futurum erit supra brauarios, uel pastores, audeat uel presumat aliquod exenium

[1] Cod. Cap. „impedimentis".
[2] Cod. Cap. „et" (?)
[3] Cf. inferius cap. CXXVII. h. S.
[4] Deest in Cod. Cap.
[5] Neminem posse carnes vendere non ponderatas neque alio loco quam ad beccariam, praescribitur in cap. CVI. h. S.

accipere, uidelicet animalia, lanam, uel caseum, pena yperperorum quinque cuilibet officialium predictorum contrafaciencium pro qualibet uice, in qua contrafecerit uidelicet a celnicho a pastoribus. Et si aliquis celnich, brauarius, siue pastor aliquid dederit, soluat eandem penam, cuius medietas sit communis et alia accusantis, dummodo probatum fuerit per duos idoneos testes.

CAP. LXXXV. DE EXTRAHENTIBUS LAPIDEM DE MOLO.

Item statuimus, quod quicunque acceperit aliquem lapidem de molo portus ciuitatis, pro quolibet lapide soluat yperperum vnum pro qualibet uice, qua contrafecerit, et accusans habeat medietatem banni. Et Regimen possit facere officiales ad predictum molum custodiendum.

CAP. LXXXVI. DE DEUASTANTIBUS ALIENUM[1] EQUUM.

Item statuimus, quod si quis interfecerit, uel deuastauerit alienum equum ex aliquo (dolo), et probatum fuerit per tres idoneos testes, et sit ita deuastatus, quod non possit operari, talis malefactor laqueo furcis suspendatur, taliter quod penitus moriatur, uerum si talis malefactor non inueniretur, seu de ipso delicto non posset probari, illi de illo casale, vbi tale delictum commissum fuerit, habeant terminum quindecim dierum ad inquirendum malefactorem. Et si inuenire non poterunt, soluant precium patrono, cuius fuerit equus, reseruato semper eis iure, si aliquando inuenirent malefactorem; et semper bona malefactoris sint obligata communi, uel casali.

CAP. LXXXVII. DE DEUASTANTIBUS ALIENUM BOUEM.

Item statuimus, quod si quis inciserit, seu uulnerauerit[2] ac deuastauerit alienum bouem ex aliquo dolo, eiusdem manus dextera amputetur; si autem fuerint duo boues, amputetur ei manus dextera et pes; si autem erunt tres boues, uel inde supra, talis malefactor furcis laqueo suspendatur, taliter quod moriatur; intelligendo, quod delictum sit probatum, vt dicitur supra in capitulo de equo; similiter de uacca et asino, sicut de boue; et si talis malefactor reperiri non possit, casale soluat domino rei; et (in) omnibus intelligatur presens capitulum sicut de equo.[3]

---

[1] Cod. Cap. „alicuius".
[2] Deest in ed. Ven.
[3] Cf. cap. LXXXVI. h. S.

CAP. LXXXVIII. DE DEUASTANTIBUS ALINEAM UINEAM.

Item statuimus, quod si quis combuserit, seu deuastauerit alienas uineas ex aliquo dolo, uel ingenio, iniquo modo, et probatum fuerit per idoneos testes, tali malefactori manus dextera amputetur. Verumtamen si talis malefactor non reperiretur, seu de ipso delicto non possit probari, illi de illo casale, vbi deuastate sunt uinee, habeant terminum xv dierum ad inquirendum malefactorem; et si reperire non possent, soluant et emendent dampnum domino uinee; reseruato semper eis iure, sicut dicitur supra in capitulo de equo.[1] Regimen uero habeat ponere estimatores, prout ipsis uidebitur de iure.

CAP. LXXXIX. DE COMBURENTIBUS ALIENAM DOMUM.

Item statuimus, quod si quis derobauerit, uel combuserit alienam domum, mandram, copam, uel metam bladi ex aliquo dolo, uel iniquo modo et probatum fuerit per duos testes fide dignos, tali malefactori amputetur manus dextera et emendet dampnum domino domus, mete, uel mandre. Et si talis malefactor non reperiretur, illi de illo casale emendent dictum dampnum; reseruato semper eis iure, de quo fit mentio in capitulo de equo, termino et de omnibus perquirendis.

CAP. XC. DE ACCUSATIONIBUS FIENDIS.

Item statuimus, quod vnaqueque accusatio debeat fieri infra terminum octo dierum de quolibet dampno et inuria; et si accusator habuerit, debeat producere vsque ad dictum terminum testes duos ad minus fide dignos; aliter elapso dicto termino, eius accusa, seu querela nullius sit ualoris.

CAP. XCI. DE PUDARIJS ET TERMINO AD ACCUSANDUM DAMNA.[2]

Item statuimus, quod omnes pudarii habeant terminum dierum quindecim ueniendi ad accusandum omnes, qui aliquo modo dampnum fecerint; et si forte aliquem occultarent, seu excusarent, perdant ueritatem, et soluant communi yperpera quinque, et emendent dampnum patrono.[3]

---

[1] Sc. cap. LXXXV. h. S.

[2] Deest in Cod. Cap.

[3] Praescriptum praesentis capituli iteratur in cap. CXVIII. h. S., quantumque pudarii prestent damnum, culpa vel negligentia eorum emergens, determinatur in cap. CXXXI. Statuti. Reformatione denique a. 1431. capta (cf. cap. CLVI. Reform.) officium pudariorum plenius statuitur.

CAP. XCII. DE CANIBUS LIGANDIS TEMPORE VUARUM.[1]

Item statuimus, quod vnusquisque habens canem seu masculum, seu feminam, incipiendo in festo sancti Helie, quovsque uindemie erunt complete, debeat tenere ligatum pena grossorum sex pro quolibet et qualibet uice, qua quis contrafecerit. Et de hoc adhibeatur fides pudarij. Et si aliquis pudarius occultaret aliquem contrafacientem, soluat communi nomine pene, yperperum id est pro qualibet uice. Et pudarius habeat terciam (partem) pene; et nihilominus emendetur dampnum patrono per patronum canis. Et hoc intelligendum est eo tempore, quo vue erunt in uineis non uindemiatis.

CAP. XCIII. QUOD ALIQUIS NON UADAT PER CAMPOS LABORATOS.[2]

Item statuimus, quod aliqua persona, cuiuscunque condicionis existat, non audeat uel presumat ire per campum, seu per campos laboratos, nec per uineam seu uineas alicuius persone, et si quis contrafecerit, soluat pro qualibet uice grossos sex, que pena diuidatur in tres partes, si pudarius accusauerit, quarum prima sit communis, secunda patroni et tercia pudarij; et ita fiat pro quolibet dampno dato, et semper patrono emendetur dampnum. Et si patronus accusauerit, adhibeatur ei fides cum iuramento et tunc pena diuidatur per medietatem inter commune et patronum.

CAP. XCIV. DE EXTRAHENTIBUS FAMULUM, UEL FAMULAM.[3]

Item statuimus, quod si quis tam ciuis, quam forensis, seu districtualis ciuitatis Curçule, conduxerit aliquem famulum seu famulam alicuius Curçulensis, seu habitatoris insule sine scitu, uoluntate et parabola sui patroni seu patrone, soluat communi nomine pene[4] yperpera quinquaginta sine remissione aliqua, non obstante aliqua parte in contrarium capta, seu in futurum capienda; et si dictus seruus, seu seruicialis non expleuisset terminum suum debeat[5] fustigari nudus, seu nuda per totam ciuitatem et explere debeat suum tempus. Et si aliquas res aportasset patroni seu patrone, fustigetur et bulletur in fronte.

---

[1] Deest in Cod. Cap.
[2] Deest in Cod Cap.
[3] Accuratius hoc ipsum praescribitur cap. CXV. Statuti inf. seq.
[4] Deest in Cod. Cap.
[5] Deest in Cod. Cap.

CAP. XCV. DE EXTRACTIONE LAPIDUM.[1]

Item statuimus, quod si quis forensis extraxerit extra districtum Curçulé tot lapides aptos ad fabricandum, de quibus oneretur nauigium, quod possit portare onus modiorum centum salis, soluat communi ducatum vnum auri. Et si fuerit ab vno centenario supra, soluat per ratam pro quolibet centenario dictum ducatum vnum; et si minus, similiter per ratam; et nullus audeat extrahere tam ciuis, quam forensis nisi primo notificet regimini et faciat scribi in cancellaria pena yperperorum uigintiquinque patrono lapidum et uigintiquinque patrono nauigij, que pena deueniat in commune; et quilibet possit accusare et habeat terciam partem banni.

CAP. XCVI. QUOD NULLA SENTENTIA POSSIT RUMPI PER SUCCESSORES.[2]

Item statuimus, quod vna queque sentencia tam ciuilis, quam criminalis, facta per aliquem comitem, uicarium, rectorem et iudices presentes, seu futuros, per eorum successores minime infringi possit, nec rumpi. Et hoc intelligatur tam de factis, quam de fiendis. Verum vnusquisque[3] qui sentiret se grauatum, possit uel liceat appellare, prout in capitulo de appellationibus continetur.[4]

CAP. XCVII. DE LIBERTATE IUDICUM MITTENDI PER CONSILIUM.[5]

Item statuimus, quod regimen vna cum alijs consiliarijs, qui erunt in ciuitate, habeant autoritatem mittendi per consilium quandocumque, et toties quoties uiderint fore oportunum et tunc omnes consiliarij omnium uillarum debeant uenire ad consilium; et si quis non uenerit, soluat illam penam, que imposita erit per regimen; saluo semper iusto impedimento, de quo impedimento faciat talis impeditus certitudinem regimini per se, uel per alium infra dies octo proximos post dictum consilium; aliter eius excusa non ualeat, saluo etiam, si quis haberet gratiam specialem.

CAP. XCVIII. DE MULIERIBUS MARITATIS, QUOD NON POSSINT PETERE BONA PATERNA, NEQUE MATERNA.[6]

Item statuimus, quod si aliqua filia, uel soror alicuius maritata fuerit per patrem, matrem, aut fratres, mortuo patre et matre, non

[1] Ed. Ven. addit: „et sui pedagio".
[2] Deest in Cod. Cap.
[3] Cod Cap. „vnicuique".
[4] Cf. supra cap. XXV. Statuti, nec non cap. CI. et CXXIII. Reform.
[5] Deest in Cod. Cap.
[6] Verba: „quod — materna" desunt in Cod. Cap.

*

possit se retornare super bona paterna, neque aliquid petere super dictis bonis paternis; saluo si illa filia, uel filie haberent cartam, aut per testamentum, uel aliam publicam scripturam. Et hoc uolumus inuiolabiliter perpetuo obseruari, non obstante quacunque lege, statuto, seu reformatione, que apparere posset in futurum in contrarium loquentibus. Et quod dictum est de bonis paternis, dicitur de maternis.[1]

CAP XCIX. DE SERUITORIBUS, ARRATORIBUS[2] ET PASTORIBUS.

Item statuimus, quod si quis pastor, arrator, aut familiaris se accordauerit stare cum aliquo domino, aut patrono ad certum terminum ad pasculandum animalia, siue ad arrandum terras, uel faciendum alia seruicia in domo, et idem fidem dederit, et postmodum recusauerit, credatur iuramento patroni requirentis cum vno teste fide digno; si cum alio talis seruicialis pactum fecisset et teneatur ire cum primo et non cum secundo et demum soluat communi yperpera quinque, quorum medietas sit patroni, si solus accusauerit.

CAP. C. QUOD QUELIBET UILLA PASCULET IN SUIS CONFINIBUS.

Item statuimus, quod quelibet uilla debeat pasculare animalia sua in suis confinibus et super suo territorio et non super territorio alterius uille. Et si quis contrafecerit, soluat yperpera uiginti quinque, quorum medietas sit communis et alia accusantis.

CAP. CI. DE PISCATORIBUS.[3]

Item statuimus, quod quilibet piscator habens pisces ad uendendum, debeat eos portare ad piscariam ad uendendum vnicuique uolenti emere; et si uenderet eos alibi et accusatus fuerit, soluat yperpera duo, pro qualibet uice[4], quorum medietas sit communis, et alia illius, qui accusauerit.

CAP. CII. DE NON UALENTIBUS PROBARE ACCUSATIONEM.

Item statuimus, quod si quis de cetero accusauerit aliquem et accusacionem probare non possit, soluat communi grossos duos denariorum paruorum, et accusatus absoluatur a dicta accusa.

---

[1] Idem plenius constituitur in cap. CXIII. Statuti inferius sequenti.
[2] Deest in Cod. Cap.
[3] Ed. Ven. addit: „vt pisces vendant in piscaria".
[4] Deest in Ed. Ven.

CAP. CIII. DE MENSURIS IUSTIFICANDIS.

Item statuimus, quod commune seu regimen debeat facere vnum officialem, qui iustet et emendet quolibet mense mensuras, stateras, balantias et omnes alias mensuras et si quis non teneret iustas, soluat yperpera duo pro qualibet uice et qualibet mensura et accusator habeat tertiam partem.

CAP. CIV. DE BLADO CONDUCENDO AD INSULAM.[1]

Item statuimus, quod si aliquod nauigium paruum, siue magnum ueniret in portum Curçule, uel ad aliquem locum insule oneratum blado cuiuscumque generis, et insula eguerit blado, regimen habeat liberatatem faciendi exonerare tantum bladi, quantum sibi uidebitur vsque ad medietatem oneris, et dare patrono magaçinum et bastasios. Et talis patronus uendat minutim dictum bladum pro precio, quod sibi placebit et dictum precium non possit crescere, sed diminuere sic, et semper vltimo precio, quo uenditur, debeat uendere pena yperperorum uiginti quinque, quorum tercia pars sit accusantis et due communis. Aliam medietatem possit portare patronus quocumque sibi placuerit.

CAP. CV. DE UINO FORENSE NON CONDUCENDO.[2]

Item statuimus, quod nullus possit portare ad uendendum uinum forense ad insulam Curçule pena yperperorum uigintiquinque, quorum medietas sit communis et alia accusatoris. Volumus tamen, quod pro vsu domus quilibet possit accipere vsque ad vnum barile. Item uolumus, quod si in ciuitate et insula esset caristia et non esset de uino insule et aliquis uellet conducere, regimen habeat libertatem dandi licenciam portandi.[3]

CAP. CVI. DE UENDITIONE CARNIUM AD BECCARIAM.[4]

Item statuimus, quod cum dixerimus supra de carnibus ircinis castratinis, quod dicte carnes uendantur denarijs octo[5] paruorum

[1] Cf. etiam cap. LXXII. et cap. LXXX. Statuti, nec non cap. CXCV. Reformationum.

[2] Deest in Cod. Cap.

[3] Cf. inferius cap. CXXXVI. Statuti cum capp. LXXXI. et XCIX. Reform.

[4] Deest in Cod. Cap. Cf. etiam cap. LXXII. LXXX. et LXXXIII. Statuti.

[5] Cap. LXXXIII. Statuti pretium decem denariorum parvorum statuitur.

libra et quilibet faciens carnes ad beccariam, ipsas teneatur uendere vnicuique uolenti emere, et non ferre domum, nisi pro vsu domus sue et teneatur eas incidere et dare cuilibet petenti vsque ad medium grossum et ab inde supra; nec ipsas carnes uendere alibi, quam ad beccariam sub pena yperperorum duorum pro qualibet uice; et quilibet possit accusare et habeat medietatem banni. Et non possit uendere carnes non ponderatas sub dicta pena.[1]

CAP. CVII. DE UENDITIONE UINI.

Item statuimus, quod nullus uenditor uini, tam sui quam alterius debeat, nec possit uendere denegare de dicto uino cuilibet homini et persone qualibet hora licita sub pena yperperorum duorum, quorum medietas sit communis et alia accusantis.

CAP. CVIII. DE UENIENTIBUS DE LOCIS MORBOSIS.[2]

Item statuimus, quod nullus ciuis siue insulanus audeat suscipere in domo aliquam personam uenientem de locis morbosis, seu vbi regnaret mortalitas, pena yperperorum quinquaginta, quorum medietas sit communis et alia accusantis; et si quis peticionem pro ipsis porrigeret, seu porrigi faceret, soluat communi yperpera uigintiquinque. Et si quis ab eis emeret aliquod uestimentum, sit forbannitus et confinatus per duos menses de insula.

CAP. CIX. DE APERITIONE LITTERARUM COMMUNIS.

Item statuimus, quod quandocunque alique littere mittentur pro tempore consilio et regimini Curçule et consilium non esset, regimen vna cum consiliarijs, qui in ciuitate erunt, habeant autoritatem faciendi aperire et legi a cancellario ciuitatis dictas litteras.

CAP. CX. DE LIGNAMINE NON INCIDENDO.[3]

Item statuimus, quod si quis forensis uellet aliquod lignamen grossum aptum ad fabricandum incidere in insula, regimen non possit facere graciam sine pleno consilio, sub pena yperperorum decem cuilibet iudicum; et si uicarius esset, eandem penam incurrat. Si autem aliquis uelet emere, regimen simul cum consiliarijs, qui

---

[1] Deest in Cod. Cap.

[2] Praeceptum praesentis capituli iteratur in cap. CXXXVI. Reformationum.

[3] Ed. Ven. addit: „per forenses sine Consilio“.

erunt in ciuitate possit uendere et dare licenciam uendendo. Si autem aliqui peterent ligna pro comburendo, regimen tam cum precio, quam sine precio possit dare licenciam. Et ille, qui habet licenciam incidendi ligna ad comburendum, si incideret ligna grossa, apta ad fabricandum, soluat communi sine remissione yperpera uigintiquinque, qui denarij deueniant in commune et perdat onus[1] suum.[2]

CAP. CXI. DE APERITIONE CAPSARUM QUATERNORUM.

Item statuimus, quod quandocunque aliquis uult querere aliquod suum instrumentum, uel scripturam in quaternis communis, iudex, qui habet claues, debeat querere simul cum cancellario, nec possit sine cancellario querere aliquam scripturam pena yperperorum quinque cuilibet iudicum, tenenti claues capsarum, vbi sunt scripture communis.

CAP. CXII. DE FURANTIBUS LIGNAMEN.[3]

Item statuimus, quod si quis incideret aliquod lignamen aptum ad fabricandum, uel minutum et oneraret aliquod nauigium, uel barcam, patronus soluat communi yperpera uigintiquinque, et quilibet ex marinarijs yperpera duo, si sine licencia incideret; et intelligatur de forensibus, et perdat totum onus, et ille, qui accusauerit, habeat terciam partem banni.

CAP. CXIII. DE MULIERIBUS MARITATIS QUOD NON POSSINT PETERE ALIQUID VLTRA DOTEM.[4]

Item statuimus, et perpetuo obseruari uolumus, quod non obstante quocunque statuto, siue lege quauis in contrarium loquente, quocunque decreto, seu parte capta, uel in futurum capienda, quod si aliqua mulier careret patre, fratribus, seu fratre et maritaretur cum dotibus, de quibus contentaretur, per aliquem suum consanguineum, uel affinem et esset confessa ipsa, uel eius maritus, seu ipsa sola de receptis dotibus et presertim ipsa refutauerit ceteris alijs bonis quouis iure sibi spectantibus, nec ipsa, nec maritus eius vnus uel plures, nec heredes ipsius, nec aliquis pro ipsa possit

[1] Cod. Cap. „honus“.
[2] Cf. etiam inferius cap. CXII. Statuti, et capp. LXIII. CXCIX. ac CC. Reform.
[3] Cf. etiam capitula Reform. sub. cap. CX. Statuti citata.
[4] Verba: „quod — dotem“ desunt in Cod. Cap.

vnquam aliquid petere vlterius de bonis paternis aut maternis, nec de quibuscumque bonis sibi et suis heredibus spectantibus racione hereditatis; sed sint ipsa illius, uel illorum, ad quos pertinet de iure, uel suorum heredum.[1]

CAP. CXIV. DE SOLUTIONE CANCELLARIJ.[2]

Item statuimus, quod cancellarius pro qualibet scriptura, quam facit forensibus, debeat tantum accipere a forensibus, quantum illi a nostratibus.

CAP. CXV. DE FAMULIS ET FAMULABUS[3] ASPORTANTIBUS ALIQUID DOMINI SUI.

Item statuimus, quod si aliquis famulus seu famula recesserit ante terminum ab aliquo patrono suo, seu patrona et aliquid asportaret, talis patronus, seu patrona credatur suo sacramento et si aliquis alius acciperet dictum famulum, seu famulam, soluat communi yperpera quinque, tam famulus seu famula, quam ille uel illa, qui uel que acciperet illum uel illam et talis famulus seu famula perdat totum salarium suum, et seruiat totum tempus primo patrono seu patrone, prout se obligauerit.[4]

CAP. CXVI. DE MODO PASCULANDI IN CHNESE.[5]

Item statuimus, quod vnusquisque possit pasculare animalia in partibus marine, uidelicet in Chnese sine capretis et agnis, sed in nocte nullum animal possit pasculare, sed recedere de confinibus et si quis contrafecerit in aliquo predictorum, soluat yperpera uigintiquinque et pastor stet vno mense in carceribus et si vnus solus agnus, uel hedus reperiretur, soluat dictam penam et credatur accusanti cum vno teste fide digno et habeat terciam partem banni; et si de nocte pasculauerit in dictis confinibus, soluat dictam penam, quorum tercia pars sit accusantis, vt supra et credatur accusatori, vt supra.

---

[1] Cf. supra cap. XCVIII. Statuti.

[2] Praesens capitulum ultimum est, quod numeravit scriptor Cod. Cap. Capitula sequentia Statuti signata sunt numeris initio saec. cur. parum accurate appositis.

[3] Deest in Cod. Cap.

[4] Cf. cap. XCIV. Statuti.

[5] Praeceptum hujus capituli adauctum est reformatione, a. 1431. capta, sub. cap. CLIII. Reform. citata.

CAP. CXVII. QUOD NULLA FIAT PETICIO IN CONSILIO PRO CRIMINIBUS.[1]

Item statuimus, quod si quis percusserit aliquam personam cum ferro, maça, fuste, lapide, lancea, dixerit uerbum iniuriosum, furtum fecerit, prodicionem, uel manu percusserit, scapillauerit, uel occideret equum siue aliud quodcunque animal uel inciserit uineas, non possit ponere peticionem in consilio, pena yperperorum uigintiquinque, et si regimen; uel aliquis de regimine diceret, quod admittatur talis peticio, soluat yperpera uigintiquinque pro quolibet, que deneniant in commune.

CAP. CXVIII. DE ANIMALIBUS DANTIBUS DAMPNUM.[2]

Item statuimus, quod quodlibet animal grossum dans dampnum in uineis die soluat grossos tres, de nocte uero sex; cuius pene tercia pars sit communis, tercia patroni et tercia accusantis; si uero solus patronus accusauerit, credatur eius iuramento cum vno teste fide digno et habeat medietatem banni et aliam medietatem commune; et uolumus, quod pudarij uadant ad uidendum dampnum infra octo dies, postquam eis erit anunciatum, pena grossorum duodecim pro quolibet et patronus accusans credatur cum iuramento suo.

CAP. CXIX. DE POSSESSIONIBUS RETENTIS PER XXX. ANNOS.

Item statuimus, quod si aliquis tenuerit aliquam possessionem sine molestia per annos triginta, tam cum instrumento, quam sine instrumento, non possit ab aliquo molestari, saluo instrumento testamenti, uel dotis.

CAP. CXX. DE DAMPNIS EMENDANDIS PER CASALE.

Item statuimus, quod si in aliquo casale, seu eius confinibus fieret aliquod malificium, seu aliquod criminale, et non reperiretur malefactor, illud casale emendet illud dampnum. Et si quis criminaliter fuerit accusatus, habeat terminum octo dierum ad comparendum et si non comparuerit in dicto termino, reus habeatur de eo, quo fuerit accusatus.

CAP. CXXI. DE TERMINO ACCUSATIONUM FIENDARUM.

Item statuimus, quod vna queque accusa super qualibet iniuria siue dampno fienda per illos de ciuitate fiat infra octo dies, aliter

[1] Cod. Cap.: „pro debito communis“.

[2] Cf. supra cap. XCI. infra cap. CXXXI. Statuti et cap. CLVI. Reform.

elapso dicto termino dicta accusa nullius sit ualoris; si uero in uillis, habeat terminum vnusquisque quindecim dierum si fuerit criminale, si autem ciuile, octo, aliter vt supra, accusa non ualeat.

CAP. CXXII. DE UERBERATIS NON UALENTIBUS PROBARE.

Item statuimus, quod si quis uerberatus fuerit in monte, uilla, ciuitate, uel in quocumque alio loco de ferro, maça, baculo, lapide seu manibus et habeat aliquod signum et non habeat testes, primo dare debeat iuramentum accusanti, si est vt dicit et accusat, deinde mittere per illum, qui erit accusatus et dare sibi iuramentum, si ita est, vt in accusa contra eum continetur; si confitetur, puniatur secundum statuta, et reformationes, si negauerit, poni debeat in carceribus et ibi stet tribus diebus et tribus noctibus, et si infra dictum terminum confitetur, puniatur, vt supra, si non, detur sibi vnum curulum canapris secundum discrecionem curie; si confitetur, soluat duplum, si non, dimittatur. Et hoc non possit fieri sine curia ad plenum.

CAP. CXXIII. QUOD NULLUS CURÇULANUS POSSIT PROCURARE PRO FORENSIBUS.[1]

Item statuimus, quod nullus Curçulanus audeat, nec presumat, nec possit procurare, nec aduocare pro aliquo forense aliquo modo, ingenio uel scaltirimento sub pena yperperorum uigintiquinque, qui deneniant in commune, nisi sit aduocatus communis, qui possit aduocare pro forense ipso presente, absente autem non sub dicta pena.

CAP. CXXIV. QUOD NULLUS CURÇULANUS POSSIT EMERE INTROITUS COMITIS IN GROSSUM.[2]

Item statuimus, quod nullus ciuis Curçulanus possit, nec ualeat emere introitus comitatus omnes in grossum, sed minutim ad mensuram pena ducatorum auri quinquaginta.

CAP. CXXV. CURÇULANUS NON POSSIT ESSE PROCURATOR COMITIS.[3]

Item statuimus, quod nullus Curçulanus possit esse procurator alicuius comitis, nec de possessionibus seu reditibus se intromittere pena ducatorum auri quinquaginta, communi aplicandorum et regimen teneatur procedere contra talem sine aliqua acusacione.[4]

---

[1] Ed. Ven.: „Q. n. C. p. esse procurator forensium, exceptis pro praesentibus Aduocatis Communis“.

[2] Deest in Cod. Cap.

[3] Ed. Ven.: „Quod nullus Curzulanus possit“ etc.

[4] Ed. Ven. „excusatione“.

CAP. CXXVI. DE MORIENTIBUS SINE TESTAMENTO.[1]

Item statuimus, quod si quis moritur intestatus, omnia bona sua deueniant ad propinquiorem de sua progenie per lineam masculinam et si non esset aliquis, uel aliqua de propria stirpe masculine linee, mulier descendens per lineam masculinam debet hereditare, et si non esset per lineam masculinam propinguior, hereditet propinguior masculus per lineam femeninam, et si non esset masculus, femina.

CAP. CXXVII. DE NAUIGIJS FRANGENDIS.[2]

Item statuimus, quod si aliquod nauigium rumperetur, nullus Curçulanus audeat emere res, seu mercancias in mari, uidelicet, que sint in fundo, sub pena perdendi totum id, quod expenderet, et accusans habeat medietatem, dummodo probet per duos idoneos testes.

CAP. CXXVIII. NULLUS POSSIT CONDEMPNARI NISI UOCETUR AD EXCUSANDUM.

Item statuimus, quod non possit aliquis, uel aliqua criminaliter condempnari, nisi primo uocetur per regimen ad excusacionem; et si noluerit comparere, uel respondere, tanquam reus, uel rea sentencialiter condempnetur, de quo criminatur.

CAP. CXXIX. DE OFFICIO CANCELLARIJ IN ACCUSIS.

Item statuimus, quod quandocumque aliquis accusat aliquem criminaliter, cancellarius teneatur statim dictam accusacionem scribere et statim anunciare regimini; quod regimen debeat statim examinare testes, si sunt in ciuitate, si autem essent in uilla cum sigillo, uel cedula, debeat mitti pro eis et pro accusato, qui debeat comparere coram regimine ad respondendum tali accusacioni et iste ordo obseruetur semper in criminalibus.

CAP. CXXX. QUOD MULIER NON POSSIT PLUS[3] TESTARI VNI FILIO UEL FILIE QUAM ALIJS.

Item statuimus, quod aliqua mulier non possit plus testari vni filio, uel filie, quam alijs, nec possit aliquod immobile dimittere

[1] Cf. supra cap. XLV. Statuti.
[2] Cf. Supra cap. LXXXII. Statuti.
[3] Deest. in Cod. Cap.

alijs quam filijs, uel filiabus suis, seu marito suo. Verum in rebus mobilibus possit mulier testari et relinquere ad libitum cuicunque sibi placuerit pro anima, prout superius continetur in statuto de extractione pro anima.[1]

CAP. CXXXI. SI PUDARIUS FACERET DAMPNUM IN CUSTODIENDO.[1]

Item statuimus, quod si quis pudarius habens custodire campos seu uineas, faceret dampnum tam cum animalibus, quam sine, soluat duplum, si ipse sua animalia non accusauerit, sed alter et si ipse dampnum dederit, soluat duplum, si per alium accusatus fuerit, cuius pene medietas sit communis et alia sit accusantis.

CAP. CXXXII. SI NOBILIS UIOLARET NOBILEM.

Item statuimus, quod quicunque nobilis uiolaret aliquam nobilem maritatam, statim sine remissione amputetur sibi caput, taliter quod penitus moriatur, dummodo hoc probatum fuerit per duos idoneos testes; et si testes non haberet, talis qui accusatus erit, stet tribus diebus in carceribus et in tercio die debeat habere tres squassus curuli; et si confitetur, amputetur sibi caput, vt dictum est; hoc autem non possit fieri sine plena curia.

CAP. CXXXIII. SI NOBILIS UIOLARET NOBILEM UIRGINEM.

Item statuimus, quod si quis nobilis uiolaret aliquam puellam nobilem et uirginem et probatum fuerit per duos idoneos testes, soluat nomine pene ducatos centum auri, quorum medietas sit communis et alia dicte puelle et talis nobilis stet sex mensibus in carceribus; et si puella uellet recipere eum in maritum, et ipse eam in vxorem, nihil soluat.

CAP. CXXXIV. SI NOBILIS UIOLARET RUSTICAM MARITATAM.

Item statuimus, quod si quis nobilis uiolaret aliquam rusticam maritatam amputetur sibi caput. Si uero uiolaret uirginem, soluat ducatos quinquaginta, quorum medietas sit communis et alia dicte puelle et stet tribus mensibus in carceribus. Et si quis rusticus uiolaret puellam nobilem, suspendatur ad furcas, taliter quod moriatur; dummodo omnia predicta maleficia probentur ad minus per

[1] Cf. superius cap. XL. et cap. LXXV. Statuti.

[2] Cf. supra cap. XCI. et CXIII. Statuti, nec non cap. CLVI. Reform.

duos idoneos testes. Et si per curiam presumeretur, quod domina non diceret uerum, ponatur talis mulier ad torturam et si confiteatur quod falsum diceret, igne comburetur taliter quod moriatur. Intelligendo tam de nobile, quam de rustica et hoc non possit fieri sine plena curia.

CAP. CXXXV. QUOD ANIMALIA NON POSSINT PASCULARE ANTE CIUITATEM.

Item statutum et ordinatum est, quod aliqua animalia insule non possint pasculare ante ciuitatem, incipiendo a punta furcarum vsque ad paruum borach, vsque ad Sanctum Lucam per omnes montes, vbi uisus hominis potest extendi, stando ante ciuitatem, pena yperperorum duorum pro quolibet contrafaciente. Si uero aliquis in nocte pasculauerit, soluat duplum; cuius pene medietas sit communis, et alia accusantis; sed dictum pasculum habeatur et seruetur pro equis, asinis et animalibus beccarie.[1]

CAP. CXXXVI. CURÇULANI NON POSSINT BARCHIÇARE UINUM FORENSE.[2]

Item statutum et ordinatum est, quod aliquis Curçulanus, seu habitator Curçule non audeat, uel presumat barchiçare uinum forense, nec mercari cum alio uino, nisi Curçulano, pena yperperorum uigintiquinque, tam patrono, quam mercatori et pena cuilibet marinario yperperorum quinque, quarum penarum accusator habeat terciam partem; et quilibet possit accusare, saluo si quis portaret de Marchia aliquod ad Naulum, non tamen Curçulam, quod facere possit cum licencia tantum tocius regiminis et non aliter sub dicta pena.

CAP. CXXXVII. COMES ET IUDICES HABEANT LIBERTATEM PONENDI PARTES IN CONSILIO.[3]

Item statutum et ordinatum est, quod amodo in antea in consilio generali Curçule non possit dari aliqua libertas alicui comiti, iudicibus, nec alicui persone, nec facere aliquam determinacionem, nec partem, nec reformacionem aliquo modo, uel ingenio, nisi per modum infrascriptum, et si aliter fieret, non sit ualida, nec in se

[1] Animalia becarice posse sub cura pastorum pasculare in dicto loco, permittitur reformatione, sub cap XII. Reform. citata. Cf. etiam cap. XLIII. Reform.

[2] Cf. supra cap. CV. Statuti et cap. LXXXI. ac XCIX. Reform.

[3] Cf. de ista causa reformationes de a. 1403 et 1418 (cap. LXI et. CXXXIX. Reform.)

habeat aliquam firmitatem. Fiat hoc modo. Primo coadunetur consilium generale in quo sint consiliarij quinquaginta vnus, in quo consilio dominus comes cum iudicibus, uel maiori parte ponat propostam et conclusa proposta debent partiri ballote, deinde cancellarius uadat cum bussulis dando scire partitum et portando vnum bussulum in dextera et alterum in sinistra, denunciando quod fit et quilibet consiliarius teneatur ponere ambas manus in bussulis et per sacramentum ponere ballotam, vbi melius sibi uidebitur pro bono patrie sue; deinde colligantur ballote per cancellarium, et numerentur coram comite et iudicibus, in quo bussulo reperientur[1] plus ballote, illa pars denuncietur et sit firma et rata, et scribatur per cancellarium ciuitatis per ordinem in quaterno reformacionum et iste ordo semper obseruetur; qui ordo nullo modo rumpi possit, nisi concurrant in vna opinione dominus comes et omnes tres iudices, qui producant hanc opinionem in consilio generali, in quo sint adminus consiliarij sexaginta, de quibus sexaginta ad minus reperiantur ballote quadraginta, aliter nec comes, nec iudices, nec consiliarii, nec cancellarius vnquam audeant, uel presumant in aliquo tangere, seu uiciare presens statutum, pena ducatorum centum auri applicandorum pro duabus partibus communi et tercia accusatori; et presens statutum semper sit firmum.[2]

CAP. CXXXVIII. IUDICES NON POSSINT CARCERARE ALIQUEM[3] SINE COMITE.

Item statutum et ordinatum est, quod aliquis iudex non possit carcerare aliquam personam sine consilio domini comitis et si comes non esset, sine consilio aliorum iudicum uel alicuius ipsorum et comes similiter cum sibi uidetur carcerare aliquam personam, hoc faciat de consilio iudicum, uel iudicis, qui erunt, uel erit in ciuitate et non aliter. Si uero iudex, uel iudices non essent in ciuitate, comes possit.[4]

---

[1] Verba: „coram — reperientur" desunt in Cod. Cap.

[2] Ed. Ven. addit insuper: „Quod statutum fuit factum, editum et confirmatum in generali pleno et authentico consilio ciuitatis et insule Curçule in ecclesia Sancti Marci coadunato, in quo consilio fuerunt consiliarij sexaginta duo, nemine discordante et in Millesimo quadragentesimo tercio decimo, indictione sexta et die vigesimo mensis Augusti".

[3] Deest in Cod. Cap.

[4] Praeceptum hujus capituli reformatione a. 1414. capta iisdem fere verbis redditur. Cf. cap. CVII. Reform.

CAP. CXXXIX. QUANTUM DEBET HABERE ADUOCATUS COMMUNIS.

Item statuimus, quod aliquis aduocatus communis seu procurator alicuius persone non possit accipere aliquam solucionem, nisi gros sum vnum pena sacramenti et quicunque aduocatus, seu procurator acciperet aliquod premium[1] nomine precij, uel simonie, uel porcionis, soluat in duplum totum id, quod acceperit nominibus, vt supra; cuius pene medietas sit communis et alia accusantis, dummodo probatum fuerit per duos testes fide dignos ad minus; et ultra sit priuatus aduocacia pro illis sex mensibus; intelligendo de iudicijs, seu racionibus, que fient in Curçula et non foris.[2]

CAP. CXL. QUOD MULIER NON POSSIT ALIENARE BONA SUA.[1]

Item statuimus, quod amodo in antea aliqua mulier maritata non possit aliquo modo alienare bona sua, nisi in tribus casibus, uidelicet, si esset maritus suus carceratus, et aliter de carceribus exire non possit, tunc mulier cum prouidencia regiminis Curçule possit alienare bona sua. Secundo pro filio, seu filijs recuperando, seu recuperandis de carceribus vt supra. Tercio si ipsa mulier, uel cum marito, uel cum filijs, seu filiabus famem pateretur, tunc possit alienare cum prouidencia, vt supra. Vna autem queque uendicio, pignoracio, donacio, uel alia obligacio facta vsque in diem presentem per mulierem cum consensu mariti uel per maritum cum consensu mulieris, sit firma et rata, nec possit anihilari, nec refutari; sed in futurum sic. Hoc autem statutum factum, firmatum et autenticatum fuit per generale consilium Curçule in Millesimo tricentesimo octuagesimo nono (anno).

CAP. CXLI. DE SUSPECTIONE LATRONUM.

Captum fuit et obtentum in pleno et generali consilio Curçule, more solito congregato, sub Millesimo trecentesimo octuagesimo septimo, die xvij Septembris, quod si aliqua suspectio esset de aliquo latrone, siue fure, quod curia ad plenum possit ponere dictum latronem, siue furem ad torturam; dummodo habeatur aliquod indicium et dare ei torturam ad conscienciam maioris partis curie.

---

[1] Cod. Cap. et Ed. Ven. legunt: „aliquod precium, nomine premij seu precij" etc., quam lectionem emendandam censuimus ad instar lectionis cap. CVIII. Reform.

[2] Honorarium attamen aduocatis sumere permittitur reformatione l. l. citata.

[3] Cf. infra cap. CXLIII. Statuti et cap. IX. Reform.

CAP. CXLII. DE RATIONIBUS ANIMALIUM.

Item sub anno Domini Millesimo quadringentesimo tercio, indiccione xj et die vltimo mensis Januarij. In pleno et generali consilio ciuitatis et insule Curçule, in quo fuerunt consiliarij quinquaginta sex, eorum nemine discordante, captum fuit, quod omnes raciones animalium debeant fieri inter patrones et pastores, seu celnicos, vsque ad vnum annum proxime postquam compagniam relinquent; uidelicet, vsque ad festum Sancte Marie de mense Augusti; aliter elapso dicto anno pro nullo teneantur pastores, nisi iustum fuerit impedimentum [1]

CAP. CXLIII. QUOD ALIQUA MULIER NON POSSIT ALIENARE DOTEM SUAM.[2]

In pleno et generali consilio ciuitatis et insule Curçule ad sonum campane more solito congregato, in quo quidem fuerunt consiliarij triginta octo, captum et obtentum fuit per consiliarios trigintaquinque, quod omnes et singule uendicciones, pignoraciones et empciones facte vsque in diem presentem per mulierem cum consensu mariti sui, uel maritum cum consensu mulieris sint firme et rate, nec possint uitiari, dummodo sint facte cum modis et ordinibus Curçule. De cetero uero non possit aliqua mulier aliquo ingenio, uel colore alienare dotes suas sine licencia et expresso consensu curie et curia non possit dare licenciam sine iusta causa, prout lex uult. Verum quod ex istis xxxviij consiliarijs tres fuerunt contrarie opinionis, uidelicet Ser. Luxa Simcouich, Ser. Angelus olim Ser. Marini, et Ser. Marinus Zanini. Sub Millesimo trecentesimo octuagesimo nono, indiccione xij, die primo Aprilis.

CAP. CXLIV. DE ORDINE AD DANDUM PASCENDI ANIMALIA.

In pleno et generali consilio ciuitatis et insule Curçule ad sonum campane more solito in ecclesia Sancti Marci congregato, in quo quidem interfuerunt consiliarij quinquaginta sex, captum fuit et obtentum per ballotas quadraginta nouem, contrarie uero fuerunt septem, quod amodo in antea quilibet dominus, siue patronus animalium quorumcunque, qui dederit ad pascendum sua animalia pastori alicui, seu pastoribus, statim inter se teneatur facere tesseram et facta tessera, quod maior pars ipsius tessere debet remanere apud patronum, seu patronos, postea quilibet pastor, quolibet anno

[1] Idem statuitur cap. LI. Reform.
[2] Cf. supra cap. CXL. Statuti et cap. IX. Reform.

teneatur reddere integram racionem domino siue patrono animalium semper in festo Sancte Marie de mense Augusti et adhuc (post) dictum festum diebus octo continuo pastor teneatur diligenti cura animalia sui patroni pascere et custodire. Et si de illo anno deficeret patrono aliquod animal, credatur de hoc sacramento patroni contra pastorem[1] sine alia probacione et pro quolibet animali, quod deficiet patrono animalium statim pastor (teneatur) dare et assignare patrono duo animalia de iuuenibus, uel soluere grossos octo pro quolibet animali deficiente, et contra hoc nullus pastor animalium contra patronum, uel eius sacramentum possit dicere aliquid, nec aliquod statutum, uel reformacionem, aut legem, uel aliquam consuetudinem allegare, presens, uel futurum, et si quid allegaret in contrarium huius, ex nunc in antea nullius sit ualoris uel momenti.[2] Preterea uolentes, quod amodo in antea circa hec in omnibus credatur domino, uel patrono animalium mediante iuramento sibi delato. Insuper sic statuitum est de cetero, quod si pastor foret obligatus patrono in aliquo quocumque debito, quod donec fuerit in simul cum patrono in societate animalium, nullo modo patronus possit ipsum pastorem ad soluendum sibi debitum constringere.[3] Item, quod omnis testificacio ad minus per duos idoneos testes contra pastorem seu pastores de sacramento aliquo, in quo esset obligatus patrono, sit ualida semper, nec possit quoquo modo infringi per statutum aliquod, uel reformacionem aliquam et specialiter per illam reformacionem de testibus, in quo continetur, quod testes ualere non possint vltra de yperperis decem, hec capiet uires tantummodo in mutuo concesso alijs personis et non pastoribus.[4]

Item si pastor uel pastores post dictos octo dies festi Sancte Marie non haberet vnde soluere debitum patrono, in quo sibi tenetur et patronus uellet vt pasceret et teneret in futurum sua animalia, pastor illud recusare non possit. Item de omni racione, aut debito quocumque, quod et que esset inter patronum et pastorem, regimen, quod pro tempore erit, teneatur statim, sub iuramenti uinculo, in pura consciencia, ius summarium ipsi patrono, uel domino

---

[1] Deest in Cod. Cap.

[2] Ne patronum quidem cum pastore contra praecepta hujus reformationis pacisci posse, ex reformatione, cap. LVIII. Reform. citata intelligitur.

[3] Cf. cap. XCVI. Reform.

[4] Reformatio illa, causam pastorum cum patronis eorum diserte excipiens, cap. XXV. Reform. citatur.

animalium contra pastorem seu pastores facere et fine debito terminare omni tempore et die tam feriata quam non feriata.

Item omne aliud pactum factum, siue fiendum, aut conuencio, uel obligacio facta, uel fienda inter patronum et pastorem quocumque modo, racione, causa, uel ingenio, cum sacramento, uel sine, cum scriptura, uel sine,[1] preter hec, que in hac presenti reformacione continetur, ex nunc in antea sit uana, cassa, irrita, nulliusque ualoris, uel momenti, quam uidelicet reformacionem prenotatam uolentes, imo mandantes ex nunc in antea consiliarij prelibati vnicuique pena prestiti iuramenti, in quam ipso facto incurant, pro preciso haberi statuto.[2] Hec reformacio capta fuit et obtenta in dicto generali consilio, sub Natiuitate Domini nostri Jesu Christi Millesimo cccc. decimo septimo, Indiccione x. die vicesimo secundo mensis Augusti.

CAP. CXLV. QUOD QUILIBET HOMO POSSIT RELINQUERE QUARTAM PARTEM BONORUM SUORUM.[3]

Item statutum et ordinatum est, quod quilibet cum peruenerit ad ipsius uite extremum, possit totam et integram partem quartam suorum bonorum omnium stabilium dimittere cuicumque sibi uidebitur et placuerit, pro suo libitu uoluntatis. Verum post hec predicta, quod pater non possit, habens plures natos de ipsius bonis reliquis aliquid plus dimittere vni, quam alio, secundum quod in alio statuto in presenti uolumine continetur.[4]

CAP. CXLVI. QUOD ALIQUIS NON POSSIT LABORARE IN PEGULA[5] NISI A MEDIO MENSE JULIJ, VSQUE AD MEDIUM AUGUSTUM.[6]

Item statutum et ordinatum est, quod aliqua persona aliquo quesito colore non possit laborare in pegula, nec paclinam facere aliquo tempore anni, nisi a medio mense Julij, vsque ad medium mensem

---

[1] Deest in Ed. Ven.

[2] De tempore quo contractus inter patronum et pastorem renunciari potest, cum praesens statutum nihil definit, reformatione, a. 1430. capta (cf. cap. CLII. Reform.) declaratum est, renunciationem illam tempore tonsurae lanarum fieri posse.

[3] Cf. etiam cap. XXXVII. et CXXXI. Reform.

[4] Cf. supra cap. XXXIX. Statuti. Quoad mulieres, neque eas alio modo bona sua inter liberos dividere posse, cf. capp. XL., LXXV. et CXXX. Statuti.

[5] Cod. Cap. „pegulam“.

[6] Verba: „nisi — Augustum“ desunt in Cod. Cap.

Augusti, et quecunque persona contrafecerit, cadat[1] ad penam yperperorum uigintiquinque applicandorum pro duabus partibus communi et tercia accusatori et possit quilibet accusare et habere terciam partem banni.

Et quilibet, qui daret in pegulam facientibus, non possit aliquo quesito colore accipere suo debitori, si non attenderet, vltra tercium denarium de plus quam dederit nec regimen constringere possit eum.

CAP. CXLVII. DE ILLIS, QUIBUS DATUM FUIT ORDINANDUM STATUTUM.

Item statutum et ordinatum est, quod cum nobiles et omnes alij de Curçula nimium grauarentur a salario domini comitis sui omni anno et similiter commune suum Curçule, vti est manifestum, et nimis debitis grauatur et habeat paruissimum introitum, de quo male possit satisfieri omnibus debitis predictis, habendo agere tot laboreria quanta sunt necessaria ciuitati, et vltra premissa egeat multis alijs bonis prouisionibus, tam pro augumentacione introitus sui et pro diminucione expensarum suarum, quam pro omnibus agendis ipsius ciuitatis, quibus omnibus sumptibus male posset per hoc consilium prouideri, ipsum tam sepe grauando, pro tanto pro porcione omnium predictorum posita fuit pars, quod autoritate huius presentis consilij dominus comes presens, uidelicet dominus Pancracius Georgio cum suis iudicibus maioribus eligere debeant et possint vsque ad numerum decem nobilium sapienciorum huius ciuitatis, sicuti uidebitur eis, cum quibus decem suis iudicibus magnis et paruis habeant libertatem prouidendi pro bono tocius Curçule et omnium predictorum inter ipsos et capere partem, et ponere prouisiones et omnia alia facere, sicut eis uidebitur; et quicquid per ipsos, uel duas partes ipsorum captum erit, sit firmum et ratum et ualeat, sicuti factum esset per totum consilium et mittantur execucioni omnia per ipsos facta et firmata per dominum comitem presentem et iudices et succesores eorum in pena yperperorum uigintiquinque pro quolibet contrafaciente his omnibus predictis; et si statutum consilium aut reformaciones essent contra hoc, sint reuocata quantum in his suprascriptis. Isti sunt nobiles electi per dominum comitem ad consilium suprascriptum: primo domini iudices moderni ser. Bogdanus Radichi, ser. Marinus Johannis Cilgoouich, ser. Raphael Angeli; iudices minores ser. Antonius Marse, ser. Mateus Petri,

[1] Deest in Cod. Cap.

*

ser. Stipe Junij; electi sunt vij, ser. Obradus Dobroslai, ser. Johannes Radetini, ser. Johannes Petri, ser. Chiriacus Lucxe, ser. Antonius Peruoscheuich, ser. Johannes Junij, ser. Johannes Angeli, ser. Martinus Michaelis, ser. Laçarinus Testa, ser. Stoianus Johannis, ser. Dobroslaus Petri. Hec omnia fuerunt consumata per generale consilium Curçule per ballotas quadraginta octo, non contrariantibus decem ballotis in contrarium repertis.

CAP. CXLVIII. QUOMODO BONA STABILIA UENDI DEBEANT CUM STRIDIS.[1]

Item pro complimento capituli uendicionum lxxiij, quod bona stabilia, que uenduntur per totum districtum Curçule sine stridis in dampnum et preiudicium iuś habencium, de cetero uendantur cum stridis, faciendo mencionem precij in stridis et proclamationibus predictis, que debeant fieri in ciuitate super platea et ad ambas portas, dominica prima sequente de mane, quando persone erunt bene coadunate et aliter nullatenus ualeant; et hec habeant seruari per cancellarium pena yperperorum decem et poni in scriptis in registro et similiter de omnibus pignoracionibus fiendis.

CAP. CXLIX. DE ORDINE INTROMISSIONIS BONORUM STABILIUM.[2]

Item. Quod cum sentencie et carte propter intromissiones iusticiariorum et preconum Curçule statim incidantur non solutis debitis, contra omnem equitatem et iusticiam, que omnia sunt turpissima Deo et mundo, de cetero nullatenus incidantur; sed seruetur modus iste, quod intromissiones predicte scribantur inferius in breuitate a sentencijs et cartis predictis, faciendo fieri notum principalibus debitoribus si erunt in insula per prefatos iusticiarios et precones; et si non erunt in insula, propinquiori attinenti debitoris. Et habeant terminum omnes predicte persone et alie, que uellent contradicere, vnius mensis et diei contradicendi et opponendi, et preteritis mense et die suprascripto, fiant soluciones ex eis; et ter incidantur et aliter non possit fieri per cancellariam in pena yperperorum decem.

CAP. CL. QUOD NULLUS POSSIT HABERE ALIQUAM CEDULAM CONTRA COMMUNITATEM.

Item. Cum sint multi, habentes cedulas contra commune Curçule et in quantitate magna, de quibus in parte, uel in totum habuerint

[1] Cf. supra cap. LXXIII. Statuti.

[2] Modus executionum fiendarum plenius describitur in cap. CLXV. Reform.

soluciones et hoc occultant, petendo solucionem iterato, contra debitum anime ipsorum, in magnum dampnum et preiudicium ipsius communis, a modo si inueniretur aliquis in tali crimine, cadat in penam yperperorum decem et perdat capitale ipsius cedule.

Item in eodem consilio per ballotas quinquaginta duas, non contrariantibus vndecim in contrarium, concessum fuit domino comiti nostro domino Pancracio, vt ipse possit emere pro vsu domus sue duas, uel tres seruas patarinas de Bosna, et facere fieri cartas de eis et hoc, quia habet suas senes et inutiles.

CAP. CLI. DE GROSSIS DE SCUTARO, QUANTUM UALERE DEBENT.

Item quod grossi Scutari cum Sancto Marco currant in Curçula per paruulis xxx. pro quolibet et grossi balse, uel volch boni per paruulis xxiv pro quolibet et nemo possit refutare eos pena yperperorum duorum. In Christi nomine Millesimo quadringentesimo uigesimo quarto die vndecimo mensis Maij. Prouisiones facte per consilium nuper electum pro detraccione et defalcacione salarij domini Comitis.

CAP. CLII. DE UENDITIONE UINI AD TABERNAM.

Primo, quod mensura, seu bucia uini tabernarum diminuatur in tantum, quod in quolibet modio intrent due bucie plus de tempore preterito; uidelicet, vbi primo intrabant in quolibet modio bucie triginta due, de cetero intrent triginta quatuor, que due superflue deueniant in commune et tabernarius teneatur de ipsis ostendere racionem communi, aut exactori prefati dacij pena soluendi de suis proprijs bonis ipsas duas bucias et vltra hoc yperperos decem et non possit uendi uinum ad tabernam per totam Curçulam, nisi uocato daciario, aut qui erit loco communis et ipsius, sub pena predicta, si ibi erunt et poterunt reperiri, et si non, quando aplicuerint ibi. Verum si aliquis haberet aliquam buciam uini pro vsu domus sue et de ipsa suis amicis et laboratoribus uellet consentire ad bucias, soluendo prefatum dacium, possit hoc facere. Et similiter pro vsu domus sue de bucia posita ad tabernam possit accipere quartam vnam sine dacio; semper in premissis uocando prefatum daciarium, aut loco communis; et hec omnia seruentur sub pena predicta, que diuidatur inter commune et prefatum daciarium, si accusator non fuerit. Et si accusator fuerit, per tercium cum ipso accusatore. Quod dacium duarum buciarum uendatur omni anno et pecunia ipsius ire debeat in ipso salario prefati domini comitis et aliter non. Captum per omnes exceptis duobus deficientibus.

CAP. CLIII. QUOD OMNIA UENDANTUR CUM PONDERE.

Item. Cum hoc sit, quod omnia uendantur in ciuitate et insula absque pondere aliquo communis, in dampnum et preiudicium emptorum quia multocies ponderatur cum stateris non iustis et similiter blada mittantur ad molendinum absque pondere, in dampnum ac preiudicium mittencium; super quibus necesse est prouidere, tam pro beneficio ipsarum personarum, quam pro detraccione et solucione prefati salarij, pro tanto fiat pondus per totam Curçulam cum pondere staterarum iustarum, vsitatarum, cum quo ponderentur omnia, que de cetero uendentur, soluendo communi soldum vnum pro centenario ponderis pro medietate a partibus uendentibus et ementibus, exceptis hominibus galearum dominacionis nostre Veneciarum, pro quibus soluant uendentes. Verum si esset aliquis, qui haberet nisi solum vnum vdrum, uel barile cuiuscunque mercancie et uendiderit ipsum; quamque non essent ponderis librarum centum, tamen soluat pro ipso predictum soldum; et similiter ponderentur blada suprascripta quando mittuntur ad molendina, soluendo soldum vnum pro saco per partem mittentem; et teneatur superstites ponderis ad requisicionem mittencium ponderare ipsos sacos, si voluerint tam eundo, quam redeundo; et si in reditu defecerit de dictis saccis, vltra libras tres pro stario quoquo, facere refici subito patronis bladorum illud minus per patronos barcarum, vsque ad summam librarum predictarum pro stario; possendo ponere penam et penas pro dicta refeccione ad suum placitum. Verum si de dicto blado datum fuisset in solutum patronis molendinorum pro molitura, tanto plus defalcetur de dictis sacis, vltra predictas libras tres pro stario. Et si aliquis contrafaciet in aliquo predictorum, vt est dictum, cadat in penam dupli eorundem daciorum. Et de premissis emptoribus dictorum daciorum fiat ius summarium, que pena diuidatur, vt est dictum in alio capitulo.[1] Quod dacium dictarum rerum ponderandarum uendatur ad publicum incantum et pecunia ipsa sit et ire debeat in prefato salario domini comitis et non aliter, vt est dictum.

Captum per omnes, deficientibus duobus.

CAP. CLIV. DE EXACCIONIBUS COMITIS ET IUDICUM.[2]

Item etiam. Cum multe et diuerse questiones uertantur in Curçula indebite et iniuste per homines potentes magis pro extorsionem

[1] Cf. cap. CLII. Statuti.

[2] Titulum. quamquam deest in Cod. Cap. et Ed Ven. apposuimus.

personarum, que per racionem in magnum sinistrum iudicij et uerecundiae regiminis et tocius Curçule, et que omnia possent leuiter reparari cum beneficio communis et dictarum personarum grauatarum; pro tanto ordinetur per hoc consilium, quod de cetero dominus comes et iudices exigere debeant a partibus perdentibus placita sua in parte, uel in totum, de quolibet placito a tribus libris infra solidos quatuor pro libra et a libris tribus vsque ad quinque solidos tres pro libra et a libris quinque superius, solidos duos pro libra statim finito placito et data sentencia, non dimittendo ipsos discedere a iudicio, si non soluerint, aut pignus dederint, exceptis de questionibus antiquis, tam inceptis et non finitis et similiter de sentencijs receptis sine lite de uoluntate, de quibus non recipiatur aliquid; qui denarij ire debeant in prædicto salario et non aliter, vt est dictum.

Capta similiter per omnes, deficientibus illis duobus.

Et finiunt hic prouisiones dictorum sapiencium.

CAP. CLV. DE PROUISIONIBUS SUPER SALARIUM COMITIS NON FRANGENDIS.[1]

Millesimo, quadringentesimo vigesimo quarto, die decimo septimo Augusti. In maiori consilio Curçule, in quo fuerunt ballote sexaginta octo, captum fuit per ballotas triginta sex, quod de cetero aliquis nobilis Curçulanus non possit ponere partem in aliquo consilio de frangendo prouisiones, factas nuperime per deputatos supra detraccione et defalcacione salarij domini comitis, in pena yperperorum centum pro quolibet ponente partem in contrarium; et similiter dicte prouisiones non possint dispensari in alijs expensis, quam in ipso salario, sub pena predicta, secundum quod continetur in ipsis prouisionibus.

CAP. CLVI. DE SALARIO COMITIS.[2]

Hec fuerunt firmata per consilium Curçule, vt patet in libro Reformacionum M. cccc. ii., die quinto mensis Februarij per omnes ballotas existentes numero sexaginta quinque. Quod pro[3] prouidencia diminucionis salarij posita est pars, quod omnia animalia, que portantur de foris, soluant doanam per hunc modum; uidelicet

[1] Deest in Cod. Cap. et Ed. Ven.
[2] Deest in Cod. Cap. et Ed. Ven.
[3] Deest in Cod. Cap.

castricus soluat soldos tres pro vno quoque capite, animalia vero bouina et porci soluant grossos tres pro vno quoque capite, que solucio sit et conuertatur modo, ordinamento et debito in salarium domini comitis. Item similiter, quod dacium lapidum, facta solucione animalium, vt ordinatum est, uendatur ad publicum incantum et tales denarij reuertantur in salarium predictum et non aliud. Item simili modo vtilitas omnium scoliorum conuertatur in salarium ipsum, et similiter incantus bladi et uini communis.

CAP. CLVII. QUOD DEBITORES COMMUNIS SOLUANT DEBITUM SUUM.[1]

In pleno et generali consilio ciuitatis et insule Curçule coadunato in ecclesia omnium Sanctorum Mcccc xxviij. Indictione vij. die viiij. mensis Januarii, posita fuit pars et capta per omnes, vna tantum ballota discrepante. Quod debitores omnes communis statim et de facto personaliter cogantur per ductores[2] et stent confinati mandato regiminis in aliquo loco deputando, vnde non recedant, donec integre persoluant totum quod tenentur dicto communi et si infra terminum octo dierum confinati non persoluerint, quod eorum bona uendantur ad publicum incantum; ipsis tamen debitoribus de confinio non recedentibus, nihilominus vsque quo communitati fuerit integre satisfactum. Et in casu, in quo confininm fregerint recedentes, quod statim carcerentur et non exeant, donec communitati satisfaciant integraliter.

Lege acta diuersorum regiminum de pena pecuniaria imposita debitoribus confinatis in logia vt debeant obedire mandatis regiminis et cicius eorum debita soluere.

Finis Laus Deo.

---

[1] Deest in Cod. Cap.
[2] Ed. Ven: „pro debitoribus“.

III.

REFORMATIONES COMMUNIS CURZULAE.

„Haec sunt Reformationes Communis Curzulae authenticatae per priuilegia Ducalia, ex libro papireo in membranis redactae de mandato Magnifici et Generosi D. Stephani Magni, pro Illustrissimo Duc. Dom. Venetiarum etc. dictae Ciuitatis et Insulae Comitis dignissimi.“

CAP. I. AMBASCIATORUM PRIMUS.

Item, quod quicunque vadit in seruitium Communis modo, vel postea, vadat ad expensas Communis et non habeat aliud de salario et quod vnus non aggrauetur plus, quam alius.

CAP. II. AMBASCIATORUM SECUNDUS 1426. DIE 18. MENSIS DECEMBRIS EMENDATA PER DEPUTATOS PER CONSILIUM SECUNDUM MODUM INFRA.

Pro quibus expensis habere debeat quilibet ambasciator, cui accedere contigerit, vsque ad millia vnum procul a Curzula, pro expensis victus et prouisione ipsius personae solid. sexdecim die quolibet. Qui vero acceserit et ire contigerit vltra millia vnum, habere debeat die quolibet pro suis expensis victus et prouisione suae personae vt supra solid. viginti. De alijs vero expensis in itinere ipsorum ambasciatorum, sicut est de familiari, equo vel barca, et alijs similibus, remaneat in prouisione consilij.

CAP. III. FILIORUM RECEDENTIUM SINE LICENTIA.

Item in eodem consilio captum, obtentum et firmatum fuit, quod quicumque puer, vel iuuenis iuerit aliquo sine licentia patris, vel matris, vel maiorum suorum, non obseruando eorum mandata, quod

perdat totam eius partem, nec possit aliquid petere, nisi id, quod pater, vel mater, vel maiores ipsorum voluerint sibi dare, vel in vita, vel in morte.[1]

CAP. IV. CASAMENTORUM DANDORUM AEDIFICARE VOLENTIBUS.

In eodem consilio captum, obtentum et firmatum fuit, quod dominus comes et iudices, qui nunc sunt, vel pro tempore erunt, habeant plenum et liberum arbitrium dandi, et confirmandi casamenta, prout eis melius videbitur de iure, quae sunt discooperta et disordinata, omnibus et singulis hominibus, tam ciuibus, quam forensibus, volentibus ea reaptare, quae casamenta sint in perpetuum illis hominibus et personis, et suis haeredibus et successoribus, qui ea aptauerint, ad faciendum omnimodam suam voluntatem vt de eorum rebus proprijs. Volens et promittens dictum commune defendere et excalumniare semper ab omni molestante persona in iudicio et extra, dictum consilium defendere et excalumniare dictas domos sic datas et distributas, vt iuris ordo expostulat et requirit; dum tamen dominus comes cum iudicibus prius requirant patronum illius domus, quam dare uoluerint, si ipsam aptare voluerint, quam si non voluerint aptare, perdant et omne ius ipsius domus quae deueniat in illos, quibus datum fuerit per dominum comitem et iudices et eorum haeredes et successores, vt supra dictum est. Et in casu, in quo patronus domus dixit, se velle aptare ipsam domum, habeat terminum vnius anni cooperiendi ipsam, quod si non fecerit, perdat casamentum et yperperos decem, quae deueniant in commune.

CAP. V. REFORMATIO PRO COMMUNI CURZULAE DE SEMINATIS.

In eodem consilio captum et obtentum et firmiter firmatum fuit, quod vbicumque seminatum est, vel incidetur, tam in Chnese, quam alibi per totam insulam, vbi iamdiu, vel nunquam seminatum fuit, reddat annuatim sextam partem communi Curzulae et non alij personae; et quod comes non possit, nec debeat habere aliquam partem, cum ipsi comiti non pertineant dicta territoria et sint extra numerum suarum possessionum.

CAP. VI. CONSILIARIORUM NON ADMITTENDORUM.[2]

In eodem consilio coadunato, vt superius dictum est, captum, obtentum et firmatum fuit, quod nullus homo, cuis pater non fuerit

[1] Idem speciali ex causa disertius statuitur reformatione a. 1426. capta. Cf. infra cap. CXLV. Reform.

[2] Praeceptum praesentis reformationis de novo praedicitur reformatione a.

consiliarius Curzulae, de caetero ponere possit petitionem in consilio, quod admittatur in consiliarium et quicumque contrafecerit per se, uel per alium, soluat Communi sine aliqua remissione yperperos vigintiquinque.

CAP. VII. LABORANTIUM ALIENAS VINEAS.[1]

In eodem consilio captum et obtentum fuit, quod quicumque obligauerit se laborare super se vineam alicuius, et illam non bene laborauerit secundum consuetudinem Curzulae et boni laboratoris, soluat yperperos quinque pro medietate Communi et alia medietate domino vineae et soluat damnum patrono.

CAP. VIII. SUPER INQUISITIONIBUS FURTUUM.

Eodem Millesimo, Indictione et die, in consilio suprascripto captum et obtentum fuit, quod per curiam semper deputentur de tempore in tempus duo homines de nobilibus pro quolibet casali et etiam in ciuitate, qui instent gastaldionibus ad furta reperienda per totam insulam; et si quis ipsorum reperiretur celare aliquod furtum, quod ipse cadat ad poenam yperperorum vigintiquinque soluendorum pro medietate Communi et alia accusatori et perdat veritatem. Et si quis poneret aliquam petitionem pro ipsis, uel aliquo ipsorum, cadat ad dictam poenam. Et quod isti nobiles sic deputati habere debeant de quolibet furto reperiendo, partem suam pro rata, sicut gastaldiones. Item quod isti duo sic deputati possint ponere poenam gastaldionibus vsque ad yperperos quinque et dicta poena exigatur per Commune, si quis caderet in ipsam.

CAP. IX. MULIERUM ALIENATIONES QUOMODO FIANT.[2]

In eodem consilio captum et obtentum fuit, quod omnes et singulae venditiones, pignora et emptiones factae vsque in diem praesentem per mulierem cum consensu mariti sui, vel maritum cum consensu mulieris, sint firmae et ratae, nec possint vitiari, dummodo sint factae cum modis et ordinibus Curzulae. De caetero vero non possit aliqua mulier aliquo ingenio vel colore alienare dotes suas, sine licentia et expresso consensu curiae; et curia non possit

1379. facta (inf. cap. XXVII. Reform.). Poena autem contrafacientium C ducatis statuitur reformatione, inferius cap. LXXXVIII. Reform. citata.

[1] Hoc ipsum praeceptum continetur in Statuto, sub cap. LXXVI.

[2] Cf. de ista causa capp. CXL. et CXLIII. Statuti.

dare licentiam sine iusta causa, prout lex vult; verum quod ex istis xxxviij consiliarijs tres fuerunt contrariae opinionis videlicet ser. Luxa Sincouich, ser. Angelus olim ser. Marini, et ser. Marinus Canini.

CAP. X. IUDICUM MINORUM AUCTORITAS.[1]

Item in eodem consilio captum fuit, quod vnusquisque iudex parui consilij existens in casali, in quo casali pro illo tempore non fuerit alius iudex, possit, et valeat iudicare vsque ad grossos sex, quod iudicium plenam obtineat firmitatem.

CAP. XI. PUNCTAE STAGNAE NON LABORANDAE PER CURZULANOS.

Item in eodem consilio captum, obtentum atque firmatum fuit, quod aliquis Curzulanus aliquo modo, vel ingenio non pastinet, nec laboret in puncta Stagni et quicumque contrafecerit, soluat Communi Curzulae irremissionabiliter yperperos centum pro qualibet vice, quorum medietas sit accusatoris.

CAP. XII. PASCULORUM ANTE CIUITATEM.[2]

Item in eodem consilio captum et obtentum fuit, quod aliqua persona non possit pasculare aliquod animal circum ciuitatem a puncta furcarum vsque punctam vallis magnae et vsque ad Sanctum Lucam poena yperperorum duorum, quorum medietas sit accusatoris; saluo si essent animalia beccariae, quae possint pasculare, non tamen sine pastore, sub dicta poena.

CAP. XIII. MERETRICUM INIURIANTIUM BONAS MULIERES.

Item in eodem consilio captum fuit, quod si aliqua concubina praesbyteri, vel alius personae, vel meretrix publica diceret obrobria alicui mulieri bonae famae, poni debeat ad berlinam, et stare per vnum diem.[3]

CAP. XIV. VINDEMIARUM NON FIENDARUM ANTE TEMPUS ORDINATUM.

Item captum fuit, quod nullus aliquo modo possit in aliquo loco vendemiare vltra vnum asinum, vsque ad Sanctam Mariam de medio

---

[1] „Auctoritas iudicandi“ iudicum conditioque maiorum ac minorum iudicum plenius cognoscitur ex cap. XXVI. Reform. inferius sequenti.

[2] Cf. cap. CXXXV. Statuti et inferius cap. XLIII. Reform.

[3] Reformatione a. 1397. (?) capta (cf. inferius cap. XXIX. Reform.) permutata est ista poena in poenam flagellorum.

Augusti, antequam fiat ordo per consilium poena yperperorum vigintiquinque, cuius poenae medietas sit Communis et alia accusatoris; saluo et reseruato Stiniua et Gniuize, vbi possint habentes vineas in simul ad libitum vindemiare; saluo etiam si quis haberet separatim alicubi paullum vineae.[1]

CAP. XV. ECCLESIARUM NON BENEFICIENDARUM DE STABILIBUS.[2]

Item in dicto consilio captum fuit, quod aliquis Curzulanus non possit aliquid relinquere, nec in vita dare stabile, videlicet aliquam possessionem alicui Ecclesiae; et si quis aliquo quaesito colore daret, vel relinqueret, non valeat, sed perueniat ad propinquiorem, vt moris est.

CAP. XVI. PUDARIORUM VERBOUIZAE.

Item captum fuit, quod habentes vineas in Verbouiza Blatae possint facere pudarium, qui more solito custodiat.

CAP. XVII. DAMNORUM IN BLADIS DENUNTIANDORUM PER POSTICOS.

Item captum fuit, quod cum fuerit factum damnum alicui in blado, postici habeant pandere damnum infra octo dies proximos, poena yperperorum duorum pro quolibet postico et patronus de damno credatur per sacramentum.[3]

CAP. XVIII. GADIUM FIENDORUM.

Item in dicto consilio captum fuit, quod fiant gades et confinia more antiquo, in quod nullum animal bouinum, nisi boues aratorij, audeant intrare poena grossorum sex, qui ea permiserit; cuius poenae medietas sit Communis et alia accusatorum; sed solum boues aratorij.

CAP. XIX. PRAESBITERORUM NON VALENTIUM EMERE INCANTUM.

Die xxix. Nouembris, in pleno et generali consilio Ciuitatis Curzulae in Ecclesia Sancti Marci coadunato ad sonum campanae, vt

---

[1] Praeceptum hujus reformationis modificatum est aliquantum reformationibus inferius capp. CXX. et CXXXII. citatis.

[2] Reformatione, a. 1430. capta (inferius cap. CXLIX. Reform.), revocatum est interdictum, huic capitulo insertum.

[3] Quo modo postici damnum factum estimare debeant, quantumque pretii iis pro estimatione illa damnifactores solvere teneantur, reformatione, infra p. CLXXXI. citata disertius explicatur.

moris est, in quo fuerunt consiliarij xlvi., eorum nemine discrepante, captum et obtentum fuit, quod nullus sacerdos possit emere aliquem incantum, nec aliquis alius pro ipso poena yperperorum vigintiquinque.[1]

CAP. XX. SACERDOTES POSSINT EMERE PIGNORA AD INCANTUM.

Item Mcccc xxvj, Indictione iiij et die decimo octauo Decembris. Per dominos comitem et iudices et nobiles per consilium deputati super ordinationem reformationum, addita fuerunt haec suprascriptae reformationi, quod ammodo in antea sacerdotes emere possint incantus bonorum quorumcumque venditorum alicuius personae specialis pro vsu suae domus.

CAP. XXI. SIMIACORUM COMBUSTORUM EMENDATORUM PER VILLAM PROXIMIOREM.

Item captum fuit in dicto consilio, quod si cui comburatur ammodo simiacum et domus et malefactor non reperiretur, villa, in cuius districtu comburetur, emendet totum damnum illius simiaci combusti.

CAP. XXII. EQUORUM, QUI DOLO MALO CAUDAM, VEL CRINEM INCIDERIT.

Item captum fuit in eodem consilio, quod quicumque incideret, vel euelleret caudam, vel crines alicui equo dolo, dummodo probetur hoc cum vno teste idoneo, cum iuramento accusatoris, soluat yperperos quinque pro medietate Communi et alia accusatori.

CAP. XXIII. CALCIS DECIMA DANDA COMMUNI.

Item in dicto consilio captum fuit, quod vnusquisque faciens calcem in insula Curzulae et portans, vel mittens foras, det decimam ipsius calcis Communi ad mare ante ciuitatem, et si quis frauderet, soluat yperperos xxv. et illam decimam in duplum.

CAP. XXIV. LAS APUD SIMIACUM CLAUDATUR.

Item captum fuit, quod si quis faceret las prope aliquod simiaci in confinia ipsius simiaci, claudat fortiter ipsum las, aliter damnum sit super patrono ipsius las si pascularetur.

---

[1] Cf. cap. sequens.

CAP. XXV. TESTIS VNIUS FIDES.

Item die x. mensis Decembris in pleno et generali consilio Curzulae in Ecclesia Sancti Marci coadunato ad sonum campanae, vt moris est, in quo fuerunt consiliarij xlj, eorum nemine discrepante, captum et obtentum fuit, quod ammodo in antea vnus testis fide dignus credatur, vsque ad grossos duodecim. Duo vero fide digni vsque ad yperperos decem. Ab yperperis vero decem supra nulla testificatio suscipiatur, nec credatur sine instrumento siue scriptura propriae manus debitoris, quae valeat cum vno teste ad minus, intelligendo de debito mutui. Saluo statuto animalium.[1]

CAP. XXVI. IUDICUM AUCTORITAS IUDICANDI.[2]

Item captum fuit, quod vnus iudex possit facere iustitiam et rationem, vsque ad grossos duodecim. Subtilis vero vsque ad sex, nec vadat aliquis de villa ad ciuitatem ad reclamandum aliquem vsque ad grossos xij, vel sex, vt supra intelligendo, quod in illa villa sit iudex; et vbi est maior iudex, minor se non impediat. Qui vero contrafecerit, reclamando de villa, vbi iudex, vt supra se reperierit, soluat reclamato, qui sic probauerit, pro expensis, et damno grossos duodecim.

CAP. XXVII. CONSILIARIORUM NON ADMITTENDORUM.[3]

Item Mcccl xxxvij, Indict. v. et die xij. Maij. In pleno et generali consilio Curzulae in Ecclesia Sancti Marci coadunato ad sonum campanae vt moris est, in quo fuerunt consiliarij xxxix. eorum nemine discordante, captum fuit, quod aliquis homo, cuius pater non fuit consiliarius Curzulae non possit esse consiliarius, nec petere ponere. Et si quis poneret petitionem soluat irremissionabiliter Communi yperperos centum; et si quis pro eo arrengaret, soluat Communi yperperos xxv.

CAP. XXVII. ARMORUM NON ACCIPIENDORUM PRO PIGNORE.

Item quod nunquam de domo alicuius accipiantur aliqua arma pro aliquo pignore, nec per plazarium, nec iustitiarium, nec postich siue alios, poena grossorum sex, tam accipienti, quam danti.

---

[1] Cf. cap. CXLIV. Statuti.
[2] Cf. supra cap. X. Reform.
[3] Cf. supra cap. VI. Reform.

CAP. XXIX. MULIERUM MALAE FAMAE INIURIANTIUM.[1]

Item in dicto consilio, vt supra die x. men. Decembris captum fuit, quod si aliqua mulier malae famae et vitae diceret alicui bonae famae mulieri, vel in praesentia, vel in absentia aliquam iniuriam et probatum fuerit, et accusata, frustetur circum ciuitatem, et in talibus duae mulieres possint testificari.

CAP. XXX. QUOD NEMO AUDEAT PLANCTARE VINEAS VBI PRIUS NON FUERE.

Item captum fuit, quod aliqua persona non audeat, vel praesumat planctare vineam in campis, vbi prius non fuit vinea, vel vbi vinea non est prope, poena ducatorum quinquaginta, quorum accusator habeat tertiam partem et Commune duas partes. Mccccxxvj. et die penultimo mensis Decembris fuit facta presens superadditio per regimen et deputatos.

CAP. XXXI. DECIMARUM.

Item in dicto consilio captum fuit, quod quandocumque dominus episcopus ibit colligere decimam per insulam, quilibet celnich teneatur dare sibi vnum agnum, vel capretum, et non vltra. Si quis vero mundanus nomine episcopi aliquid acciperet sua manu, vltra hoc soluat yperperos xxv. Communi.

CAP. XXXII. DE PROCURATORIBUS ECCLESIAE.[2]

Item captum fuit, quod semper vnus procurator mundanus fiat Ecclesiae de anno in annum et semper alio procuratori in fine anni assignet rationem ille procurator in praesentia regiminis. Anno praesenti Ser. Obradus Dobroslauich procurator pro praesenti anno.

CAP. XXXIII. DE TERRA SUPER SCOPULO MAGNO.

Item datum fuit, quod regimen habeat libertatem et bailiam faciendi accordationem, cum Cuitho Jarohnik et eius genero Dabisiuo et dare eis terram in scoleo magno et vnum casamentum prout eis melius videbitur, cum conditione, quod ipse habitet in Curzula.

---

[1] Cf. superius cap. XIII. Reform.

[2] Officia procuratorum talium, praecipue autem officium rationis faciendae pleuius statuitur reformationibus, inferius, capp. LX. et CLXXXVII. citatis.

CAP. XXXIV. MUROBUM CIUITATIS NON TRANSEUNDORUM.

Item in eodem Millesimo, Indict. et die. Retulit mihi notario Scrabot plazarius, se mandato regiminis publice proclamasse per loca consueta ciuitatis, quod quicumque transiret vltra muros ciuitatis, vel auxilium daret alicui, soluat yperperos xxv. quorum medietas sit accusatoris.

CAP. XXXV. PROCURATOR ALIQUIS NON POSSIT ESSE EPISCOPI CONTRA COMMUNITATEM.

Item die xxviij Januarij. In consilio generali, vt supra coadunato in Ecclesia, vt supra captum et obtentum fuit, quod aliqua persona cuiuscumque conditionis existat Curzulanus, vel habitator in Curzula, non possit esse procurator Domini Episcopi aliquo modo, vel ingenio sub poena ducatorum centum auri applicandorum Communi Curzulae; et regimen per sacramentum teneatur per inquisitionem procedere contra sumentes procuram. Intelligendo, quod cederet contra Communitatem et non in alijs.

CAP. XXXVI. SERUORUM NON EMENDORUM.[1]

Item eodem Millesimo, Indictione et die xj. Nouembris. In pleno et generali consilio ciuitatis et insulae Curzulae, in quo fuerunt consiliarij xlviij. eorum nemine discordante, captum fuit, quod aliquis Curzulanus aliquo modo non possit emere aliquam seruam, vel seruum, poena ducatorum quinquaginta; saluo pro vsu suo, nec possit esse interpres, nec aliquam ducat in ciuitatem per illos de Narento. Et si aliquis duceret aliquam Christianam, quae probaretur fore Christiana, liberetur per Commune Curzulae et ille, qui duceret eam, perdat.

CAP. XXXVII. LEGATORUM INTER FILIOS.[2]

Item in eodem consilio captum fuit, quod non obstante aliquo statuto, vni volumini statutorum ponatur, quod vnusquisque homo possit et valeat testari et in suo testamento relinquere ad suum libitum, plus filio vel filijs, quam filiae, vel filiabus suis. Non possit tamen plus testari vni filio, quam alij vel alijs, nec plus vni filiae, quam alijs.

[1] Cf. etiam inferius cap. CXLI. Reform.

[2] Cf. capp. XXXIX. et CXLV. Statuti et cap. CXXXI. Reform. De mulieribus hoc ipsum praeceptum valere, ex capp. XL. LXXV. et CXXX. Statuti constat.

CAP. XXXVIII. DE NON VENDENDO CASEUM IN GROSSUM FORENSIBUS.

Item captum fuit, quod nulla persona audeat, vel praesumat vendere caseum in grossum alicui forensi; saluo pro mesa vnam petiam, poena yperperorum quinque, quorum medietas sit accusatoris.

CAP. XXXIX. CANIUM VASTANTIUM ANIMALIA.

Item, quicumque canes, vel canis faceret damnum in animalibus et denuntiatum fuerit patrono, cuius fuerit canis, quod mactet eum et spreuerit mandatum regiminis, soluat yperperos duos Communi.

CAP. XL. LASORUM SEMINANDORUM.

Item captum fuit, quod vbicumque fieret las et seminabitur minus quatuor quartis, per vnum miliare prope simiacum, nullum damnum ei emendetur, si quod damnum sibi fiet per animalia.

CAP. XLI. ARANTES TENENTUR CUSTODIRE BOUES.

Item, quod vnusquisque arator, cum perfecerit seminare, teneatur custodire pascere boues, si fuerint de periculo, donec erunt securi de vita et reddere eos patrono, sed dum stet in periculo mortis non.

CAP. XLII. DOLGNE BLATAE PLANCTANDAE.

Item in eodem consilio captum fuit, quod aliqua persona non audeat vel praesumat planctare in campo dolgne Blatae, nec occupare in suum fauorem aliquid de dicto campo, vbi vsque modo non est occupatum poena yperperorum xxv. quorum tertia pars sit accusantis et duae partes Communis et quilibet possit accusare. Si quis vero planctaret, regimen immediate teneatur facere ejicere vites et soluere ipsam poenam.

CAP. XLIII. PASCULORUM ANTE CIUITATEM.[1]

Item captum fuit, quod animalia aliqua nisi beccariae et equi et asini non possint pasculare ante ciuitatem, incipiendo a puncta furcarum vsque ad punctam parui borach et quicumque contrafecerit soluat yperperos duos in die et in nocte yperperos quinque et accusator habeat medietatem banni.

---

[1] Cf. cap. CXXXV. Statuti atque cap. XII. Reform.

CAP. XLIV. MERCATOR POSSIT CONSTRINGI SINE DILATIONE.

Item captum fuit, quod quicumque emendo, vendendo, uel mercando erit debitor alicui, possit ipsum facere constringere per curiam ad soluendum sine aliquo termino et dilatione.

CAP. XLV. CUSTODES NON TENENTUR AD SERUITIA CONSILIARIORUM.

Item Mcccc xliv. die viiij Julij. Spectabilis et generosus vir Dominus Marcus Gradenicus honor. comes Curzulae, praesentibus dom. Antonio Jurieuich et ser. Francisco, q. Obradi, visa inhonestate dictae partis de custodibus seruientibus consiliarijs et volens iuxta mandatum Dominationis omnes in ius esse aequales, ipsam partem cassari et annullari per me Joannem Millionum cancellarium iussit et mandauit.

CAP. XLVI. DE TEMPORE EXTRAHENDARUM ACCUSARUM.

Item captum fuit, quod vnaquaeque accusa, tam pudariorum quam criminalium aliorum extrahatur vsque ad dies quindecim proximorum post accusam per regimen per suum sacramentum.

CAP. XLVII. ACCUSATIONUM EXEQUENDARUM SUB VNOQUOQUE REGIMINE.

Item captum fuit, quod vnumquodque regimen teneatur mandare executioni omnes et singulas accusationes fiendas suo tempore, vel condemnando, uel absoluendo, prout statuta et consuetudines requirent poena yperperorum quinque pro vnoquoque iudice, qui contrafecerit Communi applicandorum.

CAP. XLVIII. CUSTODIENDAE INSULAE CUM BARCA.

Item captum fuit in eodem consilio, quod vnumquodque regimen, quod nunc est, uel quod pro tempore erit, mittat vnam barcam armatam ad custodiendam insulam, vna vice in mense, quocunque videbitur regimini.

CAP. XLIX. LAPIDUM NON FURANDORUM IN CIUITATE A CASAMENTIS.

Item captum fuit, quod aliqua persona non sit ausa accipere aliquem lapidem, vel plancas de aliquo casamento in ciuitate et insula Curzulae sub poena yperperorum quinque et soluendi totum damnum.

*

CAP. L. ANIMALIUM AD DECIMAM ACCIPIENDORUM.

Item captum fuit, quod vnusquisque patronus animalium possit exigere animalia a decima; et pastores non possint se impedire pro recuperatione ipsorum animalium, videlicet patronorum.

CAP. LI. PASTORUM RATIONES.[1]

Item, quod omnes rationes animalium debeant fieri inter patronos et pastores seu celnicos, vsque ad vnum annum proximum, postquam compagniam relinquent; videlicet vsque ad Sanctam Mariam, aliter elapso anno, in nullo teneantur pastores, nisi iustum fuerit impedimentum.

CAP. LII. CREDITORUM COMMUNIS SOLUENDORUM TEMPORE CUIUSLIBET IUDICATUS ALITER ETC.

Item captum fuit, quod vnusquisque, qui habere debebit aliquid a Communi Curzulae et non habuerit solutionem tempore iudicum, qui tunc erunt, vel cedulam ab ipsis iudicibus, nihil habeat.

CAP. LIII. ANIMALIUM TENENDORUM SUPER TERRIS PATRONORUM.

Item in eodem consilio captum fuit, quod vnusquisque patronus animalium possit facere tenere animalia sua super terris suis per duos menses anni; videlicet de mense Maij et Junij; et quod pastores possint laborare medietatem terrae ad consuetudinem Curzulae, dando quartum de illa terra, siue de illis terris, super quibus tenuit animalia.

CAP. LIV. COSSARORUM NON FIENDORUM PROPE MARE A RACISCHIA VSQUE AD CIUITATEM.

Item Mcccc iij. Indict. xj. et die iij Martij. In pleno et generali consilio ciuitatis et insulae Curzulae in quo fuerunt consiliarij xlviij., eorum nemine discordante, captum fuit, quod aliquis non possit facere cossarum incipiendo a Racischia vsque ad ciuitatem in aliquo loco, vbi mare possit videri, poena in statuto contenta.[2]

CAP. LV. DE SOLUTIONE INCANTUUM COMMUNIS ET NE IN CONTRARIUM ARRENGETUR.

Item in dicto consilio captum fuit, quod si quis arrengaret pro aliquo, qui emeret aliquod incantum Communis, quod sit absolutus

[1] Cf. cap. CXLII. Statuti, praeceptum idem continens.
[2] Cf. cap. CXVI. Statuti atque inferius cap. CLIII. Reform.

in totum, vel in partem a dicto incantu et quod hoc sit contra Commune, soluat Communi nomine poenae yperperos xxv. et si solus poneret petitionem, soluat yperperos quinque et quilibet arrengans pro eo, soluat yperperos quinque.

CAP. LVI. CONTRA COMMUNE EUNTES.

Item eodem Millesimo, Indictione et die xij. Nouembris. In pleno et generali consilio ciuitatis et insulae Curzulae, in quo fuerunt consiliarij xli., eorum nemine discordante, captum fuit, quod quicumque fecerit, vel attentauerit aliquid contra Commune Curzulae et contra sacramentum suum et specialiter contra priuilegia et iura Communis, truncetur (ei) caput et perdat omnia bona sua, quae deueniant in Commune et domus eius a fundamento proriatur. Et si fugerit, sit in banno.

CAP. LVII. CISTERNARUM FACIENDARUM.

Item eodem Millesimo Indict. et die xiij. Nouembris. In eodem consilio captum fuit, quod quicunque faciet cisternam in ciuitate, ammodo in antea habeat et habere debeat a Communi nomine adiutorij yperperos viginti. Videlicet in principio yperperos x. et restum vsque ad completum laborerium. Intelligendo, quod cisterna sit ad minus magna quantum est mei (?)[1] Antonij. Si vero minor, per rationem. Si quis uero incaeperit et acceperit yperperos x. et non perfecerit dictam cisternam vsque ad duos annos proximos, reddat denarios ipsos Communi in duplum.

CAP. LVIII. DE NON FIENDIS PACTIS CUM PASTORIBUS CONTRA REFORMATIONEM.

Item in dicto consilio captum fuit, quod quicunque patronus animalium faceret cum suis pastoribus aliquod pactum contra reformationem, quae dicit, quod quilibet pastor teneatur emendare duo animalia de iuuenibus pro vno quoque animale deficiente sine signo, nullius sit valoris, sed dicta reformatio habeat locum.[2]

CAP. LIX. CERDONES NON POSSINT FACERE CALCINARIAM IN CIUITATE.

Item captum fuit, quod a festo Paschatis in antea nullus cerdo possit tenere nec facere calcinariam, nec riuatam in ciuitate poena yperperorum xxv. et possint caligarij facere domum extra ciuitatem.

---

[1] Nonne mendum librarii loco abreviaturae „misser."

[2] Cf. capp. LXIV—LXVI. atque CXLIV. Statuti.

CAP. LX. PROCURATORUM ECCLESIAE.[1]

Item in eodem consilio captum fuit, quod aliquis non possit esse procurator Ecclesiae (plus quam) vnum annum; et semper completo anno det rationem nouo procuratori in praesentia D. Episcopi ac regiminis Curzulae et aliorum nobilium per D. Episcopum vocatorum.

CAP. LXI. PARTIUM CAPIENDARUM.[2]

Item eodem Millesimo Indictione et die x. Junij. In pleno et generali consilio ciuitatis et insulae Curzulae, in quo fuerunt consiliarij lix. eorum nemine discordante captum fuit, quod aliqua reformatio capi non possit in consilio Curzulae, nisi sint ad minus consiliarij quinquaginta et pro maiori parte ipsorum quinquaginta capiatur; si per minus capiatur, nullius sit valoris. Si vero attemptaretur aliqua reformatio, frangi non possit per minus consiliarijs lx., de quibus sexaginta maior pars sit contenta, quod frangatur.

CAP. LXII. LUDENTIUM.

Item xiiij. Nouembris. In pleno et generali consilio ciuitatis et insulae Curzulae, in quo fuerunt consiliarij liiij. eorum nemine discordante captum fuit, quod aliqua persona non audeat vel praesumat ludere ad aliquem ludum, in quo vadant denarij, nisi super platea Communis, vel iuxta duas portas ciuitatis palam, non occulte, poena grossorum xij., pro quolibet, cuius poenae medietas sit Communis et alia accusantis; et si talis non habuerit vnde soluere, frustetur palam ad equum super platea.

CAP. LXIII. FORENSES NON POSSINT INCIDERE TEDAS VEL LIGNAMINA.[3]

Item captum fuit, quod nullus forensis non habitator Curzulae audeat incidere tedas, vel lignamina in insula poena yperperorum xxv. applicandorum pro medietate Communi et alia parte accusanti, et si quis Curzulanus incideret cum ipsis, aut in iis fuerit particeps, aut consentiens, aut dederit auxilium, consilium, vel fauorem, soluat dictam poenam, nisi inciderit et extraxerit cum licentia re-

---

[1] Cf. de hoc ipso officio supra cap. XXXII. atque inferius cap. CLXXXVIII. Reform.

[2] Cf. cap. CXXXVII. Statuti, atque cap. inferius CXXIX. Reform.

[3] Cf. cap. CX. et cap. CXII. Statuti.

giminis, aut datiariorum ipsum lignamen, secundum formam reformationis de datio lignaminum;[1] excepta tamen teda, quae modo aliquo per aliquos extrahi non possit de insula in poena praedicta.

CAP. LXIV. NON INCANTENTUR RES VENALES AD PISCARIAM.

Item in dicto consilio captum fuit, quod quicunque incantabit ammodo in antea aliquam personam in emendo, seu vendendo aliquid et specialiter ad piscariam, beccariam et aliter quomodolibet, cuiuscunque generis fuerit mercimonium, soluat nomine poenae yperperos duos, pro medietate Communi et alia cui iniuria facta fuerit et credatur accusanti iniuriato cum suo sacramento, cum vno teste fide digno.

CAP. LXV. NON FACIENDI PASSICAM IN PRIUALLA.

Item, quod nemo possit incidere nemus, faciendo passicam in Priualla, poena yperperorum XXV.

CAP. LXVI. PASSICARUM IN SCOLEO MAGNO.

Item fiant passicae in scoleo magno, secundum prouidentiam regiminis.

CAP. LXVII. SRITUAE DESTRUENDAE IN VINEIS.

Item, quod vnusquisque teneatur destruere srituam in vineis suis in Draceuiza, videlicet secando ante semen et zapando deinde a fundamento poena yperperorum v. pro quolibet contrafaciente et in omnibus alijs campis. Et quod regimen teneatur tempore congruo nuntiare.

CAP. LXVIII. APTENTUR VIAE PER INSULAM ET SINT LATAE VNO PASSU COMMUNI.

Item captum fuit, quod viae aptentur per insulam, prout ordinabunt infrascripti nobiles. Et quilibet impediens, vel destruens ipsa itinera, soluat nomine poenae yperperos quinque et quilibet possit accusare et habere medietatem banni. Ad minus sit larga vno passu communi.

CAP. LXIX. CONFINIA TERRARUM ET PERTINENTIAE.

Item captum fuit, quod vnaquaeque terra, seu gniua, cuiuscunque personae sit, et vbicunque in Curzula, debeat accipere et habere

[1] Cf. inferius cap. CXCIX. atque cap. CC. Reform.

pertinentias suas in hunc modum. Videlicet super se tantum, quantum ipsa terra, seu gniua est ampla, seu larga; quantum aqua desuper spandit super ipsam terram, etiam si fuerit a latere terrae et spanderet aquam super eam. Intelligèndo desuper quantum visus hominis stantis super terram ipsam potest extendi superius. Illud vero, quod videri non potest, vel non spandit aquam super ipsam terram, vt dictum est, sit et perueniat in Commune.

CAP. LXX. GASTALDIONES NON POSSINT HABERE ARBITROS.

Item, quod ammodo in antea inter gastaldos et latrones non possint accipi iudices arbitri.

CAP. LXXI. VICARIUS NON RECEDAT DE CURZULA.

Item die xxvij. men. Octobris. In pleno et generali consilio ciuitatis et insulae Curzulae, in quo fuerunt consiliarij lv. eorum nemine discordante captum fuit, quod quicunque poneret petitionem, quod vicarius, qui modo est, vel qui pro tempore erit, vadat extra Curzulam, in terminum suum, vel sibi respondet, si solus peteret, soluat Communi nomine poenae yperperos xxv.

CAP. LXXII. CURZULANUS QUI CURZULANO PER LITTERAS DETRAXERIT.[1]

Item captum fuit, quod quicunque Curzulanus reperietur scripsisse, vel in futurum scriberet, vel detraheret contra aliquem Curzulanum rem, quae portaret aliquod damnum et periculum in rebus, vel in personam, puniatur in rebus et in persona pro proditore.

CAP. LXXIII. DE ACCUSATIS ADIUUANDIS.

Item, quod quicunque accusatus est, vel accusabitur per aliquem, vt supra dicitur, Commune adiuuet eum in omnibus damnis et expensis.

CAP. LXXIV. PORCORUM IN CIUITATE NON TENENDORUM NISI A FESTO S. MICHAELIS VSQUE AD NATUITATEM.

Item captum fuit, quod aliqua persona non possit nutrire porcos, siue porcas in ciuitate poena yperperorum quinque pro quolibet contrafaciente, quorum tercia pars sit accusantis et duae partes sint Communis. Saluo a festo Sancti Michaelis, vsque ad festum Natiuitatis, liceat cuilibet ciui, sine tamen damno alicuius personae.

[1] Praeceptum hujus cap. generaliter iterum statuitur reformatione, inferius cap. XCIV. Reform. citata.

CAP. LXXV. IMMUNDITIAE VBI DEBEANT PROIJCI.

Item captum fuit, quod vnaquaeque persona mundans domos suas, vel ante domos, non possit immunditias illas proijcere, nec cum illis occupare aliquem locum communis maxime portum, sed solum possit proijcere illas immunditias extra ciuitatem post muros in mare, videlicet a porta noua, vsque vltra ad miram Communis, poena yperperorum v. pro medietate Communi et alia accusanti; et nihilominus teneatur ipsas immunditias releuare ad expensas illius proijcientis.

CAP. LXXVI. CONFINIUM INFRA VILLAS.

In Christi nomine amen. Anno Domini nostri Jesu Christi a Natuitate eisdem Mcccc vij. Indictione xv. et die xxij. Mensis Januarij. In pleno et generali consilio ciuitatis et insulae Curzulae, in quo fuerunt consiliarij lv. pro maiori parte captum est, quod ponantur confinia infra villas per insulam, prout Vetus Statutum requirit; et granize incidantur prout ordinabitur per illos nobiles, qui mittentur per regimen, et quicunque pasculabit vltra confinia, soluat, prout Statutum requirit.[1]

CAP. LXXVII. MENSURARUM VINI REGULANDARUM.[2]

Item captum fuit, quod vna mensura sit vini per totam insulam, videlicet quarta Venetiarum; et vsque ad festum Sancti Michaelis a vindemijs, mensura sit butiarum triginta duarum.

CAP. LXXVIII. CLIBANI MERCES LIMITATA.

Item captum fuit, quod clibanariae seu fornariae non accipiant, nisi de xxx. vnum poena grossorum sex pro qualibet vice.

CAP. LXXIX. MOLENDINARIORUM MERCES LIMITATA.

Item, quod molendinariae non accipiant vltra paruulos x. pro quarta, poena supradicta.

CAP. LXXX. LOQUARUM.[3]

Item captum fuit, quod in aliqua loqua non audeat aliqua persona lauare, nisi portando foras, poena grossorum sex pro qualibet vice in villis et specialiter in loqua Desoeuich in Kzara.

---

[1] Poena xx. yperperorum, solvenda ab eo, qui pascularet animalia vltra confinia villae suae, statuitur cap. C. Statuti.

[2] Cf. etiam cap. CLII. Statuti.

[3] Cf. inferius cap. CV. Reform.

CAP. LXXXI. VINUM FORENSE NON CONDUCATUR CURZULAM.[1]

Item in eodem consilio captum fuit, quod aliqua persona non audeat vel praesumat portare aliquo tempore vinum forense aliquo, nec barchizare, siue sit Curzulanus, siue sit habitator, poena yperperorum xxv. tam patrono barchae, quam mercatori, et poena cuilibet marinario yperperorum v. quarum poenarum accusator habeat tertiam partem, et quilibet possit accusare. Saluo si quis portaret de Marchia aliquo, non tamen Curzulam, quod facere possit cum licentia totius regiminis et non aliter, sub dicta poena.

CAP. LXXXII. LUMBARDA NON HABITANDA.

Item, quod aliquis non habitet in Lumbarda, nec cum familia, nec cum maxinis, nec galinis, poena yperperorum xxv. et teneatur regimen procedere in hoc in omni hora et tempore: ad hoc sint officiales.

CAP. LXXXIII. DE VASCELLAMINIBUS COMMUNIS.

Item quod vascelamen communis modo per regimen cumuletur vbicunque reperiri potest et quicunque deuastauerit aliquod vascelamen, soluat ipsum modo de presenti, vel det aliud simile.

CAP. LXXXIV. ZAPINORUM NON COMBURENDORUM.

Item, quod quicunque poneret ignem in zapinis per insulam, ex quo esset damnum, soluat nomine poenae yperperos xxv. et totum damnum communi et quilibet possit accusare et habere tertiam partem banni.

CAP. LXXXV. ZAPINORUM NON INCIDENDORUM PROPE MARE PRO PICE FACIENDA.

Item, quod nullus possit incidere zapinos ad faciendum pegulam vbicunque mare respicit, poena yperperorum xxv. et quilibet possit accusare et habere tertiam partem banni.

CAP. LXXXVI. CUSTODUM REUERTENTIUM DE CUSTODIA.

Item eodem Millesimo Indictione et die. In eodem consilio captum fuit, quod omnes, qui sunt dimissi de guardia ordinaria ciuitatis, ponantur in ipsa guardia, et custodiant ipsam guardiam, prout decet.

---

[1] Reformatione praesenti de nouo fuit confirmatum praeceptum sub capp. CV. atque CXXXVI. Statuti citatum.

Cf. etiam inferius cap. XCIX. Reform.

CAP. LXXXVII. CUSTODUM NON AMOUENDORUM A CUSTODIA.

Item, quod quicunque poneret petitionem pro aliquo, quod extrahatur de guardia, soluat nomine poenae yperperos xxv.

CAP. LXXXVIII. POPULARIUM NON ADMITTENDORUM IN CONSILIO.[1]

Item, quod si quis poneret petitionem, uel arrengaret pro aliquo populari, vt ponatur in consilio, soluat irremissionabiliter nomine poenae ducatos centum auri et solus perdat consilium, si fuerit consiliarius; cuius poenae medietas sit et perueniat in cameram dominij, vel comitis, qui erit et alia medietas in Commune Curzulae.

CAP. LXXXIX. NOBILIUM FURANTIUM PECUNIAS COMMUNIS.

Item captum fuit, quod si quis nobilis reperietur in furto, perdat officium et beneficium in perpetuum; et qui poneret petitionem, quod restituatur sibi fides, vel officium, soluat ducatos centum auri nomine poenae, pro medietate camerae regali et alia medietate Communi Curzulae.

CAP. XC. GADORUM DOLGNAE BLATAE.

Item, quod gai sit in dolgna Blata per campum planum extra ogradam, itaque quicunque pasculabit, uel metet alias, quam ordinabitur, soluat nomine poenae yperperos duos, pro medietate Communi et alia accusatori.

Item in eodem consilio captum fuit, quod amodo in antea D. Episcopus non possit facere aliquem popularem canonicum sine voluntate consilij.

CAP. XCI. COMMUNIS LOCATIO.

Item datum fuit ad consuetudinem Curzulae ad plactandum Demetrio Milithieuich vna terra Communis et faciet ei instrumentum prope Marco Prastich.

CAP. XCII. DE CASAMENTIS FACIENDIS IN VALLE SAUALATIZAE.[2]

Item captum fuit, quod Joannes Radetini, et ser. Chiriacus Luxae possint sibi facere domos in valle Saualatizae et similiter Iuan Ceprinich, faciendo tamen non in medio vallis, sed in parte; quas

[1] Cf. supra cap. VI. atque XXVII. Reform.

[2] Reformatione, sub cap. CXXXIII. Reform. citata, statuitur modus, quo constructiones domorum in valle suprascripta fieri possunt.

cum fecerint, possint et valeant tenere, possidere, vsufructuare et omnem suam voluntatem facere, vti de re sua propria, et similiter ser. Joannes Radmilich et omnes alij Curzulenses habitantes facere volentes, dummodo non impediant campum vallis, sine sigillo regiminis.

CAP. XCIII. FORENSIUM EXPOLIANDORUM LIGNAMINA INCIDENTIUM.

Item captum fuit, quod vnusquisque insulanus possit accipere manarias et zeligam quibuslibet forensibus lignamina incidentibus super insulam, sine sigillo regiminis.

CAP. XCIV. DE LIBERTATE INQUIRENDI CONTRA DETRACTORES.[1]

Item captum fuit, quod infrascripti nobiles simul cum tribus iudicibus debeant per inquisitionem procedere contra omnes et singulos, qui tractarent, vel tractauerint, scriberent, vel scripserint, dicerent, vel dixerint, tam in praeterito, quam in futuro, contra honorem et statum Communis Curzulae, vel alicuius specialis personae, dans et concedens ipsum consilium praefatis nobilibus simul cum iudicibus plenum et liberum arbitrium inquirendi, puniendi et condemnandi omnes, et singulos, tam in persona, quam in habere, quos ipsi reperient in aliquo fefelisse, vel in futurum fallere contra ipsum Commune, vel aliquam specialem personam in Curzula.

CAP. XCV. ANIMALIUM AMISSORUM FIDES DANDA PATRONO.

Item in eodem consilio captum fuit, quod quicunque patronus animalium, vel pastor perdet aliquam bestiam, tam bouinam, quam caprinam et pecudinam et sciret, quod aliquis forensis acceperit, credatur talis patronus, seu pastor cum suo iuramento.

CAP. XCVI. PASTORUM ASSIGNANTIUM ANIMALIA.[2]

Item in eodem consilio captum fuit, quod aliquis pastor, seu celnich vel arator non possit assignare animalia, seu boues patrono suo, nisi soluat sibi debitum immediate, in quo est debitor; et similiter patronus non possit eos constringere pastores seu aratores ad soluendum debitum, dum tenet boues, seu animalia.

---

[1] Cf. supra cap. LXXII. Reform.
[2] Cf. cap. CXLIV. Statuti.

CAP. XCVII. FLUUIORUM MORBOSORUM NON ADEUNDORUM.

Item in eodem consilio captum fuit, quod aliquis Curzulanus habitator Curzulae non audeat vel praesumat a medio mense Maij, vsque ad medium mensem Septembris, intrare aliquod flumen morbosum sicuti est Narenta, Boiana, Durachium et incipiendo a Dulcigno, vsque ad Vallonam poena perdendi omnia sua bona, quae deueniant in Commune; et hoc duret in perpetuum.

CAP. XCVIII. LAPIDUM NON ACCIPIENDORUM DE MULIS EXTRA.

Item captum fuit, quod aliqua persona non tangat, seu accipiat aliquem lapidem de mulis Zaualatizae, Prigradize et Blaza in balneando circulos, piscando, vel aliter quomodo esset mansio mulis, poena yperperorum duorum pro qualibet vice, nec balneando linum, seu bernestram, et accusator credatur.

CAP. XCIX. VINI NON MERCANDI, NEC PORTANDI, NISI DE CURZULA.[1]

In eodem Millesimo, Indictione et die xi. mensis Octobris. Berchan Cuitich plazarius publice proclamauit per loca consueta Curzulae mandato dominorum comitis et iudicum, cum consilio et laude quamplurium consiliariorum, quod quicunque Curzulanus, seu habitator Curzulae, qui mercabitur, emendo, vendendo, seu barchizando aliud vinum Dalmaticum, quam Curzulanum, intelligendo a bucca Stagni vsque ad Capi Cumanum et Lagustam, soluat vltra poenam ordinariam Communi yperperos centum pro quolibet viagio, quo contrafecerit et stet tribus mensibus successiuis in carceribus.

CAP. C. DOTES MULIERIS NON AUGENDAE, NEC MINUENDAE SUPER BONIS MARITI.

Item captum fuit, quod amodo in antea dos alicuius mulieris non possit augeri, nec minui super bonis mariti sui, seu viui, seu mortui et specialiter in sententia, nec possit habere cursum cum poena quarti et de hoc fiat Statutum.

CAP. CI. NON POSSIT APPELLARI DE YPERPERIS DECEM.[2]

Item, quod vnaquaeque sententia tam ciuilis, quam criminalis possit appellari, prout Statutum requirit; verum sententia criminalis, quae non transit yperperos decem apellari non possit.

---

[1] Cf. cap. CV. atque cap. CXXXVI. Statuti, nec non cap. LXXXI. Reform.

[2] Cf. cap. XXV. Statuti atque cap. CXXIII. Reform. inferius cit.

CAP. CII. DE STABILIBUS NON POSSIDENDIS, NEC EMENDIS PER FORENSES.

Item in dicto consilio captum fuit, quod aliquis forensis non habitans in Curzula non possit nec valeat aliquo modo possidere, nec vsufructuare aliquam possessionem in Curzula, transacto vno anno proximo futuro; et vnusquisque habens possessionem in Curzula habeat terminum vnius anni ad extrahendum denarios suos, aliter elapso dicto termino, ipsae possessiones deueniant in Commune, nisi essent possesiones dotales; aliter quod amodo in antea vllus non habitans in Curzula possit emere aliquam possessionem in Curzula.

CAP. CIII. PROCURATORUM ECCLESIAE IN VILLIS.

Item captum fuit per ballotas quinquaginta nouem, non contrariantibus decem in contrarium, quod consilium faciat omni anno vnum procuratorem pro Ecclesia pro qualibet villa et Dominus Episcopus alium; quod consilium fecit ser. Joannem Junij pro praesenti anno et Dominus Episcopus fecerat prius ser. Marcum Marse.

CAP. CIV. TRIGESIMI EMENDI PER QUEMLIBET.

In Christi nomine Amen, Anno Nat. eiusdem Millesimo quadringentesimo decimo quarto, Indictione septima et die decimo octauo Nouembris. In pleno et generali consilio ciuitatis et insulae Curzulae in Ecclesia Sancti Marci coadunato, ad sonum campanae vt moris est, in quo fuerunt consiliarij lx., captum fuit, quatuor in contrarium, quod quilibet possit emere, colligere et tenere trigesimum non contrariante reformatione, quae in contrarium loquebatur, exceptis religiosis quibusuis ordinis, vel conditionis.

CAP. CV. LOQUARUM ORDO.[1]

Item in eodem consilio captum fuit, quod amodo in antea non fiat aliqua stima super loquis, prout modo est inceptum, sed sit antiqua consuetudo. Verum liceat vnicuique, vel quibuscunque habentibus loquas, claudere loquas suas a die primo mensis Maij et nullus audeat recludere poena yperperorum v. Et omnes patroni fossarum possint tunc vendere aquam suam, prout melius poterint et hoc vsque ad festum Sancti Michaelis. xx. contrariae.

---

[1] Cf. superius cap. LXXX. Reform.

CAP. CVI. PERSONARUM NON EXPORTANDARUM EXTRA INSULAM.

Item in eodem consilio captum fuit, quod aliqua persona non audeat exportare aliquam personam de Curzula sine voluntate regiminis poena yperperorum xxv. siue sit masculus, siue sit faemina et siue fuerit habitator, siue non; intelligendo ad partes Apuliae et Dalmatiae, seu Lesinae, et hoc intelligatur pro illis, qui volunt extra insulam. Duae contrariae.

CAP. LVII. QUOD ALIQUIS IUDEX NON POSSIT ALIQUEM CARCERARI FACERE.[1]

In Christi Nomine, Amen. Anno Nat. eiusdem Millesimo, quadringentesimo decimo quarto, Indictione septima et die vigesimo mensis Decembris. In pleno et generali consilio Curzulae, in quo fuerunt consiliarij quinquaginta, per omnes ballotas captum fuit, quod aliquis iudex amodo in antea non possit carcerare aliquam personam sine consilio domini comitis, et si comes non esset, sine consilio aliorum iudicum, vel alicuius ipsorum; et dominus comes similiter cum sibi videtur carcerare aliquam personam, hoc faciat de consilio iudicum, vel iudicis, qui erunt, vel erit in ciuitate. Si vero iudex, vel iudices non essent in ciuitate, possit solus ipse comes; et similiter possit solus in causis ciuilibus.

CAP. CVIII. ADUOCATORUM SOLUTIO ET PROCURATORUM.

Item captum fuit, quod aliquis aduocatus Communis non possit accipere aliquam solutionem pro aliqua ratione, nisi grossum vnum poena sacramenti; et quicunque aduocatus acciperet aliquod praetium nomine praemij, seu simoniae, vel portionis, soluat in duplum totum id, quod acciperet nominibus vt supra; cuius poenae medietas sit Communis et alia accusantis, dummodo probatum fuerit per duos idoneos testes ad minus; intelligendo de iuditijs seu rationibus, quae fiunt in Curzula et non foris, et vltra sit priuatus aduocatia pro illis sex mensibus. Sed in fine litis petere possit aduocatus seu procurator, qui in causa ipsa iuditialiter litigauerit, et habere debeat expensis perdentis de omni eo, quod per sententiam, aut per concordium de ipsa lite recuperauerit praetium infrascriptum. Videlicet vsque ad libras tres, solidos tres. Sed a tribus suprà solidum vnum pro quolibet yperpero; estimato valore bonorum ipsius litis recuperatorum. Et quod dictum est de aduocatis, dicitur etiam de procuratoribus.

[1] Cf. cap. CXXXVIII. Statuti.
[2] Cf. cap. CXXXIX. Statuti.

CAP. CIX. DE IUSTANDIS MENSURIS BLADORUM.

Item captum fuit, quod omnes mensurae bladi iustentur in mensura lapidea et secundum quod erit in mensura lapidea, obseruetur in perpetuum per totam insulam, et alia non sit, poena in Statuto contenta.[1]

LAP. CX. DE TESTIBUS CONTRA MORTUUM.

Item quod amodo in antea aliqua testificatio non valeat contra mortuam personam; intelligendo de debito; saluo et reseruato, si talis mortuus moreretur morte subitanea, vel si creditor esset foris. Si vero aliquis debitor iacuerit in infirmitate, creditor suus, si fuerit in insula, teneatur venire ad eum, et facere sibi memoriam sub testificatione; vel si debitor moreretur foris.

CAP. CXI. TESTIUM NON RECIPIENDORUM NISI FUERINT VOCATI.

Item, quod nullus acceptetur testis, nisi fuerit vocatus, saltem per vnam partem pro teste et testificetur, quod fuerit vocatus; et si poterit testificari de loco et tempore, adhuc melius; tamen non praeiudicet creditori, si non poterit testificari de loco et tempore, et specialiter de tempore.

CAP. CXII. TUTOR FORENSIS NON POTEST ESSE.[2]

Item in eodem consilio captum fuit per ballotas xlviij, non contrariantibus iv. in contrarium, quod amodo in antea aliquis forensis non habitans, aliquo quaesito colore non possit esse tutor, nec gubernator alicuius personae in Curzula, in bonis Curzulensium.

CAP. CXIII. RECEDENTES DE CURZULA NON POSSINT ALIENARE EORUM BONA STABILIA.

Item per ballotas xlii. non contrariantibus nouem in contrarium, captum fuit et obtentum, quod aliqua persona tam masculina, quam feminina pro recedendo de Curzula, non possit vendere, donare, pignorare, nec aliquo modo alienare de bonis suis stabilibus, nisi solum affictum vnius anni, vel duorum. Si qua vero persona aliquo modo, vel ingenio aliquid daret nominibus, vt supra, perdat denarios, quos daret, quorum medietas perueniat in Commune, et alia medietas illi, qui alienasset; nec possit cancellarius facere cartam aliquam in similibus.

[1] Poena duorum yperperorum statuitur cap. CIII. Statuti.
[2] Cf. cap. LXXIV. Statuti.

CAP. CXIV. NE QUIS VADAT NOCTU PER CAMPOS VINEATOS TEMPORE VUARUM.

Item captum fuit per ballotas xxviij., quod amodo in antea aliqua persona nocturno tempore non audeat vel praesumat ire per campos, vbi sunt vineae, tempore vuarum, poena furti; nisi pudarij, vel gastaldiones faciendo suum officium. Si autem esset necessitas ire in campum, vel vltra campum, portet ignem manifeste, et non vadat aliter sub dicta poena.

CAP. CXV. VINEARUM NON LABORATARUM.

Item dicta die vadit pars, quod quicumque non laborauerit vineas, nihil vindemiet de eis, sed Commune accipiat vineam, videlicet medietatem. Si in futurum non laborare volet, prout tenetur, Commune possit alijs allocare ad laborandum ad medietatem; et fructus anni praesentis pro medietate similiter diuidantur.

CAP. CXVI. MANDRIARUM NON FIENDARUM PROPE VINEAS.

Item Mccccxx. Indictione xiij. die vltima Januarij captum fuit, quod alicubi in districtu Blatae et Zernouae simiacum non possit esse prope vineas. In districtu vero Smoquizae et Kzarae per medium miliare, poena yperperorum xxv. contrafacienti. Nec possit aliquis per dictum spatium facere las super locis Communis, sub eadem poena prope simiacum. Captum fuit per ballotas xl.; contrariae xviij.

CAP. CXVII. DE SENTENTIJS LATIS CONTRA STATUTA.[1]

Item Christi nomine Amen. Anno Natiuitatis eiusdem Mccccxx. Indictione xiij. Die vij. mensis Maij. In pleno et generali consilio ciuitatis et insulae Curzulae in ecclesia Diui Marci coadunato, in quo fuerunt consiliarij liij, per ballotas lij, non contrariante vna reperta in contrarium, captum fuit, quod si quod regimen in futurum, videlicet comes, vicarius, iudices et si fuerint cum eis iudices minoris curiae, facient aliquam sententiam, tam ciuilem, quam criminalem contra Statuta, Reformationes et consuetudines approbatas et vsitatas, allegatas seu productas, siue demonstratas per partem, siue partes litigantes in iuditio de yperperis x. supra, et

[1] Reformatio hujus capituli in pluribus est correcta reformatione a. 1411. capta. Cf. inferius cap. CXXIII. Reform.
Cf. etiam cap. XXV. Statuti et cap. CI. Reform.

ille, qui sentiret se grauatum, vellet appellare, hoc facere possit secundum formam Statuti de appellationibus cap. XXV. Veteris Statuti. Quod si talis sententia reperiretur per superiores esse male sententiata et bene appellata, regimen seu pars regiminis, si foret lata per maiorem partem, succumbat, et soluat omne damnum et expensas, et interesse, quod et quas incurreret illa persona, contra quam esset lata talis iniusta sententia, immediate et sine dilatione, non obstante aliqua reformatione, quae in contrarium reperiretur. Saluo tamen Statuto de pastoribus, quod non tangitur. Si vero talis appelans caderet de iure suo, soluat Communi solidos duos pro quolibet yperpero et soluat parti, contra quam ageret, omnes expensas. Et semper appellans teneatur dare pignus cammerario Communis tam pro expensis, quam pro capisoldo, estimato valore quaestionis, et hoc antequam accipiat scripturas de cancellaria.

CAP. CXVIII. ATINENTIUM NON VALENTIUM SEDERE.[1]

Item vadit pars, an possit sedere ad iuditium iudex, qui fuerit cognatus per primam consanquineam, vel non; et similiter qui fuerit cognatus, videlicet qui haberet pro vxore sororem et alius cognatus aliam sororem, vel non. Captum per ballotas lxiij. contrariae vij, quod non possit nec valeat.

CAP. CXIX. DE NON LABORANDO PEGULAM, NEC PACHLINAM FACIENDO VLTRA TEMPUS STATUTUM.[2]

Item in eodem consilio posita fuit pars, quod aliqua persona aliquo quaesito colore non possit laborare pegulam, nec pachlinam facere aliquo tempore anni, nisi a medio mense Julij, vsque ad medium mensem Augusti et quaecumque persona contrafaceret, cadat ad poenam yperperorum xxv., applicandorum pro duabus partibus Communi et tertia accusatori et possit quilibet accusare et habere tertiam partem banni, excepto tamen anno praesenti vsque ad Sanctam Mariam de medio Augusti. Et quilibet, qui daret in pegulam facientibus, non possit aliquo quaesito colore accipere suo debitori, si non attenderet, vltra tertium denarium de plus, quam dederit nec regimen constringere. Captum et firmatum fuit per ballotas xlvj. Contrariae fuerunt septem.

[1] Disertius iteratur praeceptum hujus reformationis in cap. CXLIII. Reform. inferius sequenti.

[2] Cf. cap. CXLVI. Statuti.

CAP. CXX. DE EXPORTANDO VINO NOUO[1]

Item in eodem consilio captum et firmatum fuit, quod quicumque, qui vellet exportare, vel dare ad exportandum vinum nouum modo et postea, possit liberaliter vindemiare vbicumque in vineis suis, non faciendo tamen damnum alicui personae.

CAP. CXXI. BLADORUM MERCANDORUM, ET QUOD NEMO COLLUDAT CUM VENDITORIBUS.

Item, quod aliqua persona non audeat, vel praesumat se impedire cum aliquo venditore bladi, nec loqui sine scitu, et voluntate ipsorum sindicorum poena yperperorum xxv., siue sit Curzulanus, siue forensis. Et quod regimen possit et debeat omni anno facere sindicos, qui de sua, vel Communi pecunia prouideant de blado.

CAP. CXXII. DE DOMINI COMITIS INTROITU.

Item captum fuit in eodem consilio, quod omnibus comitibus venturis obseruetur modus iste secundum consuetudines nostras, videlicet, quod in campis tam bladorum, quam vinearum, habere debeat et recipere partem suam et conducere facere eam ad ciuitatem ad suas expensas, vt moris est. Et sic debet scribi semper, quando per eam mittet. Et teneatur comes semper venire de mense Maritij, vt differentia non sit inter comites pro introitibus.

CAP. CXXIII. APPELLATIONES QUOMODO FIANT.[2]

Item Mccccxj. Indictione iv. et die vltimo Octobris. In pleno et generali consilio captum fuit, obtentum et firmatum, quod aliqua sententia criminalis non excedens valorem decem yperperorum in futurum appellari non possit. Ciuilis vero sententia appellari possit, quicunque sentiret se grauatum, prout vult Statutum de appellationibus;[3] verum in his modis, quod quilibet, qui appellabit, et non prosequetur, vt ordinatum erit per regimen, cadat de iure suo, nihil soluens Communi; si vero prosequetur et cadat de iure suo, soluat Communi solidos duos pro quolibet yperpero estimato valore quaestionis et soluat parti, contra quam aget, omnes expensas, damna et interesse. Nec possit appellans facere aliquem protestum in denarijs, nec sibi, nec cognitori ipsius causae. Et semper appel-

[1] Cf. etiam capp. XIV. atque CXXXII. Reform.
[2] Cf. cap. XXV. Statuti atque capp. CI. et CXVII. Reform.
[3] Cf. cap. XXV. Statuti.

lans teneatur dare pignus in Commune, tam pro poena, quam pro expensis fiendis, in manibus camerarij Communis, antequam accipiat scripturas de cancellaria, quae pignora recipiat pars appellata pro solutione sua et etiam pro solutione Communis. Nec possit aliquis procedere contra regimen in aliqua appellatione. Confirmata per lx. ballotas die x. Decembris.

CAP. CXXIV. DOTIUM SCRIBENDARUM INFRA ANNUM.

In Christi nomine, Amen. Anno Natiuitatis eiusdem Mccccxij. Indictione xv. die xxv. mensis Augusti. In pleno et generali consilio ciuitatis et insulae Curzulae, in quo fuerunt consiliarij lij. eorum nemine discordante, captum fuit, quod amodo in antea vnaquaeque dos mulieris debeat per instrumentum scribi infra vnum annum posst completum matrimonium, aliter elapso termino vnius anni, aliqua testificatio non valeat, nisi tantum, quantum voluerit ille, contra quem exiret testificatio. Et si ille, qui debet scribere dotes, non vellet scribere in annum, soluat Communi nomine poenae yperperos vigintiquinque.

CAP. CXXV. INTROITUM VINEARUM ET TERRARUM PETENDORUM INFRA ANNUM.

Item in eodem consilio captum fuit, quod vnusquisque habens petere introitum tam terrarum, quam vinearum a laboratoribus suis, petat infra annum vnum, aliter elapso anno nihil petere possit. Si quis vero laboraret, vel laborauit terras, vel vineas alicuius, teneatur vocare patronum ad arram, seu ad chaciam, poena yperperorum quinque applicandorum pro medietate Communi, alia ipsi patrono, si accusauerit; et de vocatione valeat vnus testis.

CAP. CXXVI. TABERNARIORUM RATIO FACIENDA INFRA TRES MENSES.

Item in eodem consilio captum fuit, quod vnusquisque habens ponere rationem cum tabernarijs, ponat infra menses tres, postquam vinum venditum erit; aliter tabernarius non teneatur ad rationem, nec ad solutionem, nisi habuerit instrumentum, vel testes de debito.

CAP. CXXVII. POENA SENTENTIAE QUO AD QUARTUM REUOCATA.

Item captum fuit, quod aliqua sententia fienda in futurum, non possit accipere poenam quarti, nisi expensas integras.

CAP. CXXVIII. PASCULARE NON POSSINT FORENSES.

Item captum fuit, quod aliquis forensis non possit pascere Blatam, neque in Gay ante ciuitatem, nec in Lumbarda, nec in Rascan sine voluntate consilij, poena soluendi ducatum vnum, pro quolibet equo. Alibi possit cum voluntate regiminis, aliter non.

CAP. CXXIX. SACERDOTES NON VALEANT ESSE COMMISSARII, NEC PROCURATORES, NISI PARENTUM, VEL FRATRIS.

Item in eodem consilio captum fuit, quod amodo in antea aliquis sacerdos non possit esse commissarius alicuius specialis personae, nisi patris aut matris, vel fratris, sed secularis persona: nec procurator, nec in vita, nec in morte.

CAP. CXXX. CONSILIARIUS NON POTEST COGI ESSE OFFICIALIS.

Item captum fuit, quod quilibet consiliarius, qui non fuerit iudex maior, vel minor, possit esse officialis, videlicet gastaldio, pudarius, posticius. Verum si non vellet consiliarius esse electus, non fiat ei violentia.

Per quadraginta duas ballotas, non contrariantibus xvij.

CAP. CXXXI. DE MODO TESTAMENTORUM INTER PATREM CUM FILIIS.[1]

Item dignum fore censemus, quod nati et nascituri voluntati semper subijciantur paternae. Itaque cum pater peruenerit ad vitae ipsius extremum, pro salute ipsius animae et statu, dimissa legitima ipsius natorum debita portione, suo valeat in bonis suis vti libero arbitrio relinquendi, seu distribuendi de omnibus bonis suis stabilibus cuicumque sibi placuerit integram quartam partem.

Vnde super idem.

In pleno et generali consilio ciuitatis et insulae Curzulae ad sonum campanae more solito in ecclesia Diui Marci congregato de mandato viri egregij D. Joannis de Gozze de Ragusio, nunc hon. comitis, seu vicarij eiusdem de voluntate et consensu iudicum. Qui D. comes, seu vicarius in dicto consilio proposuit, quod quilibet in ipsius vitae extremum possit de omnibus bonis suis stabilibus cuicumque vult dimittere, seu relinquere integram quartam partem. Vnde facto partito ad bussulos et ballotas inter consiliarios, qui

[1] Cf. cap. CXLV. Statuti, atque capitula ibidem citata.

numero fuerunt lxviij. captum fuit et reformatum per ballotas liij. contrariantibus alijs positis, et repertis in bussulo coloris viridis de numero, quae fuerunt xv. quod quilibet, cum veniet ad ipsius vitae extremum, possit totam et integram partem quartam suorum bonorum stabilium dimittere cuicumque sibi videbitur et placuerit pro suae libitu voluntatis. Verum post haec praedicta, quod pater non possit habens plures natos de ipsius bonis reliquis aliquid plus dimittere vni, quam alteri secundum quod in alio Statuto in praesenti volumine continetur.[1] Si quidem reformatio pro Statuto habeatur et in libro Statutorum ciuitatis Curzulae scribi debeat.

CAP. CXXXII. VINI PORTANDI EXTRA.[2]

Item captum fuit in dicto consilio, quod quilibet, qui voluerit portare vinum ad vendendum extra insulam possit vindemiare, et si dicat portare vinum ad vendendum extra et non portauerit, perdat in continenti totum vinum, cuius medietas sit Communis et alia accusatoris.

CAP. CXXXIII. SAUALATIZAE HABITANDAE.[3]

Item in dicto consilio pars fuit posita, quod vnusquisque, qui voluerit, possit construere, seu aedificare domum, seu habitationem in valle, quae dicitur Saualatiza; modo tamen hoc infrascripto, videlicet; quod ille, qui voluerit aedificare, seu facere aedificari domum, seu habitationem, non debeat modo aliquo occupare illum locum, per quem possit planities impediri et nec impediantur loca, quae essent alterius, nec etiam viae Communis; et si quis faceret contra praedicta, ipso facto regimen Curzulae, quod pro tempore venturo erit, debeat et teneatur omni causa remota, totum illud, quod foret per quemuis constructum, seu aedificatum in praeiuditium praedictorum, in continenti facere destrui et deguastari. Captum fuit per ballotas lxx. contrariae vero iv.

CAP. CXXXIV. ATTINENTIUM IN CONSILIO, VT NON POSSINT VOTARE.[4]

Item Millesimo quadringentesimo decimo quinto, Indictione nona et die vltimo Februarij. In pleno et generali consilio ciuitatis et insulae Curzulae ad sonum campanae more solito congregato, in quo qui-

[1] Cf. cap. XXXVII. Reform. et capitula ib. cit.
[2] Cf. supra cap. XIV. atque CXX. Reform.
[3] Cf. cap. XCII. Reform. superius citatum.
[4] Cf. infra cap. CXXXIX. Reform.

dem fuerunt consiliarij lxxiv., discrepantes vero ix., quod amodo in antea quaelibet pars, quae poneretur et deberet poni in consilio generali ciuitatis Curzulae in fauorem cuiuscumque, tam in electione officialium ciuitatis, quam ex causa cuiusuis rei, vel causae, quod omnes et singuli, qui fuerint et forent de consanquinitate et parentela illius, per quem debeat poni in consilio pars, videlicet pater, auus, filius, frater, nepos, patruus, avunculus, cognatus ex vtraque parte, patrignus, priuignus et fratres consobrini, debeant statim exire de ipso consilio, sub poena qualibet vice delinquenti et pro vnaquaque vice contrafacienti yperperorum duorum, statim Communi soluendorum sine remissione aliqua; et ille, qui foret de tali consanquinitate, non possit modo aliquo ballotare et si poneret ballotam, quod pars illa nullam obtineat firmitatem, imo sit cassa statim et nullius valoris, et iterato debeat ballotari.

CAP. CXXXV. COMMUNE BLATAE ET CHZARAE FACIANT PLAZARIOS.

Item captum fuit per ballotas lxj. die xiv. Julij, quod illi de Blata et Chzara possint facere plazarios ad velle ipsorum.

CAP. CXXXVI. VENIENS DE LOCO PESTIFERO NON ACCEPTETUR.[1]

Item in dicto consilio captum fuit per ballotas lx. nemine discrepante, quod amodo in antea nullus, qui veniret de loco pestifero, receptetur in ciuitate modo aliquo, nisi ille, vel illi, cui vel quibus vsque in praesenti die datum fuerit confinium.

CAP. CXXXVII. DE GADIS CONFIRMATIS IN SMOGUIZA ET CHZARA.

Item in dicto consilio confirmati fuere Gaij in Smoguiza et in Chzara. Videlicet in Chzara incipiendo ab Ecclesia Sancti Heliae de Praprat, vsque ad montem vocatum Cabal et vsque ad cacumen Cernousoo berdo et vsque ad cacumen montis vocati Gomilno berdo et ad cacumen montis sequentis.

CAP. CXXXVIII. DE DATIO BLADI, SEU FRUMENTI.[2]

Item vadit pars si videtur consilio, quod amodo in antea si quis forensis, vel aliquis alter loco sui emeret, aut emi faceret, tam in ciuitate Curzulae, quam quocumque alio loco ipsius insulae bladum,

[1] Cf. cap. CVIII. Statuti.
[2] Cf. supra cap. L. Statuti.

seu frumentum aliquod et quodcumque aliud ad nutrimentum corporis, teneatur statim soluere nostro Communi vnum solidum pro qualibet vice et pro vnoquoque contrafaciente yperperos v. et ammittat totum, quod emit; et quod quilibet possit accusare; et accusans habeat medietatem condemnationis, et aliam Commune. Et superinde credatur vni solo idoneo testi. Et haec pars semper habeatur praeciso statuto et quod per neminem possit infringi.

CAP. CXXXIX. DE MODO SERVANDO IN ELECTIONE IUDICUM ET AMBASCIATORUM ET NE VOTENT ATTINENTES IN TERTIO GRADU.[1]

Item Millesimo quadringentesimo decimo octauo, Indictione vndecima, die tertia mensis Martij. In pleno et generali consilio ciuitatis et insulae Curzulae in ecclesia Sancti Marci more solito congregato, in quo quidem interfuerunt consiliarij lxij. vadit pars si videtur consilio, quod in omni mutatione regiminis, ac comitis, vel vicarij et ambasciatorum eligi debeant per modum hunc infrascriptum iudices ciuitatis, ac iudices minores et ambasciatores et quod haec pars ponatur in volumine Statutorum Communis et habeatur pro praeciso Statuto, quod per neminem possit infringi, nisi si vicarius, vel comes, aut rector, vna cum iudicibus omnibus, videlicet maioribus concurrant in vno bussulo, facta vel data proposta, in quo consilio debeant esse lx. consiliarij adminus et quod non possit pars haec infringi nisi per consiliariõs xl. adminus. Volentes ipsi consiliarij, quod per modum infra scriptum hoc Statutum obseruetur; videlicet in primis, quod data proposta debeant partiri inter consiliarios ballotae et cui vel quibus veniunt ballotae tres nigrae, debeant statim ire in prima camara et alij tres in alia secunda camara. Et quod ipsi electores debeant ipsorum electionem facere per texeras et bussulos, postea cancellarius scribere debeat statim ipsos suprascriptos officiales electos per ipsos electores. Postea debent nuntiare in consilio generali, et distribuere inter consiliarios ballotas et ille, qui plus habuerit de ballotis, statim in illo officio, in quo est electus, confirmetur. Nihilominus dicti consiliarij cassant ex nunc in antea et cassare volent, imo pro cancellato, irrito et nullius valoris esse voluere quoddam Statutum alias captum in generali consilio, quod est in volumine nostri Statuti cap. XXVI. sub rubrica De electione Iudicum, quod

[1] Cf. etiam cap. CXXXV. Statuti.

incipit, quod comes, qui pro tempore fuerit, eligat tres Iudices etc. Et quod nullus, qui foret in tertio gradu et nec cognatus possit ponere ballotas.[1] Captum per ballotas lvj. contrariae vero quattuor.

CAP. CXL. SEMEL ELECTUS, QUI NON REMANSIT.

Item vadit pars, si videtur consilio, quod ille, qui fuerit electus per electores in quocumque officio et praecipue in officio iudicatus, quid semel pro eo, qui erit electus, ponatur pars in consilio et non plus modo aliquo. Captum per ballotas xlviij., contrariae xiij.

CAP. CXLI. SERUORUM NON MERCANDORUM.[2]

Item in eodem Millesimo et Indictione, die vero ix. mensis Maij. Captum, obtentum et firmatum fuit, quod amodo in antea si aliquis homo cuiuscumque generis, gradus, sexus et conditionis, tam Curzulanus, quam forensis habitator Curzulae faceret mercantias seruorum, quocumque modo, vel ingenio, vel esset miscita, aut interpres, vel scriptor litterarum dictorum seruorum, seu seruarum, vel dator sigilli Communis Curzulae et si aliquis inuentus fuerit contrafactor huius rei et inuentus et accusatus fuerit et probatum ad minus per duos idoneos testes, vel per publicam famam erit manifestum, quilibet teneatur soluere irremissionabiliter ducatorum centum auri, quorum duae partes sint et esse debeant Communis Curzulae et reliqua, videlicet tertia pars, sit et esse debeat accusatoris huius criminis; et istam partem, seu reformationem volumus amodo in antea pro praeciso statuto semper habere; et si aliquis non haberet vnde soluere, manus dextera ei amputetur[3]. Et hoc statutum obtentum et firmatum fuit per ballotas lviij. contrariae vero iij.

CAP. CXLII. CATELANI NON POSSINT STARE IN CURZULA.

Item vadit pars si videtur consilio, quod omnes et singuli Catalani et etiam Siciliani, qui venirent ad hanc ciuitatem, specialiter pro facto emendi seruorum, nullatenus possint hic in ciuitate Curzulae et nec in insula morari, nisi quod si voluerint emere panem

---

[1] Cf. supra cap. CXXXIV. Reform.

[2] Cf. supra cap. XXXVI. Reform.

[3] Deest in ed. Ven. Apposuimus verba: dextera etc. quia pluribus in locis Statuti ac Reform. poena maior pecuniaria perditioni manus dextrae par ponitur.

vel vinum, aut aliquid pro ipso victu, possint hic aliqualiter, saltem per vnum diem stare ad plus, aliter quod statim expellantur cum ipsorum verecundia et graui damno. Captum per ballotas lxvj.; contrarie vna.

CAP. CXLIII. DE NON VALENTIBUS SEDERE AD BANCUM IUDICUM MAIORUM.[1]

Item Millesimo quadringentesimo trigesimo sexto. Indictione decimaquarta et die Lunae sexto mensis Februarij. In generali consilio Curzulae fuit captum et obtentum per ballotas xxvij. positas in bussula alba de sic; non obstantibus ballotis xxv. positis in bussula viridi de non in contrarium, quod ab hodie in antea pater et filij et fratres et consanquinei germani et socer et gener et cognati non possint esse iudices in ciuitate Curzulae ad solitum bancum iuris de maioribus iudicibus ad inuicem.

CAP. CXLIV. DE FACIENTIBUS VIOLENTIAM.

Item Millesimo quadringentesimo vigesimo quinto. Indictione tertia, die vigesima prima mensis Augusti. In pleno et generali consilio ciuitatis et insulae Curzulae captum et obtentum fuit per ballotas xxvj. non obstantibus ballotis xxv. in contrarium repertis, quod vigore praesentis reformationis, quicumque per vim acceperit alicui personae aliquid valoris sex grossorum inclusiue infra vsque ad vnum, puniatur in grossis sex. Abinde vero supra puniatur in yperperis quinque; et nihilominus teneatur restituere dictam rem violenter acceptam. Et hoc locum non habeat in animalibus, de quibus est lex specialis.[2]

CAP. CXLV. CONTRA FILIOS, VEL FILIAS INOBEDIENTES PATERNIS MANDATIS.[3]

In quo quidem consilio in Millesimo quadringentesimo vigesimo sexto, Indictione quarta, die decima octaua mensis Februarij coadunato in ipsa ecclesia praenominata, porrecta fuit pro parte quam plurium nobilium ibidem congregatorum et maxime ser. Joannis Radetini, ser. Chriaci Luxae et aliorum quam plurium quaedam petitio in scriptis, tenoris infrascripti:

---

[1] Cf. supra cap. CXVIII. Reform.
[2] Cf. praecepta capp. XII—XIV. Statuti.
[3] Cf. supra cap. III. Reform.

„Suplicasse per parte de ser. Zuanne Radetini, ser. Ciriaco de Luxa, ser. Marin et Zuanne et altri più Zentilomini de Curzola, che se debbia conceder libertà per lu presente conseglio ad cadaun Curzolano et habitator do Curzola, qual hauesse fiolo, ouer fioli inobedienti et spetialmente li quali se partono dal padre senza sua volontà, che niente non possano hauer de beni paterni, ouer materni, ne in vita, ne in morte per vigor de alcun statuto, reformation, ouer leze, che in contrario parlasse; se non tanto quanto el padre de cosi fatti fiol, ouer fioli ad suo beneplacito vorà dare, ouer lassare. Et per simile se intenda de fiole femme vna, ouer più, che fosse.“

Super qua petitione ser. Brancus Joannis Radetini surgens ad arengum contradixit reprouerauit dicens, ipsam petitionem esse factam in fraudem et detrimentum sui, mandato et petitione dicti ser. Joannis sui patris, qui eum decipere intendit et expellere de domo sua; et pro tanto petijt cum protestatione, ipsum a dicta petitione et reformatione excludi, antequam pars vadat et antequam mittatur partitus: petens tunc licentiam a dicto suo patre non velle secum stare. Vnde misso partito diligenter per dictos Dominum comitem et iudices ad bussulas et ballotas more solito et consueto: captum et obtentum fuit per ballotas xlv. non obstantibus x. in contrarium repertis, quod dicta petitio amodo in antea locum habeat et robur autenticae reformationis. Et pro reformatione statuto authentico registretur in quaternis reformationum Curzulae.

CAP. CXLVI. DE ARCUBUS FACIENDIS SUPER STRATIS IN CIVITATE.

Item eodem Millesimo et Indictione, die vero octaua mensis Aprilis. In consilio captum et obtentum fuit per ballotas xl. ballotis xvij. in contrarium repertis non obstantibus, quod quilibet ciuis Curzulensis valeat et possit, ac sibi liceat, si indigebit pro commodo suae habitationis facere et fieri facere super stratis Communis pro aditu de domo ad domum archiuoltum lapideum, siue pontem infra domos, siue muros conuicini sponte consentientis; dum tamen dictum archiuoltum vnum, vel plura sint tantae altitudinis, quod habiliter et expedite sub his deduci valeant vegetes, tinatia et his similia. Et hoc fieri possit super omnes stratas ipsius ciuitatis, exceptis stratis, qua itur circumcirca muros ciuitatis et strata tendens per medium ciuitatis, videlicet qua itur a porta in terram vsque ad turrim Berim.

CAP. CXLVII. DE ORDINE TESTAMENTORUM SERUANDO.[1]

Item captum fuit in eodem Millesimo et Indictione, die vero decima tertia mensis Octobris in consilio, vt moris est, per ballotas li, non obstantibus ballotis quatuor in contrarium repertis, quod nullus possit facere testamentum in scriptis, nisi per manus cancellarij, vbi cancellarius Communis se reperiet, nisi fuerit scriptum manu propria testatoris. Et vbi cancellarius Communis reperiri non poterit et scriberetur manu cuiuscumque alterius, non valeat si lectum non fuerit, antequam ipsum testamentum claudatur ad claram audientiam testatoris et quatuor testium, qui sciant per optime de intentione dicti testatoris reddere testimonium scripturae conforme et concordans; aliter testamentum sit nullum.

CAP. CXLVIII. DE ARMIS ET MONITIONE ARMORUM.[2]

In Christi nomine Amen. Anno Natiuitatis eiusdem Millesimo quadringentesimo vigesimo septimo, Indictione quinta et die secunda mensis Februarij. In pleno et generali consilio ciuitatis et hominum insulae Curzulae ad sonum campanae, voceque praeconis more solito in ecclesia Sancti Marci coadunato, in quo fuerunt consiliarij lxiv. captum et obtentum fuit per ballotas lv. non obstantibus ballotis ix. in contrarium repertis, quod quilibet ciuis habitator insulae Curzulae teneatur et debeat habere in domo sua ad tutelam ciuitatis arma, videlicet scutum vnum, siue clipeum, et vnum ensem, aut balistram vnam fulcitam suis necessarijs et sagitis ad minus. Quicumque vero careret nunc his armis, habeat terminum vnius anni a die praescripti computandi sibi prouidendi et emendi. Et regimen teneatur vinculo iuramenti in fine dicti anni de his armis facere discussionem et videre monstram. Et quilibet qui repertus fuerit non habere, vt praemittitur, puniatur statim et de facto per ipsum regimen in yperperis x. de quibus emantur arma in ipso Communi ad prouidentiam regiminis necessaria et vtiliora ipsi Communi. Et Regimen, quod pro tempore fuerit in posterum teneatur dicto vinculo de sex mensibus in sex menses circa finem cuiuslibet iudicatus de praedictis facere discussionem et videre monstram, vt supra; et repertos negligentes, vt supra punire.

---

[1] Cf. supra cap. XLVI. Statuti. Quoad testamenta, tempore pestis condenda, cf. infra cap. CXCI. Reform.

[2] Reformatio haec bis registrata esse videtur, et quidem sub cap. praesent atque cap. CLXXXIX. Reform. inferius citato.

CAP. CXLIX. DE REUOCATIONE PARTIS, QUOD STABILIA NON POSSINT RELINQUI ECCLESIJS.[1]

Item Mccccxxx. Indictione viij die xvj. mensis Januarij. In consilio, vt moris est, captum fuit per ballotas lx. una ballota in contrarium reperta non obstante, quod pars alias capta in consilio Curzulae, quod nullus modo aliquo relinquere, nec testari non valeat ecclesiae aliqua bona stabilia etc. vti patet et parte ipsa canetur etc. Quod pars ipsa de caetero non seruetur, nec locum habeat modo aliquo; imo vigore praesentis consilij et reformationis sit cassa et annullata; ita et taliter, quod quilibet possit de caetero relinquere et testari bona sua quaecumque stabilia ad libitum voluntatis.

CAP. CL. QUOMODO MULIERES TESTARI POSSINT DE DOTE EARUM.

Item in dicto consilio captum fuit per ballotas xxxiv. non obstantibus ballotis xxvj. in contrarium repertis, quod aliqua mulier, cuiuscumque conditionis existens, nupta fuerit cum dote quauis non habens haeredem filium, uel filiam viuentem, non possit testari dicto eius marito, nec alteri cuius personae extra dotantes, nisi tertiam partem suae dotis, reliquae vero duae partes deueniant pleno iure in illos, qui illam dotauerunt. Si vero habuerit haeredes filium vel filiam, vnum vel plures et morerentur in pupilari aetate omnes, tunc eo casu eueniente pater habeat medietatem ipsius dotis et alia medietas pleno iure reuertatur in dotantes praedictos, aut in eorum haeredes et successores. Non derogando tamen statuto de uiro viduato, et vxore viduata.[2]

CAP. CLI. QUOD NULLUS CONFIDERET IN VXOREM ABSCONDITO ALIQUAM ABSQUE VOLUNTATE PROXIMIORUM.

Item captum fuit in eodem consilio per ballotas l. tribus ballotis in contrarium repertis non obstantibus, quod nullus cuiuscumque conditionis existat, de caetero modo aliquo praesumat, modo abscondito affidare in eius vxorem aliquam puellam, vel mulierem in insula et districtu Curzulae absque expressa scientia et voluntate proximiorum consanquineorum dictae mulieris, siue puellae, poena affidanti, si fuerit nobilis, yperperorum centum, si vero fuerit popularis yperperorum l. quam poenam immediate ipso contrafacto soluere debeant delinquentes antequam exeant de carceribus. Et si

[1] Cf. revocatam hanc reformationem superius cap. XV. Reform.
[2] Cf. cap. XLII. et XLIII. Statuti.

non habuerint vnde solvere, quod eis abscindatur loco primitus vna eorum auris, aut auricula. Et mulier siue puella consentiens perdat immediate omnes dotes suas, quae deuenire debeant pro medio Communi Curzulae et alio propinquioribus consanquineis suis absque quorum voluntate et scientia fidata, seu considerata fuerit. Saluo et reseruato, si legitime monstrauerit iudicio, quod ex negligentia consanquineorum non curantium illam nuptui tradere huiusmodi confederatio subsecuta fuerit.

CAP. CLII. DE REFUTATIONE ANIMALIUM INTER PATRONUM ET PASTORES.[1]

Item eodem Millesimo et Indictione, die xx. mensis Augusti. In pleno et generali consilio ciuitatis et insulae Curzulae in ecclesia Sancti Marci coadunato more solito ad sonum campanae, voce praeconis captum fuit per ballotas xxxij. non obstantibus ballotis xiij. in contrarium repertis, quod Statuto de pastoribus posito in volumine Statutorum Curzulae ad capitulum CXLIV. vbi non declaratur tempus, quando pastor habeat nuntiare patrono, de refutatione animalium, aut quando patronus nuntiare debeat pastori, quod ipsum pastorem renuit, quod approbatur per consuetudinem vsitatam hoc fieri debere in tonsura animalium etc. addatur dicto statuto, quod si pastor non nuntiauerit patrono animalium in tonsura lanarum coram duobus testibus vocatis, quod procuret de alio pastore, quia ex nunc sibi animalia pascenda refutat, non possit illa animalia dimittere ab eius custodia pro toto alio anno sequenti. Et per simile patronus teneatur in dicta tonsura nuntiare pastori, si ipsum in eius pastorem amplius habere noluerit, vt procuret sibi de alio patrono, quia ex nunc ipsum renuit, alias non possit ipsum pastorem a custodia ipsorum animalium expellere per annum sequentem praedictum.

CAP. CLIII. PRO PASCULIS VETITIS IN PARTIBUS CHNESE.[2]

Item Mcccxxxi. Indictione ix. et die viij. mensis Januarij. In pleno et generali consilio captum fuit per ballotas lvj. non obstantibus ballotis vj. in contrarium repertis, quod pro declaratione illius statuti loquentis de bando in Chnese ad capitulum CXVI. addatur haec particula infrascripta, videlicet, quod bandi, confinia et gades esse intelligantur, incipiendo a civitate vsque ad vallem Racischiae

[1] Cf. cap. CXLIV. Statuti.
[2] Cf. cap. CXVI. Statuti.

per totum a parte maris in longitudine et in amplitudine a mari versus montes, per tantum, quantum monstrabunt confinia siue termini et signa ponenda per deputatos per regimen; infra confinia et signa sint gades amodo in antea, vbi nec de die, nec de nocte modo aliquo intrare non valeant animalia minuta, vti sunt caprina et pecudina sub eadem poena, que continetur in dicto Statuto. Et regimen teneatur vinculo iuramenti singulis annis offciales inquisitores super his facere, qui habeant potestatem inquirendi, perscrutandi et inueniendi et culpabiles dandi. Et habeant partem iuxta formam Statuti. Et hoc solum dicitur pro animalibus minutis. Animalia vero maiora dictae poenae nullo modo subiaceant. Et regimen statim deputauit infrascriptos ad ponendum dicta confinia.

CAP. CLIV. CONTRA EMENTES MUSTUM IN HERBA.

Item captum fuit in dicto consilio per ballotas lvj. non obstantibus ballotis v. in contrarium repertis, quod nullus, tam ciuis quam forensis possit emere in Curzula vinum mustum in herba, videlicet ante tempus vindemiarum minori praetio grossorum octo, poena perdendi mustum totum, quod emerit, Communi Curzulae applicandum, et vltra soluendi nomine poenae duplum totius pretij facti de dicto musto pro medietate Communi et alia accusatori, et venditor sit semper in primis, et si accusauerit habeat, vt supra medietatem dictae poenae.

CAP. CLV. DE FACIENTIBUS LAS PRO SEMINANDO, QUI DENT QUINTUM.

Item eodem Millesimo et Indictione, die vero viij. Aprilis. In consilio congregato in ecclesia Sancti Marci ad sonum campanae, vt moris est, captum fuit per ballotas ij. ballotis xj. in contrarium repertis non obstantibus, quod nullus possit nemus incidere, las faciendo pro seminando in aliquo loco alieno in insula Curzulae, nisi dederit ad minus quintam partem patrono terrae, poena yperperorum quinquaginta pro medietate Communi et alia accusatori applicandorum.

CAP. CLVI. QUOD ANIMALIA MAIORA DAMNANTIA SOLUANT GROSSOS VI.[1]

Item in eodem Millesimo et Indictione, die Jouis xvj. mensis Augusti. In pleno et generali consilio, vt supra captum fuit per ballotas xxxvij. non obstantibus ballotis xxij in contrarium repertis,

[1] Cf. etiam capp. XCI. CXVIII. atque cap. CXXXI. Statuti.

quod amodo in antea omne animal maius, videlicet equinum, bouinum, asininum reperiendum in campis vinearum pascere, soluere debeat, et in poenam incidat, tam de die, quam de nocte in grossos sex pro vnoquoque capite. Et pudarij deputati teneantur accusationem fácere infra terminum dierum octo a die damni illati; infra quem terminum si non fecerit, cadat in poenam yperperorum v. pro medietate Communi et alia accusatori. Qui pudarij teneantur ad emendantionem de omnibus et singulis damnis in vineis et arboribus possesisonum eorum custodiae suppositarum super eorum proprijs bonis, nisi monstrauerint patrono damnum passo, damnum dantes et vltra emendationem damni ipsi pudarij soluere debeant poenam, quam damnificantes huiusmodi perluere tenebantur.

CAP. CLVII. QUOD PATRONI POSSESSIONUM POSSINT RETINERE ANIMALIA.

Item captum fuit similiter, quod si quod animal maius ex praedictis vnius, vel plures reperirentur damnum dare in vua, vineis, vel arboribus per patronum vineae, vel eius famulum, vel alium de eius familia, capi possint talia animalia damnum dantia, sequestrari et retineri, vel ad curiam duci et non relaxari modo aliquo, donec dicto patrono satisfactum fuerit integre, tam de emendatione damni, quam de parte poenae, videlicet medietatis vj. contingenti. Et semper sacramento stet reperientis praedictorum.

CAP. CLVIII. QUOD NEMO VADAT PER CAMPOS VINEATOS AD COLLIGENDOS ALIENOS RACEMOS REMANSOS POST VINDEMIAS.

Item captum fuit nemine discrepante, quod amodo in antea aliquis non possit ire per campos vinearum post vindemias, vti in elapsum est permissum, recuperando racemos remansos in alienis vineis, poena yperperorum v. pro quolibet contrafaciente, ad quam poenam similiter incidant pudarij, qui contra dictos delinquentes accusationem non fecerint.

CAP. CLIX. DE CONSIGNATIONE SIGILLI IN MANU ANTIQUIORIS IUDICIS.

In Christi nomine Amen. Mccccxxxij. Indictione x. die penultimo mensis Decembris. In pleno et generali consilio ciuitatis et insulae Curzulae ad sonum campanae voceque praeconis more solito in ecclesia Sancti Marci de Curzula coadunato, in quo fuerunt consiliarii vltra quinquaginta quinque, praesentata fuit quaedam ducalis bulla et littera ex parte dominitionis Venetae in missis domino Francisco Georgio Comiti Curzulae per ser. Marinum Zilio Amba-

sciatorem ex Venetijs redeuntem, ex qua littera Ducali inter caetera praecipitur dicto domino Comiti, vt sigilum Communis Curzulae maius seruetur in manu maioris iudicis Curzulae, secundum formam Statuti. Et ideo dictus dominus Comes, volens dictis mandatis Ducalis dominationis parere, vt decet, ipsis litteris reuerenter acceptis dictum sigillum Communitatis maius, immediate restituit ser. Ciriaco Luxae iudici antiquiori, qui illud manualiter recepit.

CAP. CLX. RELEUATIO ET APPROBATIO CONSUETUDINUM ANTIQUARUM CURZULAE.

Item eodem Millesimo et Indictione et die xviij. mensis Februarij. In generali consilio suprascripto, vt supra coadunato et congregato, in quo quidem consilio lectae, expositae et declaratae fuerunt consuetudines antiquae infrascriptae in scriptis resumptae et redactae per nobiles deputatos et per ipsos productae in ipso consilio, vt per ipsum consilium ipsae consuetudines approbentur et autenticentur. Quibus quidem consuetudinibus, vt supra in scriptis productis, in ipso consilio lectis et expositis et super illis diligenter posito partito per regimen ad bussulos et ballotas super dictis, et qualibet dictarum, et infra scriptarum et notataruum captum et obtentum fuit per omnes, nemine discrepante, quod dictae infrascriptae consuetudines vsitatae, quae in scriptis primo non reperiebantur ex nunc notentur, vt infra in praesenti libro reformationum, quae in posterum serventur pro veris statutis, legibus et reformationibus inuiolabiliter. Quae quidem consuetudines, imo verius leges seruandae, haec sunt et huiusmodi tenoris.

CAP. CLXI. DE FALSANDO RATIONES COMMUNIS CUM COMITIBUS OMNI IUDICATU.

Item quod quilibet iudicatus pro tempore futuro teneatur vinculo iuramenti, antequam de offitio iudicatus exeant iudices omnes, coadunati simul cum nobilibus vocatis ad beneplacitum, sex ad minus ponere calculum rationis cum domino Comite ex omni eo, quod ipse perceperit de eius salario, de quo nil recipere valeat modo aliquo, nisi per manus camerarij Communis deputati.

CAP. CLXII. DE IMMUNITATE CURZULENSIUM PRO SOLUTIONE TRIGESIMI.

Item, quod Curzulenses vnus, vel plures ementes mustum, seu vinum cuiuscunque quantitatis in Curzula a quocumque Curzulense seu Curzulensibus, siue habitatoribus, quod mustum siue vinum

conseruarent in Curzula, aut venderent, vel extraherent, grauari non possint a trigesimarijs pro trigesimo soluendo, nec emptores, nec venditores Curzulenses. Et quod dictum est de vinis, similiter dicitur de animalibus minutis et maioribus, de nauigijs, barcis et zopulis vendendis inter Curzulenses et rebus alijs, quibuscunque emendis et mittendis in Curzulam per Curzulenses, necessarijs pro vsu mittentium et ementium et domus eorum. Et quilibet habitans Curzulam et ibi possidens bona quaeuis stabilia reputetur Curzulensis et pro Curzulense in huiusmodi casibus pertractetur.

CAP. CLXIII. DE SOLUTIONE TRENTESIMARI SOLUENDI PER FORENSES EMPTORES.

Item similiter, quicunque quantitatem quamcumque valoris cuiusuis de introitibus suis et prouentibus forensibus quibusuis, non teneatur talis Curzulensis vendens aliquid pro trentesimo soluere nuntiando de venditione trentesimarijs. Sed forensis emptor semper teneatur trigesimum integre soluere.

CAP. CLXIV. DE EXCUSANTIBUS SE RESPONDERE IN IUDITIO PROPTER VIAGIUM.

Item quod quilibet debitor, siue reus cuiuscumque creditoris, siue actoris, qui citatus, siue reclamatus fuerit responsurus de iustitia coram regimine per duos dies, antequam recessurus sit de portu Curzulae ad aliquod viagium sequendum, non possit modo aliquo se excusare, quod respondere non teneatur actioni occasione viagij sequendi; sed teneatur per se, vel eius procuratorem dicto actori legitime respondere aliter regimen procedere teneatur ad instantiam actoris contra talem, vt supra citatum, tamquam contra contumacem, ad sententiam et vlteriora.

CAP. CLXV. DE ORDINE INTROMISSIONIS ET DELIBERATIONIS INTROMISSORUM.[1]

Item, quod vnaquaeque sententia, iudicialiter aut voluntarie facta per regimen ad petitionem creditoris contra debitorem, seu debitores, tunc legitime citatos, executioni mandetur hoc modo, videlicet, quod audita peticione petentis executionem sentenciae et audita responsione debitoris siue rei non opponentis exceptionem iam factae solutionis et habitae quietacionis, aut factae et non probatae legitime infra terminum sibi prefixum, sententia illa vna vel plures tunc per regimen statim dentur in manibus iustitiarij

[1] Cf. Cap. CXLIX. Statuti.

deputati, qui illa recepta sententia ex se ipso nomine creditoris requirere debeat debitorem, si vult statim soluere pecuniam iuxta tenorem sententiae, quam si non statim soluerit, iustitiarius tunc intromittat bona debitoris cum ordine infrascripto. Primo mobilia domus et si mobilia deficerent, tunc vinum de canepa, et si vinum deficeret, tunc possesiones, et si possesiones deficerent, tunc vltimatum domum intromittat. Et cui omnia praedicta deficerent, tunc ad instantiam creditoris debitor carceribus recludatur, non relaxandus, donec creditori satisfactum fuerit integre. Et si aliter intromissio facta fuerit, sit nullius valoris. Qua intromissione facta iustitiarius notare faciat illam diligenter et per ordinem in cancellaria Communis manu cancellarij et iurati notarij deputati, eidem relaxans dictam sententiam intromissam, recidendam et annullandam. Et ex inde de bonis intromissis, per ipsum cancellarium Communis ad petitionem creditoris, extrahatur cedula incantus breuiter continens tenorem sententiae, debiti et bonorum intromissorum. Quae cedula de mandato regiminis detur in manibus plazzarij Commnnis, qui publice proclamando incantet et declaret breuiter tenorem cedulae incantus ipsius. Quae bona intromissa, vt supra deliberari non possint nisi decursis terminis infrascriptis; videlicet mobilia valoris a perperis xij infra, inclusiue termino dierum octo a die factae intromissionis continuandorum. A duodecim vero supra mobilia et stabilia quanticumque valoris termino vnius mensis et vnius diei; quibus terminis elapsis ad instantiam creditoris, requisito primo ipso debitore et sibi nuntiato de deliberatione bonorum in incantu contentorum, die festiuo in loco publico coram astantibus, teneatur regimen, videlicet dominus Comes cum praesentia et consensu adminus vnius iudicis praemisis tribus nutis peremptorie fiendis per ipsum plazarium et praeconem Communis, dicto creditori, aut alteri plus offerenti et danti et de praesenti soluenti, eidem porrecto baculo in signum plenarij iuris acquisiti, bona ipsa, vt supra intromissa deliberare iure proprio in perpetuum. Quae deliberatio et venditio nullo modo rumpi possit. Et si aliter fieret, deliberatio ipsa et venditio sit nulla.

CAP. CLXVI. DE ORDINE SERUANDO IN VENDITIONE PIGNORUM MOBILIUM.

Item, quod pignora quaecumque mobilia valoris quantaecumque quantitatis, quae de consensu regiminis per manus cuiuscumque creditoris consignarentur ad incantandum et vendendum in manibus plazarij publici Communis, incantari et vendi debeant hoc modo, videlicet, quod plazarius recipiens ipsa pignora, illa portare debeat

in manibus publice per ciuitatem offerendo et monstrando omnibus, illa esse vendenda per dies octo proxime subsecuturos a die receptionis illorum numerandos. Post quem terminum regimen habita relatione ab ipso plazario de decursione dicti termini et de denuntiatione facta debitori de deliberatione fienda, teneatur ad instantiam creditoris, quod primo voluerit, die festiuo ipsa pignora deliberari facere creditori, aut alteri plus offerenti et immediate soluenti. Et si pignora ipsa pro quantitate debita creditori non venderentur, debitor cogatur dare pignora sufficientia pro integra satisfactione creditoris vendenda, vt supra, pro quorum exactione patronus pignorum, debitor, habeat semper terminum dierum octo proxime subsecutorum a die deliberationis factae ad deliberandum. Quo elapso termino pignora ipsa remaneant libera in potestate emptoris absque alicuius obstaculi impedimento. Hoc addito, quod forensis non habitans in Curzula non possit pignora ipsa emere.

CAP. CLXVII. DE PROBATIONE DUORUM TESTIUM FIDE DIGNORUM.

Item, quia ore Dominico dicitur, in ore duorum vel trium constet omne verbum, repertum est esse consuetum et seruatum et nunc in antea pro statuto decernimus esse seruandum, quod probatio duorum ad minus testium fide dignorum, se in eorum dictis attestantium et conformantium, probantiumque de visu et auditu et non attinentium in consanquinitate plus vni, quam alteri partium litigantium in qualibet causa ciuili et criminali plene sufficiat. Et si quis produxerit iuditialiter testes in scriptis, quos paenes cancellarium reliquerit scriptos, aut scribendos et inde a cancellario recedens et ad eum deinde reiterato reuertens alios diuersos testes super vna eadem intentione probanda addere voluerit, non valeat hoc facere, nec cancellarius sibi illos recipere debeat modo aliquo. Non propterea infringendo tamen in aliquo statutum disponens de testibus.[1]

CAP. CLXVIII. DE EXPEDITIONE IURE SUMMARIO SERUANDO FORENSIBUS.

Item, quod quicumque, tam ciuium Curzulae, quam forensium vocatus fuerit coram iudicio Curzulae responsurus petitioni cuiuscumque forensis, in insula non habitantis, petentis habere quantitatem quamcumque pecuniae, mercimoniae, vel bonorum aliorum

[1] Dispositio haec facta est per reformationem superius cap. XXV. Reform. citatam.

quorumcumque mobilium, vigore mutui, aut trafici, vel compagniae, vel ex pretio venditionis sibi factae, aut vigore restitutionis sibi debendae de re sibi data ad seruandum, vel similia; tunc dictus vocatus coram ipso regimine teneatur statim absque termini dilatione summarie respondere, non obstantibus ferijs, vel obstaculis alijs dilatorijs quibuscumque, quae in his casibus decreuimus locum non habere et rationes trafici, seu compagniae monstrare et calculum rationis ponere. Et regimen teneatur vinculo iuramenti super his summarie procedere contra debitorem ad sententiam, quam reus sententiatus, nisi primo integre satisfecerit creditori, appelare non possit, nec eius appellatio admitti: sed facta satisfactione integra creditori de contentis in sententia, ipsa tunc appellatio dicti appellantis per regimen debeat recipi et admitti cum praefixione idonei termini ad prosequendum. Et cogatur per regimen creditor ad dandum statim fideiussores idoneos, ad libitum appellantis de stando et parendo iuri in prosecutione et euentu litis ipsius sententiae appellanti; aut ad deponendum immediate quantitatem ipsam receptam paenes camerarium Communis per eum tunc seruandum mandato regiminis, vsque ad ipsius litis terminationem. Et quod supra dictum est in fauorem forensium, id simile dicimus seruandum contra ipsos forenses, vocandos in iuditio per quoscumque nostrates.

CAP. CLXIX. DE POENA NON CONSIGNANTIUM TRAMISSA.

Item, quod quicumque receperit aliquod tramissum cuiuscumque valoris et quantitatis ab aliqua quacumque persona destinante vndecumque ad aliquam nominatam personam, tam Curzulae, quam alibi commorantem teneatur et debeat statim, quam primo ad locum, vbi personae illae, quibus mittitur stabunt, applicuerit sine temporis intermissione tramissum et bona illius integre absque dimiuntione et lesione praesentare, et consignare iuxta commissionem sibi factam, poena yperperorum quinque refectione damnorum, expensis et interesse. Et si inuenietur bona ipsius tramissi retinuisse et eius vsui deputasse, bona illa, vel partem illorum abscondisse et negasse, cadet ad poenam praedictam et ad refectionem rei in duplum, cum refectione damnorum et expensarum et interesse.

CAP. CLXX. QUOD POENAE INUICEM ACCUSANTIUM APPLICENTUR INTEGRE COMMUNI.

Item, quod omnes, et singulae poenae condemnationum criminalium cuiuscumque quantitatis, latarum per regimen Curzulae, contra

quoscumque condemnatos accusatos ad inuicem de iniurijs, seu malefitijs, per vnum contra alium vicissim illatis, per regimen exigantur integre et Communi Curzulae integre applicantur; et accusatores ipsi se vt supra ad inuicem accusantes petere non possint, nec habere de his aliquam partem.

CAP. CLXXI. DE SOLUTIONE OPERIS MERCENARIORUM CONDUCTORUM.

Item quod nullus operarius, seu mercenarius, qui alicui laborando mercede diurna ligonizaret terram, vel vineam, vel alia similia laboreria faceret, petere possit pro eius mercede diurna, nisi tantum solidos quatuor et expensas victus, poena tam mercenario conducto, quam patrono conducenti, si secus fecerint yperperi vnius, pro medietate Communi et alia accusanti, in quam poenam incurrat iterum patronus conducens, si dictam mercedem diurnam dicto mercenario conducto dare contempserit ea hora serotina, qua ab opere declinauit.

CAP. CLXXII. DE POENA MERCENARIORUM NON SERUANTIUM PACTA.

Item, quod quicumque operarius, vel mercenarius promiserit et se obligauerit alicui ligonizare, laborare et operam mercenariam dare dicendo: „iuuabo te tot diebus, vel tali tempore;“ vel dicendo: „veniam, te iuuare cras, vel altera die,“ et similibus, et non venerit, nec iuuauerit seruando promissionem et accusatus fuerit per illum, cui promissio huiusmodi facta est; cuius sacramento cum probatione vnius testis idonei de promissione credatur; soluat nomine poenae pro quolibet et vice qualibet grossos sex, pro medietate Communi et alia accusanti.

CAP. CLXXIII. DE CONSIGNATIONE MUSTI AD CHAZAM ET BLADI AD ARRAM.

Item, quod quilibet laborator possessionum alienarum quarumcumque, de quibus tenetur patrono reddere partem, teneatur et debeat partem, patrono contingentem de musto ad chatiam, de blado vero ad arram iuste et aperte consignare absque fraude. Et non valeat laborator bladum triturare, vel battere absque licentia et scitu patroni poena yperperorum quinque pro quolibet contrafacienti et vice qualibet.

CAP. CLXXIV. DE ORDINE SERUANDO PER PATRONOS BARCARUM.

Item quod quilibet patronus, constitutus ad patronizandum et gubernandum nauigium quodcumque alienum, seu barcam quamcumque alienam teneatur et debeat infra dies octo, tunc proxime

futuros, connumerandos a die primo, quo Curzulam venerit viagio facto, si per tot dies remansurus sit Curzulae non secuturus aliud viagium, sin autem antequam recedat de portu Curzulae, ponere calculum rationis, tam cum patrono nauigij, seu barchae, quam cum suis marinarijs et illis et ipsorum cuilibet soluere id, quod de iure eis competit mercede ipsius perfecti viagij. Et non valeant similes patronizantes nauigia ipsa, seu barcas ipsas eis comissas dimittere, vel relaxare alibi, quam in portu Curzulae, vbi si resignare voluerit, teneatur illa, seu illas mundas et bene armizatas in ipso portu domino suo relaxare poena yperperorum quinque pro quolibet contrafaciente et vice qualibet refectione omnium damnorum, expensarum ac interesse occurentium.

CAP. CLXXV. DE PRETIO BARCHIZANTIUM VINUM EX SAUALATIZA ET PRIGRADIZA.

Item, quod quilibet barchizans et cum barcis portans tempore vindemiarum vassellamina, tam vacua, quam plena mustis, tam a ciuitate vsque Saualatizam et Prigradizam, quam a Saualatiza et Prigradiza vsque ad ciuitatem, recipere debeat premium suae mercedis praetansatum in hunc modum, videlicet pro quolibet vassello pleno capacitatis modiorum nouem, vsque ad modios vndecim solidos octo, pro vacuo vero solidos quatuor, pro vegeticulo vero, tam maioris capacitatis, quam minoris, soluat sibi pro rata, tam vacui, quam pleni secundum pretium suprascriptum. Qui vero plus acceperit, cadat in poenam yperperi vnius pro medietate Communi et alia accusanti.

CAP. CLXXVI. DE PRETIO PORTANTIUM BLADUM AD MOLENDINUM.

Item similiter, quod portantes blada ad molendina habere debeant a patronis mittentium pro eorum mercede pro vnoquoque sacco farinae posito super molo, capacitatis vnius modij, solidos octo: et si minoris aut maioris portaturae et capacitatis, soluat sibi pro rata; et si quis plus peterit et acciperet, incurrat poenam yperperi vnius.

CAP. CLXXVII. DE ORDINE SIMIACI ET CELNICHI.

Item consuetum est semper seruatum et pro statuto et lege in futurum volumus inuiolabiliter obseruari, quod nullus celnich, siue pastor modo aliquo possit pascere animalia minuta noctis tempore iuxta simiacum alienum per dimidium miliare, incipiendo a die primo

Septembris, in quo termino quilibet teneatur renouare, praeparare et in ordine ponere simiacum, quod illo anno habitare voluerit, vsque quo illud habitatum fuerit, poena yperperorum quinque pro quolibet et vice qualibet. Et si quis plura simiaca habuerit super territorio Communis, quae ipsae non habitaret, non valeat alijs vitare, quin et alij in illis habitent. Et simiacum modo aliquo fieri non possit, nisi longe a vineis adminus per miliare vnum in Blata, in alijs vero villis per miliare dimidium a quatuor ventis; nec nemus incidere causa las faciendi super territorio Communis, nisi incidens terram propriam poena yperperorum decem. Et simiacum positum super territorio Communis remaneat semper post diuisionem pastorum pastori, qui plura animalia haberet inter socios. Et in simiaco, vt supra super territorio Communis posito, dimisso et relaxato inhabitato per tres annos, nullus petere possit sibi actionem.

CAP. CLXXVIII. DE LOCIS, VBI FIERI NON POTEST LAS, NEC IGNIS PONI.

Item, quod nullus modo aliquo audeat, vel praesumat incidere las et ignem imponere super territorio Communis infrascripto, videlicet incipiendo a puncta Raxan, vsque ad Gherdam lucam districtus Blatae et a Strethia luca, vsque Priualam poena yperperorum vigintiquinque pro quolibet et vice qualibet.

CAP. CLXXIX. DE ACCUSIS FIENDIS CONTRA PROXIMIORES DAMNORUM.

Item, quod si quod damnum reperiretur fore datum in quibuscumque vtilibus per animalia quaecumque et damnum passus probare non valuerit de ipsis damnum dantibus, sed damnum suum monstauerit evidenter et accusam fecerit contra proximos, ibi propinquius quaecumque animalia detinentes et illós monstrauerit per testes esse proximiores loco, vbi damnum datum est, tunc tales proximiores teneantur succumbere poenae et damni emendationem, nisi se excusando legitime probauerint, per alios ipsum damnum fore datum, aut alios ibi prope pasculasse et animalia detinuisse tunc temporis damni illati, aut alios ibi esse proximiores, quo probato sint probantes absoluti et condemnandi veniant illi, contra quos huiusmodi probatio facta fuerit, ad emendationem damni et ad poenam iuxta formam Statuti Curzulae.

CAP. CLXXX. DE ORDINE ESTIMANDORUM DAMNORUM.

Item, quod si quis peteret coram regimine, aut parte maiori regiminis estimatores sibi deputari estimaturos aliquod damnum suum aut reuisuros existimationem malefactam, tam per alios depu-

tatos estimatores, quam per posticios, seu pudarios, quod regimen tunc teneatur deputare et transmittere vnum, vel plures idoneos et fide dignos homines, nulli partium suspectos, qui vinculo praestiti iuramenti teneantur statim personaliter adeuntes damnum videre et estimare iuridice secundum puram eorum conscientiam. Et exinde ad petitionem petentis ipsam existimationem notari faciant in cancellario Communis, notitia primo facta dicto regimini, de quorum estimatorum labore et mercede regimen prouideri faciat ad expensas damnum dantis secundum parere ipsius regiminis. Et estimatio facta si opus fuerit ad petitionem cuiuscumque partis conquaerentis reuideri possit per alios deputandos semel tantum. Et estimatores qui cogniti fuerint male estimasse, nullam habeant pro eorum mercede solutionem.

CAP. CLXXXI. DE ORDINE POSTICHIORUM ET OFFICIO ILLORUM.

Item, quod de damnis datis in bladis repertis per postichios, qui de illis estimationem facient, soluere teneantur damnum dantes hoc modo et ordine dictis postichijs, videlicet, pro omni animali magno grossum vnum; et pro omni decima animalium minutorum grossum vnum, quam poenam, seu accusam diuidere teneantur postichij ipsi cum patrono damnum passo pro dimidia aequali. Et quicumque repertus fuerit per dictos postichios damnum dare in hortis, clausuris, herbis custoditis, vel pergulis cum animalibus, soluere teneatur, vltra estimationem factam per dictos officiales, pro quolibet animali magno grossos vj. pro animalibus vero minutis numero decem et supra yperperos duos; abinde infra soluat estimationem tantum; quae poena, vt supra, diuidatur pro medietate inter officiales et patronos damnum passos. Et quaelibet estimatio quorumcumque damnorum fieri possit, tam per postichios, quam per homines estimatores deputatos, numerando, vel non numerando capita vitium, siue scipites caulium et aliorum consimilium secundum eorum puram conscientiam sub vinculo praestiti iuramenti.

CAP. CLXXXII. DE ORDINE SOLUTIONIS STIMARUM FACTARUM DE BLADO.

Item, quod si quod damnum reperiretur fore datum per animalia cuiuscumque in bladis et patronus bladi vellet suo iuramento approbare de numero animalium damnum dantium, quae animalia ipse patronus non reperiuerit in ipso damno, nec ibi illa numerauerit, aut quod per ipsum numerare nescire probatum fuerit, eius iuramento non credatur. Sed ad eius requisitionem cogatur pastor ani-

malium damnum dantium ad iurandum et confitendum de ipso numero animalium. Et si pastor allegauerit nescire numerare et propterea iurare recusaret, quod tunc facta estimatione per postichios, soluere teneatur pastor ipsam estimationem bladi tempore proximo messurae et vltra nomine poenae soluere pro qualibet quarta grani grossum vnum, pro qualibet quarta ordei solidos duos et pro qualibet quarta aliorum bladorum grossum medium, cuius poenae medietas sit patroni et alia postichiorum: et pro poena statim dari debeat pignus poena yperperorum duorum.

CAP. CLXXXIII. DE ORDINE DUANAE MACELLI, SEU BECCARIAE.

Item, quia duana, seu datium macelli et beccariae Communis Curzulae hucusque exactum sit vigore consuetudinis antiquae servatae, nullo statuto scripto, seu ordine scripto apparente; et pro tanto, vt ipse ordo seruatus ex consuetudine in posterum pro Statuto et lege firmiter obseruetur, statutum et ordinatum est, quod quicumque mactauerit ad macellum Curzulae et eius districtus animal quodcumque et carnes illius ad macellum vendiderit, soluere teneatur duanario deputato nomine datij, pro quolibet bouino, porcino et consimilium grossum vnum, pro quolibet vero capite animalium minutorum paruulos octo, quae solutiones fieri debeant per vendentes ipsas carnes duanarijs deputatis, tam in ciuitate, quam in villis, statim venditis ipsis carnibus, nec recipere valeant venditores carnium pelles animalium de macello, nisi primo contentus fuerit duanarius de sua duana, poena yperperorum duorum pro quolibet et vice qualibet, pro medietate Communi et alia duanario accusanti; cuius sacramento cum vno teste fide digno credatur.

CAP. CLXXXIV. DE DUANA PISCARIAE.

Item de duana, seu datio piscariae statutum est et ordinatum, quod quilibet piscator ciuis, vel habitator Curzulae dare debet de omnibus et singulis, tam recentibus, quam salsis captis, vel capiendis circa Curzulam et eius districtum conductis, ad ciuitatem et insulam, vel eius districtum, vel non conductis, vel captis alibi vbicumque et ad insulam conductis, vel eius districtum, tam vendendis, quam pro vsu capientium consumendis teneatur et deleat dare duanario deputato nomine solutionis duanae et datij, decimam partem iustam ipsorum piscium omnium, aut decimam partem denariorum pretij illorum; si illos de mandato duanarij uendiderit ad piscariam, poena yperperorum duorum pro quolibet, et vice qua-

libet. Et duanarius possit de praemissis inquisitionem facere et accusationem contra quoscumque et eius iuramento cum probatione vnius testis idonei credatur. Et similiter quilibet piscator forensis qui vndecumque portaret pisces quoscumque, tam recentes, quam salsos vendendos ad pescariam Curzulae, vel ad loca villarum deputata, soluere teneatur, vt supra dictam duanam dicto duanario poena praedicta.

CAP. CLXXXV. DE SERUANDO INDEMNEM DAMNUM PASSUM OCCASIONE ALIENA.

Item statutum et merito prouisum est ad obuiationem nonnulorum fallentium et scandala generantium ad detrimentum aliorum, quod quicumque monstrauerit et legitime probauerit coram iudicio Curzulae, se fore passum et pati aliquod damnum, praeiuditium vel discrimen immeritum tam in persona, quam habere et bonis proprijs ex occasione, defectu, malefitio, vel debito alterius personae cuiuscumque; talis damnum passus per iudicium Curzulae debeat statim ab omni damno et incommodo super bonis illius, cuius causa damnum subsequitur, subleuari et penitus de omnibus, quae passus est immerito refici.

CAP. CLXXXVI. DE OFFICIO IUDICATUS MAIORIS ET MINORIS NON CONTINUANDO.

Millesimo quadringentesimo trigesimo primo, Indictione decima, die vigesimaquinta Februarij. In pleno et generali consilio in ecclesia Sancti Marci coadunato, more solito, in quo fuerunt consiliarij lj. posito diligenter partito ad bussulas et ballotas, captum et obtentum fuit per omnes, nemine discrepante, quod nullus existens iudex minoris consilij non valeat statim ipsivs iudicatus perfecto termino, assumi ad officium maioris iudicatus. Et similiter si fuerit maior iudex, non valeat assumi ad minorem iudicatum statim, ita quod videatur de vno iudicatu exire, in alium statim intrare modo aliquo et huiusmodi electio et assumptio sit nullius valoris et vana ipso facto.

Ludovicus de Ponte Cancellarius examinauit ex libro Catastich ad car. 57.

CAP. CLXXXVII. DE PROCURATORIBUS ECCLESIAE SANCTI MARCI.[1]

Item captum et obtentum fuit in dicto consilio nemine discordante, quod aliquis, qui pro tempore constitutus fuerit procurator

[1] Cf. superius cap. XXXII. et LX. Reformationum.

ecclesiae Sancti Marci, amodo in antea habere non valeat, nec possit modo aliquo pro sua mercede et prouisione nisi tantum yperperos quindecim in anno dummodo laborauerit in aliquo aedifitio ipsius ecclesiae, aut ad ipsam ecclesiam spectans, de quo laborerio regimen habeat prouidere, vtrum meruerit vel ne, et tansare prouisionem secundum quantitatem laborerij. Si vero non laborauerit, habere non valeat, nisi tantum yperperos quinque in anno pro eius prouisione. Et quilibet procurator teneatur infra duos menses a die principij sui officij numerandos, recipere bonam et integram rationem a suo in officio praedecessore de omnibus et singulis bonis et rebus gestis ipsius ecclesiae, poena yperperorum decem; ad quam poenam statim cadat dictus praedecessor, si infra dictum terminum dictam reddere rationem integram negligens fuerit. Et quod quilibet procurator teneatur omnes rationes, tam introitus et prouentus, quam exitus et expensas ipsius ascribi facere ordinate in eius quaterno per manus cancellarij Communitatis. Et nulla alia scriptura sibi admittatur. Et iudices, qui pro tempore fuerint, teneantur poena yperperorum decem, de eorum proprio soluendorum, haec omnia obseruari facere et contra declinantes a praedicta poena exactioni et executioni mandari. Mccccxxvj.

CAP. CLXXXVIII. PRESBYTERI NON FACIANT MERCATIONES.

Millesimo quadringentesimo vigesimo sexto, Indictione quarta et die xij. mensis Octobris. Congregato et coadunato pleno et generali consilio communis et hominum Curzulae in ecclesia Sancti Marci ad sonum campanae, voceque praeconis, more solito, in quo fuerunt consiliarij lv. captum fuit et obtentum per ballotas liv. vna in contrarium reperta non obstante, quod nullus presbyter aut clericus, vel religiosus, tam Curzulensis, quam habitator possit modo aliquo in ciuitate et insula Curzulae mercari, aut mercari facere per interpositam personam, nec cum suis denarijs traficare, aut traficari facere, aut illos denarios dare ad lucrum alicui ad vsum mercationis, quod facere videatur lucri et mercantoris emendo, vel vendendo mercantias quascunque, nisi fuerint de proprijs introitibus ipsorum, quas vendere et cambiare possint ad opportunitatem sui vsus; poena perdendi totam mercantiam, reuertendam in vtilitatem communis et yperperorum quinquaginta pro quolibet et qualibet vice; cuius medietas sit Communis et alia accusatoris. Et regimen debeat super praedictis summarie procedere ad executionem poenae. Et haec pars posita fuit et capta, obtenta primo licentia

a domino episcopo Curzulae, qui sic fieri iussit et mandauit in praesentia ser. Marini Xilcouich, ser. Marini Michaelis et ser. Vidosij Pauli testibus.

CAP. CLXXXIX. DE ARMIS DOMI HABENDIS PER QUEMLIBET PRO DEFENSIONE CIUITATIS.[1]

In Christi nomine Amen. Anno Natiuitatis eiusdem Millesimo quadringentesimo vigesimo septimo, Indictione quinta, die secundo mensis Februarij. In pleno, generalique consilio ciuitatis et hominum insulae Curzulae, ad sonum campanae, voceque praeconis, more solito in ecclesia Sancti Marci coadunato, in quo fuerunt consiliarij lxiv. captum et obtentum fuit per ballotas lv. non obstantibus nouem ballotis in contrarium repertis, quod quilibet ciuis habitator ciuitatis Curzulae teneatur et debeat habere in domo sua ad tutelam ciuitatis arma, videlicet scutum vnum siue clypeum, et vnum ensem aut balistram vnam, fulcitam suis necessarijs et sagittis adminus. Et quicumque vero careret nunc his armis, habeat terminum vnius anni a die praescripti computandi, sibi prouidendi et emendi. Et regimen teneatur vinculo iuramenti in fine dicti anni de his armis facere descriptionem et videre monstram. Et quilibet, qui repertus fuerit non habere, vt praemittitur, puniatur statim et de facto per ipsum regimen in yperperis decem, de quibus emantur arma in ipso communi ad prouidentiam regiminis necessaria et vtiliora ipsi communi. Et regimen, qui pro tempore fuerit in posterum, teneatur dicto vinculo de sex mensibus in sex menses circa finem cuiuslibet iudicatus de praedictis facere discussionem et videre monstram, vt supra, et repertos negligentes, vt supra punire.

CAP. CXC. COMES SUCCESSOR TENEATUR ACTA PRAEDECESSORUM EXECUTIONI MANDARE.

In Christi nomine Amen. Anno Natiuitatis eiusdem Millesimo quadringentesimo vigesimo nono, Indictione septima, die decima octaua mensis Iunij. Spectabiles et generosi viri domini Pasqualis et Paulus Valaresso pro illustrissimo et excellentissimo ducali dominio Venetiarum in partibus Albaniae, Dalmatiae et Istriae honorabiles sindici provisores etc. vigore sui officij sindicatus mandauerunt spectabili et egregio viro domino Pangratio Georgio hon. co-

[1] Cf. supra cap. CXLVIII. Reform.

miti Curzulae, quatenus teneatur et debeat ipse et successores sui sub poena librarum centum in suis et suorum successorum bonis proprijs omnes sententias et actus ciuiles factas, tam per praecessores suos, quam per ipsum obseruare exequi et effectualiter ad litteram, prout iacent mittere, et mitti facere executioni, quemadmodum ex forma suae commissionis facere tenentur et debent, non obstante, quod de dictis sententijs, aut actis ciuilibus facta fuisset aut fieret aliqua appellatio Venetijs; non derogando propterea aliquibus appellationibus factis, aut fiendis a dictis sententijs, siue actis ciuilibus, vt supra. Et sic ad futuram memoriam in actis cancellariae Curzulae scribi et annotari facere mandauerunt.

CAP. CXCI. ORDO RELEUANDI TESTAMENTA FACTA TEMPORE MORTALITATIS.[1]

Item in eodem consilio die sequenti decima septima mensis Augusti, vbi supra, more solito coadunato, captum fuit per ballotas xxix. non obstantibus ballotis xxij, in contrarium repertis, quod omnia testamenta et vltimae voluntates quorumcumque defunctorum tempore proximae mortalitatis praeteritae, releuentur cum illis testibus, qui sese reperuerint. Et sic de caetero singulis temporibus, tempore mortalitatis obseruentur; eo quia testes recusant ad infirmos ire, quia casus est fortuitus, in casibus infirmitatum febrium pestiferarum regimen possit prouidere, quando quasi omnes de casali infirmantur.

CAP. CXCII. VENETI TRACTENTUR CURZULAE, SICUT CURZULANI VENETIJS.

Item in eodem consilio captum fuit et obtentum nemine discrepante, quod omnes Veneti et Venetijs habitantes tractentur in Curzula pro Curzulense in omnibus, sicut Curzulani tractantur Venetijs, non obstante si qua pars reperiretur in contrarium loquens.

CAP. CXCIII. CONDEMNATI PRO FURTO RESTITUANTUR SOLUTA POENA.

Millesimo quadringentesimo vigesimo nono, indictione septima, die vigesima prima Novembris. Et primo dum aliqui Curzulenses reperiuntur condemnati occasione furti animalium in elapsum, vnde merito secundum formam Statutorum perdiderunt fidem, et statum honoris sui gradus; et per tantum ordinatum et firmatum est per praenominatos vigore eorum auctoritatis, quod quilibet praedictorum condemnatorum valeant ad eorum pristinum statum honoris et casum redire hoc modo, videlicet; quod si fuerit nobilis vt supra condem-

[1] Cf. supra cap. CXLVII. Reform.

natus, possit eximi et ad statum pristini honoris et fidei et consilij assumi, si persoluerit Communi yperperos decem; et qui, vti permissum est, persoluerint, ipso facto sint liberi et absoluti: volentes, qui nobiles erant, fidem habere et in consilium intrare. Qui vero populares sunt, fidem et honorem vti primo habeant et reciperent, hoc additu de consensu et voluntate praedictorum omnium; excepto ser. Vidosij Pauli et ser. Stephani Junij, existentibus contrariae opinionis. Quod si aliqui ex praedictis repertis condemnatis acceptare noluerint supra dictam gratiam et recusauerint vt supra soluere, et reperti fuerint exinde in furto, debeant frustari et bullari, vt patiantur poenam eorum malae voluntatis. Die vigesima secunda mensis predicti ser. Antonius Marse sponte consensit supradictis prouisionibus et approbauit iuste fore factas; ser. Stanco Hobradi existente tunc contrariae opinionis.

CAP. CXCIV. BONA INHABITANTIUM SUBIACEANT GRAUAMINIBUS SOLITIS.

Item ordinatum et firmatum fuit per omnes suprascriptos ad beneficium Communis, quod omnes et singuli forenses habitantes extra insulam possidentes super dicta insula quaeuis bona stabilia, quomodocumque acquisita, de quibus olim persoluebatur salarium et de quibus bonis tempore factarum prouisionum citra non habuerunt aliquod grauamen, nec affuerunt ad aliqua exequia Communis Curzulae, vti fecerunt habitantes, de cetero teneantur et debeant reficere in Commune totum et quicquid non persoluerint de eorum consueto salario a die dictarum prouisionum citra, vsque in praesentem diem; soluendo subsequenter continuo de anno in annum dicto Communi ipsam consuetam solutionem, qui denarij expendi debeant in reparationem murorum ciuitatis.

Item per omnes suprascriptos nobiles, domino comite non existente huius opinionis, terminatum fuit, quod fieri non debeat aliqua prouisio super facto custodum, sed remaneant, vti primo erant.

CAP. CXCV. DE DANDO BASTASIA ET MAGAZENOS BLADUM CONDUCENTIBUS.[1]

Item prouisum fuit et ordinatum per omnes, quod omnibus conducentibus bladum in Curzula dentur bastasia et magazeni Communis, more solito. Et si non erunt custodes ad ipsum portandum, quod reperiantur bastasia pro precio mercedis, quibus portatoribus

[1] Cf. etiam supra capp. LXXII., LXXX. et CIV. Statuti.

ipsi conductores teneantur dare expensas oris. Et vltra hoc dare plazarijs pro eorum labore in inueniendo portatores quartam vnam de quolibet blado conducto frumenti et ordei.

CAP. CXCVI. DE COGENDIS DEBITORIBUS QUIBUSCUMQUE.

Item captum et obtentum fuit in dicto consilio per ballotas lxvij., ballota vna in contrarium reperta non obstante, quod quedam reformatio et pars alias capta in consilio Curzulae scripta in libro reformationum Curzulae manu ser. Antonij Jacobi olim cancellarij Communis Curzulae in Millesimo trecentesimo nonagesimo quarto, indictione secunda et die penvltima mensis Augusti in car. LI. dicti libri, qua cauetur, quod quilibet homo cuiuscumque status et conditionis existat et fecerit se ciuem habitando tamen in ciuitate Curzulae, nulli creditori liceat, nec possit contra ipsum debitorem petere, nec ipsum astringi etc. prout in dicta reformatione latius continetur etc.; quod amodo in antea pars dicta nullo modo locum habeat, nec in futurum obseruetur, sed ex nunc vigore praesentis sit cassa et nulla, nulliusque valoris, veluti iuri disconsona, depennanda statim expresso mandato per cancellarium praesentem; ita et taliter, quod de caetero quilibet contra quemcumque seu quoscumque debitores, vndecumque venientes, vti valeant plenario modo iuribus suis in Curzula, quemadmodum Curzulani vtuntur secundum formam.[1]

CAP. CXCVII. ADVOCATI ORDINARIJ NON POSSINT RECUSARE PATROCINIA.

Nos Nicolaus Mauroceno pro illustrissimo ducali dominio Venetiarum comes terrae et insulae Curzulae. Cum aduocati Communis Curzulae quandoque recusent aduocare per illos, per quos sunt requisiti, in praeiudicium iuris et iustitiae et detrimentum pauperum personarum, sedentes ad nostrum solitum iuris bancum, terminamus, et terminando mandamus, quod quandocumque ipsi aduocati, aut aliquis eorum per aliquem fuerint requisiti, vel requisitus et aduocare recusaverint et noluerint dicere iura personarum eos requirentium, sicuti tenentur et debent, quod immediate cadant ad poenam yperperorum quinque Communi Curzulae applicandorum pro qualibet persona et qualibet vice; reseruantes illos, qui sunt

[1] Reformatio praesenti in capitulo memorata sine dubio statim est cancellata, quapropter eam inferiori huic recensioni libri reform. insertam non invenimus.

expulsi, seu aduocare non possunt, iuxta formam Statutorum Curzulae.[1] Publicata die Mercurij nono Junij, Millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo praesentibus ser. Stephano q. Iunij, ser. Ioannis Petrouich, ser. Marino Paparcich, ser. Blasio Radetino et alijs.

CAP. CXCVIII. DE ANIMALIBUS NON VALENTIBUS PASCULARE IN CAMPO DOLGNAE BLATAE.[2]

Per supradictum dominum comitem vna cum ser. Ioanne Petrouich et ser. Ioanne Grupsich iudicibus suis. Cum coram ipso domino comite comparauerint nonnulli ciues Curculenses et fecerunt constientiam, qualiter per equos et somèrios, boues et vaccas aliquarum personarum illos et illas tenentium in campo dolgnae Blatae maximum inferatur damnum in vineis circumcirca et in dicto campo existentibus, petieruntque perinde de iustitia remedio prouidere: attenta praedicta requisitione fore honesta; sedentes apud logiam Communis Curzulae super platea, terminamus et pronuntiamus, quod quaecumque persona, cuiuscumque gradus et conditionis existat, quae habebit equos, vel equas, aut somerios et similia animalia grossa, quorum animalia reperta fuerint in aliqua vinea dicti campi dolgnae Blatae, soluere debeant Communi Curzulae yperperos quinque pro quoque animali et reficere damnum patrono, vel patronis vineae et non possit amplius tenere dictae conditionis animalia ligata, vel non ligata in ipso campo, sub poena yperperorum quinque pro qualibet vice: et quilibet possit accusare et habere medietatem poenae pecuniariae. Lata et publicata die Iouis vigesima nona Iunij Millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo praesentibus ser. Carolo Dragoeuich, ser. Antonio Roscen, magnifico Paulo Glauich et Christophoro plazario et alijs quampluribus. Quam etiam terminationem praefatus dominus comes publicari fecit in locis consuetis per suprascriptum plazarium die suprascripta.

CAP. CXCIX. LIGNAMINA APTA PRO AEDIFITIJS EXTRAHI POSSINT SOLUTO DATIO.[3]

Item in eodem consilio reformatum fuit atque ordinatum pro euidenti vtilitate Communis, nec non captum et obtentum per ballotas xxxi. contrariantibus non obstantibus ballotis xxvj., quod liceat

[1] Cf. capp. XXIX—XXXI. Statuti.
[2] Cf. superius cap. XC. Reform.
[3] Cf. capp. CX. atque CXII. Statuti, nec non capp. LXIII. et CC. Reform.

vigore praesentis reformationis cuilibet forensi volenti lignamina recipere, quamcumque quantitatem voluerit in Babina et vbilibet per insulam, sine poena et bando dummodo soluerit datiarijs, qui pro tempore fuerint, pro qualibet barca portaturae centum sextariorum, siue modiorum salis ducatum vnum; et si maioris, aut minoris fuerit portaturae teneatur soluere pro rata secundum estimationem fiendam; et hoc intelligatur de lignaminibus idoneis pro aedificio extrahendis extra insulam. De lignaminibus vero siccis non valentibus, nisi ad ignem, excepta tamen taeda, quae non intelligatur in hoc datio, soluere teneatur forensis portans dimidium ducatum pro barca qualibet, vt supra. Et haec pars duret per vnum annum incipiendo a die, quo deliberatum fuerit incantum. Et quilibet forensis, ut supra, volens recipere de dicto lignamine, teneatur primo recipere cum buletino licentiam incidendi a dictis datiarijs pro tempore futuro, et si secus fecerit, cadat contrafaciens semper ad poenam contrabandi secundum formam Statuti Curzulae de fraudatione datij.[1] Et si fuerit terrigena, vel habitator, teneatur soluere Communi, vel datiarijs, vt supra duodecimam partem pretij, quod ipse vendiderit ipsum lignamen, quod pretium dicere et consignare teneatur per suum iuramentum et eius sacramento credatur. Et hoc intelligatur de lignaminibus extra insulam portandis. Qui vero contrafecerit, incurrat in poenam contrabandi.

CAP. CC. LIGNAMINA EXTRAHI NON POSSINT SINE EXPRESSA LICENTIA CONSILIJ.[2]

Item in eodem consilio captum fuit per ballotas lx. vna tantum in contrarium reperta non obstante, quod amodo in antea vllus forensis non habitans Curzulam modo aliquo non valeat, nec possit incidere, nec exportare lignamina, vel aliquod genus lignaminis de insula Curzulae absque expressa licentia generalis consilij Curzulae poena yperperorum xxv. pro quolibet patrono barchae et marinariis vice qualibet et poena perdendi barcam et bona, quae in illis portauerint. Et si aliquis Curzulensis reperiretur consensisse, vel dedisse ijs opus, consilium, auxilium, vel fauorem, cadat statim ad poenam ducatorum quinquaginta pro medietate accusatori et alia Communi. Et regimen, quod pro tempore fuerit, teneatur vinculo iuramenti, in principio sui regiminis ordinare et

[1] Cf. cap. LI. Statuti.

[2] Cf. capp. CX. atque CXII. Statuti, nec non capp. LXIII. et CC. Reform.

constituere in quolibet casali quatuor officiales, qui habeant custodiam in praemissis cum auctoritate accusandi, capiendi, conducendi et conduci faciendi delinquentes et habeant eorum partem.

CATASTICUM POSSESSIONUM COMMUNIS CURZULAE.

Mccccxxvij. Indictione v. Die secundo mensis Maij.

Hoc est catasticum omnium et singularum terrarum et pertinentiarum locorum, vallium montium atque nemorum, existentium super insula Curzulae pertinentium et spectantium tantum modo de iure ad nostrum Commune Curzulae, adinuentum, ordinatum et reformatum ad euidentiam et notitiam cunctorum et ad conseruationem iurium dicti Communis, per spectabilem et egregium virum d. Mapheum Foscareno pro serenissimo et excellentissimo ducali dominio Venetiarum hon. comitem Curzulae, eiusque iudices, nobiles viros ser. Joannem Petri, ser. Stanchum Hobradi et ser. Vidosium Pauli, viros quoque nobiles specialiter deputatos et electos ser. Marinum Dehoeuich, ser. Nihxan Peruosij, ser. Jadre Micolich, ser. Stipchum Pumosich.

Et primo in Blata et eius districtu decreuerunt esse Communis Curzulae et de iure ad illud Commune spectare declarauerunt.

Blata.

In primis terram vnam in ripa montis, vbi dicitur Ziuagna gniuiza cum iuribus et pertinentijs suis.

Item terram vnam super vela Luca, cum Spila et sub Spila, cum iuribus et pertinentijs suis.

Item terram vnam sa Saglau, cum iuribus et pertinentijs suis.

Item terram vnam in Plithue, cum iuribus et pertinentijs suis.

Item terram Bogliciua gniuiza cum iuribus et pertinentijs suis.

Item terram vocatam Gomila, cum iuribus et pertinentijs suis.

Item terram vnam, vbi dicitur Diuuognin Plat cum iuribus et pertinentijs suis.

Item terram vnam in Gradina cum pertinentijs et iuribus suis.

Item terram vnam, vbi dicitur Gracinskiza cum pertinentijs suis.

Item terram vnam, vbi dicitur Dobrigna Vlaka cum pertinentijs suis.

Item terram vnam in Michulina luca cum pertinentijs suis.

Item terram vnam vbi dicitur Vertiliskia cum pertinentijs suis.

Item omnes montes et valles, incipiendo a Prigradiza vsque ad Priualam cum iuribus et pertinentijs suis.

Item omnia alia et singula loca nemorum, quae non sunt specialium personarum.

Item terram vnam na Dubo, cum iuribus et pertinentijs suis.

Item terram vnam vbi dicitur Gniuiza sub Sancto Georgio cum iuribus et pertinentijs suis.

Item terram vnam vbi dicitur na Kalini cum iuribus et pertinentijs suis.

Item omnes et singulae terrae, loca, valles, montes et nemora, incipiendo a Zugneua loqua cum toto Xacagn rat vsque ad

Item tres valles, vbi dicitur Vuraniciak, videlicet Ladia et Slatina; reseruatis terris iuxta Xugneua loqua, de quibus est dubium, et quae debent reuideri per homines deputandos per regimen.

Item omnes et singulae terrae, loca, valles, montes et nemora, incipiendo a Saglau malo, vsque ad Louiskiam cum pertinentijs et iuribus suis; reseruato tamen iure reuidendi differentiam inter Commune Curzulae parte ex vna et heredes ser. Vidosij Radoslauglik de Sutuara.

Item omnes et singulae valles, montes et nemora, quae aliquis vellet laborare, spectant de iure ad ipsum Commune Curzulae.

Item per regimen Curzulae praedictum deputati fuerunt infrascripti et transmissi videre loca Communis in Blata. Qui nobiles hi sunt: ser. Marinus Dehoeuich, ser. Nikxa Peruosij, ser. Bogdanus Radichi, ser. Jurai Chresulovich et ser. Marinus Hostoich.

Qui primo extimauerunt bladum Communis anni praedicti in Diuindolaz et in Gressiza in modia ordei xv.

Item in Losiza ordei modia iij.

Item dixerunt omnes infrascriptas terras et loca esse Communis Curzulae.

In primis Diuindolaz cum iuribus et pertinentijs suis.

Item Perxinize cum pertinentijs suis vsque ad confinia terranorum Tripucci; et fecerunt confinia dicti Diuindolaz, viae, quae tendit de Blata ad Trepuccium; et totum et quicquid est sub via, est heredum Nicolae Papich; et illud, quod est super viam versus orientem, est Communis totum, montes, valles terrae et nemora.

Item de loco vocato Dersauiza sic declarauerunt praedicti, quod vsque ad petram rubeam sint confinia Communis; et sub

petra rubea omnes terrae sunt ser. Junij Michulich, et quicquid est superius, Communis est.

Declarantes etiam infrascripta loca sunt Communis in Blata:

In primis Prigradiza cum pertinentijs suis.

Item Loxizam cum pertinentijs suis.

Item Cerna luca cum pertinentijs suis.

Item Stiniua cum pertinentijs suis.

Item Prapratna cum Prapratna et Priuor cum pertinentijs suis.

Item Prihodna parua et magna cum pertinentijs suis.

Item Zinkoua luca cum pertinentijs suis.

Item Cesuin dol, cum Celsiar cum pertinentijs suis.

Item Boroua luca cum pertinentijs suis.

Item Zalichoua pasicha cum pertinentijs suis.

Item Luca Pratischia cum pertinentijs suis.

Item Badgnena luca cum pertinentijs suis.

Item Arpine cum pertinentijs suis.

In Smoguiza et eius districtu:

In primis in Chapglia, vbi dicitur sub Dubraua et sub monte Chonschiar, vsque ad viam collis, vsque ad Gorgna Pocogna.

Item alium locum vocatum Pachlinize, vsque ad campum Chapgliae.

Item terra vna sub Xacomie, vsque ad campum Chapgliae cum pertinentijs suis.

Item vnum locum vocatum Logischia super montem Comarcischia, iuxta montem vocatum Shrid, cum pertinentijs suis.

Item vnum locum vocatum Mala Subotiza cum pertinentijs suis.

Item vnum locum in monte Dubraue vna Rop cum pertinentijs suis.

Item terra vna, vbi dicitur Giorgigna Pahogna cum pertinentijs suis.

Item terra vna, vbi dicitur na Ropstoue gline, cum pertinentijs suis iuxta vnam terram ser. Joannis Petri, vbi dicitur Radesgne cum pertinentijs suis.

Item vnum locum vocatum Xcracinschiza, cum pertinentijs suis.

Item vnum locum vocatum Malo Proischie cum pertinentijs suis.

Item vnum locum vocatum Stauoglina passica cum pertinentijs suis.

Item vnum locum vocatum Gradina cum pertinentijs suis vsque ad viam Communis et vsque ad terram specialium personarum.

Item vnum locum vocatum Logischia sa velo berdo cum pertinentijs suis.

Item tota vallis Saualatize cum pertinentijs suis.

Item vna terra in Grabouich cum pertinentijs suis.

Item vna petiola terrae in Mocarana gniua cum pertinentijs suis.

Item puncta de Prischiapschi rat, quae stat in mari, vsque ad confinia specialium personarum.

In Chzara et eius districtu:

In primis vallis Grabouich cum pertinentijs suis.

Item vallis Vteklina cum pertinentijs suis.

Item vallis Vterstena cum pertinentijs suis.

Item vallis in Samograd cum pertinentijs suis.

Item terra vocata Xiuini Dolaz cum pertinentijs suis.

Item vallis Rasohatize cum pertinentijs suis.

Item vallis Savalatize cum pertinentijs suis.

Praefatus d. comes et iudices ser. Joannes Radetini, ser. Marinus Xilcouich, ser. Joannes Hobradi, ser. Stoianus Joannis, ser. Antonius Radichi, Gregorius Rodoslauich, Stanicha Glubsich et Laurentius Pezotich declarauerunt terras, loca et confinia Communis. Et primo

In Zernoua et Pupnata et eius pertinentijs.

In primis vallis Racischia, cum pertinentijs eius, vsque ad confinia comitatus et vsque ad maceriem Gorgnie Polie.

Item terram vnam sub Stiniza, vsque ad confinia comitatus, vsque ad maceriem circundantem Gorgne Poglie comitatus et vsque ad confinia Arboris Smergliccae et vsque ad primam, secundam et tertiam gomilam.

Item terra vna, vbi dicitur Groschothni sub Supoch, vsque ad comitatum cum Dughi pod, vsque ad domum Sinci Vulcich et vsque ad domum Vualsi Scolinich et vsque ad ecclesiam Sancti Doini.

Item terra vna sub Narat cum pertinentijs suis et in Tisina gniua vsque ad mare.

Item terra vna, vbi dicitur Sasminac sub Pupnata.

Item terra vna, vbi dicitur Samosci, cum pertinentijs suis.

Item terra vna, vbi dicitur Comoracischa, cum pertinentis suis.

Item terra vna, ubi dicitur Saglauicie, cum pertinentijs suis.

Item terra vna, vbi dicitur Pisci, cum pertinentijs suis.

Item terra super malas Stuparinas pod Chnexe xiddabo, cum pertinentijs suis.

Praefatum regimen, vna cum nobilibus infrascriptis, videlicet ser. Chriacho Luxae, ser. Angelo Hobradi, ser. Joanne Hobradi, ser. Marino Xilcouich, ser. Francisco Junij, ser. Marchio Sincouich, ser. Lazarino Testa, ser. Antonio Rossen, ser. Simone Michulich, ser. Antonio Joannis Stoianouich et sudia ser. Paulo Matieuich declarauerunt loca Communis infrascripta, videlicet:

In Lumbarda.

In primis omnes possessiones et terrae, quae pertinent ad Commune Curzulae in Lumbarda a Jagnaç rath circum circa totum Perxina, vsque ad Bercoua Vinogradischia et cum ipsa vinogradischia. Intelligendo terras et vineas sub Brisi seu montes iuxta littus maris.

Item locum in Perxina datum ad planctandum filijs Pauli Gotoucich, iuxta heredes Boxini stoici et Buschi calegarij et alios fines.

Item vnum locum in Plechie planctatum per heredes dicti Boxini circa vnum gognale, cum pertinentijs suis versus vinogradischia.

Item vnam vineam planctatam per butchum Cranislaucich, iuxta vineam Communitatis et iuxta dictos filios Pauli Gotoucich et alios fines.

Item vnam vineam planctatam per Nouacum Taraglus, sub vinea dicti Butchi, iuxta terras Communis, quae tendunt versus littus maris.

Item vnum locum, qui antiquitus ab annis octuaginta fuit buscum et nunc planctatum per Gregorium Scogletich et sibi concessum per Ioanem alias Balasc, quem locum tenent nunc occupatum dicti heredes Balasij et dictus Gregorius, quibus per dictum regimen consignetur terminus ad monstrandum iura sua legitime, quia palam praesumitur esse Communis.

Item vnum locum in Raxan in capite insulae a parte orientis, qui locus antiquitus fuit nemus et immo praesumitur fuisse et esse Communis, quia aliquis non possedit eum, quem locum nunc tenet Paulus Mathieuich occupatum, vbi vineas planctauit; et ideo probet de iure suo Paulus, aliter remaneat Communi.

Item vnam possessionem, cum vinea, domo, hortis et arboribus et pertinentijs suis iuxta Sanctam Barbaram, quam tenet Radoslauus Tutuman et Radoslauus Perfici.

Item vnam possessionem planctatam per Dimitrium Caliparium in Noxan, iuxta Marce Praschich et iuxta heredes olim ser. Angelini de Jenna et alios fines.

Item vnam possessionem, videlicet vineas, domos et hortos cum iuribus et pertinentijs suis supra ecclesiam Sancti Ioannis iuxta vias Communis et alios fines, quos tenet Palassius, cui concessit Commune ad planctandum.

Item possessiones, quae concessae fuerunt Pribilo heremitae, vineas, domos et hortos et alia, cum iuribus et pertinentijs suis, iuxta dictam ecclesiam Sancti Ioannis vias et alios fines.

Item vnum alium locum dicto Pribilo concessum per Commune super vallem Sancti Ioannis in puncta versus Orientem, planctatum per dictum Pribilo.

Item totum et quicquid planctauit et planctabit Radoslauus Persci in capite Racischie a parte orientis supra vias Communis et alios fines.

Item campum Racischia, videlicet vineas, terras cum suis pertinentijs, videlicet vbi possidet Marinus Sasfich, Thoma marinoua, heredes Cusnati anexa.

In Mandola.

In primis vna terra apta ad arandum iuxta vineas a parte Austri.

Item in dicto loco terra, quae vocatur Boglij pod, iuxta dictam terram et extra vineas, iuxta meridiem.

In Gorgna Blata.

In primis terram vnam, vbi dicitur Duoicuratiza, iuxta heredes Marini Cherchianouich.

Item valles de Macaraz.

Item terra, vbi dicitur Suho berdo.

In Dolgna Blata.

In primis vna vinea, quam tenet Marinus Tonci, cum pertinentijs iuxta, vbi dicitur Veligna noga, iuxta Ioannem Radetini, vsque ad Iauic et vsque Xadiacie.

Item vna terra iuxta Puteum et iuxta Radoic Medoicich et Marinum Crenichiam, vsque ad Radoceua gniua, cum suis pertinentijs.

Item quicquid planctauit Radoslauus Chiselli et terra ibi prope, cum pertinentijs suis, vsque ad Bobouichiam et usque ad puteum sub Slana glauiza.

Item omnes et singulas terras, et pertinentias incipiendo a Spilice et sub Spilice, vsque ad vineas iuxta domum Radosse Modriuich et heredes Nicolae Xilicouich, vsque ad Lucam et vsque ad Cherchieuaz; et similiter omnes terras sub Cherdieuaz, cum pertinentijs suis, vsque ad mare.

Item vna vinea in Dolgna Blata planctata per Marcum Cilichieuich cum omnibus pertinentijs suis, iuxta Puglierinam et iuxta ser. Iacobum Hobradi.

Item omnes vineas et terras in Copaici, cum pertinentijs vsque ad vineas Salinae et vsque ad ogradam ser. Iacobi Hobradi in Dolgna Blata.

Item vnam vineam et terras cum pertinentijs suis in Salinis, iuxta vineas Comitatus in Salinis positas.

In Gradaz.

In primis Gradaz totum et Sagradacie et Mrauigna cupizza et Leuischia totum, cum pertinentijs omnibus, incipiendo a vineis Communitatis in Salinis et incipiendo a vineis communitatis Dolgna Blata videlicet ab ograda ser. Ioannis et Angeli Hobradi, vsque ad Velam Lucam heredes Berini et vsque ad mare planitiebus, collibus omnibus et nemoribus et vsque ad terram Anachij Vulicich, sunt Communis Curzulae.

Et sic esse declarauerunt et terminauerunt.

IV.

LITTERAE DUCALES ALIAEQUE DECISIONES,

PRIVILEGIA

COMMUNITATIS AC UNIVERSITATIS POPULI ET INSULAE

CURZULAE

ATTINENTES.

I. ACTUS DEDITIONIS,

quo fuit erectum vexillum Sancti Marci per nobiles, offerentes se cum toto populo gloriosissimo Dominio Veneto.

Anno Mccccxx. Die Mercurij xxiv. mensis Aprilis.

In Christi nomine Amen, ac intemerate ejus matris Marie et totius curie coelestis et specialiter beati Marci Euangeliste ad requisitionem mag^ci^ et egregij dñi Petri Juriano, capitanei honorandissimi felicis armate serenissimi ducalis dominij Venetiarum erectum fuit vexillum beati Marci per nobiles Curzule, offerentes et dantes se letanter cum toto populo prefato dño capitaneo nomine serenissimi ducalis dominij omnem debitam subjectionem reuerentiam et honorem, quem et quam quilibet fideles et legales seruitores tenent prefato dominio gratioso Venetiarum.

Insuper prefatus dominus capitaneus uoluit habere debitum sacramentum ab omnibus et singulis nobilibus ciuitatis et insule, qui letanti animo suum fecerunt debitum juramentum de fidelitate, constantia et honore seruando serenissimo, gloriosissimo dominio prenominato Venetiarum.

Eadem die infrascripti nobiles, constituti in ecclesia sancti Marci in presentia egregiorum et nobilium virorum, domini Marci Miano et domini Luce Irono patronorum duarum galearum, in portu Curzule astantium, simul cum prefato capitaneo ex eius commissione fecerunt eorum debitum juramentum. In primis

Ser. Dobroslaus Petri
rector.
Ser. Franciscus Vidosij
Ser. Marinus Lilius
Ser. Rafael Angeli
iudices.
Ser. Obradus Dobroslaui
Ser. Lazarinus Testa
Ser. Joannes Petri
Ser. Joannes Junij
Ser. Marinus Michaelis
Ser. Stanchus Obradi
Ser. Marcus Obradi
Ser. Gabriel Angeli
Ser. Petrus Dobroslauich
Ser. Joannes Marini
Ser. Micouich
Ser. Nicola Ostrich
Ser. Nicola Draginich
Ser. Forte Antonij
Ser. Stojanus Joannis
Ser. Antonius Marse
Ser. Joannes Obradi
Ser. Antonius Tilius
Ser. Antonius Grubse
Ser. Joannes Radomilich
Ser. Ostoia Marinich
Ser. Antonius Camen
Ser. Lucas Stephani
Ser. Marcus Bercouich
Ser. Giuraj Chresulouich
Ser. Dehoe Scemanich
Ser. Christopholus Vidosij
Ser. Marinus Sincouich
Ser. Bogoe Marcouich
Ser. Stipchus Marinich
Ser. Lucas eius filius
Ser. Gabriel Thomasij
Ser. Franciscus Junij
Ser. Stephanus Junij
Ser. Marinus Palete
Ser. Joannes Radetini
Ser. Ciriacus Luxe
Ser. Vidosius Pauli
Ser. Bogdanus Radichij
Ser. Nichsa Marinouich
Ser. Bogdanus Marinich
Ser. Vita Radomilich
Ser. Simonetus Nicole Stephani.

Eadem die in consilio generali Curzule in ecclesia sancti Marci coadunato ad sonum campane, ut moris est, in quo fuerunt consiliarij quinquaginta tres, per omnes nemine discordante, electus fuit vir nobilis ser. Gabriel de Nosdragna de Jadra in comitem Curzule pro uno anno proxime futuro postquam ipse faciet suum debitum juramentum inter nos, qui electus fuit laudatus et confirmatus per magnificum dominum capitaneum prenominatum cum onere et honore, consuetudine et mercede, prout eidem prouidebitur per prefatum dominum capitaneum.

Eodem Millesimo, indictione et die iij. mensis Junij prefatus dominus Gabriel in Dei nomine ac intemerate eius matris Marie et totius curie celestis, ac specialiter beati Marci Evangeliste fecit suum juramentum.

„Ego Bernardinus filius quondam eximij artium et medicine doctoris domini Petri de Guslinis de Feltro, publicus imperiali autho-

ritate notarius et magnifice communitatis Curzule cancellarius ex quodam libro communis, coperto coperta nigra in hanc publicam formam redegi ad perpetuam rei memoriam, quod quidem transumptum bulla ipsius communitatis obsignabitur pro maiori fidei firmamento ad memoriam ut supra."

„Ego Hieronimus Canalis, publicus notarius et ad presens coadjutor cancellarie spectabilis communitatis Curzule suprascriptum instrumentum in presenti libro ex quodam alio instrumento in publicam formam redacto per suprascriptum dominum Bernardinum de Guslinis exemplaui, nil addito, uel diminuto."

II. LITTERA DUCALIS I[a]

in qua de confirmatione statutorum, reformationum et consuetudinum; de electione comitis; de libero Commune; de datio vini Venetijs soluendo, id est medietate datij; de Curzulensibus Venetijs tractandis, sicut alij Dalmatini; de libertate pro usu ciuitatis exonerandi staria cc. frumenti in casu necessitatis; de domo data per Commune ser. Ciriaco per dominium confirmata; de confirmatione Racischiae magistro Joani barbitonsori; de uenientibus habitare Curzulam, quod non possint adstringi pro debito Raguseorum; de suspensione salinarum; de facultate appellandi se in suis causis ad officia Veneta sicut alij Dalmatini.

Thomas Mocenigo, Dei gratia dux Venetiarum etc.

Vniuersis et singulis tam amicis, quam fidelibus presens priuilegium inspecturis pateat euidenter, quod comparentes ad presentiam nostram prudentes viri Ciriacus qm. Luxe et Ioannes qm. Petri Nuncij et Ambasciatores fidelis nostre communitatis Curzule pro parte ipsius communitatis nostre quindecim capitula porrexerunt, supplicantes, ut illa confirmare dignaremur. Nos uero uisis et examinatis dictis capitulis, ad ea responsiones nostras exhibuimus, sicut hic inferius continetur; et primo:

Ad primum capitulum, per quod recommendant communitatem et homines dicte insule Curzule nostro dominio; respondemus, quod quia sumus certissimi, quod ipsa communitas semper erit fidelissima erga honorem et statum nostrum, illam semper habebimus gratiosius recommissam sicut alios nostros subditos et fideles Dalmatinos.

Ad secundum, per quod petunt confirmationem libertatum, statutorum, reformationum et consuetudinum suarum, per eos antiquitus et usque modo usitatarum et similiter de censu comitis, qui est librarum vij. paruorum; respondemus, quod uolentes ostendere nostram humanitatem, et clementiam erga dictam communitatem, ut eius fidelitatis appetitus de bono in melius augeatur, sumus contenti et placet nobis confirmare, sicut in dicto capitulo continetur.

Ad tertium capitulum, per quod petunt vnum comitem de nobilibus Venetis posse eligere secundum antiquam consuetudinem cum salario librarum vij. de sua moneta et habeat introitus possessionum, uinearum et terrarum de seminando per insulam secundum consuetum; respondemus, quod sumus contenti et placet nobis, quod possint eligere vnum comitem de nobilibus nostris Venetis de duobus in duos annos cum conditione, quod ille, qui fuit duobus annis comes dicti loci, non possit eligi usque ad quattuor annos comes ejusdem loci, et debeat esse dictus comes annorum xxv, et abinde supra, qui etiam placere debet nostro dominio.

Ad quartum capitulum, per quod petunt, quod sibi concedamus liberum commune suum, seu bona communia; respondemus, quod sumus contenti et placet nobis sicut in dicto capitulo continetur; non intelligendo in hoc de trigesimo et sale.

Ad quintum, per quod petunt, ut uina sua portanda Venetias non soluant maius datium, quam soluunt Sibenicenses; respondemus, quod sumus contenti, quod soluant illud datium, quod soluunt, uel soluerent Sibenicenses et Spalatini.

Ad sextum, per quod petunt quod in ciuitatibus et locis nostris illi de Curzula tractentur sicut tractantur alii fideles nostri, et specialiter in emendo, uendendo, et mercando; respondemus, quod sperantes, et firme tenentes, quod erunt semper fidelissimi nostro dominio, sumus contenti et placet nobis ipsos tractare, sicut tractamus alios subditos et fideles nostros Dalmatinos.

Ad septimum, per quod petunt, quod dignemur sibi concedere, a nauigantibus Curzulam cum blado si sibi esset magna necessitas, possint exonerare vsque ad staria ducenta frumenti; respondemus, quod sumus contenti de suprascripto capitulo, facientibus ipsis id, quod petunt solum semel in anno et existentibus ipsis in concordio cum mercatoribus, quorum erit dictum frumentum.

Super octauo, per quod petuut, quod facta domus Ciriaci, pro qua sunt obligati, ut patet publico instrumento, ordinent ita, quod damnum non sequantur, cum ipse locus semper fuerit desertus, immundus et inutilis, qui locus semper est nominatus communis; respondemus, quod firmamus dicto Ciriaco dictam domum, que sibi fuit data per commune Curzule, sicut ambasciatores dicte communitatis nobis supplicauerunt.

Ad nonum, ut pro utilitate Raphaelis Angeli et vxoris sue in recuperatione bonorum paternorum et maternorum sibi pertinentium et dotium et specialiter super domibus occupatis per vnum com-

missarium et procuratorem matris dicti Raphaelis; respondemus quod scribemus in eorum fauorem comiti nostro Spaleti sicut nobis uidebitur, ut ministret sibi iuris et iustitie debitum complementum.

Ad decimum, per quod petunt, quod confirmetur magistro Ioanni barbitonsori locus Racischie cum iuribus et pertinentiis suis, prout sibi datum fuit per commune Curzule, et vnus alius planus pro edificando vnam domum, que loca fuerunt sibi data pro solutione sui salarij tam presentis, quam futuri; respondemus, quod confirmamus eidem magistro Ioanni dicta loca, sicut in eodem capitulo continetur.

Ad vndecimum, per quod petunt, quod pro augmentatione et habitatione loci Curzule ualeant debitores uicinorum suorum habitare in Curzula sine grauamine creditorum eorum de Ragusio secundum tenorem statuti sui superinde expressi; respondemus, quod sumus contenti sicut in capitulo continetur, intelligendo solum de debitoribus Raguseorum.

Ad duodecimum, per quod exposuerunt, quod per comitem suum ex commissione Capitanei generalis Culphi aggrauantur officiales trigesimi pro aliqua quantitate salis posita in ciuitate Curzule antequam dictus locus perueniret ad manus nostri dominij, pro quo sale petebat ducatos xx pro cento: respondemus, quod mandabimus comiti nostro Curzule, quod debeat sibi obseruare statuta et conuentiones in facto dicti salis, que sibi permissa fuerunt, quando dictus locus uenit ad manus nostras.

Ad decimum tertium, quod confirmemus certas salinas Angelo et Ioanni fratribus sibi concessas per commune Curzule cum conditione, quod reddere tenerentur decimam communi; et

ad quartumdecimum, per quod petunt, quod quilibet Curzulanus possit facere salinas: respondemus, quod audiuimus omnia contenta in dictis Capitulis; sed quia non habemus aliquam informationem per quam possumus sibi conclusiue respondere de intentione nostra; deliberauimus scribere comiti nostro Curzule, quod ad plenum informet nostrum dominium super omnibus contentis in dictis duobus capitulis, quia habita informatione sua ad plenum prouidebimus circa ea capitula sicut nouerimus opus esse.

Ad quintum decimum, per quod petunt, ut possint se appellare in causis suis sicut alij fideles et subditi nostri; respondemus, quod sumus contenti, et placet nobis, quod possint uenire Venetias et appellare se in causis suis ad illa offitia, sicut faciunt alij subditi et fideles nostri Dalmatini.

In quorum omnium fidem et euidentiam pleniorem presens priuilegium fieri iussimus et nostra bulla plumbea pendente muniri.

Dat. in nostro ducali palatio die xij. mensis Septembris, Indictione xiv. Mccccxx.

III. LITTERA DUCLLIS IIª,
in qua de electione et confirmatione comitis ad duos annos.

Franciscus Foscari, Dei gratia dux Venetiarum etc.

Nobili et sapienti viro Hieronymo Georgio de suo mandato comiti et discretis ac prudentibus viris iudicibus et consilio Curzule, fidelibus dilectis salutem et gratiam suam.

Volentes honestis requisitionibus uestris condescendere gratiose, nobilem et sapientem virum Pangratium Georgio per uos electum et per uestras litteras in illius nostre terre comitem supplicibus et instantijs requisitum, harum tenore in eiusdem terre Curzule comitem, uti postulauistis, per duos annos iuxta priuilegiorum uestrorum tenorem et continentiam confirmamus.

Datum in nostro ducali palatio die penultima Aprilis, Indictione prima. Mccccxxiij.

A tergo:

Nobili et sapienti viro Hieronymo Georgio, comiti, ac discretis et prudentibus viris iudicibus et consilio Curzule.

IV. LITTERA DUCALIS III_a,
in qua de introitu rectoris in regimine; negatur absolutio a trigesimo; statuitur quod Ragusiensis non possit dari in episcopum; negatur extractio lignaminum de Venetijs; conceditur, quod barchae euntes ad portum Dirrachij nihil soluant.

Franciscus Foscari, Dei gratia dux Venetiarum etc.

Nobilibus et sapientibus viris Pangratio Georgio, de suo mandato comiti Curzule et successoribus suis fidelibus dilectis salutem et dilectionis affectum.

Per discretos fideles viros Ciriacum Luxe et Raphaelem Angeli ambasciatores fidelis communitatis nostre Curzule nostro dominio porrecta fuerunt infra scripta capitula, quibus respondimus prout inferius continetur; et primo:

Ad primum capitulum, per quod supplicarunt, ut dignaremur replicare litteras alias per nos scriptas regimini Ragusij super facto debiti, per quod petit communitas Ragusij, quod ipsi fideles nostri asserunt bis persoluisse; respondimus, quod postquam ipsi Ragusij nihil eis dicunt, nobis non uidetur de aliquid scribendo; nam si

aliquid per nos scriberetur, esset dare causam eis commouendi materiam predictam.

Ad secundum autem, per quod supplicarunt replicare quamdam litteram per nos alias scriptam comiti nostro Spaleti super debito alias sententiato per locum tenentem regis Hungarie; respondimus, quod eramus contenti iuxta requisitionem suam eis complacere et facere dictas litteras replicare.

Ad tertium uero, per quod supplicarunt, quod cum affictauerint introitus dicte communitatis et tempus affictationis finiat de mense Decembri, dignaremur prouidere, quod comites sui de cetero intrare deberent in regimine a mense Decembri usque ad principium Martij, et sic iniungeretur in eorum commissionibus. Nam si aliter fieret, precessori illius, qui ante intraret in regimine, non posset solui de suo salario nisi per collectam ipsis nostris subditis imponendam cum maximo eorum grauamine: respondimus, quod sumus contenti, quod comes, quem rite elegerunt, faciat introitum suum in regimine die septima mensis Decembris proximi. Sed ordinabimus, et sic iniungemus in commissionibus comitum de cetero eligendorum, quod intrare debeant in regimine a mense Decembri usque ad principium mensis Martij, et si quis differet, tanto minus stet in regimine, ita quod successor suus intret ad dictum terminum.

Ad quartum autem, per quod supplicarunt, ut dignemur eis dimittere datium trentesimi per annos tres, ut ualeant construi facere quandam cisternam extra muros; respondimus, quod, ut eis clare constat, de terris Dalmatiae sustinemus magnam expensam, et nos oportet mittere omni anno ad dictas partes magnam summam denariorum, ob quod non uidemus posse eis complacere in hoc.

Ad quintum, per quod suplicarunt, ut dignemur in facto electionis obseruare eorum consuetudines et non aggrauare eos in dando eis aliquem Ragusiensem in episcopum; respondimus, quod ille frater Nicolaus, quem eis dedimus in episcopum, licet natione sit Ragusiensis, propter eius opera reputari debet proprius Venetus et non dubitamus, quod ipsos optime reget; et nihilominus si per tempora eos non bene tractaret, ipsi semper habere poterunt ad nos recursum et nos prouidebimus superinde.

Ad sextum uero, per quod supplicarunt, ut dignaremur de gratia speciali eis concedere, quod per quattuor, aut per quinque annos possent extrahere de Venetijs lignamina pro ualore ducatorum 50 in anno, sine aliquo datio, pro fabrica et ornamento ciuitatis Curzule; respondimus, quod uellemus in cunctis possibilibus eis com-

placere; sed stantibus legibus nostris requisitionibus suis assentire non possumus.

Ad septimum, per quod supplicarunt, ut dignaremur mandare, quod auditores nostri noui sententiarum obseruare debeant eorum statuta: respondimus, quod sumus contenti dictum preceptum facere iuxta eorum requisitionem.

Ad octauum et ultimum, per quod supplicarunt, ut dignaremur mandare Baylo nostro Dirrachij, qui, ut asserunt, a certo tempore citra uult infringere certas eorum immunitates, quas solite erant habere barche sue euntes ad portum Dirrachij que nihil soluere consueuerant et uult adstringere eas ad soluendum; respondimus, quod mandabimus Baylo nostro predicto Dirrachij, ut eis obseruare debeat eorum consuetudines et immunitates et eos non astringere contra illas ad soluendum, nec eis ullo modo aliquid innouare.

Quare mandamus Vobis, quatenus suprascriptas nostras responsiones, in quantum ad Vos attinet, eis obseruare et obseruari facere debeatis.

Datum in nostro ducali palatio die xxiij. mensis Julij, indictione iij. Ai. Mccccxxv.

A tergo:

Nobilibus et sapientibus viris Pangratio Georgio, comiti Curzule et successoribus suis.

V. LITTERA DUCALIS IV[a],
in qua de ecclesia et vineis ser. Joannis in Lumbarda, quod ter in hebdomada celebretur missa in dicta ecclesia.

Franciscus Foscari Dei gratia dux Venetiarum etc.

Nobilibus et sapientibus viris Pangratio Georgio de suo mandato comiti Curzulae et successoribus suis fidelibus dilectis salutem et dilectionis affectum.

Recepimus uestras litteras, per quas hortamini, quod quaedam ecclesia tituli sancti Joannis iuxta casale nominatum Lumbarda illius insulae, quae dudum fuit monasterium, eius redditus diuiditur inter saeculares, reducatur in terminum, ut est iustum, quod tales eius redditus in ipsam ecclesiam reuertantur, et quod ipsa ecclesia et locus iste deueniat in manus alicuius presbyteri boni, qui diuina ibidem celebret et in culmen illam teneat, qui teneatur missam in eadem saltem diebus tribus in hebdomada celebrare, et de dictis redditibus eamdem tenere de tempore in tempus in augumento et bono culmine et eorum residuum remaneat presbytero praelibato

pro uictu suo; et quoniam quemdam D. Junium, filium Joannis Petri tamquam ad hoc idoneum recomendatis nobis per uestras litteras, nos adhibentes fidem indubiam iis, quae nobis de ipso de sufficientia et de fidelitate sua scripsistis, contenti sumus et uolumus, quod si est de libertate nostri dominij, uel uestri regiminis prouidere super materia suprascripta, prouideatis et nunc de tempore in tempus superinde, prout fuerit expediens, atque debitum pro honore Dei et conseruatione ecclesiae praelibate, praeficiendo praefatum D. Junium eidem ecclesiae, quem, ut superius est dictum, multipliciter commendastis.

Datum in nostro ducali palatio die primo mensis Octobris, indictione iv. Mccccxxv.

A tergo:

Nobilibus et sapientibus viris Pangratio Georgio comiti Curzolae et successoribus suis.

VI. LITTERA DUCALIS V^{a},

in qua de terris datis comitibus ad seminandum non plantandis; de confirmatione statutorum.

Franciscus Foscari Dei gratia dux Venetiarum etc.

Nobilibus et sapientibus viris Pangratio Georgio, de suo mandato comiti Curzulae et successoribus suis fidelibus dilectis salutem et dilectionis affectum.

Significamus uobis, quod in nostris consilijs Rogatorum et additionis 1430, die xi. Julij capta fuit pars infra scripti tenoris uidelicet.

Cum uenerit ad praesentiam nostri dominij egregius uir Marinus Joannis Xilcouich ambasciator communitatis Curzulae, grauans et conquerens se nostro dominio, quod comes Curzulae praeteritus et iste praesens, aliquas terras comitatus, quas commune Curzulae dat comitibus ad seminandum tantum et dicti comites dederunt ad plantandum contra suas consuetudines, statuta, roformationes et promissiones nostri dominij eisdem cum nostris consilijs concessas; quae res inducit in tota illa insula scandalum, dissensionem et nouitatem; uadit pars, quod respondeatur ambasciatori praedicto, quod id, quod factum fuerit in dando campos seminandi ad plantandum per dictos comites praeteritum et praesentem, uolumus omnino esse irritum et nullius ualoris, et mandabimus comiti Curzulae praesenti et successori, quod ipsis obseruare debeant consuetudines, statuta, reformationes et promissiones suas, nec contra eas aliquid innouari

ullo modo, quoniam nostrae intentionis est, quod id, quod eis promissum est, debeat inuiolabiliter obseruari.

Ad aliud capitulum, per quod illa communitas petit Ciriacum ciuem suum trahi de banno ei dato per comitem; respondeatur, quod hoc fieri non potest hoc ordine, sed potest formare supplicationem et cum nostris consilijs faciemus eis sicut iustum nobis uidebitur.

Ad aliud, per quod petunt, quod faciamus annullare poenam obligationis, quam alias fecerunt dño Vidossio de ducatis mille in ciuitate Spaleti, tempore, quo Spaletum et Curzulenses non erant sub nostro dominio in facto, quod soluerunt capitale: respondemus, quod sumus contenti eis in hoc complacere et mandare comiti nostro Spaleti, quod postquam capitale obligatum solutum est, a poena talis obligationis totaliter absoluantur, et charta libera consignetur in suis manibus, considerato, quod talis poena et obligatio non fuit contracta sub nostro dominio.

Quare mandamus uobis cum dicto consilio nostro quatenus responsiones nostras suprascriptas et omnia contenta in eis, in quantum ad uos attinet, obseruetis et faciatis inuiolabiliter obseruare, facientes has nostras litteras in actis cancellariae uestrae deinde ad futuram uestrorum memoriam registrari et registratas ipsi communitati consignari.

Datum in nostro ducali palatio die xiij. Julij, indictione vi. Mccccxxx.

A tergo:

Nobilibus et sapientibus uiris Pangratio Georgio comiti Curzulae et suis successoribus.

VII. PARS IN ROGATIS CAPTA

contra rectores, officiales etc. furantes da bonis communis.

Mccccxxx. Primo Julij. In libro xxix.

Quia sunt multa et diuersa cónsilia tam in capitulis consiliariorum capitum de xl, quam aduocatorum communis condita super officialibus, rectoribus, uel ambasciatoribus tam intus, quam extra, furantibus de hauere communis, uel aliter ab aliis accipientibus contra commissiones et capitularia sua, quae consilia propter uarietatem et diuersitatem suam continuo inducunt confusionem factis nostris et necessario pro habenda regula super hoc oporteat ipsa consilia reformari: uadit pars, quod omnia praedicta consilia, mentionem facientia de ponentibus manum, uel furantibus de bonis et hauere communis, uel de accipientibus ab aliis contra formam suorum ca-

pitulariorum uel commissionum, annichilentur, corrigantur et reformentur in hunc modum; uidelicet: quod omnes officiales, rectores, ambasciatores, prouisores uel alij quocumque nomine nuncupentur tam intus, quam extra, qui de cetero conuicti fuerint per aduocatores communis, quod furati fuerint de bonis et hauere communis libras 50 ad grossum uel inde supra aut acceperint ab aliis contra commissiones, uel capitularia sua libras 500 ad grossos, uel inde supra modo aliquo uel ingenio, intelligantur ex nunc cecidisse ad soluendum capitale, et tantumdem pro poena, usque ad tres dies postquam fuerint conuicti sub poena solidorum quinque pro libra tam capitalis, quam poenae, quae poena diuidatur per medium, uidelicet medietas sit aduocatoris et medietas communis; et si fuerit accusator, poena diuidatur per tertium et sit de credentia et ultra hoc sint perpetuo priuati omnibus offitijs, regiminibus, consilijs et beneficijs communis Venetiarum tam intus, quam extra et cridentur in pleno maiori consilio de festo solemni cridato, uel in quo fiant de 12. regiminibus per unum ex aduocatoribus communis. Verum si praedicti furantes de bonis communis, uel aliter ab alijs accipientes contra commissiones, uel capitularia sua, uolent restituere, et restituent usque ad tres dies postquam fuerint requisiti ab aduocatoribus non permittendo se conuinci, sed confitendo se furatos fuisse de bonis communis, uel aliter accepisse, uel ab alijs contra commissiones suas, tunc teneantur soluere capitale et medietatem plus pro poena, quae diuidatur ut supra, et ultra hoc sint perpetuo priuati offitio, uel regimine, ubi commisissent delictum et cridentur etiam in maiori consilio ut dictum est. Si uero prodicti conuicti fuerint furatos fuisse a libris 50 infra de bonis communis uel ab alijs accepisse contra capitularia et commissiones suas et libras centum ad grossos, tunc praedicti incurrant ad soluendum capitale et medietatem plus pro poena ad dictum terminum et sub dicta poena, quae diuidatur ut supra et ultra hoc sint perpetuo priuati offitio, uel regimine, ubi commisissent delictum et publicentur in maiori consilio per aduocatores communis ut dictum est, et si uolent restituere et restituent, uel soluere et soluent usque ad tres dies postquam fuerint requisiti ab aduocatoribus, non permittendo se conuinci, sed confitendo, se furatos fuisse de bonis communis a libris 50 infra ad grossos, uel ab alijs aliter accepisse a libris centum infra ad grossos, tunc ad dictum terminum et sub dicta poena teneantur soluere capitale et tertium plus pro poena, quae diuidatur ut supra et ultra hoc priuentur offitio, uel regimine, ubi com-

misissent delictum. Verum si aliqui rectores, ambasciatores, prouisores, uel alij ut dictum est, scriberent in suis rationibus, uel quaternis aliquas expensas, uel alias res, quas offitium nouum diceret non potuisse poni, tunc ordinetur, quod hoc non habeatur pro furto, sed ueniant ad idem D. consilium capitum de 40, et offitium nouum et aduocatores communis, ubi terminetur, si dictae expensae erunt bene positae, uel non, sicut modo seruatur et sicut continetur in capitulari in hac parte. Verum quia ubi abest fraus et manifesta malitia, non debet tanta poena imponi, ex nunc declaretur, quod si aliqui rectores, offitiales, uel alij, ut dictum est, uigore alicuius sententiae, determinationis, uel alterius actus iudiciarij, aut uigore alicuius publice consuetudinis aliquid acciperent, uel darent contra id, quod deberent, quod forte crederent, posse libere accipere, uel dare, in his casibus non cadant ad dictas poenas furantium, et malo modo accipientium, sed seruetur illud, quod seruatur hodie, uidelicet: quod si uoluerint restituere, quod indebite acceperint, infra tres dies restituant ipsum sine alia poena, si autem se duci et conuinci permiserint ad consilia, cadant in dictam poenam dupli, quae diuidatur, sicut diuiditur hodie, et de omnibus dictis poenis et capitalibus non possit principalibus contrafacientibus fieri gratia, donum, remissio, aut reuocatio, uel termini elongatio sub poena ducatorum quingentorum pro quolibet ponente, uel consentiente partem in contrarium. Et pro inquirendis melius predictis possint aduocatores communis imponere poenam et poenas et personas ad sacramentum et detinere incarceratos si opus fuerit pro habenda satisfactione predictorum, et uendere mobilia et stabilia principalium debitorum usque ad integram solutionem praedictorum et etiam suorum plegiorum usque ad integram solutionem capitalis tantum; ad quod capitale dicti plegij solummodo teneantur; quibus plegijs etiam non possit fieri gratia, donum, remissio, reuocatio, uel termini elongatio de dicto capitali sub dicta poena imposita pro principalibus; intelligendo, quod si aliquis popularis committeret contra praedicta, quod incurrat ad dictas poenas; saluo quod ubi datur poena nobilibus essendi priuatos offitijs, beneficijs, consilijs, regiminibus communis Venetiarum, detur eis poena, quod nunquam possint uenire in insula, nec morari et recipi sub poena librarum centum pro quolibet contrafaciente et qualibet uice, quae exigatur per aduocatores habendo partem, ut de alijs sui offitij, et si fuerit accusator, habeat tertium et sit de credentia, offitium tertium et commune reliquum; et teneantur capita de 40. singulis

duobus mensibus sub poena librarum 25 pro quolibet in festo solemni facere legi hanc partem in maiori consilio, quae poena exigatur ab capitibus per aduocatores habendo partem, ut de alijs sui offitij; et addantur praedicta in commissionibus et capitularibus omnium offitialium, rectorum, ambasciatorum intus et extra.

VIII. DONATIO RACISCHIAE

magistro Joanni barberio cum exemptionibus et conditionibus in ea expressis.

Ego Petrus de Marzalotijs dux. nob. etc.

In Christi nomine Amen. Anno natuitatis eiusdem millesimo quadringentesimo trigesimo primo, indictione nona et die penultimo mensis Maij.

Spectabilis et egregius vir dominus Pangratius Georgio pro serenissimo et excellentissimo ducali dominio Venetiarum honorandus comes Curzulae simul cum suis iudicibus nobilibus viris ser. Ioanne Petri, ser. Angelo Obradi et ser. Marco Michulich, honorandis iudicibus dictae ciuitatis, nec non nobilibus infrascriptis per ipsos predictos ad hoc specialiter uocatis et habitis: ser. Joanne Radetini, ser. Joanne Xilchouich, ser. Stanco Obradi, ser. Stoiano Joannis, ser. Vita Radmilich, ser. Vidossio Pauli, ser. Marino Joannis, ser. Marino Michaelis, ser. Joanne Angeli, ser Antonio Lucae, ser. Forte Antonii, ser. Simeone Nicholich, ser. Stephano Junii, ser. Frane Junii, ser. Luxa Stephani, ser. Christoforo Vidossii, ser. Francisco Obradi, ser. Simeone Michulich, ser. Rapcho Michullich, ser. Theodato Nicholich, ser. Marino Paparcich et ser. Marino Angeli et alijs pluribus nobilibus simul congregatis in logia antedictae Curzulae, habito intra se maturo consilio, solemni deliberatione praenominati omnes nomine et uice totius communitatis et vniuersitatis Curzulae, uigore potestatis et arbitrii in hac parte sibi concessi a generali consilio Curzulae, uti patet parte capta in isto consilio in Mccccxxx., indictione viij. die ix. mensis Maij parte ex una; et magister Joannes Luithecich barbitonsor et ciroichus ibi conuocatus ex alia; partes ipsae se ad inuicem conuenientes solemni stipulatione, pacta, conuentiones et capitula haec infrascripta solemniter contraxerunt, fecerunt et firmauerunt in hunc modum, uidelicet: quod dictus magister Joannes per se, suosque heredes promisit et se obligauit praenominatis dominis comiti, iudicibus et nobilibus stipulantibus et recipientibus nomine et uice communis et vniuersitatis Curzulae toto tempore eius uitae stare,

commorari et habitare in Curzula, ibique eius artem cirusiae et barberiae continuo exercere et ibi tenere pro omnibus indigentibus et pretio mercedis pecuniae seruire et subuenire iuxta eius possibilitatem et scientiam, siue notitiam; ob hoc dicti uero domini comes, iudices et nobiles nominibus et uice totius consilii et vniuersitatis Curzulae bona, praerogatiuas et capitula eidem magistro Joanni perpetuo seruanda concesserunt infrascripta:

Primo ipsi dominus comes, iudices et nobiles nominibus, quibus supra, dederunt et donauerunt libere et expedite in perpetuum titulo donationis, quae dicitur inter uiuos, dicto magistro Joanni recipienti, stipulanti pro se, suisque haeredibus et successoribus unum locum communis uocatum Racischia cum omnibus suis iuribus, pertinentijs et confinibus incipiendo a maceria campi superioris Cnexae uersus Racischiam prout et sicut tendit ipsa maceria et usque ad vallum iuxta Chriui Rat, Stiniza, Jatigniza, Vela Strana usque ad mare; quas terras loci praedicti ualeat ipse magister Joannes et eius haeredes et successores semper ad ecrum libitum plantare aut plantari facere et vineare et omnia libere facere, uti de re propria, nullam dando partem dicto communi Curzulae de fructibus inde percipiendis tam per ipsum magistrum Joannem, quam per eius in posterum haeredes et descendentes, dum tamen ipsi haeredes, uel descendentes artem barberiae succesiue exerceant in Curzula; aliter uero non exercendo ipsam artem, teneantur ipsi eius haeredes, successores uel descendentes dictas terras possidentes de quarta parte fructuum omnium dicto communi annuatim respondere et ubi las fieret seminandum de quinta secundum ritum Curzulae.

Etiam praefatus dominus comes, iudices et nobiles, quibus supra nominibus dicto magistro Joanni stipulanti confirmauerunt et ratificauerunt et approbauerunt omnia et singula iura et actiones et praerogatiuas, quae et quas alias obtinuit a dicto communi Curzulae per instrumenta scripturasque super uineis et locis apud sanctum Lucam, quas terras plantari facere et uineare libere ualeat, nullam dando partem de fructibus inde percipiendis per ipsum, uel eius haeredes et successores, nisi conditio suprascripta aduenerit in eius haeredibus uel descendentibus, ut supra.

Tertio concesserunt magistro Joanni ut supra stipulanti, quod ipse non teneatur dare aliquam partem de piscibus sibi in eius parte contingentibus duanario piscariae, nisi tantum de iis, quos uendiderit, de parte uero aliorum duanarius piscium habere debeat partem iuste sibi contingentem et nihilominus teneatur semper idem

magister Joannes, cum pisces piscatus fuerit, primo illos conducere ad piscariam Curzulae, quam alibi uendere, seu uendi facere, continue illos tenendo uendendos ad piscariam uolentibus emere per duas horas postquam cum illis applicauerit, et si forte acciderit ipsum magistrum Joannem reperire non posse in Curzula homines iuuantes ad piscandum cum tracta et necesse fuerit illos homines in Puncta, uel alibi locorum circumstantium reperire, qui uellent extra Curzulam recipere eorum partem et partem duanae locorum eorumdem et tunc dicto magistro Joanni per duanarium duanae Curzulae imputari non possit nec ipsum molestari pro duana piscium praedictorum.

Quarto concesserunt ipsi magistro Joanni stipulanti per se suisque heredibus, et successoribus eorum, ipse magister Joannes, eius heredes et descendentes sint exempti et immunes ab omnibus et singulis oneribus, custodiis et custodiatu et ab omnibus et singulis seruitijs et operibus communis Curzulae, uel angariis quibuscumque qui ullo umquam tempore occasione cuiusuis grauaminis non ualeant grauari, nec astringent.

Quinto concesserunt dicto magistro Joanni ut supra stipulanti, et eidem liceat ad eius libitum quocumque uoluerit possit ire extra Curzulam per tres menses anni singulorum annorum futurorum in diuersis uicibus pro eius exequendis seruitijs, dummodo relasset eius loco unum expertum in arte barberiae, qui idonee seruiat in Curzula de ipsa arte omnibus indigentibus.

Sexto concesserunt et dederunt eidem ut supra stipulanti libere et in perpetuum prout et sicut ipsi magistro Joanni in eius primo aduentu per ipsum commune promissum extitit, locum cisternae iuxta ecclesiam sancti Michaelis et alios fines, ubi ualeat domum sibi facere, uel bottecham; et ultra hanc ducatos decem ex communi pro resto ducatorum uiginti sibi promissorum in eius aduentu, de quibus decem iam recepit et habuit.

Septimo concesserunt et dare promiserunt eidem magistro Joanni stipulanti tantum de lignamine zapini ad expensas communis conducti in Curzula quantum sibi sufficiet pro trauatura pauimenti dictae domus et pro trauatura tecti ipsius domus. Promittentes dicti dominus comes, iudices et nobiles nomine dictae communitatis et vniuersitatis Curzulae dicto magistro Joanni stipulanti ut supra pro se, suisque heredibus et succesoribus; ac idem magister Joannes per se, suosque heredes et successores dictis domino comiti, iudicibus et nobilibus stipulantibus et recipientibus nomine et uice

dictae communitatis et vniuersitatis Curzulae, nec non partes ipsae ad inuicem solemni stipulatione hinc inde interuenienti promiserunt praemissa omnia et singula ut supra scripta perpetuo firma, rata habere et tenere et irreuocabiliter obseruare et obseruari facere, omnibus exceptionibus remotis, quibus pariter ipse immediate uicissim renunciauerunt, ac dicta bona dicto magistro Joanni ut supra stipulanti, pro se, suisque heredibus et successoribus semper defendere et scalumniare ab omnibuscumque molestantibus et non contra facere, aut modo quouis contrauenire sub poena ducatorum auri centum immediate soluendorùm per partem contra facientem parti ad promissa stanti obligatione hipothecaria bonorum omnium dicti communis et dicti magistri Joannis praesentium et futurorum, qua soluta, uel non; praesens tamen instrumentum, in sui robòris remaneat semper firmitate cum eadem poena toties auferrenda, quoties contrafactum fuerit.

Mandantes dicti dominus comes et iudices et nobiles mihi Antonio cancellario et notario infrascripto, ut de praemissis ad cautelam et futuram rei memoriam publicum conficerem instrumentum inautenticatum et per modum priuilegij bulla rectoris praenominati, ac bulla dicti communis Curzulae inpendenti roboratum consignandum in omnibus ipsius magistri Joannis pro cautela sui.

Actum in logia antedictae Curzulae ubi supra praesentibus testibus ad hoc specialiter uocatis, habitis, rogatis, uidelicet uenerabilibus uiris domino Junio Archidiacono, domino Joanne Roxini, domino Matheo Joannis, canonicis Curzulensibus, domino Petro Sinchouich et alijs pluribus astantibus et me Antonio Durante, cancellario, notario infrascripto rogato subscribere.

Ego Antonius Durante de Monticulo, Imperiali authoritate notarius et nunc iuratus cancellarius communis Curzulae praemissis omnibus ut supra praesens interfui et rogatus scripsi et publicaui, signumque meum in fidem et testimonium praemissorum consuetum apposui et de mandato dominorum comitis, iudicum et nobilium praesens, sicut habetur roboratum in manibus dicti magistri Joannis relaxaui.

Mccccxlvij. Indictione x. die x. mensis Januarij fuit sententiata communitas Curzulae ad dandum Nicolao barberio ducatos decem pro resto ducatorum uiginti.

Mcccclxxij. Die ij. Decembris. Ego Antonius cancellarius mandato magnifici domini Lodouici Lauredano honorandi comitis Curzulae sigillaui dictum priuilegium cum sigillo supradicti domini comitis.

IX. LITTERA DUCALIS VI[a],
in qua de datio pro vino Venetias ducto de ratione sui introitus.

Franciscus Foscari, Dei gratia dux Venetiarum etc.

Nobilibus et sapientibus viris Pangratio Georgio de suo mandato comiti Curzulae et successoribus suis fidelibus dilectis salutem et dilectionis affectum.

Sicut petitur, fecimus concessionem illis nostris fidelibus, quod vinum, quod de suis redditibus percipiunt, possint conducere Venetias, soluendo ducatum unum cum dimidio in Venetijs pro amphora de datio sibi; praetextu cuius concessionis multi emunt aliena vina et illa conducunt Venetias et soluunt solum ducatum unum cum dimidio de datio pro amphora, quod est contra mentem et intentionem nostram; quia si ipsis fidelibus nostris eam concessionem fecimus solum de vinis redditiuum suorum et non de vinis, quae emunt: unde considerantes id ad damnum datii nostri Venetiarum plurimum accedere, quoniam illi, qui debent soluere integrum datium sub huiusmodi praetextu a medietate datii absoluuntur; volumus et fidelitati vestrae stricte scribimus et mandamus, quatenus esse debeatis cum illis fidelibus nostris deinde eisdem declarando deceptionem, quae fit in hoc et damnum, quod sequitur nostro communi et quod ad hoc prouideant, ne detur nobis materia reuocandi gratiam eis factam. Et uolumus, quandocumque de cetero viua de locis regiminis vestri extrahentur pro conducendo Venetias, debeatis fieri facere extrahentibus contralitteras, in quibus scripta sit quantitas eiusdem vini et nomen cuius est, et si erit de redditibus suis, vel non; quae contralitterae dirigantur et praesententur officialibus datij vini in Venetiis, ut faciant solui dimidium datium aut integrum sicut debebitur; circa quam rem talem modum adhibeatis et regulam, ut de cetero ab huiusmodi extrahentibus vina decipi non possumus, sicut hactenus fecerunt, ex quo damnum inestimabile pertulimus.

Datum in nostro ducali palatio die xxiij. mensis Augusti, indictione ix. Mccccxxxi.

A tergo:

Nobilibus et sapientibus viris Pangratio Georgio comiti Curzulae et successoribus suis.

X. LITTERA DUCALIS VIJ[a],
in qua de concessione extrahendi de Segnia et Flumine badilia, clauos, et alia ferramenta pro usu loci et non aliter.

Franciscus Foscari, Dei gratia dux Venetiarum etc.

Nobilibus et sapientibus viris Mapho Fuscareno de suo mandato comiti Curzulae et successoribus suis fidelibus dilectis salutem et dilectionis affectum.

Pro parte fidelium nostrorum Curzulae nobis supplicatum est, ut pro usu ipsius loci et districtus possint extrahere de Segnia et Flumine badilia, clauos, uomeria et alia similia ferramenta, sicut facere consueuerunt per elapsum; unde uolentes suplicationibus eorum annuere cum nostris consilijs Rogatorum et additionis eisdem nostris fidelibus concessimus, quod singulis annis de Segnia et Flumine possint extrahere ferrum et laboreria ferri pro usu ipsius loci et districtus cum hac conditione et forma, quod quando aliquis petet vobis contralitteram conducendi de Segnia et Flumine ferrum, uel alia laboreria ferri pro usu ipsius loci et districtus, sit in libertate vestra, cognita quantitate, quam quisque petet conducere, et quae pro usu ipsius loci et districtus fuerit necessaria, taxare et ordinare illam quantitatem, quae fuerit necessaria. Sed bonam et diligentem aduertentiam habeatis in faciendo eam taxationem ne eis concedatur ultra illud, quod fuerit necessarium, et insuper bonam aduertentiam habeatis, nec ullo modo alicui concedatis, quod maior quantitas conducatur ad ipsum locum et districtum, quam sit necessaria usui ipsius loci et districtus; nam si unquam fuerit repertum, quod maior sit conducta, aut quod illa quantitas conducta pro usu ipsius loci et districtus cum licentia vestra praedicta, fuerit aprobata pro locis Marchiae et Apuliae, ultra amissionem rerum, quae habeantur pro contrabanno, haec gratia sit nulla, nec possit ipsis similis licentia amplius concedi; saluo si ipsi fideles nostri demonstrarent contrafacientem, quia eo casu illum, uel qui contrafecisset et non alios, priuatum esse uolumus praesenti gratia et habeant accusatores tertium ipsarum rerum, quae sic reperientur conductae contra praesentem concessionem et aliud tertium vos rector et aliud tertium sit nostri communis. Verum uobis expresse mandamus, ut illam taxationem, quam feceritis de huinsmodi ferramentis conducendis de Segnia et Flumine pro ipso loco Curzulae et districtus singulis annis nobis distincte scribatis, ut bene intelligamus, si illam recte feceritis et ex tali vestra taxatione decipi non possimus.

Datum in nostro ducali palatio octauo Martij, indictione iij. Mccccxl.

A tergo:

Nobilibus et sapientibus viris Mapheo Fuscareno comiti Curzulae et successoribus suis.

Receptae die ultimo Martij Mccccxl.

XI. LITTERA DUCALIS VIII[a],
in qua de non pascendo animalia, nec incantando scopulo Fr. Minorum S. Francisci.

Franciscus Foscari Dei gratia dux Venetiarum etc.

Nobilibus et sapientibus viris Thomae Michael de suo mandato comiti Curzulae et successoribus suis fidelibus dilectis salutem et dilectionis affectum.

Querelanter expositum fuit nuper dominio nostro pro parte religiosorum fratrum ordinis sancti Francisci de Obseruantia commorantium in ecclesia beatae Mariae Virginis super scopulo sito ante illum locum nostrum, qui cum iam sunt elapsi anni xliv., quod per consilium hominum Curzulae legitime coadunatum fratribus tunc existentibus et qui per tempora fuerint, concessus fuisset scopulus ille, super quo absque eorum uoluntate nemo auderet seminare, incidere ligna, nec alia facere, quae dictis fratribus, seu utilitatibus suis damnum aliquod inferre possent, prout per priuilegium sigillatum sigillo illius fidelis nostrae communitatis euidenter apparet et omnia sic per dictum tempus fratres, qui in dicto loco habitauerunt, quiete et pacifice possederunt; nunc uero nonnulli sunt, qui honorem omnipotentis Dei ac gloriosissimae Virginis paruipendentes, capras et animalia sua ad pascendum super ipsum scopulum mittere intendunt presertim uigore cuiusdam partis nouiter, uidelicet die xix. Augusti proxime praeteriti captae in consilio Curzulae, per quam deliberatum est, quod scopulus habitationis ipsorum fratrum incantari debeat pro pasculo animalium, quod quidem apud Deum et homines iniquum et inhonestum est; vnde supplicant humiliter, quatenus dignaremur taliter prouidere, quod fratribus ipsis modo aliquo obliquum non fiat contra formam priuilegii sui.

Humilibus itaque, ac honestis supplicationibus inclinati, fidelitati vestrae scribimns et mandamus cum nostro consilio Rogatorum et additione, quatenus omnia dictis fratribus seu conuentui suo per priuilegium suprascriptum concessa, obseruare et inuiolabiliter obseruari facere debeatis in posterum, sicut superioribus temporibus

obseruatum extitit, nec permittatis contra ipsum priuilegium aliquid innouari et si quid innouatum est faciatis illud penitus reuocari.

Datum in nostro ducali palatio die xxvj. Februarii, Indictione v. Mccccxli.

A tergo:

Nobilibus et sapientibus viris Thomae Michael comiti Curzulae et successoribus suis.

XII. LITTERA DUCALIS IX[a],

continens quaedam capitula ad instantiam populi et responsiones ad ipsa; inter quae: de electione comitis, de custodijs; de operibus publicis; de angarijs; de terrenis non plantandis; de vino forensi conducendo Venetias; de confirmatione statutorum et quod rector non observet, nisi quod confirmatum est per ducale dominium; et nobiles ac populares veniant Venetias ad suas expensas, facta prius congregatione cum licentia comitis.

Franciscus Foscari Dei gratia dux Venetiarum etc.

Nobilibus et sapientibus viris Thomae Michael de suo mandato comiti Curzulae et successoribus suis fidelibus dilectis salutem et dilectionis affectum.

Significamus uobis, quod ad infrascripta capitula nobis porrecta parte populi Curzulae respondimus prout inferius continetur.

Tenor capitulorum talis est, uidelicet:

Primo perchè el conseglio delli gentilomini si elezeno el conte à luor modo et siando per luor eletto, non puol far, che non compiasa alli detti gentilomini et fà quello, che luor uuole. Item come i ditti populari guardano la terra e fanno le guardie e loro non fà guardie contra priuilegio à luor concesso e contra ogni equità. Item come i poueri uomeni lauorano et fanno tutte cure segondo ordene el conte per sua parte. Item come nui semo apparichiati à far le cure de ogni ora et luoro stanno à darse cum tempo e non uol far niente, come fuo andar à lago, ò à riuera di Genoua, nui semo apparichiati e loro stanno in paxe. Item che de nouo hanno fatto contra el commandamento della vostra signoria, che i non uol che possiamo impiantar i terreni. Item, come i populari fanno tutte le angarie e luor niente, e sono absolti. Item come deuisano carigar i vini forastieri per Venexia in danno della vostra signoria et de poueri homeni de Curzula. Item che luoro ha fatto uno datio de zapini à pagar de xij l'uno et de ogni ligname che uà fuora. Item, che luoro hà fatto che se debia dar el quinto doue se daua el sesto della seminasion fatta nelli luoghi communi. Item che a sua posta i fà guardiani delle sue vigne e del populo e fanno à suo

modo e nui non sauemo niente. Item che non lassano uendemar le sue uigne de populari quando piase à luoro, se non che piaxe alli gentilomeni. Item che luor hanno fatto che nisun non debia dar ad alcun lauorente per lui che soldi quattro per maleficio de poueri. Item che luor hà fatto che nel campo de Lombarda non se puol dar accusa de animali menudi. Item che le gentildonne non possa star à proua de luoro le muglier delli populari. Item che se fà gratia alli gentilomini de uender le sue carne alla beccaria un mezzanin e de popular uno soldo et multe uolte i popular non puol auer carne per darla à luoro. Item che se uno gentilomo ammazza uno homo, li uien taglia la testa, et el popular uien appicato per la gola contra ogni equità per desprisio del populo. Item chi ammazza uno cauallo die esser appicado per la gola contra ogni lege. Item se uno gentilomo hà forzà una pouolara uergene, paga ducati l. e stà in preson mesi trè, et se al popular una gentildonna uien appiccado per la gola. Item come detti gentilomeni cum el conte tolse li denari, che el populo auea asunado per uegnir ala vostra signoria. Item come adesso han fatto che non debiamo parlar, ne consegliarse per uenir alla vostra clementia. Item come i detti popular lauora alli seruisii de meser lo conte et delli gentilomeni quando hanno la guardia senza premio. Item come i popular paga per ogni animal grosso in cadaun campo grossi sie, che non se pagaua per el passato se non grossi trè, et questo hanno fatto li gentilomini et per li animali minudi se pagaua perperi ij. et mo paga perperi iv. Item come ser. Marin Xilcouich hà fatto stimar le pedale delli animali per le sue uigne, mà non per quelle delli altri contra li statuti. Item che le uno statuto, che chi inuola un bò paga perperi l. e satisfa el danno al patron del bò, et sel non auesse da pagar uien appicado per la gola; et per una vacca perperi xxx. ò esser appicado. Item che li procuradori del populo preditto i qual fuo questa instade alla vostra signoria per lamentarse, fuo malmenadi à Curzula per el conte et gentilomeni per le prexon e strascinadi per angarie e per guardie et fattoli ogni crudeltà e commandadi in pena pecuniaria contra Dio e rason; ma per uindicarse, come si potrà approuar. Item quando se restata gran parte de formento della naue de Michali Chilli, la qual periculò in Guliana, la parte aspetta à quelli de Curzula fuo messo in commun à soldi xxiij el ster; et perche el formento era bon, i gentilomeni ne tolse qual stera xl, et qual stera l. e li poueri non ne podeua auer per uso suo per un ster; et pezo fuo, che da puoi i detti

gentilomeni el reuendeua alli poueri populari à rason de Lvj per stero, el qual formento era della signoria vostra. Item che i detti gentilomeni hanno eletto per cancellier, et qual è stretto parente de gentilomeni et è de Liesina, lui tien dalla parte de gentilomeni et fà ogni mal che puol al pouolo fazandose strapagar delle scripture à quelli del pouolo a requisition delli gentilomeni cum assai altre estorsion el ingurie, che li piaqui alla vostra signoria ordinar che el rettor, che uenerà da Venetia mena uno cancelier cum lui altramente i poueretti non puol uiuere. Item che li gentilomeni uien à Venetia à spese del commun e li populari alle spese proprie contra ogni equità, che la cosa sia eguale, che anche i populari uegnia alle spese del commun, ouer che li detti gentilomeni uegnia à sue proprie spese anche luoro, perchè i populari xe anche in commun.

Tenor autem responsionum talis est, uidelicet:

Ad primum de comite, qui eligitur a nobilibus Curzulae; respondeatur, quod electio sui comitis fit sicut illa communitas uoluit et de gratia petiit, quando uenit ad obedientiam nostram; sed si ipse comes facit aliquid, quod non sit iustum aut benefactum, appellatio aduocatorum, vel auditorum sententiarum semper parata est.

Ad secundum de custodiis, quae fiunt in ciuitate, seruetur consuetudo, sed tempore pacis non possint deputari ad custodiam terrae ultra xij tantum, si uidebitur rectoribus ita esse necessarium, qui tamen per rectorem solum deputentur iuxta formam statutorum; in tempore autem guerrae deputetur ille numerus, cum conditione tamen, quod nemo dictorum deputatorum possit seruire cuiquam, sicut in concessionibus nostris factis illi communitati Mccccxxxi, die xix. Nouembris tertio capitulo continetur; addendo etiam, quod rector, qui dictae concessioni contrafecerit, cadat ad poenam librarum centum, quam exigant aduocatores commuuis, uel sindici.

Ad tertium de operibus et de publicis respondeatur, quod similia opera et publica fiunt ubique per homines districtuales et non per nobiles, vel ciues; sed bene declaramus, quod similia opera uolumus ordinari per comitem solum et non per alias personas ullo modo, et quod opera deputentur pro rebus publicis spectantibus ad communitatem generaliter non autem ad particularem commoditatem nobilium.

Ad quartum de angarijs de extra insulam fiendis respondeatur, quod seruetur consuetudo.

Ad quintum de terrenis, quae non permittunt plantari, respondeatur, quod sumus informati illam insulam per tres partes esse

diuisam, unam pro seminationibus, unam pro pasculis animalium et unam pro plantationibus uinearum et ita esse statutum per ordines antiquos: et propterea quae dixerunt oretenus uolumus quod de caetero neque per consilium suum, neque per rectorem possit dari licentia alicui plantandi ultra id, quod ad praesens est, sub poena rectori ducatorum D. si concederet, uel assentiret plantandi.

Ad sextum capitulum de angarijs respondeatur, quod seruetur consuetudo.

Ad septimum de uino conducendo de Puncta Venetias, respondeatur, quod nostra intentio est et omnino uolumus, quod Curzulenses possint conducere uina Venetias unde uoluerint, nec per consilium suum, neque per rectorem possit sibi prohiberi ullo modo; et si prohiberet, placet nobis, quod nemo teneatur illud obseruare, vel obedire; declarando tamen, quod dicta uina directe conducantur Venetias et non alibi sub poena contrabandi.

Ad alia multa capitula, quae porrexerunt, respondeatur in summa, quod si ea, quae in illis capitulis continentur, facta sunt per sua consilia, rector non debeat obseruare, nisi fuerint per nostrum dominium confirmata sub poena librarum centum.

Alia vero omnia, quae in statutis suis esse dicunt, reuocare non intendimus, quoniam petierant de gratia et nos in sui complacentiam ipsa statuta confirmauimus et ita illa obseruari uolumus ad beneplacitum nostri dominij.

Verum illud statutum, per quod licet cuicumque loqui contra rectorem sine ulla poena et si incurret poenam, communitas soluat, reuocetur in totum et per totum. Et quia populus Curzulae uolens uenire ad nostram praesentiam non permittit uenire, sed oportet ut clam fugiant inde, quoniam carcerantur et fiunt sibi multae insidiae, ut uenire non possint ad conquerendum et modo nuper isti, qui uenerunt, per multos modos impediti fuerunt, sicut ipsi dixerunt: mandetur comiti, qui nunc est et erit per tempora sub poena ducatorum D. auri exigenda per aduocatores communis non debeant, nec possint prohibere cuicumque uolenti uenire ad nostram praesentiam, quin ueniat, imo sibi dari faciant omnes scripturas, quas quicumque uenerint petierint et dicere uoluerint pro causis, propter quas uenerint; et ad istam conditionem sint isti omnes qui nuper uenerunt, contra quos propter hunc aduentum suum nullam nouitatem, uel impedimentum faciat nec ullam poenam positam propter hoc non exigat sub dicta poena; quoniam uolumus omnino, quod liceat omnibus nostris subditis posse uenire ad nostrum do-

minium omni tempore ad beneplacitum suum, sed non possint dicti neque populares, neque nobiles se congregare ullo modo, nisi prius uenerint ad comitem et sibi dixerint, qua causa uolunt se congregare et mittere Venetias ad nostrum dominium et facta dicta denuntia rector non possit prohibere licentiam. Verum declaramus, quod tam nobiles, quam populares, uolentes uenire Venetias, non possint de cetero uenire ad expensas communitatis, sed qui uenire uoluerint, ueniant ad suas expensas, uel ad expensas illorum, qui se grauare uoluerint.

Quare mandamus uobis cum nostro collegio habentes a consilio Rogatorum plenissimam libertatem, quatenus responsiones nostras superscriptas per dictum collegium factas debeatis obseruare et facere inuiolabiliter obseruari, facientes has nostras litteras in actis uestri regiminis ad futurorum memoriam registrari.

Datum in nostro ducali palatio die xxi. Nouembris, indictione v. Mccccxlj.

A tergo:

Nobilibus et sapientibus viris Thomae Michael, comiti Curzulae et successoribus suis.

XIII. LITTERA DUCALIS X[a],
in qua de coadunationibus non faciendis in ciuitate et insula sine expressa licentia comitis.

Franciscus Foscari Dei gratia dux Venetiarum etc.

Nobilibus et sapientibus viris Thomae Michael de suo mandato comiti Curzulae et successoribus suis fidelibus dilectis salutem et dilectionis affectum.

Comparentes ad praesentiam nostri dominij fideles nostri Stanchus Obradi, Marinus Xilcouich, Antonius de Radetinis et Fortis Antonij, nobiles Curzulae, ambasciatores dictae communitatis inter cetera nomine nobilium supplicarunt, quod cum sint cupidi pacis, tranquillitatis et quietis, dignemur prouidere, quod in ciuitate, aut in insula Curzulae non fiant coadunationes, consilia uel parlamenta per aliquem ullo modo sine expressa licentia comitis Curzulae, ut omnia scandala et etiam suspectiones de mentibus quorumcumque remoueantur.

Cum igitur eorum supplicatio uideatur nostro dominio utilis et secura, mandamus uobis cum nostro consilio Rogatorum, quod publicari facere debeatis, quod de cetero non possit fieri in ciuitate Curzulae aut in insula aliqua adunatio, consilium uel parlamentum sine expressa licentia et praesentia uestra, sub poena librarum

quingentarum et standi sex menses in carceribus et etiam sub illa maiori poena, quae arbitrio uestro uidebitur, considerata qualitate personarum; et faciatis has nostras litteras in cancellaria uestra Curzulae ad successorum uestrorum memoriam registrari et registratas dictis nobilibus consignare.

Datum in nostro ducali palatio ultima Nouembris, indictione v., Mccccxli.

A tergo:

Nobilibus et sapientibus viris Thomae Michael, comiti Curzulae et successoribus suis.

XIV. LITTERA DUCALIS XI^{a},

in qua declaratur intentio de supradictis coadunationibus et statuitur, quod denarij datiorum, deputati pro salario comitis non possint tangi, vel dispensari pro alijs expensis, nisi pro dicto salario et si secus factum fuerit, reddantur retro.

Franciscus Foscari, Dei gratia dux Venetiarum etc.

Nobilibus et sapientibus viris Thomae Michael de suo mandato comiti Curzulae et successoribus suis fidelibus dilectis salutem et dilectionis affectum.

Nobiles et populares Curzulae, qui nuper fuerunt ad praesentiam nostri dominij, petierunt declarari responsionem, quam sibi fecimus die xx. mensis Decembris anni praeteriti super uineis non ultra plantandis, si uolumus, quod campi, qui incepti sunt plantari, possint compleri, uel non; et intellecta responsione tunc facta, ac etiam conditione illius insulae, fidelitati uestrae declaramus, quod nostra intentio est, quod campi incepti plantari usque diem xx. Decembris possint compleri plantandi; sed ultra dictos inceptos campos nihil ultra plantari possit sub poena statuti, nec per consilium Curzulae nec per uos dari possit denuo licentia plantandi uineas in aliquibus alijs campis sub poena ducatorum D. in illa nostra responsione statutorum. Preterea exposuerunt, quod aliquando faciunt nuptias aut se congregant pro mittendo ambasciatam Venetias et recuperando denarios pro expensis nunciorum suorum et propter ordinem nostrum de adunationibus faciendis sub poena timent, supplicarunt prouideri, quod in illis casibus non incurrant poenam.

Nos igitur intelligentes partem de adunationibus non faciendis et fidelitatem Curzulensium, declaramus uobis, quod si tam nobiles, quam populares se congregauerint pro festiuitatibus nuptiarum suarum aut tristitia mortuorum suorum, aut pro mittendis ambasciatis ad nostrum dominium et recuperandis denarijs pro soluenda expensa

ambasciatae praedictae, in istis causis non intelligantur fecisse adunantiam, nec cecidisse ad poenam. Volumus autem, quod illud nostrum mandatum intelligatur ad sanum intelectum; haec est nostra intentio, quod de congregatione praedicta in dictis casibus facta detur nobis subito notitia aut saltem antequam praetereant dies tres post congregationem praedictam sub poena praedicta; hoc tamen declarato, quod in casibus praedictis non possitis dictam adunationem sibi denegare.

Ceterum quia sumus informati, quod denarij datiorum deputatorum uobis comitibus aliquando expenduntur in alia re, et aliquando dantur nobilibus uenientibus Venetias pro expensis suis et nuper dati fuerunt post nostram deliberationem uobis scriptam de ambasciatoribus ueniendis ad suas expensas: uolumus et mandamus uobis, quod denarij deputati solutioni salarij uestri non possint tangi, nec aliter dispensari, quam in salario uestro ullo modo; et si dicta datia non supplerent, in hoc casu placet nobis, quod fiat collecta generalis pro supplemento salarij iuxta solitum, aliter uero non ullo modo: si uero post nostram deliberationem super ambasciatoribus ueniendis ad suas expensas denarij datiorum deputatorum uestro salario fuissent dispensati et dati nobilibus pro suis expensis; uolumus, ut illos reddi faciatis retro, nec ponatis collectam popularibus pro illis recuperandis ullo modo, nec etiam ratione alicuius ambasciatae possitis in illis ponere collectam.

Caeterum uobis replicamus id, quod cum consilio nostro Rogatorum scripsimus die xx. Decembris, quod omnia sua statuta debeatis integraliter et inuiolabiliter obseruare et facere obseruari; illis tamen exceptis, quae per nostras litteras specialiter reuocauissemus, facientes has nostras litterras in actis uestri regiminis ad futurorum memoriam registrari et registratas latoribus restitui.

Datum in nostro ducali palatio die xx. Martij indictione v. Mccccxlij.

XV. PARS IN ROGATIS CAPTA,

qua statuitur, quod scribae triremium et aliarum nauium sint ciues nati, vel per priuilegium facti, non autem forenses.

Mccccxlij. A dì xviij. Settembre in Pregadi.

Cum cio sia che da alcun tempo in qua el sia usado, che li scriuani delle gallie e de naue et sopracharghi sono dadi i foristieri, per la qual cosa è indutti multo inconuenienti a cadaun chi non li prouedesse et etiam dio el sia bon che più tosto i uostri cittadini et marineri et anche quelli che sono fatti per priuilegio abbia

tal beneficio cha non i foristieri, i qual non fanno alcuna grauezza per questa terra: l'andarà la parte, che de cetero alcun patron de galia, ouer de naue, ne d'alcun nauilio non debbia menar per alcun modo, forma, ouer inzegnio alcuno per scriuan che non sia cittadin natiuo, ouer fatto per priuilegio; et chussi anche per suprachargo sotto pena de ducati mille nelli sui proprij beni da esser scossi per i prouedori de commun et esser priuado per anni diexe da esser patron de galia et de naue ne anche de nauilio sopraditti debba andar cum sriuan all' officio delli prouedadori de commun et anche sopracharghi et debbiano menar cussi ogni uiazo; i qual non debia esser accetadi per i ditti prouedadori se non serà cittadino, ouer per priuilegio fatto; fazando far quella proua che à luor parerà poter esser scriuani, ouer sopracharghi sotto pena della priuation dell' officio et pagar ducati cc. per cadaun de luoro che consentisse el contrario, la qual pena sia dell'auogaria de commun et se possa la presente parte reuocar, se non per trè parti de questo conseglio congregado da cento e uinti in suso.

XVI. LITTERA DUCALIS XLJ[a],
in qua de angarijs et custodia ciuitatis et de frumento non extrahendo, nisi de partibus Apuliae.

Franciscus Foscari, Dei gratia dux Venetiarium etc.

Nobili et sapienti viro Marco Gradenico de suo mandato comiti Curzulae fideli dilecto salutem et dilectionis affectum.

Intelleximus litteras uestras datas primo Martij nuper praeteriti, quibus dicitis, quod parere uestrum esset, quod ad opera publica illius ciuitatis illi omnes, qui octo dies deputati sunt ad custodiam ciuitatis Curzulae, attendant ad opera illa publica, quae leuia sunt, quia facillime agere possunt et sumus contenti et uolumus secundum consilium et parere uestrum, quod ad opera illa publica illi omnes, qui deputati sunt ad custodiam ciuitatis, deputentur et constituantur, sicque de tempore in tempus obseruari debeatis.

Ad factum autem possendi extrahere et habere de terris nostris blada, dicimus, quod ipsi communitati in omnibus complacere uellemus, sed propter maximam necessitatem, quam patimur bladorum, nolumus, ut de terris nostris extrahant ipsa frumenta uel blada, sed prouideant de partibus Apuliae habere ut melius poterunt.

Datum in nostro ducali palatio die vij. Aprilis, indictione vi. Mccccxliij.

A tergo:

Nobili et sapienti viro Marco Gradenico comiti Curzulae.

XVII. LITTERA DUCALIS XIIJ[a],
in qua de quatuor aduocatis communis, et quod nemo possit aduocare coram eodem iudicio, nisi parentes in iij. gradu.

Franciscus Foscari, Dei gratia dux Venetiarum etc.

Nobilibus et sapientibus viris Marco Gradenico de suo mandato comiti Curzulae et successoribus suis fidelibus dilectis salutem et dilectionis affectum.

Comparuerunt coram dominio nostro fideles nostri Curzulae mag. Georgius Grupsich et Dobroslaus qm. Obradi nuncij illius nostrae fidelis communitatis cum litteris uestris et nobis humiliter supplicarunt, ut certam partem in consilio loci illius captam, quae hic inserta est, confirmare dignemur, sicut et uos etiam per litteras uestras scribitis. Nos autem eorum honestae requisitioni et supplicationi complacere intendentes, ipsam prout iacet de uerbo ad uerbum approbamus et confirmamus, mandantes uobis, ut ipsam obseruatis et faciatis inuiolabiliter obseruari ac registrari in actis uestri regiminis ad futurorum memoriam.

Tenor autem partis ipsius talis est, uidelicet:

In pleno et generali consilio ciuitatis eiusdem in palatio dicti loci more solito coadunato in quo interfuerunt spectabilis et generosus vir dominus Marcus Gradenico pro illustrissimo ducali dominio Venetiarum ipsius loci Curzulae honorandus comes et consiliarij liij.

Quia, quamuis secundum rectos ordines non tantum ciuitatis Curzulae sed secundum rectos et iustos mores cuiuslibet alterius loci, ubi recte ius administratur, eligebantur de sex in sex menses in hac ciuitate quattuor aduocati, et quia coram huius loci regimine, non obstantibus dictis aduocatis communis, ueluti quadam turpi confusione, omnes tam attinentes et tam participes in causa, quam non participes sine aliquo ordine iuris aduocant, dicunt et clamitant pro alijs, ita quod difficillimum est partium iura intelligere et iuste ipsa iura administrare, et uolentibus dictis consiliarijs se toto suo posse in similibus moribus illius illustrissimae ciuitatis Venetiarum totius orbis uero iustitiae speculo adhaerere: uadit pars, quod amodo in antea eligantur secnndum consuetum quattuor aduocati, quorum quilibet et qualibet uice teneantur petere, siue defendere iura illius partis, per quam fuerit prius requisitus, uel informatus, sub poena iperperorum quinque, et quod nulla alia persona possit pro aliquo modo coram iuditio eodem aduocare, nisi attinentes in illo gradu, in quo alij attinentes per alios attinentes non possunt in consilio ballotas ponere et ex consilio

pelluntur et particeps in causa et salariati sub poena iperperorum decem pro qualibet persona qualibet uice et quod semper regimen possit eligere unum aduocatum de nobilibus pro quolibet aduocato absente pro tempore absentiae absentis aduocati; et quod haec pars mittatur ad nostram illustrissimam dominationem Venetiarum ad confirmandum eam.

Quae pars diligentissime disputata, capta fuit per ballotas xxxviij., non obstantibus xvj. in contrarium repertis.

Datum in nostro ducali palatio die xxiv. Octobris, indictione vij. Mccccxliij.

A tergo:

Nobilibus et sapientibus viris Marco Gradenico comiti Curzulae et successoribus suis.

XVIII. LITTERA DUCALIS XIV^{a},

continens quaedam capitula a popularibus porrecta, cum responsionibus ad ipsa, inter quae: de obseruandis priuilegijs; de custodijs, ultra quas ad nihil aliud cogantur; de collecta, quae solum fiat pro supplendo salario comitis, quando datia deputata non supplent; de nobilibus, venientibus Venetias suis expensis, et popularibus suis, sed quando agitur de re, omnes tangente, veniant omnes ad expensas communitatis; de pudarijs; de custodijs, in quibus unus pro alio sufficiat, si ita videbitur rectori; de operibus, in quibus seruetur consuetudo; de electione cancellarij; de aduocatis.

Franciscus Foscari, Dei gratia dux Venetiarum etc.

Nobilibus et sapientibus viris Marco Gradenico de suo mandato comiti Curzulae et succesoribus suis fidelibus dilectis salutem et dilectionis affectum.

Comparentes ad praesentiam dominii nostri Joannes et Franciscus de Curzula nomine popularium illius insulae, porrexerunt nostro dominio infrascripta capitula, ad quae cum nostro consilio Rogatorum fecimus infrascriptas responsiones, sicut infra uidebitis: quocirca mandamus uobis cum dicto consilio, quod responsiones nostras ad unumquodque capitulorum factas debeatis sub poena ducatorum C. obseruare et facere in eo, quod ad uos attinet obseruari, facientes has nostras litteras in actis cancellariae uestri regiminis ad futurorum memoriam registrari et registratas dictis ambasciatoribus restitui.

Tenor dictorum capitulorum talis est uidelicet:

Magnifici sig^{ri} auanti della vostra signoria illustrissima questo Gener passsado nui Guanin et Francesco de Curzula commessi del popolo secondo il consueto nostro comparessemo lamentandose, de questo istesso femo adesso e subito per sua infinita giustitia e

clementia ai precessori vostri ne mando auanti i qual in scriptis esposto per nui l'aggrauamento preditto et giustificate le rason nostre essendo per spazzarne i ditti precessori vostri vno chiamato ser. Forte aduersario nostro, el qual è cului che se capuò, ò caua della nostra strusion et affanni per respetto, che per nui delle man sue principaliter per se ditti gentilomeni nostri la libertà del rettor nostro i retragessemo, che lui era se pol dir el tutto, à tal cason per esser ricco et potente e saputo, dal qual disdegno mai non ne lassa in reposo star, tanto è lo saputo, e de poder el tutto; el qual Forte uedendo contra de luoro esser fatto, contradisse nui non auer commission, nè che mai quella in Curzula fuo fatta e de questo processe i precessori uostri, allegando nui de contrario ed esser fatta e pagata, per la lettera ducal al rettor nostro fuo commesso qual la commission in man nostre sia data de subito, la qual el cancelier, ouer rettor de li retenne à instantia de quel ser. Forte e compagni per far quello el fesseno in stentarne et farne spender, el qual nostro rettor ditta commission à nui non uolse dar, anzi in absentia nostra quella de quì mandò e scrisse quello li parse cum ogni suportation sua contra la uerità à prouar tutto, or da poi tempo assai instando nui ditta commission auer, finaliter ne disse l'hò mandato a Venexia e conuenne à nui uegnirsene senza; adoncha spirato el tempo de quelli i qual largo modo in fauor della giustitia e uerità, cioè in nostro fauor faceua questa nostra causa de questo processe dauanti le signorie vostre, adesso è dedutta, comme etiam di questa uerità nostra da miser. Guan Soranzo e compagni fuo nostri precessori information plenaria potite auer.

Primo nui preditti dicto nomine se lamentemo delle sottoscritte cose et prima: cum sit, che nui obtegnessimo patenti priuilegij della nostra illustrissima Sig[lia] per i consigli confirmadi el modo e le condition de nui populari per quello asspetta et tocca, quelli non ne uien obseruadi, come quì de sotto se dichiarirà, adomandemo quelli in tutto et per tutto ne sieno obseruadi, mettando si fatta pena alli rettori, che abbiano cason de obseruar quelli e farli obseruar de presente e del tempo, che hà uegnir acciò più non abbiamo cason de uenir de quì et cum danno nostro et de questo se lamentemo e rechiedemo, che uui prouede.

Respondeatur, quod fiat ut petitur snb poena comiti ducatorum C., excepto si in commissione ipsius comitis, aut aliter per nostra consilia non fuerit in contrarium deliberatum.

Item intro i ditti priuilegij nostri se contien che à quelli toccarà la guardia far in la terra per alcun modo non possa quelli ad altra angaria esser messi, nè per commun, ne per altro modo; e questo non uien esser obseruado, anzi quelli sono in le guardie uien messi ad angaria della communità, come à quel rettor e giudici della terra appar contro la giustizia e li ditti nostri priuilegij; e questo fà far i ditti nostri gentilomeni et specialiter ser. Forte saputo per dar à intender al populo nostro come sotto man el fà e stante la libertà delli rettori in luoro man questo non aueano, nè aueriano abuto per esser fatto per el uostro gran conseglio non puolno contradirli, mostrandoli luoro esser stati cason de questo male, accioche per signori nostri i abbiamo, la qual cosa non uolemo auer altro signor saluo la nostra illustrissima signoria, le qual cose non uolemo supportar per non esser giusto, nè onesto; basta da una sola angaria, come essa illustrissima signoria nostra per lettere soe ducal hà dichiarito e puoco obedita è stata quella contra i priuilegij ut supra, che largo modo se consta come uegnimo trattadi e denegando, tutto se prouerà; adomandemo ne prouede per efficace modo.

Respondeatur, quod obseruetur mandatum dominij alias factum, uidelicet, quod uocati ad custodiam non cogantur facere aliquid aliud ullo modo.

Item, che in li ditti priuilegij se contien, colta alcuna non possa esser messa per alcun modo alli ditti populari e subditi de Curzula, saluo sel salario delli rettori non fosse per el modo consueto supplido in sto caso si per quanto fosse el resto del ditto salario. Mò ueramente è stato fatto colta general e questo hà fatto far i ditti gentilomeni per la cason supraditta de odio e de urta, como quelli che non ponno patir et rettor delle luor man che abbiamo giustamente fatto tor la elettion; la qual colta nullo modo per supplir el salario del rettor non è stata fatta, cum sit che el uanza denari per li datij deputati al salario di quello, come se offerimo constar; et cum sit che l'è contra priuilegij nostri, domandemo quella colta ne sia restituida, la qual cum desfation del populo e dei poueri è stà scossa, nè de cetero più tal cose contra priuilegij nostri ne sia fatto sotto si fatta pena che sia obseruato, acciò più non uegnamo de quì cum danno et spese nostre ut supra.

Respondeatur, quod tam in collectis, quam in omnibus alijs casibus occurrentibus obseruentur statuta et priuilegia dictae communitatis concessa sub poena rectori ducatorum centum: et de cetero si datia deputata salario comitis supplebunt solutioni, non po-

natur collecta sub poena rectori ducatorum centum; et non supplendo, ponatur collecta pro illo residuo, et non ultra ullo modo sub poena praedicta.

Item, che entro i ditti priuilegij se contien, che alcun ullo modo per i gentilomeni et populo uegnando de quì, non possa uegnir à spese della ditta communità anzi alle spesse de quelli i mandano, cioè dei gentilomeni et populo cadaun per i soi in luor specialità: et al presente e del passato siano uegnuti à spese della communità, si per confermation del nostro rettor presente domandano per altri dui anni le fosse lassato, come contra de nui uegnendo, e nui a nostre spese del populo, cosa contra Dio et giustizia fatta e contra quello è denotà ut supra; adimandemo, che i ditti si per lo passato, come per lo presente et per lo auuenir la communità non abbia, nè possa auer tal spesa secundo la continentia de priuilegij nostri; e fatto restituir denari spesi per la communità e metter si fatta forma e modo tal capitolo ne sia obseruato ut supra, per esser giusta la nostra petition et cose, che cessarà questi gentilomeni non ne strusciaranno.

Respondeatur, quod obseruetur prommissio et concessio facta dictae communitati, uidelicet, quod nobiles uenientes pro causis nobilium, ueniant ad expensas nobilium et populares ueniant ad expensas popularium; et si ambasciatores mittentur pro re, tangente nobiles et populares, in communi soluatur eorum expensa per communitatem nobilium et popularium, sicut sibi alias fuit concessum sub poena comiti contrafacienti ducatorum centum.

Item, che per i gentilomeni de questo Auosto passato contra el populo hanno innouato quello che mai non fuo, solo à desfation sua, e doue la consuetudine antiqua sempre obseruata, che li pudari delle vigne, cioè guardadori, i qual hanno la so constitution d'esser creti per suo sacramento de tutti quelli i accusasse tante fiade senza altre proue, nouiter hanno fatto uno sopra i ditti pudari occultamente chiamado ser. Carlo de Sibenico, el qual è fatto nouiter nostro nobile et è stato rebello della nostra illustrissima signoria per lo passato, come se consta e dagandoli uno suo compagno in modo per la ditta ingiustizia fatta custui hà fatto condemnar in esser fatto accusador contra molte bone persone persone per più de L 1500; et cum sit, che non abbia tal libertà senza la libertà del conseglio de quì alcuna cosa innouata esser obseruata per i rettori; adimandemo custui sia casso et annullato remagnendo el consueto et antiquo modo firmo ut supra; acciò le bone persone

da custui, per esser homo della condition, che l'è ut supra, e scandeloso, cioè el ditto Carlo non siano disfatte; el qual hà manazato molti far tagliar à pezzi, el naso cum le richie per esser uso uiuer partial in Sibenico et de li come rebello fugito et uenne da nui auanti che fossamo della nostra illustrissima signoria, et per obuiar à tutte ditte cose, adimandemo el sia casso de tutto ut supra et aggrauamose de tal nouità.

Item per conseglio de Curzula fuo preso et confermato, che el ditto Carlo non possa esser nobile nostro, come per quella appar cum pena de ducati cento e custui è acceptato come nobile, contra de nui fà cose brutte et disoneste, che de iure non die esser nobile ut supra, et de questo etiam ne lamentemo e tutte lege fuò rutte e de quelle i ditti nobili fanno, come se nostri signori fosseno, che non uolemo supportar questo, perchè solo la nostra illustrissima signoria uolemo per signor.

Respondeatur, quod si ita est, quod dictus Carolus factus fuerit supra pudarios, seu custodes uinearum, quoniam hoc est contra consuetudines et contra ordines dicti loci, debeat illicò cassari a tali offitio; et super causa talium custodum seruetur consuetudo et ordines terrae.

Item adimandemo etiam alla vostra illustrissima signoria, che considerato per molti casi e fazende delli populari nostri in molti tempi et per diuerse cose personalmente li tocca la guardia e con suo infinito danno e senestro per forza conuegnimo uegnir, non uogliando acceptar in luoco so alcun li uoglia esser data cosa crudelissima et cum desfation di poueri et ad instantia del ditto ser. Forte e compagni et al presente nostro aduersario german chusin del ditto ser. Forte non lassano i rettor toglia alcun in luogo di quel tal; et questo medemo fà el cancelier; adimandemo e si se lamentemo, che abbiando solo angaria della guardia e non d'altro, non sia stratolto quelli uuol eser messi in luoco de quelli tocca la guardia ut supra, perchè de cetero nullo modo ne possa esser diuidato et questo medemo fuo sempre obseruato dalli farenti; mà per le cason ditte questi gentilomeni hà tolto à strusciar nui de populo uostro ut supra.

Respondeatur, quod si quis uocatus ad custodiam non uenerit, possit mittere loco sui aliquem hominem, qui sufficiens uideatur soli comiti.

Item adimandemo de gratia special considerata la giustizia et onestà questo rechieda, che per respetto, che accade molte fiade per più beneficio solo de cittadini dentro el conzar delle mure et

delle torre et altro dentro della terra per beneficio de quella, che le spese delli magistri et manoali, che à tal cose accaderà, ouer accade, tal tutte spese siano pagade per el corpo de tutti i beni de tutta la isola et della terra mobeli et stabeli, da esser stimadi per quattro gentilomeni et quattro populari insieme cum el nostro rettor la condition de tutte le persone, le qual condition siano annotade entro i catastici della cancellaria ouer uno libro à questo deputado et ditte spese se fesse, ouer se fà ut supra egualmente per lira et per soldo si parte, di cò che tutti egualmente de tal angaria in perpetuo sentir debbino, considerando che l'è crudelissima cosa, che uno senta angaria personal e i altri niente, denotando alle vostre signorie che l'è contrario de lè che in terra ferma de quì, che quando che l'è guerra de qui quelli de fuora fugeno dentro cum le so robbe per saluarse; da nui de li è le all'opposito; quelli della terra fugino alle ville in luoghi forti cum le sue robbe per saluarse per non esser la terra forte; et luoghi de fuora forti e luntani dalla marina; et però la giustizia et onestà uol in questi casi tal angarie far i se debbia ut supra, accio tutti cum equalità sentir possano tal affanni; delle cose de fuora della terra ueramente rimagnano segondo la usanza per più uecchio da esser fatte come l'è giusto, accio che etiam li gentilomeni, che nui hà tolto à desfar, non ne possa strusciar per le cason ditte al so modo non ne prouedendo la signoria uostra, ut dictum est.

Respondeatur, quod non uidetur nobis aliquid innouare, sed uolumus, quod seruetur in hac re priuilegium suum.

Item adimandemo de gratia special considerato, quanto a nui ne torna destro in assai, et assai cose el rettor sia stato fatto per el vostro gran conseglio e se in alcuna cosa el rettor contra de nui, e contra priuilegij et lege nostre fallo, ouer error commettesse, solo procede della falsa et non uera information i dà el cancelier, che xe al presente de li, che à compiacentia delli gentilomeni fà tutto i qual sono quelli, che el ditto nostro cancelier elegeno et confirmano da esser luoro come i faceua del rettor et è cosa certissima contra i ditti gentilomeni sui elettori questo cancelier mai non diria, nè faria, perchè cognosce el beneficio et utile suo da quelli et per esser eletto et confirmato nouiter per anni quattro dai ditti, per modo, che per le ditte cason ne portemo la pena e contra de nui el ditto cancelier fà et informa ut supra et el sia giusta et umana cosa eradicar et ammazzar tutte quelle cose possa et uaglia al nostro quieto offender, come questo cancelier hà fatto et fà; nui

rechiedemo de gratia, che el rettor nostro, che è al presente elletto per uegnir à Curzula et cusi tutti i altri de cetero seranno eletti, menar debbiano cancilier de quì cum se, cum li modi et condition sono tutti i cancilieri, li qual menano i uostri rettori per i uostri luoghi de mar et da terra, accio chè quelli conoscano el beneficio dalla uostra illustrissima signoria et non dalli nostri gentilomeni et che el rettor nostro abbia uera et non falsa information e conseglio; perchè altramente non fazando, custui doue prima ne hà fatto tante cose ut supra per una cento da qui auanti ne farà senza dubio; contra del qual dauanti de vui cum el so commesso usaremo le nostre rason, el qual commesso se persona intenderite et comprenderite come hà processo tutto, che per mo taxemo; el qual cancilier menaranno i uostri rettori abbiano quello medemo salario, et regalia et sia à quella medema condition, che xe questo, el qual cancilier presente subito zonto el rettor sia casso, ne altro cancilier sia altro che quello condurrà i rettori ut dicitur.

Respondeatur, quod electio cacellarij sui sit in libertate nobilium sicut nunc est; sed in libertate rectoris sit, illum cassandi, si quid male fecerit, aut si non erit gratus comiti.

Item, che i gentilomeni per lege noua hanno fatto per desfar compidamente i populari de lì, che non sia altri che possa auocar per alcun de lì saluo quattro gentilomeni fatti auuocati cosa, che mai non fuo, in modo che li parenti non possa piadar e questo perchè i poueri delle ville compidamente non obtegnano rason e che el rettor de quelli poueri non possi auer information della giustizia saluo tanto quanto luor auuocato gentilomo uorrà, per non sauer el populo de fuora lingua latina, cosa innouata e crudèlissima; adomandemo de gratia la giustizia et onestà et quello in tutti luoghi se obserua, che quelli de fuora possano instituir uno procurador, che à loro piaserà per fauor delle sue rason dauanti et nostro rettor.

Item etiam i parenti de cadaun frà quarto grado possa piadir per li suoi parenti, come l'è in questa beatissima città, accio che la giustizia non perisca et i gentilomeni per tal lege noua ut supra non destrusia compidamente, quello uostro fidel populo della isola uostra di Curzula, le qual cose ut supra domandate son giuste et onestissime al conspetto de Dio nostro signor recommandandone la nostra rason à rason et equità prestamente, le qual cose tutte ue faremo toccar palpabilmente, che largo modo comprenderite tutto nui dir el uero ut supra.

Respondeatur, quod fiat, ut petitur, declarando vobis, quod poenas omnes suprascriptas ad unumquodque ipsorum capitulorum appositas, commissimus exigendas nostris aduocatoribus communis aut sindicis.

Datum in nostro ducali palatio die primo mensis Julij, indictione vij. Mccccxliv.

A tergo:

Nobilibus et sapientibus viris, Marco Gradenico comiti Curzulae et successoribus suis.

XIX. LITTERA DUCALIS XV^{a},
in qua de electione comitis ex numero nobilium Venetorum.

Franciscus Foscari, Dei gratia dux Venetiarum etc.

Nobilibus et sapientibus viris Michaeli Michael, de suo mandato comiti Curzulae et successoribus suis fidelibus dilectis salutem et dilectionis affectum.

Expositum est nobis humiliter parte fidelis communitatis ac ciuium et subditorum nostrorum Curzulae, quod dignemur ipsi communitati et ciuibus obseruare et obseruari facere priuilegium alias per nos sibi concessum, presertim super electione rectoris siue comitis Curzulae, quem eadem communitas eligere habet de numero nostrorum nobilium Venetorum iuxta concessionem et priuilegium per nos eis indultum.

Volentes itaque et intendentes ea, quae per nos ipsi communitati promissa sunt, obseruare et adimplere, tenore praesentium declaramus vobis, quod notrae intentionis est, ac firmiter deliberauimus praedictum priuilegium eidem fideli communitati nostrae per nos concessum obseruare et inuiolabiliter facere obseruari ita, quod rectorem sibi per tempora eligere possit iuxta formam priuilegij antedicti.

Datum in nostro ducali palatio die ij. mensis Octobris, indictione vij. Mccccxliv.

A tergo:

Nobilibus et sapientibus viris Michaeli Michael comiti Curzulae et successoribus suis.

XX. LITTERA DUCALIS XVJ[a],

in qua de congregatione popularium et quod non possint facere consilium; quod differentiae jam finitae non possint innouari; quod priuilegia communitati concessa non stent in manibus specialium personarum, sed in capsa sub tribus clauibus.

Franciscus Foscari Dei gratia dux Venetiarum etc.

Nobilibus et sapientibus viris Michaeli Michael de suo mandato comiti Curzulae et successoribus suis fidelibus dilectis salutem et dilectionis affectum.

Relatum est dominio nostro parte fidelium subditorum nostrorum nobilium Curzulae ea, quae per relationem in scriptis ad nos datam, quam uobis mittimus his inclusam uidebitis; et primo, quod in illa terra nostra congregatur unum consilium populorum ad sonum campanae et cum publicatione praeconis, quod uocatur consilium nouum ultra consilium nobilium, quod solitum est congregari, quae res uidetur nobis inhonestissima propter errores et scandala, quae propter hoc occurrere possent. Volumus ergo, ac uobis mandamus, quatenus prouidere debeatis, quod dictum consilium nouum contra concessiones nostras et consuetudines solitas non congregetur, sed obseruetur, quod solitum est seruari: nam si congregarentur duo consilia, multa scandala et inconuenientia exoriri possent inter ipsos fideles nostros, quod omnino disponimus euitare.

Item, quod dicti populares conantur renouare lites et differentias quasdam, quae alias fuerunt inter dictos nobiles et populares et quibus imposuimus finem debitum et silentium et ducere praedictos nobiles per lites cum laboribus et expensis, quod non uidetur nobis honestum. Volumus ergo, et mandamus uobis, quod praefatis popularibus iniungere debeatis, quod nullo modo innouare debeant dictas differentias iam finitas et terminatas per nos iuxta formam priuilegiorum nostrorum.

Item, quod priuilegia et concessiones, quas fecimus communitati Curzulae sunt in manibus diuersarum specialium personarum, quae priuilegia et concessiones solitae erant conseruari in cancellaria sub tribus clauibus: iniungimus igitur uobis, ut omnibus illis personis, quae habent priuilegia per nos ipsi communitati concessa, poenam imponere debeatis, quod illa praesentare debeant uobis seu cancellariae illius nostrae communitatis, quae uolumus conseruari et teneri sub tribus clauibus, quarum alteram uos tenere debeatis, alteram teneat cancellarius communitatis et alteram unus ex iudi-

cibus, sicut elapsis temporibus tenebantur et quod ipsa priuilegia nullo modo remaneant in manibus specialium personarum.

Datum in nostro ducali palatio die xviij. mensis Nouembris, indictione viij. Mccccxliv.

A tergo:

Nobilibus et sapientibus viris Michaeli Michael, comiti Curzulae et successoribus suis.

XXI. PARS IN ROGATIS CAPTA,
qua statuitur, quod rustici, creati ciues, si non seruauerint, ad quae tenentur ciues, ciuilitate priuentur.

Mccccxlviij. Die xxvi. Aprilis.

In Rogatis in libro II. ad car. 66.

Cum per dominium nostrum ex alijs diuersis modis ex rusticis creati sint ciues terrarum nostrarum, quod actum est, ut ciuitates bonificentur, et ciuilius populentur, et quod ipsi creati ciues desistant ab operibus et exercitijs ruralibus et faciant exercitia ciuium, prout fuit intentio illorum, qui eos ad talem ciuilitatis dignitatem creauerunt; tamen sequutus est contrarius effectus, quia ipsi rustici non solum desistunt ab exercitijs ruralibus et faciunt ea, quae faciunt ciues, sed penitus in totum faciunt omnia exercitia et opera mechanica sicut rustici et propter hoc se alleuiant a grauedinibus rusticorum et subeunt onera ciuium, quae minora sunt quod est expresse in uilipendium ciuilitatis et aliorum bonorum ciuium et conueniat honori nostri dominij prouidere; quod postquam isti tales uolunt facere exercitia rusticorum et non ciuium, tractentur pro rusticis et non pro ciuibus.

Vadit pars, quod firmiter statuatur authoritate huius consilij, quod quicumque rustici, aut alij creati et creandi ciues quocumque modo terrarum nostrarum, si non seruauerint quaecumque, ad quae tenentur et obseruant ciues terrarum, unde ipsi effecti sunt ciues et exercuerint quoquo modo opera aut exercitia ruralia, ipso facto priuentur et pro priuatis habeantur ciuilitate praedicta et pro rusticis, sicut prius erant, habeantur et haberi debeant in omnibus.

Et haec pars reuocari, aut quouis modo suspendi, aut impediri non possit nisi per sex consiliarios, tria capita de quadraginta, quadraginta de quadraginta et tres partes maioris consilij sub poena ducatorum quingentorum cuilibet quomodolibet contrafacienti: quae

omnia commissa sunt exequenda nostris aduocatoribus communis, habentibus partem ut de alijs poenis sui offitij.

Bernardinus Guslinus notarius Feltrensis ab authentico exemplauit.

XXII. LITTERA DUCALIS XVIJ^{a},

continens septem capitula pro parte nobilium, cum suis responsionibus, videlicet de vino forensi non conducendo ad civitatem, vel insulam; de lignis et lignaminibus non extrahendis extra insulam per forenses; de cavallerio non conducendo per rectores; de denarijs trentesimi et salis, concessis communitati pro reparatione murorum; de exemptionibus custodiarum; de fusta vel bireme.

Franciscus Foscari Dei gratia dux Venetiarum etc.

Nobilibus et sapientibus viris Francisco Lombardo, de suo mandato comiti Curzulae et successoribus suis fidelibus dilectis salutem et dilectionis affectum.

Significamus uobis, quod ad capitula nobis porrecta per prudentes viros Joannem Mixich et Boninum de Obradis oratores fidelis communitatis nostrae Curzulae cum nostro collegio habente a consilio nostro Rogatorum ad hoc plenissimam libertatem, respondimus prout inferius per responsiones nostras in fine uniuscuiusque capituli uidebitis contineri et primo ad primum huius tenoris, uidelicet:

Primo, perche da poi che fuo edificata Curzula, quello luogo è stato retto et gouernato segondo li sui statuti e le sue usanze antighe e quelli confermadi per la uostra illustrissima signoria, come per più priuilegij et maxime per uno priuilegio, dato in Mccccxli., xxi. Nouembris in secundo et tertio capitulo de quello, delle guardie et oure de commun fatte è dichiarito propriamente contra nouità et insulti de alcuni populari de ditto luogo, per li quali priuilegij e confirmation delle ditte nostre usanze auemo uiuesto in ditto luogo in paxe et in tranquillità; de alcuno tempo in quà abbiando postposti tutti scandali et odij passati; ma de mese de Septembrio prossimo passato capitando a Curzula el magnifico meser Andrea Surian honorando sindico al presente del Golfo, à petition de alcuni populari usadi per li anni passadi innouar brighe et scandali in ditto pouero luogo contra delli nostri statuti, usanze, priuilegij et confirmation postponendo nostra tranquillità et innouando noui scandali infra de nui hà fatto una termination e notado nelli atti de Curzula, per cason della qual el nostro meser lo conte non hà alcuna obedientia in quello luogo e la terra ne patisce gran senestro e stà à gran periculo; unde alla uostra clementissima signoria umilmente supplichemo, che la ditta

termination del preditto meser Andrea sia cassa et annullada et siano obseruade le nostre usanze antighe e li priuilegij della vostra illustrissima signoria.

Respondeatur, quod quia terminatio facta per sindicum et prouisorem nostrum in scriptis posita est et esse posset, quod iuste et honeste facta foret et etiam e conuerso quod per absentiam sindici predicti male iudicari potest, pro nunc circa illam nihil innouari uolumus, sed expectare sindicum predictum.

Ad secundum. Item, perchè quel luogo de Curzula si uiue et mantien più dell'estrade dè vini, che d'alcuna altra cosa, et è stato sempre proibito à condur vini forastier à Curzula, humiliter supplichemo alla vostra serenità, che quella se debbia degnar à proueder, che alcuna persona abitatrice nel destretto de Curzula nè furistier de che condition se sia, non possa condur da mò auanti alcuna quantità de vin foristier ni poco, ni assai, ni mezzanamente alla terra, nè in isola, ne in distritto de Curzula, ni se possa dar alcuna licentia per alcuno di nostri rettori, ni alcuno di nostri officiali à condurre sotto pena, che piazerà alla vostra serenità per sin che si troua de vin da uender in Curzula commodamente.

Respondeatur, quod pro commoditate ipsorum fidelium nostrorum contenti sumus prohibitionem suprascriptam confirmare; et de cetero nullus rector noster sub poena ducatorum centum in suis proprijs bonis exigenda per aduocatores nostros communis possit alicui concedere, ut Curzulam conducat uinum aliquod forense, neque magnam, neque paruam quantitatem, nisi in casu generalis necessitatis et defectus uini, quo uinum in Curzula uenale et pro conuenienti pretio non inueniretur, quod cognoscatur per commune solum.

Ad tertium. Item, perchè de trar legni e ligname de isola de Curzula ne uiue grandissima parte de poueri homeni de quello luogo et è stato sempre proibito per li nostri statuti e le nostre reformation, che alcuno foristier non possa trar ditte legne, ni legname sotto pena se contien in ditti statuti e reformation; vnde humiliter supplichemo alla vostra serenità, che quella se degni proueder, che per li nostri rettori ne sia obseruadi delli nostri statuti e reformation come le dixe, e che da mò auanti per alcuno di nostri rettori, nè per alcuna altra persona publica ouer priuata non se possa dar, ne conceder alcuna licentia, ni aiuto à cauar alcuna quantità piccola, ouer grande, ne d'alcuna qualità delli ditti legni ne lignami ad alcuna persona furistiera, ni terriera cum barche

forustiere, se non cum barche delli abitadori in la città e destretto de Curzula sotto quella pena, che piaserà alla vostra illustrissima signoria.

Respondeatur, quod quia eorum petitio nobis honesta esse uidetur, optantes omne commodum illorum fidelium nostrorum, uolumus omnino, ut statuta et reformationes suae circa rem istam ad unquem obseruentur, sicut petunt, sub poena cuilibet rectori, uel officiali nostro, qui licentiam concederet alicui extrahendi ligna praedicta contra hanc concessionem nostram ducatorum ducentorum in suis proprijs bonis exigenda per aduocatores communis.

Ad quartum. Perche el nostro meser lo conte menò cum se uno che lui uolse che fosse suo caualiero et è stato in suo tempo pagato quello delli denari di quel pouero commun, i qual denari a capo el ditto meser lo sindico hà fatto restituir, perchè tal caualier meser lo conte non douea menar, ni è di besogno à quella terra, anzi de gran desfation de quella terra, pertanto supplichemo alla vostra excellenca, che se degna dichiarirne per alcun conte non sia menato caualier, ma se siegua segondo per li tempi passati se hà fatto de non menar caualier.

Respondeatur, quod uolumus, quod per omnes comites nostros, qui per tempora erunt in facto cauallerij praedicti, obseruatur consuetudo et sicut obseruatum et factum est tempore aliorum comitum nostrorum praeteritorum nihil innouetur, sub poena contrafacienti ducatorum centum.

Ad quintum, et per esser quella communità pouera et non auer possuto, ne poder aidar quella terra senza aido della vostra serenissima signoria per altre fiate ne fuo concesso à quella communità et dato i denari dello trentesimo e del sal in reparar de quella terra, per la qual cosa per i conti e per quella communità è stà fatte molte bone opere necessarie à quella pouera terra cum onor della vostra serenità; et perchè per le ruine fatte per li tempi passati et per la impotentia è quel luogo ne hà di bisogno far lauorar e molte reparation comenzade è da compir, le qual cose benche non sia necessarie molto, à capo per la pouertà nostra e de quella isola non se porrà ben far senza aido della vostra serenità: pertanto supplichemo, che la vostra signoria conceda et dia à quella communità i denari del ditto trentesimo e sal per anni cinque, ouer sie, accioche cum quelli et cum li altri, che se metterà appresso quelli el se conzi et facci i lauorieri, che sono de necesso

à quella terra et auegna che sia ben per sigurtà de quella terra, anche sera in onor et laude della vostra illustrissima signoria.

Respondeatur, quod sumus contenti concedere communitati praedictae denarios praedicti trentesimi et salis adhuc per annos duos, quos pro arbitrio rectoris nostri deinde despensari debeant in reparatione murorum illius ciuitatis nostrae, sicut ipse rector noster necesse esse iudicabit, de quorum administratione teneri faciat bonum et ordinatum computum, qui semper uideri possit.

Ad sextum. Item perche multe persone tegnude alle guardie de commun per li tempi passati per fin a mò sono state absolte per li nostri rettori alcuni per scriptura et alcuni de facto senza scriptura et alcuni occultamente nelli tempi de tal rettori senza alcuna legitima cason in grandissimo danno delli altri poueri homeni tegnudi à tal guardie et angarie: perche quelli, i qual non sono absolti, conuien far angarie per se et per li absoluti: vnde supplicamo umilmente alla vostra serenità, che tutte tal concession, ouer absolution fatte per che rettor se uoglia, ò per qualche altro modo se sia senza espresso commandamento della vostra illustrissima signoria siano casse et annullade et che de mò auanti alcun rettor de Curzula, ne alcuna altra persona publica ouer priuata, nè per lo tempo del so regimento, ni per mese, ni per alcun giorno non possa per alcun modo, ouer ingegno absoluer, ni scusar per scriptura nè publicamente, ne occultamente alcun delli ditti tegnudi alla guardia, ouer altra angaria, quando li toccerà, sotto quella pena, la qual piaserà alla vostra serenità, accio che ogni homo porti suo peso, e non quello delli compagni, quando li toccerà.

Respondeatur, quod illi, qui exempti sunt a custodijs et angarijs praedictis per scripturas autenticas, terminationes, siue privilegijs rectorum nostrorum, remaneant sic exempti, donec cognoscatur, si tales concessiones merito factae sunt, uel non. Alijs uero, qui voce tantum exempti essent, nolumus, ut ullo modo exempti sint, sed cum alijs pariter substineant opera, uel onera. Et de cetero rector aliquis noster Curzulae neminem exemptum facere possit sine expressa licentia et consensu dominij nostri sub poena ducatorum centum in suis proprijs bonis exigenda per aduocatores communis; et si tales exemptiones facerent, sint nullius ualoris.

Ad septimum. Siando per el nostro meser lo conte sta rechiesta una fusta, là vostra serenità ha fatto, che i la fosse data; imperò supplichemo, che piazendo alla vostra serenità, dia quella cum le munition conueniente à quella.

*

Respondeatur, quod quia pro praesenti de ea opus non habent, quando opus habebunt, prouidebimus illi ciuitati nostrae et de fusta et de galea sicut necesse fore cognouerimus.

Quare authoritate suprascripta vobis mandamus, quod suprascripta capitula et contenta in eis obseruare et obseruari inuiolabiliter facere debeatis, facientes has nostras litteras in cancellaria Curzulae ad futurorum memoriam registrari et registratas dictae communitati restitui.

Datum in nostro ducali palatio die xv. mensis Nouembris indictione duodecima. Mccccxlviij.

A tergo:

Nobilibus et sapientibus viris Francisco Lombardo, comiti Curzulae et successoribus suis.

XXIII. LITTERA DUCALIS XVIIJ^{a},
in qua statuitur, quod dominus Andreas Suriano sindicus non faciat contra ordines ducales.

Franciscus Foscari, Dei gratia dux Venetiarum etc.

Nobilibus et sapientibus viris Francisco Lombardo, de suo mandato comiti Curzulae et successoribus suis fidelibus dilectis salutem et dilectionis affectum.

Per oratores illius fidelissimae communitatis nostrae Curzulae nobis expositum est, quod per nobilem virum Andream Suriano, sindicum nostrum, quando ibi fuit, dati fuerunt certi ordines et factae aliquae prouisiones in facto custodiarum et operariorum contra formam priuilegij, seu litterarum et concessionum nostrarum, factarum dictae communitati; de qua re ualde mirati sumus: sic diximus dicto ser. Andrae, quod non est de foro, seu arbitrio suo corrigere, uel uariare deliberationes et concessiones nostras. Idcirco mandamus uobis, quod non obstante aliquo ordine dato per ipsum Andream in facto dictarum custodiarum et operum, nec aliqua deliberatione per eum facta in illa materia obseruare et exequi debeatis priuilegia, litteras et concessiones per nos factas dictae communitati ad litteram sicut iacent.

Datum in nostro ducali palatio die v. mensis Aprilis, indictione duodecima. Mccccxlix.

A tergo:

Nobilibus et sapientibus viris Francisco Lombardo comiti Curzulae et successoribus suis.

XXIV. LITTERA DUCALIS XIX[a],
qua denarij trentesimi conceduntur pro fabrica murorum; negatum tamen decima concellarij et exoneratio frumenti.

Franciscus Foscari Dei gratia dux Venetiarum etc.

Nobilibus et sapientibus viris Nicolao Mauroceno de suo mandato comiti Curzulae et successoribus suis fidelibus dilectis salutem et dilectionis affectum.

Significamus uobis, quod cum nostro collegio habente a consilio Rogatorum plenissimam libertatem, instanti die fecimus ad capitula nobis porrecta per oratorem illius fidelissimae communitatis nostrae infrascriptas responsiones, sicut in fine cuiuslibet eorum particulariter uidebitis; et primo ad primum uidelicet:

Serenissimo principe et eccellentissima signoria! Mi Juan de Nixa de Curzula della serenità vostra fidel seruitor a piedi de quella comparo per nome de meser lo conte et conseglio et la communità de Curzula recommandando quello meser lo conte et conseglio et communità, supplicando umilmente ai piedi de vostra serenità cum cio sia che à quello pouero luogo è de gran necesso à far corradori attorno le mure, li qual nui non podemo far senza aiudo della vostra serenità et per quella cason son sta mandato a supplicar, pregando, che la vostra serenità se degni conceder quelli pochi denari del trentesimo della vostra camera del sal de Curzula per anni cinque, accioche in questo tempo de paxe nui poueri uomeni de Curzula ne possamo infortir e far li ditti corradori attorno, offerendone tutto quello se possa trouar in quella Vostra pouera communità metter in quella opra et anche delle nostre pouere borse segondo la nostra possibilità; auisando la vostra serenità, che lo sopraditto trentesimo non se puol uender saluo ducati 50, per fina alli 60 all' anno; e questo domandemo cum modi et ordeni come la serenità vostra hà conceduto altre uolte, et perche non è stato alcuno delli nostri rettori che non fesse de belle et bone opre, comenzando da meser Marco Gradenico per fin al presente et specialmente ms. Francesco Lombardo fece far una torre, che la seria bona et laudabil in ogni magna terra; si che per quella cason supplico umilmente pregando, che la serenità vostra e gratioso conseglio se degni concedere quelli puochi denari à quella pouera terra, accioche in tempo de besogno caso ueniente ne podessemo defender contra delli nostri inimici per onor et bon stado della nostra signoria.

Respondeatur, quod licet pluribus annis sibi concesserimus introitus dicti trentesimi pro fabrica murorum illius loci, ita ut amodo sufficere debent; tamen ut satisfaciamus supplicationi suae contentamur sibi concedere introitus dicti trentesimi pro annis tribus proximis, ut choredoria murorum complere possint.

Item per simile supplico umilmente pregando; cum cio sia che in Curzula se puol trouar duramente de boni cancilieri et questo per la impotentia delli denari et pertanto supplico per nome de quella communità alli piè della vostra serenità, che essa se degni conceder et donar la decima del cancilier et questo domando de gratia special, accio che nui podessimo mantegnir meglio nostro cancelier; auisando la vostra serenità, che el cancilier non hà, saluo ducati 40 all'anno; si che considerando la grande miseria, supplicamo, che la vostra sublimità essa se degni à conceder supraditti denari della decima de cancilier.

Respondeatur, quod quia nobiles et ciues omnes nostri ex forma ordinum nostrorum soluunt decimam et triginta pro centenario, non possumus in hoc sibi complacere in praejudicium ordinum nostrorum.

Ancora supplico ai piè della serenità vostra, che essa se degna conceder gratia et dar licentia allo rettor de Curzula et cittadini de tuor et discargar de ogni nauilio, el qual capitasse in porto de Curzula, ouer in sul destretto, de formento stara dusento insuso et questo per cason à poder sustegnir poueri uomeni, perchè hanno de gran necesso de auer formento in la terra et questo per li nostri denari et pagando segondo auemo fatto per lo passato.

Respondeatur, quoniam ipsum non potest fieri sine iniuria mercatorum, non uidetur in hoc sibi posse complacere.

Quare cum dicto nostro collegio authoritate suprascripta uobis scribimis et mandamus, quatenus suprascriptas responsiones nostras obseruare, et obseruari facere inuiolabiliter debeatis, facientes has nostras litteras ad successorum uestrorum memoriam in cancellaria deinde registrari.

Datum in nostro ducali palatio die undecimo Februarij, indictione xiv. Mccccl.

A tergo:

Nobilibus et sapientibus viris Nicolao Mauroceno comiti Curzulae et successoribus suis.

XXV. SENTENTIA ET DECISIO COMITIS
de animalibus non tenendis in Lumbarda.

Nos Stephanus Magno pro excellentissimo ducali dominio Venetiarum comes terrae et insulae.

Cum ser. Vobano, quondam ser. Ciriaci et ser. Mattheo quondam ser. Obradi, iudicibus nostris, auditis et intellectis grauaminibus quam plurium et diuersarum personarum se aggrauantium, quod per equos, equas, boues, uacchas et asinos et similia animalia grossa et etiam minuta in Lombarda et campo Lombardae pasculantia inferuntur quotidie sibi damna in eorum vineis, de quibus etiam recipimus salarium nostrum; propterea petierunt de opportuno iustitiae remedio subueniri.

Qua propter nos comes cum praefatis iudicibus nostris habita fide de damnis, que quotidie inferuntur in dictis vineis campi Lombardae per suprascripta animalia: terminamus, pronunciamus et sententiamus, quod ulla persona cuiuscumque gradus et conditionis existat, non audeat uel praesumat ullo umquam tempore tam cum custodia, quam sine, permittere aliquod animal grossum cuiuscumque generis, uel permitti facere intrare in dictum campum Lombardae pro pasculando, uel habitando, non intelligendo per transitum cum patrono suo, incipiendo a vinea Radiuoe Boroeuich, qua pergitur in Peruixal, usque in finem ipsius campi Lombardae a quocumque latere ipsius campi sub poena iperperi unius pro quolibet contrafaciente et qualibet uice pro quolibet animali grosso et quod nemo permittat, uel permitti faciat intrare animalia minuta in dicto campo ut supra sub poena iperperorum quinque, diuidendis poenis praedictis inter dominum comitem, accusatorem et commune Curzulae; non intelligendo tamen in hoc et huic terminationi nostrae subiacere incantum Rassan.

Publicata die Dominica xxviij. Aprilis Mccccliv. praesentibus ser. Marino Baronich, ser. Petro q. Obradi; ser. Jacobo Catherini, ser. Paride q. ser. Antonij et alijs quam pluribus.

Antonius q. domini Paridis notarius et cancellarius extraxi ex libro regiminis magnifici domini Stephani Magno et in fidem praemissorum me subscripsi.

XXVI. LITTERA DUCALIS XX[a],
de cauallerio, seu socio milite per rectores non conducendo.

Paschalis Malipetro, Dei gratia dux Venetiarum etc.

Nobilibus et sapientibus viris Dominico Leono de suo mandato comiti Curzulae et successoribus suis fidelibus dilectis salutem et dilectionis affectum.

Satisfacientes requisitioni aduocatorum nostri communis, qui nuper ad praesentiam nostram comparentes dixerunt, partem alias positam in consilio Rogatorum per sapientes ordinum de conducendo socio milite a comitibus Curzulae, cuius salarium et utilitates limitari per consilium illius terrae haberent, poni non potuisse contra formam priuilegij et concessionum factarum per nostrum dominium; deliberauimus et terminauimus, quod dicta pars poni non potuit et consequenter non sit alicuius ualoris: qua de re uolumus et mandamus uobis, ut ipsam nostram terminationem retractare omnino debeatis, cuius tenor talis est:

Mcccclviij. die iij. Martij. Cum de anno Mcccclv. die x. Decembris posita sit in consilio Rogatorum per sapientes ordinum quaedam pars, quod possent conducere unum socium militem et quod per consilium ilius terrae praesente dicto comite limitaretur salarium et utilitates suae: et aduocatores communis comparuerunt coram dominio dicentes, quod dicta pars non potuerit poni contra formam priuilegij et concessionum per dominium nostrum cum consilijs nostris factarum dictae communitati et contra formam partis captae in consilio X. Mccccxliv. super obseruatione priuilegiorum et concessionum nostrarum; infrascripti consiliarij requisiti a dictis aduocatoribus, uisisque priuilegijs et partibus suprascriptis, deliberauerunt et terminauerunt, quod dicta pars posita, in consilio Rogatorum per sapientes ordinum die x. Decembris Mcccclv. non potuerit poni et per consequens non sit alicuius efficaciae, uel ualoris; ita quod comites Curzulae non possint ducere, nec habere aliquem cauallerium, seu socium, sicut non poterant ante partem praedictam, cassando et licentiando quam primum si quem forte militem socium uigore ipsius partis haberetis, conduxissetisque uobiscum, facientes quoque has nostras (litteras) ad futurorum memoriam in actis uestris registrari.

Consiliarij: ser. Luca de Cà de Resaro;
ser. Matheus Barbaro;
ser. Alexander Marcello;
ser. Leo Duodo;
ser. Lazarus Mauro.

Datum in nostro ducali palatio di vij. mensis Martij, indictione vj. Mcccclviij.

A tergo:

Nobilibus et sapientibus viris Dominico Leono comiti Curzulae et successoribus suis.

XXVII. DECISIO ADUOCATORUM COMMUNIS
de campo faenorum, siue sinocossa in dolgna Blata; de iudicijs fiendis cum interuentu iudicum; de confirmatione statutorum.

Spectabiles et egregij, amici charissimi.

Ad quaereleam oratorum communitatis Curzulae factam primo coram nostris capitibus Decem et inde coram nobis et offitio nostro, quod capitula per serenissimum ducale dominium nostrum sibi concessa et confirmata in acquisitione dicti loci contenta in suo primo priuilegio pariter et statuta eorum per uos praecipue non solum non obseruantur, sed penitus interrumpuntur: visis ipsis capitulis, quorum copiam uobis mittimus his inclusam super quibus habita consideratione tum ex commissione per dominos capita praedicti consilij Decem, tum ex debito officij nostri, cui interest seruari facere priuilegia per dominium subditis concessa: attento etiam, quod exinde audiuimus ex rectoribus, qui istic Curzulae fuerunt quorum quidam testantur circa campum faenorum in Dolgna Blatta, quod ipsum campum reseruabatur pro equis, qui tenebantur in ipso loco et similiter pro equo rectoris, si rector equum teneret; uos autem in totum et per totum usurpastis; cum circa factum terrenorum, siue uinearum testatur, quod erat unus liber, super quo descriptae erant iurisdictiones communitatis, qui consignabatur a comite ad comitem et in eo legebatur, quid spectabat comiti et quid communitati; vos autem, ut grauant, occupastis de multis spectantibus specialibus personis et communitati.

Declarant etiam, quod iudices consueuerunt cum rectoribus scribere ad banchum iuris ad iudicandum; vos enim, ut grauant, hoc sibi denegastis et consentire noluistis, proinde est petitum prouideri.

Ideo ex dicto nostro offitio uobis expresse mandamus, ut in poena ducatorum quingentorum in uestris bonis, si secus feceritis, auferenda, omnino obseruare debeatis ipsi communitati suum priuilegium per serenissimum ducale dominium indultum et sua statuta confirmata, ita cum effectu, quod corrigatis ea, in quibus contrauenistis et exinde ea omnia in omnibus et per omnia obseruetis et obseruari faciatis, ita cum effectu, quod amplius querela de praedictis non audiatur, ne cogámur aliter prouidere; prouidentes quod satis fiat ipsis oratoribus pro suo salario et expensis, facientes has nostras (litteras) in actis uestri regiminis ad futurorum memoriam registrari cum eisdem capitulis et registratas dictae communitati

restitui et ea in omnibus obseruetis et obseruari faciatis sub dicta poena.

Andreas Bernardo, Georgius Lauredano et Triadanus Gritti } aduocatores communis Venetiarum, ibi die vij. mensis Aprilis Mcccclxij.

A tergo:

Spectabilibus et egregijs viris dominis Dominico Mauroceno honorando comiti Curzulae et successoribus amicis charissimis.

Receptae die ix. Junij Mcccclxij.

XXVIII. LITERA DUCALIS XXI[a],
in qua de obseruatione priuilegiorum; sed in electione comitis non se impediant cum eligendus erit per maius consilium.

Paschalis Malipetro, Dei gratia dux Venetiarum etc.

Nobilibus et sapientibus viris Dominico Mauroceno de suo mandato comiti Curzulae et successoribus suis fidelibus dilectis salutem et dilectionis affectum.

Comparuerunt coram capitibus consilij nostri Decem sapientes viri Forte q. Antonij et Boninus Obradis ambasciatores istius communitatis nostrae Curzulae et porrexerunt duo capitula.

Per primum petierunt posse eligere rectorem suum iuxta formam priuilegij sui.

Per secundum autem, quod per praecessores uestros et principaliter per uos interrumpitur eorum priuilegium per nos in acquisitione dominij sibi concessum; narrando multa sibi per uos facta contra continentiam promissionis nostrae praedictae.

Quibus capitulis respondimus, quod de electione rectoris non se impediant, sed rector ipse eligetur per maius consilium, sicut hactenus factum fuit.

Circa autem inobseruantiam priuilegiorum suorum diximus uobis uelle scribere et prouidere quod priuilegium eorum obseruetur.

Quare ad requisitionem virorum nobilium ser. Maphaei Michael et ser. Leonardi Marcelli capitum consilij Decem pro executione et obseruatione ordinis consilij nostri Decem super obseruatione priuilegiorum expresse mandamus, quod eorum priuilegium ad litteram in omnibus, excepta electione rectoris obseruare et exequi debeatis, restituendo et restitui faciendo, quidquid sibi acceptum et extortum fuisset; gerendo nos taliter, quod de bona obedientia uestra in executione mandatorum nostrorum apud nos commendari possitis; nec habeamus causam rescribendi et aliter prouidendi,

quoniam nil molestius audire possemus, quam quod promissiones nostrae subditis fidelibus nostris non obseruentur.

Datum in nostro ducali palatio die ultimo Aprilis, indictione x. Mcccclxij.

A tergo:

Nobilibus et sapientibus viris Dominico Mauroceno comiti Curzulae et successoribus suis.

XXIX. DECISIO COMITIS

de habitantibus Lombardam, et de damnis, quae inferuntur, emendandis per propinquos, si damnificator non posset reperiri.

Die xviij. Decembris Mcccclxij. Sub loggia communis.

Magnificus et generosus dominus Dominicus Mauroceno, honorandus comes ciuitatis Curzulae, audito grauamine ser. Marini Baronich, ser. Blasij Radetini, ser. Mathaei quondam Obradi, ser. Petri quondam Obradi, ser. Paridis quondam ser. Antonij, ser. Joannis Zugotich, ser. Petri fratris Stephani, ser. Nicolai Pocossa, ser. Marci Goriglauich, ser. Joannini Dragacich, ser. Antonij Chostich, ser. Nicolai Jurich, ser. Francisci de Toncho et plurium personarum tam nobilium, quam popularium se uehementer grauantium de habitantibus Lombardam, quoniam ab eis inferebantur multa damna sedulo in vineis et hortis et trappis; quorum damnorum damnificatores nec reperiri, nec sciri unquam possunt et petentium pluries et pluries et cum instantia occasione praedicta ad praesentiam magnifici ipsius domini comitis uenire et compelli debere ad emendationem dictorum damnorum et teneri ad solutionem dictorum, uel ad dandum damnificatores pro dictis damnis illatis, si dicti homines intendunt Lombardam habitare, quoniam uirtute statutorum Curzulae in nouo volumine ad chartas xij. nullus cum familia et masinis Lombardam habitare queat: et audita responsione ser. Matthaei et Poli Stanzinouich, Luxae Missulich, Mladini et omnium Lombardam habitantium praesentium et ad infrascripta consentium et dicentium, non esse de eorum consensu, quod si damna fiant, emendentur; et quod si damnificatores reperiri nequeunt, quod propinqui ex ipsis Lombardam habitantibus sint illi, qui emendare teneantur dicta damna, uel dare damnificatores: sententiauit, quod si amodo in antea illata fuerint aliqua damna in vineis, hortis et trappis et in fructibus arborum cuiuscumque sortis et oleribus et herbis, quarum damnificatores reperiri non possent, quod propinqui ex dictis Lombardam habitantibus (quod propinqui) sint illi, qui te-

neantur soluere et emendare damna praedicta, uel ad dandum damnificatorem; habentes dicti homines Lombardae regressum semper contra damnificatorem, si reperiri poterunt.

Publicata die xviij. Decembris Mcccclxij. praesentibus ipsis hominibus Lombardae et sententiam audientibus et approbantibus, nec non praesente ser. Jacobo quondam Marini, Paulo et Elia plazarijs et multitudine populi copiosa.

Antonius quondam domini Paridis cancellarius ex libro ij. sententiarum magnifici domini Dominici Mauroceni, comitis Curzulae extraxi.

XXX. DECISIO COMITIS

de notarijs, quod debeant praesentare instrumenta usque ad octo dies offitio cancellariae, aliter nullius sint roboris.

Tenor sententiae magnifici domini Aloysij Lauredani tunc comitis Curzulae, ex libro sententiarum criminalium primo

Et perchè n'è stà referì per multe uie et etiam n'è uenuti molti rechiami, ch' el se fà per alcuni nodari in questa terra et per la isola molti instrumenti, per i qnal i poueri uomeni, i qual ignorano de rason i uien esser ingannadi, perchè quelli se fanno segreti, e però terminemo, che da mò in auanti tutti l' instrumenti e contratti, i qual seranno fatti per la terra et isola de Curzula per li nodari, otto di dapoi che i seranno fatti, i detti nodari siano tegnudi quelli à presentar alla cancellaria et quelli registrar in uno suo quaderno, dando al cancilier el pagamento suo, cioè quello hà permetter i contratti in libro. Et s' el se trouarà alcun contratto, ouer instrumento fatto da mò auanti et che non sia in nota alla cancellaria ut supra, quello tal instrumento sia de niun ualor; intendendo che questi tal nodari non possi far testamenti, perchè etiam li è proibito per la legge.

Antonius cancellarius mandato scripsi.

Magnificus et generosus dominus Egidius Maurocenus laudauit suprascriptam terminationem uisis scripturis et audito ser. Joannino Dragazich et alijs notarijs appellantibus; comittens uobis domino Petro Nani honorando comiti Curzulae et successoribus uestris, quatenus suprascriptam terminationem obseruare et exequi, ac obseruari et executioni mandare facere debeatis.

Datum Cnrzulae die xxiv. Septembris Mcccclxxv.

Bernardinus de Ambrosijs notarius mandato scripsi.

XXXI. DECISIO COMITIS
de electione iudicum et de attinentibus, non valentibus sedere.

Mcccclxxviij. inditicone xj. die xviij. Octobris.

Magnificus et generosus dominus Nicolaus de Mula, pro illustrissimo ducali dominio Venetiarum etc. dignissimus comes Curzulae, sedens cum suis iudicibus super sala palatij in consilio pro euitandis inconuenientibus et scandalis, quae quasi omni consilio oriuntur et in futurum oriri possunt ob inobseruantiam legum ob aliquas prauas consuetudines, uolens id, quod in manibus illustrissimi et excellentissimi ducalis dominij nostri Venetiarum iurauit, quando hoc regimen acceptauit, obseruare, nec non commissionem suam circa electionem iudicum et aliorum omnium officialium, quantum per leges huius ciuitatis sanctissime prouisum est et tamen ob nonnullas prauas consuetudines non obseruantur et ab isto die in antea possit se aliquis excusare, legem ignorasse, confirmando legem de attinentibus non ualentibus sedere, confirmatum est et roboratum per nostrum illustrissimum ducale dominium, sententiauit et sententiando determinauit, quod de cetero, incipiendo a die presenti non possint remanere iudices maiores, minores, nec in alio quouis officio dando per istud spectabile consilium, pater cum filio, nec frater cum fratre, cognatus cum cognato ex linea masculina, quam faeminina, consanguineus cum consanguineo, consobrinus cum consobrino usque in tertium gradum inclusiue; et si qui remauerent et in consilio fieret conscientia, ille, qui haberet plures ballotas et essent ad guardiam, remaneat et remansus intelligatur; et quod nullus intelligatur remansisse, nisi transierit per ballotas medium consilium.

Praesentibus magnifico domino Petro Nani et spectabili domino Marco Quirino magnifici domini Alojsij.

XXXII. DECISIO COMITIS
de laborantibus circa canalia domorum, quod unusqiusque soluat ipsis mercedem pro rata, iuxta mensuram passuum cuiusque domus, quae expurgatur.

Mcccclxxviij.

Magnificus et generosus dominus Nicolaus de Mula, pro illustrissimo ducali dominio Venetiarum etc. dignissimus comes Curzulae cum suis iudicibus sedens ad marinam, audita controuersia uertente inter ser. Marinum Paparcich ex una et ser. Franciscum, q. ser. Joannini Dra-

gazich ex alia pro solutione mercedis illorum, qui netauerunt canalia seruientia domibus ipsorum et alijs conuicinis, determinauit, quod dicti laboratores, qui netarunt canalia dictorum domorum, debeant solui per ipsos per passus domorum et magnitudinem ipsarum, soluendo omnes per dictam mensurationem pro rata id, quod eis tangitur.

Testes: ser. Jacobus Catherini, ser. Jacobus Marini.

In libro sententiarum ciuilium.

XXXIII. PARS IN ROGATIS CAPTA,
qua statuitur, quod in curia Romana nemo possit ius patronatus tam per se, quam per alium impetrare.

Mcccclxxx. Die xxij. mensis Decembris. In Rogatis.

Omnes leges mundi, tam diuinae, quam humane clamant, pias defunctorum uoluntates seruandas esse inuiolabiliter, et quoniam repertum est nouissimo tempore in terris et locis nostris, quod nonulli scientes, quod per testamentarias ordinationes ciuium et subditorum nostrorum relicta sunt legata perpetua, uel ad tempus eroganda ad pias causas, prout sunt maritare nouitias et alia huiusmodi piae eleemosynae causa distribuenda iuxta uoluntates defunctorum per commissarios institutos in testamentis eorum, in quorum fide huiusmodi dispensationes sub recto, uel discretionario ordine dimissae sunt; iuerunt, uel miserunt ad curiam Romanam et a summo Pontifice subreptionario modo breues reportarunt, per quos uel inuitis commissarijs ipsis ueniunt accepturi et participari de legatis ipsis interdum et supra uoluntatem defunctorum; et hic modus non sit aliquo modo tolerandus: propterea uadit pars, quod ordinetur et statuatur in posterum, quod nemo sit, qui esse uelit tam ciuis, quam subditus, audeat, uel praesumat ire, aut mittere in Romanam curiam ad impetrandum et obtinendum directe, uel indirecte breues, uel concessiones huiusmodi, tam per se, quam per alium, nec similiter per uiam, uel per medium alicuius apostolici legati, uel aliter sub poena contrafacere praesumentibus ducatorum centum auri et ulterius banni per decennium de Venetijs et districtu, uel de illis ciuitatibus, quarum, uel quorum ille talis impetrans esset ciuis, uel habitator. Et committatur executio praesentis nostri ordinis aduocatoribus nostri communis et rectoribus omnibus de extra, qui teneantur et debeant cum primum praedicti contrafactores ad eorum notitiam peruenerint, subito impetratores talium breuium ultra exactionem poenae pecuniariae, de qua habeant partem, ut de alijs officij eorum et executionem exilij, retineri

facere subito impetratores talium, nec prius eos relaxare de carcere, quam renunciauerint brevibus ipsis in plena et ualida forma; et ad hanc ipsam conditionem sint et ad eamdem poenam incurrant omnes tam ciues, quam subditi nostri, qui iam impetrassent similes breues, si data sibi per rectores notitia de praesenti ordine nostro non renunciabunt quam primum omnibus ipsis in ualida forma. Et ponatur pars in commissionibus omnium rectorum nostrorum.

XXXIV. DECISIO CAPITANEI GENERALIS MARIS
de nobilibus ruralibus, qui ad contributionem tenantur non cum ruralibus, sed cum nobilibus.

Nos Victor Superantius eques procurator sancti Marci pro illustrissimo ducali dominio Venetiarum capitaneus generalis maris.

Ad praesentiam nostram comparnerunt iudices Curzulae simul cum pluribus alijs nobilibus et nonnulli populares nomine omnium popularium, ac districtualium petentes declarari a nobis, an nobiles ruri habitantes et ibi degentes contribuere habeant opera pro fabrica et reparatione murorum tamquam nobiles, aut tamquam populares et districtuales.

Nos uero considerantes, quod nobiles, qui a natura ipsa gradum nobilitatis acceperunt, si propter aliquod infortunium urbem deserere et agriculturam exercere cogerentur, nobilitatem ipsam ammittere, et commutare non possunt, declarauimus et ita tenore praesentium declaramus, et terminamus, quod praedicti omnes nobiles, qui tam in praesentiarum habitant, quam qui in futurum habitabunt ruri, ad angariam et contributionem praedictam aliter cogi non possint, nisi tamquam nobiles, non autem tamquam rurales, mandantes magnificis dominis comitibus Curzulae, praesenti et futuris, quatenus hanc terminationem nostram obseruare faciant inuiolabiliterque obseruent; quibus quidem magnificis dominis comitibus praecipimus, ut omni accurato studio et diligentia perfici et absolui faciant moenia huius urbis, quandoquidem ea magis futura sint necessaria futuro tempore, quam unquam ante hac fuerint.

In quorum fidem has fieri iusimmus, et nostro maiori, quo utimur, sigillo sancti Marci communiri.

Datum in trireme nostra apud Curzulam die xvij. Junij. Mcccclxxxij.

Joanes Burinus cancellarius mandato scripsi.

XXXV. LITTERA DUCALIS XXIJ[a],

continens quatuor capitula popularium cum suis responsionibus, uidelicet; de custodijs et operibus per nobiles non fiendis; de nobilibus ruri habitantibus confirmatur decisio capitanei generalis supradicta; et in armatione triremis statuitur, quod nobiles sint supracomiti et reliqui officiales et homines ex populo.

Joannes Mocenico Dei gratia dux Venetiarum etc.

Nobilibus et sapientibus viris Georgio Viaro, de suo mandato comiti Curzulae et successoribus suis fidelibus dilectis salutem et dilectionis affectum.

Fuere ad praesentiam nostram nuncij istorum fidelium popularium nostrum, qui quattuor a nobis petierunt.

Primo quod uellemus prouidere, ut facientes custodias et in operibus publicis se exercentes, de eorum laboribus satisfieri habeant.

Secundo, quod prouideamus circa angarias et factiones, quae per nobiles, ruri morantes solui habeant.

Tertium circa muros fabricae istius ciuitatis nostrae.

Quarto circa armationem galeae istinc.

Ad quae omnia multa nobis exposuere, quae benigne audiuimus, uti eorum fidelitati conuenit; audiuimusque e conuerso oratores fidelium nobilium nostrorum istinc, qui eorum priuilegia et litteras eis concessas diuersis temporibus pro rei exigentia nobis ostenderunt. Nos uero cupientes, ac firmiter deliberantes, ut quantum per elapsa tempora iuxta formam priuilegiorum et concessionum nostrarum in rebus et materijs praedictis obseruatum hactenus extitit de cetero etiam inuiolabiliter obseruetur, eisdem respondimis, quod quantum ad custodias et opera publica spectat, obseruentur ad unquem priuilegia et concessiones nostrae, factae nobilibus et ciuibus istis; quod scilicet non teneantur neque ad opera publica, neque ad custodias, prout in ipsis priuilegijs continetur.

Quod uero nobiles ruri habitantes, uolumus, ut terminationem capitanei nostri generalis in hac re factam obseruetis, utpote quae iure et honestati conuenit.

In armatione uero triremis istinc uolumus, quod obseruetur, quantum in alijs terris nostris obseruari superiori hoc tempore decreuimus, ut scilicet supracomiti et balistrarij a puppi sint nobiles et reliqui officiales et homines fiant ex populo.

Placet praeterea nobis intellexisse bonam et optimam mentem et dispositionem tam nobilium istorum, quam popularium circa muros fabricae quam uti par est laudamus, uolumusque et mandamus uobis ut solita uestra prudentia et dexteritate efficiatis, quod fabrica

ipsa perficiatur et obseruetis terminationes praedicti capitanei in hac materia in illis dumtaxat partibus, quae priuilegijs et concessionibus nostris non contradicunt; quae omnia uos obseruabitis et exequimini, ac obseruari et exequi penitus faciatis.

Has autem ad futurorum memoriam registrari facite et registratas praesentanti restitui.

Datum in nostro ducali palatio die xiv. Nouembris Mcccclxxxij.

XXXVI. PARS IN ROGATIS CAPTA,
qua statuitur, quod nauigia Raguseorum soluant anchoragium.

Laus Deo!

Mcccclxxxiv. die xxj. Septembris. In Rogatis.

Summo semper studio continuis temporibus sapientissimi progenitores nostri huic in primis rei super ceteras omnes inuigilarunt, quod nauigatio non solum conseruaretur, uerum etiam augeretur, cum ex ea et initium haec ciuitas sumpserit et in dies creuerit ad id, in quo constituta per dei clementiam reperitur. Haec autem nauigatio ab aliquibus annis citra plurimum defecisse uidetur et in dies magis deficit; cuius rei causa potissima est multiplicatio nauigiorum forensciorum et Raguseorum praesertim, qui illorum ingentem numerum nuperrime fabricarunt et quotidie adhuc fabricant ob commoditatem, quam habent tam lignaminum et ferramentorum, quam nautarum cum maximo incommodo et iactura huius ciuitatis nostrae, tum ob amissionem utilitatum exinde sequentium, tum etiam ob defectum huiusmodi nauigationis peritorum: quibus cessantibus utilitatibus subtrahitur modus et uoluntas dicti exercitij.

Idcirco uadit pars, quod de cetero post exactum mensem Nouembris proximi futuri omnia nauigia Raguseorum, siue nauigata per Raguseos, aut fabricata in aliquo loco Raguseorum, quae in aliqua ciuitatum, terrarum et locorum nostrorum ubilibet constitutorum se contulerint, soluere teneantur pro anchoragio ducatos centum auri pro quolibet et qualibet uice, exigendo per rectores illarum ciuitatum et locorum, ad quae iuerint; et praeterea omnia frumenta, quae super dictis nauigijs conducta fuisent, soluere teneantur soldos uiginti pro quoquo stario; et omnia olea ducatos quinque pro quolibet milliari ultra omnia alia datia debita et consueta. Reliquae uero merces et res ut supra conductae, soluant uiginti pro centenario duplum ultra omnia alia datia et certa, ad quae in presenti sunt obligatae, quae omnes pecuniae exigantur a rectoribus suprascriptis. Nauigia autem omnia suprascripta, quae in hanc ciuitatem nostram

quoquo modo uenerint, soluere teneantur anchoragium praedictum officio prouisorum nostrorum communi, quod conuertatur in solutionem cursorum nostrorum et in aliqua alia re dispensari non possint ullo pacto; soldos quoque uiginti pro quoquo stario frumenti, officio nostro bladorum et ducatos quinque officio ternariae pro quolibet milliari olei; et pro reliquis rebus et mercibus uiginti pro centenario ultra datia consueta ut superius dictum est.

Nec possit praesens pars reuocari, suspendi, declarari, aut aliter interpretari, nec poni de suspendendis poenis, nec per collegium bladorum, nec aliter, nisi per sex consiliarios, tria capita quadraginta et quattuor quinta huius consilij congregati supra centum uiginti, sub poena ducatorum MM auri cuilibet ponenti, uel consentienti in contrarium exigenda per aduocatores sine alio consilio; de qua fieri non possit aliquod donum, gratia, remissio, aut recompensatio sub eadem poena: et publicari debeat praesens pars in hac urbe nostra in locis solitis ad omnium notitiam; mittaturque ad omnes rectores nostros a parte maris et ponatur de cetero in eorum commisionibus et in incantibus datiorum nostrorum posthac incantandorum, quae incantari debeant cum hac conditione.

XXXVII. LITTERA DUCALIS XXIIJ[a]

continens quinque capitula pro parte nobilium cum suis responsionibus, uidelicet: de bladis quaesitis, et non obtentis, de denarijs xxx et xl pro centenario concessis pro reparatione et fortificatione moenium; de arsilibus pro facienda purpurella; de Curzulanis factis ciuibus Venetis de intus tantum; de concessione bombardarum.

Joannes Mocenico, Dei gratia dux Venetiarum etc.

Nobilibus et sapientibus viris Bernardo de Canali de suo mandato comiti Curzulae et successoribus suis fidelibus dilectis salutem et dilectionis affectum.

Adeuntes praesentiam nostri dominij nobiles fideles nostri Gregorius de Gabriellis et Nicolaus de Obradis oratores istius fidelissimae et carissimae communitatis nostrae, expositis nobis multis optime gestis et benemeritis istius fidelissimae communitatis et precipue, quando nouiter classis hostilis istuc se contulit; quo tempore apertissima edidere documenta integritatis, fidei et deuotionis sincerissimae in nos et statum nostrum, porrexere nobis infrascripta capitula, quibus per consilium nostrum Rogatorum respondimus quem ad modum subtus unumquodque ipsorum per singulas responsiones nostras intuebimini. Quorum quidem capitulorum tenor est infrascriptus.

Primo supplicamo et dimandamo de gratia alla sublimità vostra, cum sit, che uniuersalmente si li populi della terra, come li cittadini per l'estreme calamitade e miserie patide serà forza, si vostra sublimità non li prouede, abandonar la terra et isola in gran periculo per el tempo futuro; pertanto si domandano de gratia à vostra celsitudine stara doa millia Venetiani de biaue, da esser dispensate alli miseri cum pagamento al tempo del ricolto cum quel termene parerà alla vostra celsitudine.

Ad primum respondeatur, quod cupientes ob fidem, deuotionem et merita illius fidelissimae communitatis nostrae erga nos et statum nostrum, omnia commoda et beneficia sua libenter ei complaceremus; sed quoniam in praesentiarum non reperimur in illa commoditate bladorum, quam uellemus, taedet nos non posse pro nunc satisfacere eorum petitioni; sed bene contenti sumus eis prestare omnem commoditatem, quod ab illis locis, unde maluerint, conduci faciant blada, et sibi prouideant, sicuti eis melius uidebitur.

Secundo. Item per esser la maggor parte delle mure della terra marze et debilissime, adeo che acadendo fosse bombarda, ogni piccol bombardella quella ruinaria: pertanto supplicamo de gratia special a vostra serenità sia prouisto al fortificar quelle, acciò occorrendi el besogno, i uostri fedelissimi approbati non periscano.

Ad secundum respondeatur, contentos esse pro reparatione et fortificatione moenium illius ciuitatis ei concedere pecunias triginta et quadraginta pro centenario regiminis et cancellariae ipsius ciuitatis Curzulae pro uno regimine tantum, et hoc post solutas obligationes iam factas super eis, cum quibus perfici possit reparatio et fortificatio praedicta: de qua quidem pecuniarum exbursatione teneri debeat per rectorem nostrum, qui per tempore illic reperietur, particulare, distinctum, et ordinatum computum, nec expendi possint in aliqua alia re, quam in reparatione et fortificatione praedicta sub omnibus poenis, contentis in parte furantium.

Tertio. Item supplicamo de gratia a vostra sublimità, ne sia concessi tanti arsilij refudati, quanti parerà alla vostra serenità per far la purpurella intorno la terra, la qual per la esperientia fatta et approbata ne è sta utilissima.

Ad tertium respondetur, contentos esse concedere, quantum petunt; et ordinabimus patronis nostris arsenatus, quod eis prouideant de praedictis arsilibus, prout fuerit opportunum et prout de summa deliberabitur per hoc consilium.

*

Quarto. Item domandamo de gratia special alli piedi di vostra sublimità, che auendo i vostri fidelissimi Curzulani mostra la uerilissima fede si nell'anno passato, comme nel presente per onor della vostra illustrissima signoria, acciò se possiamo nui Curzulani uanagloriar et esser chiamati Veneziani et fatti cittadini de Venezia per gloria et perpetua memoria delli nostri descendenti possamo usufruttuar et auer el beneficio hanno li cittadini dalla vostra sublimità; et questo dimandemo per li gentilomeni et cittadini, che all'ora se attrouareno in la terra de Curzula.

Ad quartum respondetur, quod sic requirentibus fide et meritis suis, sumus contenti et concedimus, quod nobiles consilij sui et quicumque alij ciues habitantes Curzulae sint ciues nostri Veneti de intus tantum et gaudeant quocumque beneficio, quo gaudent et fruuntur alij ciues nostri Veneti de intus.

Quinto. Item domandamo a vostra celsitudine lo resto delle bombarde, le quel restano segondo la parte presa l'anno passato.

Ad quintum et ultimum, quod dari eis faciemus libentur quantum petunt.

Quare authoritate suprascripti consilij nostri Rogatorum uobis mandamus, ut suprascripta capitula iuxta responsiones nostras obseruare et obseruari facere inuiolabiliter debeatis.

Has autem ad successorum memoriam registrari facite et praesentanti restitui.

Datum in nostro ducali palatio die xxix. Martij, indictione iij. Mcccclxxxv.

A tergo:

Nobilibus et sapientibus viris Bernardo de Canali, comiti Curzulae et successoribus suis.

XXXVIII. DECISIO COMITIS,
qua statuitur, quod debitores, uel creditores communis non possint aliquod incantum emere.

Die x. Maij Mcccclxxxv.

Magnificus et generosus dominus Bernardus de Canali, dignissimus comes Curzulae, sedens ad suum iuris banchum cum suis iudicibus, uisis litteris ducalibus et priuilegijs istius communitatis, concessis ipsi comunitati et uolentibus et mandantibus, quod denarij de triginta et quadraginta pro centenario expendantur in fabrica et necesse sit multoties facere expensas opportunas et necessarias pro utilitate communitatis et multoties non sint denarij in camera; et

hoc emanat, quod multi, qui sunt creditores communitatis, ponunt manum super denarios communitatis, uidelicet datiorum, in detrimentum communitatis et rerum necessariarum et importantium ipsius communitatis: ideo ut superinde prouideatur, ut denarij communitatis et alij denarij deputati uadant, quo sunt deputati, per definitiuam sententiam terminando sententiauit, quod de cetero quicumque, qui fuerit debitor communitatis non possit leuare ad publicum incantum aliquod datium communitatis; sed si aliquis leuaret ad publicum incantum, uel alio modo per alium leuare fecisset, quod dictum datium de facto iterum deliberetur ad publicum incantum ad damnum et interesse dicti debitoris leuantis et quod etiam aliquis datiarius, qui esset creditor communitatis, non possit facere scontare suum creditum in datio communitatis, sed teneatur soluere ad terminum datium suum iuxta formam incantus et deliberationis, et hoc toties quoties sub poena damnorum et expensarum et interesse.

Testes: ser. Andreas Voletich; ser. Antonius Paridis; Gregorius plazarius.

In libro ultimo sententiarum praedicti magnifici domini comitis.

XXXIX. DECISIO COMITIS,
qua statuitur, quod oleum et grassina per tres dies a mercatoribus vendatur eo pretio, quo fuit empta.

Mcccclxxxv.

Audito ser. Francisco Dragazich, petente nomine suo et nomine omnium ciuitatis et insulae ciuium et popularium astante populi multitudine exponente, cum sit quod magister Joannes Grassus heri emerit in portu Curzulae unam buttam olei et illud conduxerit in domum suam et de illo non uult alicui uendere eo pretio, quo emit, uolentibus emere et nullum fecerit proclama per ciuitatem iuxta consuetudinem iam diu obseruatam, quod illi, qui de illo oleo uolunt emere eo pretio, quo emit, ueniant ad emendum in termino dierum trium proxime subsequuturorum iuxta consuetudinem, ut supra, petente sententiari debere praedictum Joannem Zangrassum et alios in futurum empturos tam oleum, quam grassam et blada cuiuscumque sortis iuxta solitum: et audito dicto magistro Joanne Zangrasso dicente et se tuente et respondente, quod dictum oleum emit et exbursauit suos denarios causa lucrandi, ut possit soluere datia communis, quae habet super se; et quod hoc non est consuetum, nec honestati consonum, quod sit famulus aliorum de bando et

quod perdat expensas dicta de causa factas; et quod tensetur sibi lucrum honestum pro eius labore, quod est contentus dare unicuique; et quod si fiet aliter, dabitur materies unicuique, non emat aliquid in portu a forensibus in portu applicantibus pro bono et utilitate ciuitatis, quod erit in maximo detrimento totius populi Curzulae, quae ciuitas sine huiusmodi bazariotis stare non potest: examinatis superinde testibus infrascriptis uidelicet ser. Jacomello Antonij, ser. Jacobo Marini, ser. Nicolao Jurich, ser. Nicolao Palmotta, habitatoribus Curzulae, ser. Antonio Marsich et Radiuoia Ruiar iuramento suo testificantibus, fuisse et esse consuetudinem, quod quicumque emat blada, grassinam in portu pro uendendo Curzulae, quod fiat fieri strida per ciuitatem, qui uellet emere de dicta re empta eo pretio, qui emit, debeat uenire in termino dierum trium proxime subsequuturorum, et qui ueniunt in dicto termino, emunt et emere possunt pro usu suo eo pretio quo emit ille mercator, qui uenit in portu; transactis uero diebus tribus ponitur honesto pretio, quo mercator possit aliquid lucrari: uisis uidendis et consideratis merito in hac causa considerandis, magnificus et generosus dominus Bernardus de Canali pro illustrissimo ducali dominio Venetiarum ciuitatis Curzulae comes dignissimus, uolens prouideri et superinde terminari, ne in futurum oriatur aliqua discordia, per sententiam difinitiuam terminando sententiauit, quod de cetero, quicumque emit grassinam et blada cuiuscunque sortis pro uendendo in ciuitate, teneatur facere fieri stridam per ciuitatem, quod quicumque uult emere eo pretio, quo emit, debeat uenire ad emendum in termino dierum trium, proxime subsequuturorum et sic uendere teneatur omnibus uolentibus emere, saltem unum siculum olei pro usu suo cum salario de soldis quinque pro quaque quarta uendita, uidelicet medietatem lucri, quod dari solet uendentibus et sic ad ratam de omnibus alijs rebus emptis in portu pro uendendo, et hoc extracto capitali et expensis; et si aliquis uellet emere in portu, antequam portarent tales res emptas in ciuitate, possit emere et mercator teneatur uendere saltem siculum olei et de alijs rebus ad ratam absque aliqua utilitate mercatoris, uidelicet sine salario aliquo; et si aliquis ad cautelam sequeretur aliquod nauigium oneratum alicuius rei uenalis, quod applicuisset in portu et emeret extra portum, uidelicet ad Pontam, uel alio loco et conduceret ad ciuitatem, teneatur facere stridam et uendere, ut supra narratum et declaratum et sententiatum est.

Item quod Joannes Zangrassus teneatur, ut supradictum est uendere sub poena cuique contrafacienti iperperi unius, diuidenda inter accusatorem et comunitatem; cum hoc, quod mercator possit dare iuramento unicuique ementi siculum aut partem olei et alterius rei, si uult pro usu suo et familiae suae.

Et sic sententiatum fuit ut supra.

XL. DECISIO COMITIS
de animalibus non tenendis prope casalia.

Laus Deo. Mcccclxxxv. Die xxiij. Junij.

Magnificus et generosus dominus Lodouicus Barbadico pro illustrissimo ducali dominio Venetiarum ciuitatis Curzulae comes dignissimus, sedens ad suum iuris banchum cum suis iudicibus, audito ser. Francisco de Franciscis et quam pluribus alijs nobilibus et ciuibus exponentibus multos pastores casalium pasculari eorum animalia in casalibus in graui damno quam plurimarum personarum tam in hortis, bladis, uineis et alijs nascentibus in casalibus fructibus, quam etiam in aquis potaturis ab hominibus casalis, contra formam legis in statuto nouo ad chartas xvij et ad chartas xxx; petentibus superinde terminari ac sententiari debere per sententiam definitiuam prohibitiuam cum poena aliqua non in futurum pasculent in casalibus.

Auditis pluribus pastoribus et ser. Nicolao Obradi tamquam aduocato ipsorum pastorum, contradicentibus et dicentibus posse pasculari, et hoc esse consuetum: visa dicta lege, per sententiam definitiuam terminando sententiauit, quod amodo in antea nullus pastor et conductor mandrae aliquo modo possit pasculare animalia minuta, neque tenta in casalibus, neque prope casale aliquod per medium milliare, sub poena iperperorum decem pro quolibet et qualibet uice et quilibet possit accusare et habeat medietatem poenae.

Testes: ser. Andreas Voletich, ser. Antonius Bernarouich.

In libro primo sententiarum civilium.

XLI. DECISIO COMITIS,
qua statuitur, quod pistores, siue mares, siue feminae, debeant uendere panem ad mensuram, in taxa deputatam.

Die xvj. Augusti. Mcccclxxxv.

Magnificus et generosus dominus Aloysius Barbadico, pro illustrissimo ducali dominio Venetiarum ciuitatis Curzulae comes dignissimus sedens ad suum iuris banchum cum suis iudicibus, sententialiter

terminauit, quod de caetero quilibet, uendens panem, debeat facere et uendere ad mensuram, siue ad pensum in taxa superinde deputatam et scriptam, sub poena cuilibet contrafacienti pro quoquot quaqua et qualibet uice iperperi unius et amittendi totum panem, qui non esset ad pensum; et qui, uel quae non habuerint unde soluere poenam praedictam iperperi unius, statim frustetur circumcirca ciuitatem una uice, et quilibet possit accusare.

Testes: ser. Gregorius Gabriellis; ser. Antonius Paridis, ser. Antonius quondam ser. Angeli.

XLII. DECISIO COMITIS
de pretio carnium.

Die x. Aprilis Mcccclxxxvj.

Cum pluries coram magnifico et generoso domino Aloysio Barbadico pro illustrissimo et excellentisimo ducali dominio Venetiarum dignissimo comite Curzulae lis et differentia uerteretur, quod per statuta Curzulae non sit declaratum circa pretium omnium carnium et nemo inueniretur, qui emeret animalia et illa ad Curzulae macellum, uel beccharium conduceret: id circo eius magnificentia prouidere decreuit sedens sub logia ad marinam cum ser. Jacobo Marini iudice suo ad preces multorum nobilium et ciuium declarauit pretium omnium carnium, ut mercatores causam habeant conducendi animalia ad beccharium nostram et omnes, qui uellent conducere et uendere carnes, in hunc modum; uidelicet libram unam paruulis duodecim carnis castroni castrati; item vitulos similiter, qui erunt a lacte et non alios, paruulis duodecim; item castroni, uel montoni non castrati paruulis decem et similiter carnes bouinas castratas et carues bechinae castratae similiter ad pretium paruulorum decem, pecudesque similiter; item capras et becchinas carnes non castratas et uaccas magras ad rationem paruulorum octo pro qualibet libra. Porcinae autem carnes sint in libertate magnifici domini comitis, non praeiudicando, si spectabile consilium Curzulae uellet facere aliquam prouisionem quem ad modum illi melius uidebitur; et sic declarando eius magnificentia per sententiam terminauit: si aliquis contrafaceret, cadat ad poenam iperperorum quinque pro quolibet et qualibet uice.

Testes: ser. Nicolaus Obradi; ser. Nicolaus de Forte; ser. Andreas Vpletich; ser. Joannes Zoretich.

Antonius q. domini Paridis vicecancellarius mandato subscripsi.

XLIII. DECISIO COMITIS,
qua statuitur, quod iudices non possint aduocare, uel procurare, saluo et reseruato pro pastore suo.

Die Sabbathi primo Julij Mcccclxxxvj.

Magnificus et generosus dominus Aloysius Barbadico, dignissimus comes Curzulae, sedens ad suum iuris banchum sub imagine ante logiam terminando sententiauit, quod aliquis ex iudicibus maioribus amodo in antea non possit esse aduocatus, siue procurator alicuius personae in iudicio coram eius magnificentia, uel successoribus suis; et si procuraret, uel aduocaret, quod sit priuatus de offitio suo iudicatus et perdat salarium suum, quod uadat in commune; et hoc attento, quod multi sunt, qui sequuntur stylum: saluo et reseruato pro pastore suo. Intelligendo et iudices minores sint in eodem casu et conditione.

Lata, data et publicata fuit suprascripta sententia per antedictum magnificum dominum comitem et lecta per me Antonium quondam domini Paridis vicecancellarium sub die suprascripto, presentibus ser. Andrea Voletich; ser. Antonio Bernarouich et quam pluribus alijs.

XLIV. DECISIO CAPITANEI GENERALIS MARIS
de trireme armanda, cuius causa annullantur omnes exemptiones, excepta exemptione Jacobi Thomasij.

Mcccclxxxvij. Die xxv. Aprilis in triremi apud Curzulam.

Intellecta per magnificum et clarissimum dominum Franciscum de Priolis pro illustrissimo et excellentissimo ducali dominio Venetiarum capitaneum generalem maris difficultate, qua armabitur triremis Curzulana ob multas concessiones et terminationes factas per magnificos capitaneos generales, comites Curzulae et sindicos ciuibus et concittadinis Curzulae, quod immunes sint a texera hominum a remo triremium hic armandarum; authoritate capitaneatus sui reuocat, cassat et annullat omnes dictas concessiones et terminationes quorumcumque et per quoscumque factas, ita ut de cetero nullius sint efficaciae et roboris, ac si factae non fuissent. Mandans spectabili comiti Curzulae praesenti et eius successoribus hanc terminationem registrari et inuiolabiliter obseruari debere et executioni mitti; excepto tamen ab ea Jacobo Tomasij, qui ob eius optime gesta uigore litterarum ducalium ab huiusmodi regalijs, oneribus et grauedinibus realibus et personalibus fuit exemptus.

Gaspar a Vidua cancellarius mandato subscripsi.

XLV. DECISIO COMITIS
pro lapicidis laborantibus in scopulo de Inuernich ad euitanda damna, quae ipsis inferuntur a conductoribus ipsius scopuli.

Magnificus et generosus dominus Aloysius Barbadico, Curzulae comes dignisssimus.

Audito grauamine magistri Bartholi Carlich lapicidae se conquerentis nomine suo et aliorum lapicidarum, quod per conductores scopuli Inuernich inferuntur ipsis multa damna in hortis et domibus, pergulis, oleribus et alijs utilibus, dimittendo per suprascriptum animalia sine custodia, petens per suam magnificentiam super praemissis de oportuno remedio prouideri; praefatus dominus comes per sententiam terminauit et sententiauit, quod quandocumque contigerit aliquod damnum fieri dictis lapicidis in hortis, pergulis, clausuris, domibus, arboribus, oleribus et quibusuis alijs utilibus per animalia cuiusuis et quaeuis, tam magna, quam minuta, quod ille, qui conduxerit scopulum praedictum, teneatur statim soluere damna sic illata extimanda per bonos uiros, uel dare damnificatorem et sic sententiauit semper esse seruandum.

Actum in domo praefati domini comitis, praesentibus ser. Alexio quondam Antonij et Jacobo Giuglia, die xxiv. Martij Mcccclxxxviij.

Terminatio pro lapicidis quasi in fine libri dicti regiminis manu ser. Francisci de Franciscis tunc vicecancellarij.

XLVI. DECISIO COMITIS
de piscatoribus, pretio piscium et loco pisces uendendi.

Die tertio mensis Aprilis Mcccclxxxviij.

Magnificus et generosus dominus Aloysius Barbadico, Curzulae comes dignissimus, auditis querimonijs plurium nobilium et ciuium, se uehementer grauantium, quod per piscatores Curzulae et alios pisces uendentes uenduntur pisces chariori pretio quam statutum est per ordines; adeo quod uendunt libram gherarum quasi soldis quattuor; petentes per suam magnificentiam terminari, quod de cetero non possint uendi pisces chariori pretio, nisi secundum partem captam in Mcccclij. indictione vj. sub die xxvij. Februarij, tempore magnifici domini Nicolai Mauroceno, tunc comitis Curzulae dignissimi: qua parte et ordine diligenter examinatis et consideratis merito considerandis, per sententiam terminauit, quod amodo in antea nemo audeat, nec praesumat uendere pisces cariori pretio, nisi ut in parte praenominata continetur; uidelicet pisces unius librae cum

dimidio et ab inde supra paruulis sexdecim libra et pisces ponderis librae unius usque ad unam cum dimidio paruulis quattuordecim et pisces minores una libra, unam libram cum dimidio pro soldo; et de gherris libras duas pro soldo adminus et hoc sub poena iperperorum duorum cuilibet contrafacienti, diuidenda inter accusatorem et communitatem; declarando, quod nemo audeat alio portare pisces, nec alibi uendere, nisi ad piscariam sine licentia rectoris sub praedicta poena, quae poena exigatur a contrafacientibus uigore praesentis terminationis sine alia condemnatione; et sic ut praemissum est per sententiam terminauit et sententiauit semper in futurum esse seruandum: item schumbros quattuor pro soldo iuxta formam legis et hoc quattuor ad minus.

Testes: ser. Jacobus Marini; ser. Antonius Simonetti; ser. Jacobus Simeonis, ser. Antonius Bernarouich et alij quam plures.

XLVII. DECISIO COMITIS,
qua statuitur, quod patroni nauigiorum exonerare debeant saburnam in Purpurella.

Die v. Augusti Mccccxc.

Magnificus et generosus dominus Dominicus Theupulo, pro illustrissimo et excellentissimo ducali dominio Venetiarum comes Curzulae dignissimus, cum plures tam nobilles, quam populares comparuissent et ualde conquesti fuissent, quod nauigia, quae huc applicant, patroni dictorum nauigiorum exonerant saburnam in puncta Sancti Nicolai prope ciuitatem et presertim saburnam magnam, quae res in magnum detrimentum ciuitatis uertebatur; ideo petierunt, ut praefatus magnificus comes prouisionem faceret, ne de cetero praedicti nauigiorum patroni talia audeant facere; quam ob rem praefatus magnificus dominus comes talem petitionem iustam esse arbitratus sententiauit et determinauit, quod sub poena quinquaginta librarum nemo alicuius nauigij patronus cuiuscumque conditionis existat et tam ciuis Curzulae, quam forensis, audeat exonerare saburnam magnam in supradicto loco, sed exonerare eam debeat in Purpurella post muros ciuitatis, cum hac etiam conditione, quod ille, qui dictam saburnam exonerabit, nullo modo intra purpurellam exonerare possit sub eadem poena.

Testes: ser. Nicolaus Obradi; ser. Andreas Voletich et plures alij.

XLVIII. DECISIO COMITIS,
qua statuitur, quod nemo ascendat barcham piscatorum, arripiat pisces et ingrediatur cancellos, siue stangatas; quodque piscatores ipsi non uendant pisces cum alliga et herbis.

Mccccxc. Die xi. Octobris.

Magnificus et generosus dominus Dominicus Theupulo pro illustrissimo et excellentissimo ducali dominio Venetiarum comes Curzulae dignissimus, existens sub logia marinae cum suo iudice ser. Peregrino, et comparuissent coram eo nonnulli tam nobiles, quam populares, conquerentes, quod piscatores tam indigenae, quam aduenae, quando ueniunt ad ciuitatem cum piscibus et applicunt ad littus, multi emere uolentes de dictis piscibus antequam piscator descendit de barcha, ascendunt ipsi prius dictam barcham et eripiunt pisces dicto piscatori, uelit, nolit; adeo, quod aliquando piscator propter multitudinem in eius barcham ascendentium amittit pisces, nesciens, quis abstulit pisces; et multi praeterea remanent sine piscibus, qui non possunt habere, nec emere suis pecunijs de dictis piscibus, quod est malefactum.

Quam ob rem audita praedictorum querela, et consideratis considerandis, determinauit ac sententiauit, quod nemo, cuiuscumque conditionis existens audeat, nec praesumat deinceps ire obuiam, nec ascendere barcham alicuius piscatoris pisces uendere uolentis, nec tangere dictos pisces sine expressa dicti piscatoris licentia, sed expectare, quod piscator, qui uendet dictos pisces, det in manibus ipsius emere uolentis, sub poena decem librarum exigenda quam primum; nec possit ullo modo aliqua fieri gratia de dicta poena.

Item quod nemo cuiuscumque conditionis existat, audeat ingredi cancellos, siue stangatas, quae sunt positae circa lapidem, ubi uenduntur pisces, sed maneat extra sub eadem poena; nec possit etiam ullo modo aliqua de dicta poena fieri gratia.

Praeterea, quod nullus piscator audeat, nec praesumat uendere pisces mixtos cum herbis, seu alliga, sed mundos sine aliqua huiusmodi immunditia sub eadem poena, ut supra.

Testes: ser. Nicolaus Obradi; ser. Andreas Voletich; ser. Antonius Angeli et multi alij astantes.

XLIX. DECISIO COMITIS,
qua statuitur, quod Ragusei patroni nauigiorum accipiant duo tertia marinariorum Curzulensium.

Die xv. Octobris Mccccxc.

Magnificus et generosus dominus Dominicus Theupulo pro illustrissimo et excellentissimo ducali dominio Venetiarum comes Cur-

zulae dignissimus, sedens sub logia marinae cum suo iudice, ser. Peregrino Theodati, audita querimonia nonnulorum tam nobilium, quam popularium dicentium et conquerentium, quod patroni nauigiorum, qui manent in hac ciuitate cum tota eius familia et gaudent priuilegijs ciuitatis Curzulae, accipiunt marinarios aduenas et peregrinos in dictis eorum nauigijs, quod est malefactum, cum dicti patroni gaudent priuilegijs ciuitatis Curzulae, et accipiunt utilitatem ex hac re, ipsi nullam utilitatem praedictae ciuitati afferant, cum ex aliunde marinarios accipiant.

Itaque bonum est pro communi utilitate et bono ciuitatis in hac re posthac prouidere ut dicti nauigiorum patroni, habentes ex hac ciuitate commoditatem et utilitatem, afferant etiam praefatae ciuitati aliquid utilitatis, quod accipiant marinarios Curzulanos et non ditari aduenas et peregrinos: qua de re praefatus magnificus dominus comes considerans fore hoc iustum et honestum, quod dicti patroni nauigiorum unde accipiunt honorem et utilitatem, ibi etiam inferant aliquid utilitatis et commoditatis, determinauit et determinando sententiauit, quod omnes deinceps nauigrorum patroni, qui hanc ciuitatem Curzulae habitant et sunt facti per priuilegium ciues praedictae ciuitatis, accipere debeant in eorum nauigijs ad minus duo tertia marinariorum, qui sint ueri Curzulani et insulae Curzulae, sub poena priuationis ciuilitatis Curzulae, nec priuilegijs dictae ciuitatis gaudere, insuper centum perperos soluere debeant dictae communitati applicandos.

Testes: Ser. Nicolaus Obradi; ser. Franciscus Xilcouich; ser. Antonius Petrouich et plures alij ibi astantes,

L. DECISIO COMITIS,

qua statuitur, quod nullus piscator uendat suos pisces bazariotis, donec omnes ciues emerint pro usu suo.

Die xxiv. Octobris. Mccccxc.

Magnificus et generosus dominus Dominicus Theupulo, pro illustrissimo et excellentissimo ducali dominio Venetiarum comes Curzulae dignissimus, ad instantiam et requisitionem multorum tam nobilium quam popularium, conquerentium quod non possunt habere pisces suis pecunijs, eo, quod sunt nonnulli, qui statim emunt illos et salant causa reuendendi, determinauit, quatenus posthac nullus piscator cuiuscumque conditionis existat, audeat nec praesumat uendere aliquo modo pisces, nisi prius portauerit omnes in locum, ubi solitum est uendere dictos pisces, id est. super lapidem consuetum intra can-

cellos nouiter factos, sub poena librarum uigintiquinque; et quod non possit dictos pisces uendere in grossum bazariotis, donec omnes ciues pro usu suo emerint et hoc usque ad horam nonam sub eadem poena.

Item quod nullus piscator possit simul cum alijs piscatoribus facere societatem sub eadem poena.

Testes: Ser. Nicolaus Obradi; ser. Andreas Voletich; ser. Franciscus Xilcouich et alij complures.

LI. DECISIO COMITIS,

qua statuitur, quod nullus audeat augere pretia de ouis, pullis, haedis, agnis et pellibus et specialiter illi de Puncta.

Die xvj. Januarij Mccccxcj.

Coram magnificio et generoso domino Dominico Theupulo, pro illustrissimo et excellentissimo ducali dominio Venetiarum comite Curzulae dignissimo sub logia ante cancellariam cum suis iudicibus existente, comparuerunt nonnulli nobiles, conquerentes, quod res omnes uenales, quae huc Curzulam pro usu omnium ciuium portantur et pro certo determinato pretio ab illis, qui dictas res portant, uenduntur, et specialiter ab illis della Ponta, ut sunt oua, pulli, haedi, agni et pelles antedictorum animalium. Sunt nonnulli, qui dictas res incantant, non sinunt, nec permittunt alios emere, uolentes pretio illo, quo uendi debent et a uenditoribus petitur, sed offerunt maius pretium, quae res uertitur in damnum ciuium, praesertim pauperum, petentes, ut sua magnificentia prouidere debeat pro bono ciuitatis, ne deinceps hoc fiat.

Quam ob rem praefata eius magnificentia honesta et iusta praedictorum nobilum petitione audita et consideratis in hac re considerandis, determinauit et sententiauit, quod nemo deinceps audeat, nec praesumat emere praedictas res, siue commercia, nec incantare et pretium augere sub poena librarum decem et totum id, quod emeret, perdere.

Praesentibus: Ser. Antonio Bernarouich; ser. Peregrino Theodati; ser. Antonio Paridis et pluribus alijs astantibus.

LII. DECISIO COMITIS,

qua statuitur, quod nemo in burgo domum possit fabricare cum calcina et in muro, sed in maceria et ad pedem planum.

Die iv. Decembris Mccccxcj.

Magnificus et generosus dominus Dominicus Theupulo, pro illustrissimo et excellentissimo ducali dominio Venetiarum comes Cur-

zulae dignissimus, sedens sub logia marinae cum suis iudicibus, audita petitione ser. Antonij Petrouich, tamquam aduocati communitatis dicentis et exponentis, quod cum sit, quod quaedam donna Petrussa, relicta qm. Francisci Surcho una cum eius sorore uellent fabricare unam domum extra ciuitatem prope hortum heredum qm. ser. Francisci Obradi, quae res, seu domus fabricatio uertebatur in damnum et periculum ciuitatis propter hostes (quod Deus auertat), qui aliquando uenirent causa dictae ciuitatis expugnandae, ut alias iam uenerunt, ne possent praedicti hostes illic se tueri et damnum ciuitati inferre, petijt, ut praedictus talem fabricam, seu domum facere prohiberet. Et audita responsione ser. Antonij Obradi, tamquam aduocati praedictarum sororum respondentis, non debere praedictas sorores prohiberi talem domum aedificare, seu fabricare, cum nullum nocumentum talis domus aedificatio ciuitati facere possit; et quod facile si de bello aliquo timeretur, praedicta domus destrui posset; et uiso loco, ubi praedictae sorores praedictam domum aedificare uellent, et uisis uidendis et consideratis considerandis, determinauit, ut nullo pacto praedicta Petrussa et eius soror talem domum in dicto loco aedificare, seu fabricare de muro possint, praeterquam de maceria si uoluerint. Et ita etiam determinauit ac sententiauit, quod nemo, cuiuscumque conditionis existeret, tam nobilis, quam popularis et tam ciuis, quam peregrinus possit, nec audeat extra ciuitatem in huiusmodi locis, ex quibus hostes possent se tueri et ciuitatem offendere, aedificare, seu fabricare domos de pariete, siue muro, praeterquam de maceria, si uelent et ad pedem planum et non aliter.

Testes: Dominus presbyter Marinus Xilcouich; ser. Gregorius de Gabriellis; ser. Andreas Voletich et plures circum astantes.

In libro sententiarum iij.

LIII. DECISIO COMITIS
de datio zappinorum, quod uadat ad communitatem.

Die vj. Januarij. Mccccxcij.

Magnificus et generosus dominus Dominicus Theupulo, pro illustrissimo et excellentissimo ducali dominio Venetiarum comes Curzulae dignissimus, sedens cum suis iudicibus sub logia cancellariae, cum deliberandum et incantandum esset datium zappinorum, sententiauit et determinauit, quod ille, cui deliberatum fuerit dictum datium, non possit accipere datium dictorum zappinorum ab aliquo aduena modo antea, sed uadat praedictum datium ad communita-

tem praeter ab illis ciuitatis, qui conducunt Ragusium seu alibi praedicta zappina; et ita de zappinis, quem ad modum de omni genere lignorum.

Testes: Ser. Gregorius Gabriellis, ser. Antonius Obradi, ser. Antonius Angeli et alij.

In libro iij. sententiarum.

LIV. DECISIO COMITIS,

qua statuitur, quod recedentes ab insula non possint alienare bona sua et qui emeret, perdat pecunias, nisi ignorantia excuset.

Die xxviij. Februarij. Mccccxcij.

Magnificus et generosus dominus Dominicus Theupulo, pro illustrissimo et excellentisimo ducali dominio Venetiarum comes Curzulae dignissimus, auditis querimonijs multorum ciuium conquerentium et dicentium, Nicolaum Malerbam emisse quaedam bona stabilia, uidelicet uineas et terrena, quae fuerunt et sunt cuiusdam Mariae, uxoris q. Stephani Michelouich, quae in praesens habitat Manfredoniam et hoc contra legem scriptam in nouo volumine de recedentibus de Curzula, qui non possint alienare bona sua et si quis emeret, perdat pecunias; petierunt igitur, ut instrumentum de tali uenditione cassum et annullatum sit et praedictus Nicolaus Malerba perdat pecunias uigore dictae legis et audito Nicolao Malerba dicente et se excusante, talem legem ignorasse, nam si hoc sciuisset, praedicta bona non emisset: qui magnificus dominus comes iussit praefatum Nicolaum Malerbam pecunias, quibus emit dicta bona, in cancellaria reponere, et uisa lege tales uenditiones fieri prohibente, determinauit et sententiauit talem emptionem et uenditionem fore nullam et nullius ualoris, ac si nunquam facta fuisset et instrumentum praedictae uenditionis et emptionis debere cassari et annullari, ac si nunquam factum seu scriptum fuisset. Nicolaum uero Malerbam emptorem, quoniam praedictam legem ignorauit, tamquam innocentem a poena per supradictam legem imposita liberauit et quod dictas pecunias, quibus praedicta bona emit, integras acipiat.

In libro iij sententiarum.

LV. DECISIO COMITIS

de vino non vendendo extra ciuitatem in burgo.

Die viij. Martij. Mccccxcij.

Coram magnifico et generoso domino Dominico Theupulo, pro illustrissimo et excellentissimo ducali dominio Venetiarum etc. co-

mite Curzulae dignissimo, complures nobiles comparuerunt dicentes, et conquerentes, quod nonnulli uendant vinum extra ciuitatem et cum Puncta locus Raguseorum sit ciuitati Curzulae uicina et fiat ibi multum vini, multi tam de ciuitate Curzulae, quam forenses uadunt et emunt vinum in Puncta et ita sub hac specie illi, qui uenderent vinum extra ciuitatem praesertim in burgo, irent nonnulli ad emendum vinum in Puncta de nocte et postea uenderent forensibus et alijs, quae res uerteretur in magnum damnum omnium ciuium, qui non uiuunt de alio reditu, quam de reditu vini: quare petierunt ut sua magnificentia prouideret, ne tale damnum praedictis ciuibus succederet, quod prohiberet amodo in antea, ut nullus cuiuscumque conditionis existeret, audeat uendere vinum in burgo.

Qua de re praefatus magnificus dominus comes tali audita petitione putans iustam esse et honestam, consideratis considerandis, determinauit et sententiauit, quatenus sub poena iperperorum sexaginta unicuique contrafacienti, quod nemo cuiuscumque conditionis existat, et tam masculus, quam femina audeat, nec praesumat, uendere vinum in burgo tam illi, qui habitant, seu habitarent in futurum in dicto burgo sub praedicta poena, diuidenda in tres partes, tertia magnifico domino comiti, alia communitati et alia accusatori et perdendi vinum.

In libro sententiarum iij.

LVI. DECISIO COMITIS

de piscatoribus forensibus, quod non possint piscari cum quovis instrumento piscatorio, nisi in locis in ipsa decisione designatis.

Die xxiv. Aprilis. Mccccxcij.

Magnificus et generosus dominus Dominicus Theupulo, pro illustrissimo et excellentissimo ducali dominio Venetiarum etc. comes Curzulae dignissimus, auditis aduocatis communis una cum pluribus nobilibus et ciuibus exponentibus, quod per aduenas piscatores multa damna huic insulae inferantur, petentes ut sua magnificentia prouidere deberet.

Idcirco praefatus magnificus dominus comes sententiauit et terminauit, quod nullus piscator forensis amodo in antea audeat, nec praesumat piscari cum quouis instrumento piscatorio circa insulam, nisi dumtaxat incipiendo a ciuitate de intus usquè ad vallem Racischiae et extra incipiendo a ciuitate usque ad vallem Persinae et in Persina, et ultra non sub poena perdendi retia, uel alia piscatoria instrumenta, cum quibus piscarentur et barcham; cum nassis

uero et parangale neque in supradictis locis piscari audeat sub eadem poena, quae poena diuidatur per tertio inter rectorem, qui eam exigeret, communitatem et accusatorem.

Testes: Ser. Andreas Obradi; ser. Andreas Voletich; ser. Andreas q. ser. Jacobi Marini et alij complures.

LVII. DECISIO COMITIS
de non appendendis, nec lauandis pellibus in locis descriptis, nisi in consuetis et determinatis pro tali re.

Coram magnifico et generoso domino Dominico Theupulo, pro illustrissimo et excellentissimo ducali dominio Venetiarum etc. dignissimo comite Curzulae comparuerunt nonnulli nobiles conquerentes et dicentes, quod sunt nonnulli cerdones, siue pelliciarij, qui appendunt et distendunt pelles per murum ciuitatis, id est prope logiam et prope beccharіam, nec non etiam prope arsinale et subtus cisternam et per molum et illas etiam lauant prope supradicta loca, seu in supradictis locis et etiam extra ciuitatem post portam Chanensi praedicti appendunt et siccant pelles. Praeterea sunt etiam nonnulli cerdones, qui aptant pelles intra ciuitatem etc. quae omnia supradicta sunt contra honestatem et contra bonos mores appendere et siccare pelles in supradictis locis publicis, ubi continue uersantur homines tam ciues, quam aduenae; et aptare etiam pelles intra ciuitatem.

Quare petierunt, ut eius magnificentia prouidere debeat, ut deinceps haec inhonesta et turpia non fiant.

Quam ob rem praefatus magnificus dominus comes iusta et honesta praedictorum nobilium petitione audita et considerans ipse quoque esse inhonestum et turpe, haec in locis tam publicis fieri et uideri: pronunciauit, determinauit et sententiauit, quod posthac nemo, cuiuscumque conditionis fuerit, siue cerdo, siue alius audeat, nec praesumat appendere pelles, nec distendere a turri Barbadica, quae est prope beccharіam, usque ad cisternam, neque ad molum, neque etiam illas lauare a praedicta turri usque ad arsinale, neque pannos alicuius sortis, neque alias immunditias, siue spurcitias, sub poena iperperorum decem et perdere pelles; et accusator habeat medietatem; alteram medietatem cummunitas habere debeat. Et ita etiam nullus audeat extendere, seu appendere praedictas pelles post portam Chanensi ab una turri ad alteram, nec illas aptare in ciuitate, nisi forte intus domum eius, sed aptent ipsas pelles extra ciuitatem

in Judaica, ubi lauari eas semper solitum fuit sub eadem supradicta poena.

Lata, data et promulgata per praefatum magnificum dominum comitem et lecta et publicata per Dragonetum Marcum cancellarium currente anno domini Mccccxcij. die xxvij. Junij, indictione x. sub logia marinae, praesentibus ser. Gregorio Gabriellis, ser. Jacobo Xilcouich, ser. Antonio Petrouich, ser. Antonio Marsich, ser. Francisco de Franciscis et multis alijs circumstantibus.

LVIII. DECISIO COMITIS

de beccharijs, quod nemo ipsis per uim accipiat carnes, nec tangat animal, quando excoriatur, sed a manibus ipsorum uendentium.

Die xxx. Octobris. Mccccxcij.

Magnificus et generosus dominus Dominicus Theupulo, pro illustrissimo et excelentissimo ducali dominio Venetiarum comes Curzulae dignissimus, cum ser. Petro Stauilatio, ser. Petro Petrouich et ser. Antonio Angeli, iudicibus suis, audita quaerimonia multorum nobilium et popularium, conquaerentium et dolentium, quod non possunt pecunijs suis habere carnes; et hoc quia cum uenduntur carnes, multi eripiunt carnes e manibus beccharioruin et in taccho positas, adeo quod ipsi remanent sine carnibus et beccharij non possunt uendere carnes, ut moris est et consuetudinis locorum omnium recte et morate uiuentium; petentes ut eius magnificentia huic errori et malae consuetudini prouidere debeat.

Quare praefatus magnificus dominus comes, audita et intellecta supradictorum quaerela et esse iustam et honestam, sententiauit et determinauit per praesentem diffinitiuam sententiam, quod nemo, cuiuscumque conditionis existat, audeat, nec praesumat tollere carnes a taccho, neque e manibus beccharij eripere, nec eas tangere aliquo modo. uel ingenio, neque tangere aliquo pacto animal, quando excoriatur; sed sinant, quod beccharij illas tangant et uendant et accipiant dictas carnes e manibus proprijs beccharioruin sponte uendentium et dantium ipsas carnes in manibus emptoris, nec aliquo modo, aut ingenio uim aliquam beccharijs inferre et hoc sub poena soldorum decem paruorum pro quolibet et uice qualibet, et si quis accusator fuerit, medietatem dictae poenae habeat, alteram communitas Curzulae; et si accusator non reperietur, beccharius debeat illum contrafacientem accusare; et si non accusauerit, soluat ipse poenam supradictam pro ipso contrafaciente.

Testes: ser. Gregorius Gabriellis, ser. Andreas Voletich et multi alij.

*

LIX. LITTERA DUCALIS XXIV[a]
de pecunijs triginta et quadraginta pro centenario.

Augustinus Barbadico Dei gratia dux Venetiarum etc.

Dilecti nostri significamus uobis, quod hodie cum consilio nostro Decem deliberauimus et prouidimus, quod de cetero omnes pecuniae nostrae triginta et quadraginta pro centenario et tansarum tam intus, quam extra, suppositae sint praefato consilio nostro, quodque de ipsis pecunijs fieri debeat per offitium gubernatorum nostrorum introituum de tempore in tempus depositum, conseruandum de cetero intactum ad nomen et ordinamentum ipsius consilij nostri Decem cum additione.

Volumus idcirco et cum eodem consilio uobis efficacissime mandamus, ut in solutionibus, quas de cetero facietis salariorum tam rectorum uestrorum, quam offitialium suorum, non debeatis illis dare nisi netum salariorum suorum; denarium uero triginta et quadraginta pro centenario et tansarum retinendo et mittendo de tempore in tempus ad offitium praefatorum gubernatorum nostrorum introituum subito prout exigeritis, in magna uel parua quantitate, exprimendo semper in litteris, siue computis, quas et quae mittetis ad dictum offitium, nomina, quantitates et tempora ita particulariter et distincte, quod in libris dicti offitij possint poni ad computum et creditum illorum, de ratione quarum fuerint.

Hoc uero nostrum et dicti consilij nostri Decem mandatum inuiolabiliter obseruabitis sub poena indignationis eiusdem consilij, si quoquo modo contrafacere praesumpseritis praesenti intentioni et ordinamento nostro.

Demum cum eodem consilio uobis mandamus, ut omnes pecunias dicti nominis debiti ueteris ad hanc usque diem excutere et mittere procuretis de tempore in tempus ad manus gubernatorum nostrorum introituum. Et ut intelligatis bene efficaciam praesentis deliberationis nostrae, scitote, quod per formam huius noui ordinis statutum et prouisum est, quod illi camerarij istius et aliarum communitatum, ciuitatum et locorum nostrorum, qui acciperent, retinerent, uel dispensarent soldum dictarum triginta et quadraginta pro centenario et tansarum contra intentionem praesentis ordinamenti, cadant ipso facto ultra poenas iam dictas in inremissionabiles poenas furantium contra ipsos exequendas per capita consilij nostri Decem absque alio consilio.

Has autem nostras litteras registrari in libris illius communitatis facietis ad futurorum memoriam.

Datum in nostro ducali palatio die xxvj. Februarij, indictione xij. Mccccxciij.

A tergo:

Fideli communitati nostrae Curzulae.
Receptae die x. Aprilis Mccccxciv.

LX. DECISIO COMITIS
de theda non extrahenda.

Die xxix. Aprilis. Mccccxciij.

Magnificus et generosus dominus Simon Capello, pro illustrissimo et excellentissimo ducali dominio Venetiarum comes Curzulae dignissimus, sedens sub logia marinae cum suis iudicibus, audita petitione et querimonia ser. Antonij Angeli, tamquam unius de electis per spectabile consilium ciuitatis Curzulae ad defendendum et procurandum, ac inuestigandum omnia illa, quae facta contra leges et ordines praedictae ciuitatis Curzulae cum multis etiam alijs conquerentibus et dicentibus, quod theda, quae nascitur in hac insula, de qua fit pix, propter quam picem uiuunt et se sustentant omnes pene homines huius insulae et magnam offert utilitatem omnibus, praesertim illis, qui faciunt nauigia, propter quam etiam nauigiorum facturam multi uiuunt et se sustentant, extrahitur foras, uenditur aduenis et forensibus et conducitur ad terras alienas, etiam ipsi aduenae et forenses incidunt ipsam thedam et ipsam extra insulam exportant, quod est expresse prohibitum per illustrissimum ducale dominium nostrum Venetum et per leges et sententias; sed ne uideatur aliquando fieri prohibitionem, nostrimet ciues incidunt praedictam thedam et onerant eam in barchis et nauigijs forensium et hoc modo dicta theda extra insulam exportatur, quae quidem res uertitur in maximum damnum et detrimentum ciuitatis et totius insulae Curzulae; et eo magis, ut supra dictum est, quod uigore unius priuilegij nobis per illustrissimum ducale dominium concessi et per legem et sententiam magnifici et generosi domini Dominici Theupulo nuper factam tale aliquid fieri expresse prohibetur: ideo supplicarunt, ut praefata eius magnificentia propter bonum et utile ipsius ciuitatis et totius insulae huic rei obstare et prouidere debeat, ne deinceps tale aliquid fiat nec per aduenas et forenses, nec per ciues et huius insulae habitatores.

Unde praefata eius magnificentia tali querimonia et supplicatione audita, considerans ex omni parte esse iustam et honestam et con-

siderans praeterea hanc rem et thedae extractionem uertere in magnum damnum et detrimentum totius ciuitatis et insulae, et uiso et audito priuilegio per praefatum illustrissimum et ducale dominium huic ciuitati concesso et prohibitione huius rei in eo contenta et uisa lege, et sententia per eius praecessorem facta et habita etiam de hac re nonnullorum hominum tam nobilium, quam popularium informatione et auditis audiendis et intellectis intelligendis, ac consideratis considerandis, sententiauit et determinauit, quatenus nemo aduena et forensis, cuiuscumque loci et conditionis existat, posthac audeat incidere nec per se, neque per alium thedam, neque eam ex hac insula foras exportare et ad aliena loca eam conducere sub poena iperperorum uigintiquinque et perdendi barcham et omnia, quae in dicta barcha reperiuntur; et si ciuis aliquis Curzulanus reperiretur praedictis aduenis, seu forensibus consensisse, aut auxilium aliquod et fauorem dedisse, cadat statim ad poenam ducatorum quinquaginta, cuius poenae medietas sit communis et altera accusatoris. Ciues uero et terrigenae omnes praedictae insulae Curzulae dum praesens datium zappinorum durat, quod finit die x. Januarij proxime futuri de Mccccxciv. possint et ualeant dictam thedam extrahere secundum consuetudinem et secundum quod prius fieri solebat; sed finito postea dicto datio supradicti etiam ciues et terrigenae non possint, nec ualeant ipsi quoque thedam incidere, nec eam aduenis et forensibus uendere, aut in alienas terras et loca conducere sub poena supradicta et ut supra diuidenda.

Testes: dominus Petrus de Obradis vicarius, dominus presbyter Marinus Xilcouich, ser. Raphael de Gabriellis, ser. Antonius Paridis, ser. Franciscus de Franciscis et alij multi circum astantes.

LXI. DECISIO ADUOCATORUM COMMUNIS VENETIARUM,
quod Curzulenses tractentur pro Venetis et eorum nauigia soluant datium sicut soluunt Veneti ad offitium Leuantis.

Sub die xv. Nouembris. Mccccxciij.

Spectabiles et generosi domini Marcus Antonius Maurocenus eques et Joannes Franciscus Pasqualigo doctor et eques, honorandi aduocatores communis sedentes in offitio in plena audientia, audito grauamine nobilis Curzulensis ser. Nicolai de Obradis nomine suo et aliorum nobilium et ciuium dictae ciuitatis Curzulae se condolentis, quod cum ab illustrissimo consilio Rogatorum dicti fidelissimi dominij nostri obtinuissent sic exigentibus benemeritis suis erga

statum illustrissimi dominij nostri sub die xix. Martij Mcccclxxxv. priuilegium solemne, quod sint et de cetero habeantur et tractentur dicti fideles pro Venetis et ciuibus Venetiarum de intus et gaudeant quocumque beneficio, quo gaudent et fruuntur alij ciues nostri Veneti de intus et abinde citra dictum priuilegium eis fuerit obseruatum. Tamen ad praesens per dominos offitij Leuantis ipse querelans et aliqui alij consortes sui molestantur ita, quod uolunt ut soluant pro eorum nauigijs, cum quibus ueniunt ex partibus suis Venetias cum suis mercantijs sicut caeteri alij forenses obseruant et soluunt pro nauigijs suis in eorum exitu extra portum Venetiarum, cum Venetorum nauigia per formam datij praedicti et bulletinorum non tenentur aliquid soluere: et auditis dominis offitialibus Leuantorum contradicentibus et allegantibus, ipsos Curzulenses teneri debere ad solutionem suorum nauigiorum, quia uere sunt forenses, et uiso tenore dicti priuilegij tam solemniter concessi per praelibatum illustrissimum consilium Rogatorum, obseruati etiam ab ipsa concessione citra eisdem fidelibus: ambo concordes terminauerunt et sic mandauerunt dictis dominis offitialibus Leuantis, quod nullatenus teneantur dicti Curzulenses ad solutionem dicti datij et exitus dictorum suorum nauigiorum, sed quod in omnibus tractentur et habeantur in numero Venetorum nostrorum de intus iuxta tenorem et seriem dicti priuilegij.

Et sic mandauerunt in actis offitij aduocariae hanc suam terminationem in scriptis poni ad futurorum memoriam.

Victor de Angelo, coadiutor aduocariae.

LXII. DECISIO COMITIS

de piscatoribus et becharijs, quod nemo accipiat pisces aut carnes, nec audeat ingredi cancellos; et piscatores ueniant ad locum designatum.

In Christi nomine Amen.

Non sine multa admiratione regiminum, illorum uidelicet, qui sunt ad gubernationem et regimen ac etiam onere et uilipendio istius loci, audiuimus de his, quae fiunt de apprehendendo et cum uiolentia capiendo carnes et pisces et alijs rebus uenalibus, quae tam per aduenas, quam per incolas huc portantur ad uendendum; ideo necessarium est ad hac et huiusmodi prouidere et occurrere ad hoc, ut unusquisque cum debitis iurium modis uiuat; et tali poena eos reficere, qui talia inconuenientia admittunt, ut omnes, siue ceteri talia scelera facere caueant: et ideo nos Simon Capello, pro illustrissimo et excellentissimo ducali dominio Venetiarum comes Cur-

zulae, intellectis omnibus intelligendis et consideratis in hac re omnibus considerandis, ita determinamus et sententiamus, quod omnes illi, qui erunt posthac ita praesumptuosi et audaces ad arripiendum et tangendum carnes, cadant ad poenam iperperorum quinque, cuius poenae unum tertium sit regiminis, seu rectoris qui pro tempore illo erit, aliud tertium communitatis et aliud accusatoris et accusator teneatur secreto et sit ei data fides cum uno teste tantum et iuramento suo.

Item quod nemo audeat ingredi in cancellos, siue stangatas tempore, quo uenduntur carnes, nec intus laniam siue beccharian sub poena iperperorum trium diuidendorum modis et conditionibus ut supra; et quod beccharius possit et ualeat praedictum delinquentem accusare et si non accusabit, cadat ad poenam iperperorum duorum; et quod nullus lanius, siue beccharius, nec aliqua alia persona, cuiuscumque conditionis existat, uendere possit carnes alibi, quam in beccharia sub poena iperperorum trium, diuidendorum ut supra.

Item quod lanij, siue becharij non possint seruare carnes in beccharia ad requisitionem alicuius, praeter ad requisitionem rectoris, episcopi seu uicarij et iudicum; et quod nemini beccharij debeant recusare seu negare uendere carnes eorum proprijs pecunijs sub poena trium iperperorum diuidendorum ut supra.

Item de piscibus, quod nemo audeat ingredi intra cancellos, siue stangatas tempore, quo pisces uenduntur, sub poena iperperorum duorum; et si quis dictos pisces arripuerit et manus in cistam, seu in lapidem, ubi ponuntur pisces, ponat, cadat ad poenam iperperorum quinque, diuidendorum ut supra.

Item quod piscatores, qui ueniunt ad uendendum pisces, non posint, nec debeant appellere siue arriuare ad aliquem locum ciuitatis, nisi ad molum usque ad locum logiae ubi erit positum palum, siue signum quoddam; et si praedicti piscatores inuenti fuerint, aut accusati ad alium locum applicauisse, quod perdant pisces, excipiendo illud, quod tangeret datiario et cadant ad poenam iperperorum duorum; et quod omnes suprascripti piscatores, qui ueniunt ad uendendum pisces, debeant primo praesentare illud, quod erit necessarium regimini, siue rectori et hoc antequam incipiant uendere alicui dictos pisces sub praedicta poena, diuidenda ut supra; et similiter de omnibus alijs rebus uenalibus, quae portantur, siue portabuntur huc ad uendendum, si aliquis inueniretur, aut accusa-

tus fuerit, illas aripuisse, id est azafasse, cadat ad poenam iperperorum quinque diuidendorum in partes tres ut supra.

Item si aliquis arriperet, id est azafaret ut supra carnes, siue pisces, uel alias res uenales cuiuscumque sortis existerent et recederet et non solueret becchario, siue piscatori, seu illi, a quo eripuisset, statim cadat in poenam iperperorum quinquaginta et si non haberet unde soluere, sit bannitus a ciuitate et insula Curzulae per duos annos continuos; et si ruperit confinia, maneat in carcere per duos menses continuos, et incipiat tunc tempus banni et sic toties quoties; quae poena iperperorum quinquaginta diuidenda sit modis et conditionibus, ut supra.

Lata, data, et in his scriptis sententialiter promulgata per praefatum magnificum dominum comitem et per me Dragonetum Marcum cancellarium lecta et publicata anno curente Mccccxciv, indictione x. die xxiij. Aprilis, praesentibus presbytero Junio Fermini, domino presbytero Joanne Simoneti, domino presbytero Antonio Ismaellis; ser. Joanne Bonini, ser. Antonio Bernarouich iudicibus; ser. Raphaele Gabriellis, ser. Antonio Angeli, ser. Jacobo Xilcouich et multis alijs nobilibus et popularibus circum astantibus testibus.

LXIII. LITTERA DUCALIS XXV[a]

de pecunijs triginta et quadraginta pro centenario communitati concessis.

Augustinus Barbadico Dei gratia dux Venetiarum etc.

Nobili et sapienti viro Simeoni Capello, de suo mandato comiti Curzulae fideli dilecto salutem et dilectionis affectum.

Receptis litteris uestris et auditis iu consonantia oratoribus istius fidelissimae communitatis nostrae Curzulae super facto denariorum triginta et quadraginta pro centenario et tansarum, quos per litteras, quas cum consilio nostro Decem cum additione superioribus mensibus nec non ad istam communitatem dedimus, mandauimus mitti debere ad offitium gubernatorum nostrorum introituum et audientes id, quod scribitis et praefati oratores capitibus consilij nostri Decem ostenderunt et declararunt, dominium uidelicet nostrum cum consilio nostro Rogatorum in Mcccclxxxiij., xij. Septembris ad supplicationem eiusdem fidelissimae communitatis gratiose concessisse, quod pro bona securitate illius ciuitatis construi deberent duae turres in illa in locis in ipsa concessione expressis et hoc ex pecunijs dicti nominis; in Mcccclxxxv. uero ad eiusdem communitatis supplicationem etiam concessisse pro reparatione et fortificatione ciuitatis nobis charissimae triginta et quadraginta pro centenario regiminis

et cancellariae illius ciuitatis pro uno regimine tantum: uobis cum capitibus consilij nostri Decem dicimus respondentes et pariter declarantes, quod quia etiam per partem nouissime captam xxv. Februarij praeteriti in nostro consilio Decem cum additione exceptuantur ab isto ordine iliae triginta et quadraginta pro centenario et tansarum, quae per partes et ordines captos tam in dicto nostro consilio, quam Rogatorum deputatae forent et nominatim obligatae pro seruitijs nostris tam terrestribus, quam maritimis usque ad diem partis; nos propterea esse contentos, ut pecuniae praedictae habeant restare pro dictis seruitijs, ad quae sunt ut supra per concessiones nostras in dictis deputatae et hoc usque ad complementum operum de quibus in illis.

Datum in nostro ducali palatio die xvij. Junij, indictione xij. Mccccxciv.

A tergo:

Nobili et sapienti viro Simeoni Capello, comiti Curzulae.

Receptae die xx. Junij Mccccxciv.

LXIV. DECISIO COMITIS,
qua statuitur, quod datium beccharіae soluatur, si animalia fuerint a barcha exonerata; si secus, nihil soluant.

Die xxiv. Augusti Mccccxcvj. Sub logia ante cancellariam.

Magnificus et generosus dominus Hieronymus Barbaro, pro illustrissimo et excellentissimo ducali dominio Venetiarum comes Curzulae cum ser. Nicolao de Junijs, iudice suo terminauit et sententiauit ad instantiam nonnullorum ciuium et forensium, quod omnes illi, qui conducent amodo in antea animalia tam parua, quam magna ad ciuitatem uel ad portum, si exonerabunt animalia de barcha, uel de nauigio, statim teneantur soluere datium bechariae; quod si non exonerabunt, non sint obligati, nec teneantur soluere datium praedictum dicto datiario beccharіae.

Testes: ser. Joannes Zoretich, ser. Jacobus Obradi, q. ser. Francisci.

Antonius q. domini Paridis cancellarius mandato scripsit.

LXV. DECISIO COMITIS
de damnis in tota insula per uicinos emendandis.

Die xxiv. Augusti Mccccxcvj. Sub logia marinae.

Magnificus et generosus dominus comes Hieronymus Barbaro sedens cum ser. Nicolao Petrouich et ser. Nicolao de Junijs, iudicibus suis, auditis multis et diuersis querimonijs quotidie exclaman-

tibus tam per nobiles et ciues ciuitatis, quam per omnes alios per insulam habitantes, quod multa et innumerabilia damna inferuntur et nunquam damnificatores inueniuntur, nec inueniri possunt, in graue damnum et praeiuditium ipsorum fructus habentium, tam ficus, uuas, pomos, susinas, milones et omnes alios fructus cuiuscumque sortis et generis, petentes opportunum remedium supplicantes et de gratia requirentes, ut sua magnificentia prouidere deberet et per sententiam terminare, ut dicti praesumptuosi et furés, uel latrones, qui non possunt inueniri, quod uicini pro eis soluere teneantur dicta damna.

Qui magnificus dominus comes cum praedictis iudicibus suis terminauit et terminando sententiauit, quod amodo in antea, quandocumque damnum factum fuerit in hortis in burgo ante ciuitatem in Lombarda incipiendo et postea per totam insulam in quacumque re et damnificator, uel damnificatores inueniri non poterint, quod uicini, uel uicinus soluere et satisfacere statim et damnum emendare et soluere teneatur, uel teneantur fructus praedictos cuiuscumque generis, uel sortis, patrono uel cui damnum illatum et factum fuerit, et sine aliquo termino et dilatione.

Testes: ser. Antonius de Obradis, ser. Joannes Bonini, ser. Renerius Blasij, ser. Andreas Voletich.

Antonius q. domini Paridis cancellarius mandato scripsi.

LXVI. DECISIO CAPITANEI GENERALIS MARIS
ad fauorem communitatis, qua statuitur, quod terrena communitatis, per quoscumque occupata, reuertantur in communitatem et concessiones talium terrenorum factae per rectores sint nullius ualoris.

In Christi nomine. Amen.

Anno natiuitatis eiusdem Mccccxcvij. indictione xv. die uero Martis xvij. Augusti, Curzulae.

Magnificus et clarissimus dominus Melchior Triuisanus pro illustrissimo ducali dominio Venetiarum capitaneus generalis maris dignissimus, auditis in contradictorio compluribus nobilibus et ciuibus Curzulae nomine communitatis querentibus et dolentibus de quadam concessione facta alias per dominum Dominicum Theupulo, olim comitem Curzulae, ser. Andreae Voletich de quodam terreno communitatis, posito in confinio casalis Blatae cum ipsum terrenum fuerit et sit ipsius communitatis, allegantes obseruantiam priuilegiorum suorum et praesertim litterarum dominorum capitum excelsi consilij Decem diei ultimi Aprilis Mcccclxij. ex una: et eodem ser.

Andrea Voletich se tuente et dicente, tale terrenum potuisse sibi concedi prout concessum est compluribus alijs nobilibus et ciuibus; quin immo absque concessione per eos ciues accepta fuere terrena, siue de terrenis communitatis, petens e contra aequalitatem in omnes seruari debere, ita ut aut omnes teneant, aut omnes priuentur de bonis communitatis, quae tenent et possident, ex altere parte; uisaque deliberatione, siue litteris praefatorum dominorum capitum et omnibus denique consideratis, uolensque, ut sui est, seruare priuilegia et mandata ducalia, nec non aequalitatem in omnes, deliberauit et terminauit, quod priuilegia et concessiones huic fidelissimae communitati concessa ei inuiolabiliter obseruentur, et quod omnia bona communitatis tam concessa per rectores, quam tenta et usurpata per quoscumque contra formam priuilegiorum suorum reuertantur et remanere debeant in communitatem iuxta normam priuilegiorum et concessionum suarum, quae sibi ut supra inuiolabiliter obseruentur; et quod de caetero per aliquem rectorem Curzulae fieri non possint similes concessiones contra formam ipsorum priuilegiorum; et si contrafecerint, nullius sint ualoris, efficaciae uel momenti.

In quorum memoriam etc.

Ego Bernardinus de Ambrosijs, q. domini Joannis, ciuis Venetus, publicus imperiali authoritate notarius et antedicti domini Melchioris cancellarius, suprascriptam sententiam, terminationem et decretum transcripsi et in hanc publicam formam redegi et in fidem me subscripsi, signo meo apposito consueto.

LXVII. PARS IN ROGATIS CAPTA
de triremibus armandis.

Die ultimo Januarij Mccccxcviij. In Rogatis. In libro xiv. per mare. Ca. clxxiij.

Essendo sta deliberato prossimamente per questo conseglio, armar galie xxx, delle qual x. se die armar in questa nostra città, recercano le occurentie dei presenti tempi non differir più tal armar per segurtà et beneficio delle cose nostre maritime, le qual sono della importantia, che ogni un intende; et però l'andarà, che le x. galie da esser armate in questa nostra città, armar se debbino cum questa condition, che non possino star più fuora, che per tutto Ottobrio prossimo per alcun modo, passato el qual tempo siano obligati li sopracomiti uegnir à desarmar et non se possi reuocar el presente capitolo saluo per trè quarti de questo conseglio. Siano dà alle ditte galie paga de mesi quattro secondo el consueto.

Quelli ueramente audaranno cum le ditte galie et seranno creditori de refusure, abbino el quinto del suo credito, acciò più uolentieri uadino seruir la signoria nostra. Et perchè l'è conueniente, che la marinareza et zurme, che andarà cum le presente galie abbi da auer quello li auanzarà delle sue refusure quando torneranno à desarmar finito el termine soprascritto et che più allegramente sia seruita la signoria nostra, da mò li sia obliga per el tempo soprascritto ducati mille al mese del deposito delle trenta et quaranta per cento liberadi dal nostro conseglio de Dieci, comenzando dal mese de Zugno proxime à driedo; i qual denari de mese in mese siano posti in la procuratoria nostra per caution che al suo desarmar aueranno le sue refusure, nè se possino mouer delli tal denari sotto pena de furanti, saluo cum autorità di questo conseglio per pagar ditte refusure, ouer mandar à Cherfù in man de Capitanio nostro general, ouer prouedador al suo desarmar, si per ben della signoria nostra, come per lo commodo della marinareza et zurme. Et acciò i supracomiti nostri uadino uolentieri et prontamente à seruir la signoria nostra sia preso ch'el sia in facultà delli sopracomiti, che armeranno per el tempo soprascritto giusta la forma della presente parte andar la seguente muda uolendo seruir la signoria cum le condition del tempo et modi soprascritti; dechiarando, che quelli sopracomiti uorranno andar la segonda muda, debbino armar per ordene segondo saranno uenuti à desarmar, come è onesto. Quelli ueramente non andasseno la sequente muda, non possino galder el beneficio de andar dò mude, come è raxoneuole. Et nunc sia preso, che in nomine spiritus sancti per dar principio al presente armar domenega prossima dò galie debbino metter banco et cusì successiue à dò à dò, fin al numero dè x. segondo che parerà al conseglio nostro.

Ex actis Bernardini de Bontadis, ducalis notarij fideliter exemplatum.

LXVIII. PARS MAGISTRATUS AD BLADA DEPUTATI,
decernens loca, ex quibus extrahenda et ad quae sint blada dicta portanda.

Mccccxcviij. Parte del collegio delle biaue.

El serenissimo prencipe fà à sauer à tutti et è la deliberation del collegio delle biaue, che niuno mercadante, patron, ouer alcuna altra persona sia qualseuoglia, ebba ardimento, ouer presuma dal primo dì de Settembrio proxime futuro in drieto trar, ouer far trar cum galie, naue, nauilij, ouer legni cusì nostri, come furestieri

et cusì in nome proprio, come alieno, ouer sotto alcun altro quesito color formenti de alcuno luoco de dentro del colfo nostro cusì della parte destra, come della banda senestra et da dì xv. del ditto mese de Septembrio indriedo trazer, ouer far trazer, nè condur dal colfo de Lepanto, ouer de Patras, nè de altre scale sie de quelle parte, nè della città nostra, ouer colfo de Napoli de Romania, saluo che per questa città nostra de Venetia recto tramite sotto pena cusì alli principali, delli qual fosseno i ditti formenti, come ai patroni delle ditte galie, naue, nauilij et legni da esser inremissionabiliter et senza alcuna excusation chazudi alle pene della leze presa nell' excelso conseglio de Dieci dell Mcccclxxxvij a dì xvij. del mese de Auosto, uidelicet de perder ipso facto la naue, nauilij, ouer legni cum tutto el cargo dei formenti, in el qual in tutto, ouer in parte fosse contrafatto et da esser bandiza de Venetia et del destretto per anni diesi all' ora imediate sequenti. Alla qual pena similiter chazino quelli patroni forestieri, i qual cum alcun nostro subdito presumesseno contrafar alla presente ordination et ogni nolizato aliter fatto fosse sia irrito, exceptuando da questo ordeni quelli nauilij, barche, ò altri legni delle terre et luoghi nostri, i qual andasseno, ouer mandasseno à chargar formenti et quelli couducesseno et discargasseno per uso et substentation de quello, ouer quelli populi et subditi nostri; hoc etiam declarato, che se dapoì, che i predetti aueranno descargato i formenti ai ditti luoghi nostri cusì condutti, ouer non discargati condurli altroue ad aliene terre et luoghi presumeranno se esser incorsi et ipso facto siano in tutte le pene suprascritte, in le qual etiam pene incorrino dei rettori nostri preditti, che desseno licentia, ouer consentisseno al presente ordine; siano tenuti tutti li preditti patroni delle galie, naue, nauilij, barche et legni cusì de cittadini, come subditi tuor contralettere da quelli rettori nostri de queli luoghi, in li qual chargaranno della certa et uera quantità dei formenti cargadi; ouer in alieni luoghi cargasseno, siano tegnudi al primo luogo nostro, che toccheranno tuor contralettere et fede preditte sotto pena de contrabando; i qual rettori siano tegnudi de doi in doi mesi mandar la copia de esse contralettere alla signoria nostra acciò sempre se possi ueder et proueda contra li contrafacenti giusta el tenor del presente ordene. Non si possi delle pene preditte, ouer alcuna de esse far alli detti contrafacienti alcuna gratia, non remission, recompensation, suspension sotto tutte le pene contenute in la ditta parte del consei de Dieci.

La esecution ueramente della presente parte sia commessa ai auogadori nostri de commun quì in Venetia, de fuora ueramente alli capitanei nostri et sopracomiti et tutti altri rettori delle parti maritime, item alli uice capitanij sì delle galie, come naue, ai qual sia imposto, che circa la esecution del presente ordene debbino esser diligentissimi in far solertissima inquissition, si che aliquo modo non se coutrauegni à questa deliberation, auendo plenissima libertà de esequir questo ordine contra i transgressori senza alcun conseglio; auendo delle cose preditte uno terzo et uno terzo sia dell' accusador,se accussador serà, per el qual se abbi la uerità et l'altro terzo deuegni in la signoria nostra.

LXIX. DECISIO SINDICORUM PRO CASALIBUS CURZULAE,
qua statuitur, quod terrena comitatus possint renunciari ad normam statuti; quod pix et rasa extrahi possit postquam uno die steterit in ciuitate pro usu ciuium; quod damna in casali illata a casali emendentur ad normam statuti; quod libere Blattenses possint piscari cum suis retibus sine ullo mandato soluendo datium; quod rector in collectis imponendis aequalitatem iuxta cuiusque uires seruet.

Nos Bernardinus Lauredano et Nicolaus Delphino, sindici, procuratores et aduocatores illustrissimi dominij Venetiarum intra Culphum.

Essendo giusto et conuenienti et pio, che doue si cognosce et intende alcuno esser tortizato subuenirlo cum giustizia et non patir, che per corruptela alcun sia supplantato; però auendo intesa et letta la supplicatione auanti nui per capitoli esposta per i fidelissimi et deuoti della prelibata illustrissima signoria nostra de Blatta, Smoquiza, Zernoua et altri distrituali de questa isola, per la quale ne dimostrano, quanto indebitamente et impiamente siano astretti in alcuna cose, in uerità non solamente à Dio, mà alla signoria nostra odiose et dolorose et à chi le intende; alle quali uolendo cum mezzo de giustizia prouedere et disponere, che li poueri fedeli non patiscano quello non dieno et che la giustizia non permette; intese le leze de questa isola, auuta ampla notizia della obseruantia et intese tutte le cose se dieno da nobili et cittadini de questa città, per l'autorità dell ofitio nostro à nui dell eccelentissimo conseglio dè Pregadi data et attributa, ordinemo, statuimo et terminemo respondendo à ditti capituli ut infra.

Et primo ad primum, quod dicit:

Eccellentissimi sig. sindici, procuratori, auogadori et auditori se appresenta il fidelissimo et diuoto populo de villa de Blatta uni-

uersalmente al uerendo magistrato uostro et per l'infrascripti capituli per intuito della integerima et santa giustizia Veneta adimandàmo le cose infrascritte:

Et primo la liberation delli terreni del contado situadi sotto quella uilla, che el lauorar de quelli sia ad beneplacito de preditti fidelissimi populi ut supra supplicanti tegnirli, lassarli à sua posta seruato ordine statuti super hoc disponentis et longa consuetudine, come sono altre terre de special persone et in questo siano inclusi li fidelissimi populi de uilla Smoquize, i qual sono uenuti dapoi che le signorie uostre sono andate à casa.

Ad primum uolemo et determinemo se sarà alcuna persona, che tegna tal terreni del magnifico conte, che sia impotente, ouer inabile à lauorar, aut per infirmità, uecchiezza, esser solo, ouer per pueritia, ò per esser donne, aut per non auer persona in casa che lauori, possi tal persone, aut chi quelle gouernerà, uenir alla cancellaria dauanti el magnifico conte à renunciar tal terreni in tempi disposti dal statuto, aut obseruata consuetudine; et el cancilier sia tenuto tal renuncia notar et quella notata non possi più astrenzer quella à pagar, saluo quello anno secundo uoleno i statuti et consuetudine de questa terra; uolendo etiam, che quelli pagaranno, siano tenuti pagar el quartese de quella cosa aueranno seminato et el quartese debbia esser estimato per doi primarij et boni della uilla cum sacramento zorni diese auanti che si taglino le fruglie et intrade et secundo tal stima pagar debbino et non altramente, oueramente el magnifico conte debbia mandar aut infacultà sua sia de mandar uno homo à uedere quanto se trazerà delle ditte biaue et intrade et de quelle tuor el suo quartese: et se per caso dapoi la stima fosse tempestà ditta possession, in questo caso quelli teneranno tal possession debbano dar solamente el quarto de quello recoglieranno, sub pena al rettor et cancilier de ducati cento et pagar loro in duplo el danno patisse tal homo contra chi fosse fatto, da esser scossa et diuisa per magnifici sindici et auogadori che per tempo seranno.

Al secundo, che dice, che l'intrade delle pegole essistenti sopra i terreni de special persone et cusì le raxe i preditti fidelissimi populi ut supra supplicanti dimandano, che senza obstaculo le possino condur et menar fuora della isola et smaltir in li luoghi sottoposti all'eccellentissimo ducal dominio de Venetia et uender sopraditte intrade sopra sta isola ai subditi ut supra.

Ad secundun terminemo et statuimo, che dummodo el non sia altra termination in contrario della nostra illustrissima signoria,

i ditti possino uender le pegole et raxe sue alli abitanti in questa isola et che per alcun modo quelle non possino esser estratte dall' isola, se prima non saranno condutte tali pegole et raxe in questa città de Curzula, nella qual debbino star almanco un zorno, acciò se alcun qui uorrà comprar de quelle per el bisogno possa comprarne; passato ueramente el zorno possino esser condutte ai luoghi della illustrissima signoria et uendute ai subditi de quella et non ad altri sotto pena de ducati cento et perder la pegola et raxa et altro tanto per pena da esser scossa ut supra, el terzo della qual sia dello accusador et questo fin che altro per la illustrissima signoria nostra fosse dichiarito, ouer per li patroni dell' arsenato.

Al terzo, che dice sopra el fatto del ristorno de danni, ouer maleficij fatti in tutte le casse esistente in quella villa seruetur lex et statutum ciuitatis super hoc disponentis; mà ben uorriamo se la santa giustitia vostra suade, che li patroni delle ditte case in tale absentation, ouer discessi da quelle debbino apresentar, ouer consignar la robba per inuentario al giudise per tempi esistente, ouer ai piazari, ouer à doi da ben persone, che in casu emendandi damni se sappia quello xe stato in casa damnizato, le qual case debbino perciò auer bone et sufficienti porte et serradure et in questo se intenda anche li rurali de Kzarra et Smoquizą.

Ad tertium, acciò alcun per negligentia aut per malitia possa auer excusation, mà tutto cum iustitia et egualità sia gubernato: concedemo et uolemo sia obseruato et fatto, quanto nel capitolo se contien sotto pena.

Al quarto, che dice li prefati fidelissimi vostri rurali de Blatta adimandando che possino pescar nel ditto distretto cum le tratte et rede, pagando tuttauia el datio consueto alli doaneri, ouer datiari per substentation et refrigerio delli abitanti in quella villa.

Ad quartum sumus contenti, et uolemo che possino pescar essi de Blatta senza altro mandato cum le tratte et rede come à loro piazerà pagando el dritto, come nel capitolo se contien.

Al quinto, che dice tutti li destretuali uniuersaliter de tutta questa isola, cioè populari domandano, ch' el populo della terra non possa far colletta supra loro senza far intrauenir li distrituali ut supra et primo qnantum delli altri rurali, i qual se raccomandano all' eccellentissime signorie vostre.

Ad quintum uolemo et determinemo, ch' el rettor guista el consueto et non altramente possa metter collette et grauezze secundo è stà obseruato de tempo in tempo; mà auanti impona quella deb-

bia aldir i procuratori delle ville et distrituali, acciò per mala information non li sia imposta più grauezza et colletta de quello serà giusto et quel sarà fatto altramente non uaglia, ne tegna et el magnifico rettor sottocasa alla restitution del danno se altramente facesse da esser scossa ut supra.

Al sesto et ultimo, che dice, supplicano li rurali cusì de villa Blattae, Smoquizae et Xernoua, cum sit, che la magnificentia de meser Gierolimo Barbaro, olim conte in questo luoco hà fatto far stime sopra li terreni non seminati et fatto pagar cum el formento à quarta colma; et doue è stà semenà auena hà fatto similiter pagar cum el formento, che dei denari del ditto meser Gierolimo sia satisfatto à tutti quelli, che hanno patito simil danni.

Ad sextum dicemo, che tutti quelli, che ueneranno auanti nui et giustificaranno tal sui danni, non li serà mancato de giustitia et farli quello rechiederà la raxone: committentes uobis magnifico domino Aloysio Balbi, honorando comiti Curzulae et successoribus, ut suprascriptos ordines nostros exequi inuiolabiliter faciatis et debeatis sub poenis in eis contentis, quos ad futurorum memoriam in actis cancellariae uestrae registrari faciatis et registratas praesentantibus restitui.

Datum Curzulae die v. Maij. Mccccxcix.

Aloysius Sabadinus cancellarius mandato scripsit.

LXX. DECISIO SINDICORUM
de nauigijs in Curzula fabricandis portaturae stariorum D. et uendendis solum christianis fidelibus.

Mandato magnificorum dominorum Bernardini Lauredano et Nicolai Delphino, dignissimorum sindicorum, aduocatorum et prouisorum intra Culphum illustrissimi ducalis dominij Venetiarum etc., audita expositione interuenientium pro carpentarijs et lignarijs, fabris, ac chalafatis, quod uendere, nec fabricare possunt barchas, uel alia nauigia, quia eis prohibetur per magnificos dominos comites, ad eorum maximum damnum et preiudicium; uisa lege superinde disponente, consideratis merito considerandis in eo, quia terminauerunt, quod dicti calafati et carpentarij possint uendere barchas et nauigia portaturae stariorum quingentorum christianis tamen fidelibus: ideo committitur uobis magnifico domino Aloysio Balbi, honorando comiti Curzulae et successoribus, ut pro quantitate praedicta barchas fieri et uendi permittatis sine poena aliqua, dummodo christianis fidelibus illas deliberauerint et dederint.

Curzulae, die vj. Maij. Mccccxcix.

Jo. Baptista Alzenago cancellarius mandato scripsit.

LXXI. PARS IN ROGATIS CAPTA,
qua statuuntur nauli uariarum mercium tam pro exitu, quam pro ingressu in ciuitate Venetiarum; nec in Dalmatia possint fabricari nauigia maioris portadurae, quam stariorum MM.

Laus Deo! MDij. die xxj. Octrobris. In Rogatis.

Cognoscendo li progenitori nostri de quanto commodo et beneficio et reputatione era à questo stato el nauigare si per lo accrescer della marinarezza, come etiam per lo augumento dè datij et intrade della signoria nostra, ac etiam per la securità del stato nostro de Venetia in cadauno tempo, occasione, commodità alli cittadini nostri del fabricar quel più numero de naue era possibile per securità et conseruation de ipsi, ac etiam per beneficio dè cittadini et reputation de questa republica nostra et teneua de continuo due naue armate in mare, le quali se pagauano dell'una per cento deputada alla guerra, come per esperientia se hà ueduto, che dall Mccccxx. fino al Mccccl. soleuano esser in questa nostra città naue ccc et più, come appare nell'officio nostro de consuli de mercadanti; et dal Mcccl. fino ad questo zorno sono diminuite et uenute ad meno, che ad pena se ne troua xvj. che per le leze et ordeni nostri ponno condur sali che sono da botte cccc in suso, el forzo delle quale è presto per andar alla mazza; et da lì in zoso nè sono etiam pochissime, computa le charauelle de Dalmatia et marani, che manco non poteriano esser; al che non se fazando prouision, non è dubio, che de zorno in zorno se ueneria à pezor condition et questo per multe cause, trà le altre potissime è el mancarli li partidi, quelli sono dedutti ad extremum per li bassissimi pretij de noli se fanno delle mercantie cum total ruina da esse naue, ac etiam per multe angarie et spese, che per auanti non aueano, come è in pagar delli bolletini, guardiani, scriuani, pesadori et insuper quasi del tutto li è mancato el uiazo de ponente, per esser stà concesso ad naue foristiere andare in Candia et cargare uini, deinde li è sta tolta la libertà de andar ad trafighi in mar de Lion per condur furmenti et sali in diuersi luoghi, che li era de grandissimo quadagno ultra molti altri infiniti partidi, quali tutti sono uenuti ad meno et le altre nationi, come Bischaini, Spagnuoli, Porthugesi et altri, che prima non soleuano passar el stretto de Zibilterra, hanno tolto questo trafigho et se hanno inricchiti cum danno non solum de cittadini Venetiani, etiam periculo del stato, muda de galie et naue nostre; et acciò la terra non stia più ad questo modo, che è in periculo de non auer più

*

alcuna naue cum non exigua iactura de danni et intrade nostre, ac etiam total ruina della marinareza, magistranze et casa nostra dell'arsenal è da proueder cum ogni mezzo et uia è possibile.

Et però l'andarà parte, che salua et reseruata la parte presa in questo conseglio nel Mccccxc. a dì xxvij. Auosto, uidelicet circa li ducati ij per botte de uini condiotti ad esser condutti in ponente et circa li sali se conduceno de Jeuiza per le naue de ponente, la qual se intenda esser in quello istesso robor et uigor ch'è al presente; cum el nome de spirito santo sia per autorità de questo conseglio statuito, che tutte le naue, che de cetero se principiaranno et farrano in questa nostra città, quelle uidelicet saranno de portada de mozza ccxx. per fin ad mozza ccccl. de sal, auer debbano ducati uno per botta, intendendose mozza ccxx. per botte cccc; et da mozzi ccccl. in suso, auer debbano el doppio, uidelicet ducati ij per botta de tutti li denari della signoria nostra senza alcuna contradizion, i quali possano li patroni et participi loro contar nelle sue angarie et grauezze, uidelicet la mità subito serà messa la prima coperta et l'altra mità immediate auarata; dichiarando, che se abbino ad far le stime in questa città nostra secundo el consueto, per el portar de nobeli et de altre cause necessarie. Abbino etiam ditte naue, che de cetero se faranno sì in questa città nostra, come nella isola nostra de Candia de contadi ducati uno per mozzo dall'officio nostro del sal ad conto de sui crediti de tutti li sali le conduranno in questa città nostra giusta la continentia della parte presa nel conseglio nostro de Dieci a dì xv. dell'instante. Possino tutte le naue, sì quelle se faranno, come quelle al presente sono fatte, tuor tutti li partiti che meglio potranno auere sì de sali da esser portati da loco ad loco, come frumenti et altre mercadantie, non obstante parte alcuna in contrario, le qual tutte siano nulle et casse; exceptuando robbe proibite della Chiesia, cose pertinente ad galie et li partiti de Magheobini, cioè mori de Barbaria. Non abbino ditte naue alcuna angaria, saluo la spesa dello arsenal nostro per la barca et gomene se mandano fuora sopra porto. Auer debbano etiam ditte naue li sui noli sì come qui de sotto se dichiarirà senza alcuna altra uaria, excepto quella spesa de nobeli, la qual sola uadi l'hauaria, li qual noli siano scossi alli estraordinarij, come antigamente se solea fare et pagar debbino li noli le merce de contadi et le mercadantie de ritorno tempo ad uno anno, cioè de ducati xxv. insuso cum le pene consuete non pagando alli sui tempi, et da ducati xxv. inzoso de

contadi pagar debbino sù la banda sotto pena de perdere el quarto; li qual noli non essendo sta scossi ad dogane per li patroni estraordinarij abbino scoder loro cum el quarto per pena dal mercadante, el qual quarto sia suo et similiter la pena del perder del quarto de patroni. La vua passa non possa esser condutta in Sicilia cum nauilij et grippi nostri sotto pena d'esser tolta per contrabando et da esser inremissionabiliter persa et in omni loco possa per li consuli nostri ouero altra persona publica esserli tolta et diuisa per terzo, essendo uno terzo de ditti, ouero persona publica, che la trouassino, un terzo dello accusador et uno terzo de quella città, ouero loco, doue ella fosse condutta, exceptuando in Candia, doue condur se possa liberamente, da esser cargata supra le naue nostre, che andaranno in ponente et supra le galie de Fiandra ad Corfù, in Sicilia, ouero in altro luogo, che le fosseno, et in questa città nostra. Et accioche li cittadini nostri siano tanto più prompti ad far naue in questa città nostra, ex nunc sia statuito et preso, che de cetero in Dalmazia non se possano far nauilij de più portada de stera MM. formento, sotto pena ad quelli faranno li nauilij de perder quelli, non se li possando far gratia, don remission, se non per tutto el conseglio nostro de accordo et li quattro quinti de questo conseglio.

Et accioche se daghi materia, che presto se possino far naue et conseruar quelle sono al presente de ogni sorta, necessario è à limitar li pretij de noli hanno ad auer ditte naue, si che quelle conuenientemente possano star; siano per autorità de questo conseglio dichiariti li pretij de molte mercadantie cusì della uscida, come della intrada in questa città nostra, qual sono infrascritti; et prima:

Ori et arzenti per ducati cento . . . . . *duc.* xij;
Coralli, ambre et tutte pellectarie per ualuda de ducati cento . . . . . *duc.* xviij;
Lanine la balla intendendo panni alti, la balla peze x; et panni bassi à peze xx per balla *duc.* ij;
Sarza la balla . . . . . *duc.* ij;
Chaneuazi la balla . . . . . *duc.* —; *L.* xvj;
Stagni lo mier . . . . . *duc.* j;
Rami lauoradi el mier . . . . . *duc.* j;
Rami in choffe el mier . . . . . *duc.* —; *L.* xij;
Cinobrij el mier . . . . . *duc.* —; *L.* xviij;
Arzenti uiui el mier . . . . . *duc.* —; *L.* xviij;

Piombi el mier . . . . . *duc.* —; *L.* xij;
Carta la balla . . . . . *duc.* —; *L.* vj;
Sauoni el mier . . . . . *duc.* —; *L.* xij;
Olij la botte per Alessandria . . . . . *duc.* j; *L.* xij;

Pretij de mercadantie da esser pagate supra le naue de ritorno da esser scossi allo offitio de estraordinarij cum tempo de anno uno et da ducati xxv. in zoso de contadi et passato ditto termine da esser scossi alli Dieci offitij cum pena sono li infrascritti:

Gottone de Soria, de Cipri el mier . . . . *duc.* iv;
Filati ducati uno de più di sopraditto pretio de Gottoni secondo el consueto, che sono del mier *duc.* v;
Cenere el mier . . . . . *duc.* j; *L.* xij;
Cremisi, zambellotti et tutti altri cholli minuti per chollo . . . . . *duc.* j;
Zuccari et poluere de Cipri della chapsa consueta *duc.* —; *L.* xviij;
Lane de Constantinopoli, Salonichi et Vallenzane el mier . . . . . *duc.* v;
Vallonie el mozo de Santa Maura in quà . . *duc.* —; *L.* xij;
et da Napoli in là . . . . . *duc.* —; *L.* xviij;

Sia da mò dichiarito et statuito, che tutte le naue fatte fin questo zorno siano ad quella istessa condition seranno quelle se aueranno de cetero ad fabricar in tutto et per tutto, excepto uel don de ducati uno per mozzo, qual se hà à dare tantum alle naue soprascritte, che de cetero se faranno giusta la deliberation statuita nel conseglio nostro de Dieci.

Et accioche per nissun patron, ouero scriuan ad concurrentia l'uno dell'altro non siano deminuiti ditti pretij, ouero aliqualiter uariati de quanto è sopraditto, per autorità de questo conseglio sia firmiter statuito, che tutti li patroni, che aueranno ardir quoquomodo de interromper li pretij soprascritti, cadino ipso facto ad pena de perpetua priuation de tutte patronie et scriuanie de naue et nauilij nostri sì armati, come desarmati et siano tegnudi emendar quel meno auesseno fatto mercado et altro tanto per pena, ac etiam tutti li noli, che doueuano esser de parceneuoli siano persi; lo terzo de quali sia de auogadori nostri de commun, alli qual sia commessa la esecution della presente parte; uno terzo de arsenal, et l'altro terzo dello accusador, qual sia tenuto de credenza. Et similiter se el se atrouarà, che alcuno quomodocumque se accordasse cum li patroni, ouer scriuani de pagar meno de pretij so-

praditti, immediate incorreno ad pena de pagar tutto quello se auesseno accordato de manco ut supra et altro tanto più per pena, la qual sia scossa et diuisa, ut supra.

LXXII. PARS GUBERNATORUM INTROITUUM,
qua statuitur modus seruandus in facto furantium et praeiuditium ferentium datijs publicis dominij Venetiarum.

MDiij. die xj. Martij.

In collegio regiminis et authoritate maioris consilij ut suprascripta parte diei ultimi Nouembris MDij.

Perchè el sono molti et al presente più che mai, che dì et notte cercano robar et latrocinar le intrade et datij nostri, i qual se uieneno trouadi, ouer accusadi et processo contra de loro sì dentro di questa città, come de fuora, non essendo spazamenti loro fatti per i rettori et giudesi nostri primarij segondo le loro praue et male uoluntà, come per i mezzi et uie dannose ai datij nostri preditti s'hanno troua se drizano in appellation all'offitio de nostri gouernatori delle intrade, al qual tal cosa è commessa per le leze et ordeni nostri et precipuè per parte presa nel conseglio nostro de Pregadi sotto di iij. del mese Septembre Mcccclxxvj. ac etiam per le promission fatte ai conduttori dei datij preditti per le comodità loro et utilità di datij nostri, perche non sono cauadi dalla protezion et gouerno di quelli cum spesa et iactura sua suscepta la espedition dei prefati gouernatori nostri in laudar, ouer tagliar et se in fauor delli datij preditti, come de essi appellanti et de sententie et condemnation preditte se drezano poi et temptano esser realdidi per lo offitio delli auogadori nostri de commun et dei auditori nostri contra la intention de esse leze et ordini nostri cum grandi strusciamenti et spese dei conduttori de essi datij nostri, ac etiam delli custodi et inuentori de tal loro fraude, i qual cum simil mezzi sono tratti dalle sue custodie et in quello mezzo perseuerano de mal in pezo; et quando li alli tribunali doue recureno menazandoli oltra le spese essi nostri custodi et caualari fanno de farli etiam pagar le spese per loro condemnati fatte; et tal cosa non sia cum util dell'intrade et datij nostri, imo cum grande detrimento de quelli, perochè etiam i conduttori de essi datij se hanno fatto dar donari del corpo de essi datij per defendersi da tal contrafacenti, doue i deputadi ai ditti tribunali uolendo aldir, inteso non esser suo offitio i mandano uia et altri i remettono alla signoria nostra, et però essendo al tutto neces-

sarìò à proueder, che le cose passino cum la intention della terra; sia preso, che bonificade, ouer tagliade ditte sententie, ouer condemnation per tutti trè i ditti nostri gouernatori delle intrade concordi, i qual come ministri hanno tutte le leze et ordini pertinenti ai datij nostri nell' offitio suo, essendo per tutti trè spazade, come è ditto, non possi alcun di tribunali nostri impedirse aliquo modo, uel ingenio, excludendo l' offitio nostro di auogadori de commun in casu criminali tantum spectante al suo offitio, et non essendo i ditti gouernatori d' accordo tutti trè, in quella fiada sia tal causa diffinida per tutti trè i auogadori preditti cum i proueditori nostri sopra le rason delle camere; et essendo alcun espulso per parentela intra in luogo de quel tal, ouer tali espulsi li offitiali nostri delle rason vecchie; et quelle, che per la mazor parte de loro à bossoli et ballotte serà estimà, sia fermo, ualido et inapellabile, non possendo taxar spesa alcuna contra li ditti datieri, nè suoi offitiali, come sempre è sta obseruato per ditte cason; mà si contra i delinquenti essendo contra de loro tagliade, ouer laudade ditte sententie.

Vincentius de Bignis, coadiutor offitij magnificorum gubernatorum introituum ex suo authentico exemplauit.

LXXIII. DECISIO COMITIS,
qua statuitur, quod debitores magnificae communitatis non possint aduocare.

Die xj. Octobris MDiij.

Magnificus et clarissimus dominus Bernardus Contareno comes Curzulae mandauit et terminauit per modum difinitiuae sententiae, quod nullus debitor magnificae communitatis debitricis serenissimi dominij nostri non possit aduocare, aut exercere offitium aduocatiae quae datur per electionem consilij per formam litterarum ducalium superinde emanatarum, donec et usque quo ipsa magnifica communitas credita sua ab ipsis debitoribus non fuerit integraliter consequuta; nec etiam per modum procurae audiri debeant, quia ualde est inconueniens, quod pertinaces ipsi debitores stent in conspectu regiminis et nolunt soluere.

Testes: Ser. Antonius Bernarouich, ser. Pasqualis Ismaellis.

In libro praeceptorum.

LXXIV. DECISIO COMITIS
de grassa uendenda pro capitali per tres dies, tam si fuerit empta in canali, quam ad ripas Sabioncelli.

Quoniam beneficio publico inuigilandum est semper a ius dicente, nos Bernardus Contarenus pro Veneto excellentissimo senatu Cur-

zulae comes, uolentes et intendentes fine debito decidere et terminare controuersiam coram nobis uertentem parte et inter dominum Antonium Angeli parte una oretenus dicentem et petentem cogi iuris medijs ex natura sententiae latae olim per magnificum dominum comitem nostrum praecessorem dominum Bernardum de Canali[1] super facto frumenti, bladi ac omnis grassae peruenientia in hac ciuitate et iurisdictione Curzulensi, ser. Joannem de Martino, qui his diebus emit in hac ciuitate oleum a quodam forense, quod de eius nauigio existente in canalia Curzulae, uidelicet ad ripas Sabioncelli huc conductum fuit ad dandum et uendendum de dicto oleo per tres dies unicuique emere uolenti eomet pretio iuxta tenorem dictae sententiae pro capitali et non ultra; audita responsione ipsius ser. Joannis, ac ser. Francisci Dragazich dicentium ad hoc non teneri, aut aliter obligatum esse; quia sententia comprehendit eos, qui fraudulenter in damnum ciuitatis deuiarent nauigia de portu isto et conducerent ad Sabioncellum et ibi emerent cum damno ciuitatis, cum alijs multis rationibus per ipsos deductis: uisis uidendis et merito consideratis considerandis, praesertim, quod iura canalis nostri ratione maris, quod est serenissimi dominij nostri se extendunt usque ad terram Sabioncelli exclusiue, prout ipsi quoque Ragusienses plane attestantur: Christi nomine, ac diuae eius genitricis Mariae, ac protectoris nostri sancti Marci suffragijs imploratis, sic inter partes dicimus, declaramus, sententiamus pro nunc in presenti casu et in futurum per omnes et quoscumque alios obseruari iudicamus, uidelicet, quod ipse ser. Joannes de Martino teneatur et debeat oleum, quod emit his diebus facto mercato hic Curzulae et conductum de nauigio praedicto in mari nostro existente ad dictas ripas Sabioncelli, dare et uendere per tres dies continuos unicuique Curzulensi emere uolenti pro capitali iuxta formam sententiae olim dicti nostri praecessoris domini Bernardi Canalis sub poena in ea contenta; declarantes insuper, quod modo in posterum sic obseruari debeat ad bonum et utile huius nostrae ciuitatis sub poena eadem pro quolibet contrafaciente et qualibet uice.

Publicata de mandato antedicti magnifici domini comitis ad logiam marinae in nobilium et populi multitudine MDiv. indictione vj, die x. Januarij.

Testes: Dominus Franciscus Petrouich, ser. Christophorus Margotij.

---

[1] Sententia hic adducta superius, sub Nro. xxxix. pag. 197. sqq. citatur.

LXXV. LITTERA DUCALIS XXVJ[a],
qua conceduntur pecuniae triginta et quadraginta pro centenario pro completa fabrica murorum, exigendae non obstantibus litteris suspensorijs talis exactionis.

Augustinus Barbadico, Dei gratia dux Venetiarum etc.

Nobili et sapienti uiro Bernardo Contareno de suo mandato comiti Curzulae fideli dilecto salutem et dilectionis affectum.

Sicuti uidere potuisti per litteras, quas cum consilio nostro Decem cum additione scripsimus praecessero tunc uestro et successoribus in Mccccxcviij. die xxvij Februarij, concessimus in subsidium totalis complementi fabricarum illarum, de quibus in ipsis litteris fit specifica mentio, quod triginta et quadraginta pro centenario duorum regiminum illius fidelissimi loci nostri uidelicet rectoris tunc existentis et successoris, restarent et conuerterentur in ipsis fabricis tam necessarijs ad completam securitatem eiusdem loci nobis charissimi et dedimus per easdem litteras modum et formam expenditionis ipsorum denariorum et apposuimus poenam furantium, quod in alios usus tangi non possent.

Et quoniam prudens fidelis noster Petrus Petrouich, orator istius fidelissimae communitatis ad praesentiam capitum consilij nostri Decem nunc comparens exposuit, indoluit et declarauit, quod plerique, qui sunt debitores denariorum dicti nominis et temporum, impetrarunt litteras ab capitaneis nostris generalibus, quibus mandatur ipsos non debere pelli sub uarijs praetextibus etiam minus quam ueris, ut dicitur; et per hunc modum retardatur bona et necessaria intentio deliberationis dicti consilij nostri Decem cum additione, quod non est benefactum; uolumus idcirco et cum capitibus consilij nostri Decem uobis mandamus, ut dictis litteris suspensorijs dictae exactionis non obstantibus procedere debeatis ad debitam exactionem denarij ab omnibus debitoribus indifferenter, ne defectu denarij retardetur tam necessarium opus.

Datum in nostro ducali palatio die xv. Maij. indictione iv. MDv.

A tergo:

Nobili et sapienti uiro Bernardo Contareno, comiti Curzulae.

LXXVI. CAPITULA IN CONGREGATIONE POPULARIUM CAPTA,
quibus petunt solutionem pauperibus fiendam, licentiam incidendi thedam, prohibitionem lignaminum extractionis, aliasque prouisiones in fauorem popularium.

In Christi nomine. Amen.

MDxij. indictione xv. die xvj. Augusti in domo frataleae omnium Sanctorum cum licentia magnifici et generosi domini Laurentij Badu-

arij, pro illustrissimo et excellentissimo ducali dominio Venetiarum comite Curzulae congregata fuit fratalea, siue congregatio uniuersitatis populi tam ciuitatis, quam insulae Curzulae, praemissis policijs de more per casalia, ubi in congregatione praedicta deliberatum fuit motis omnium, uidelicet de petendo et obtinendo, quantum in capitulis infrascriptis, a clarissimo prouisore Justiniano, generali Dalmatiae iustissimo, sapientissimo.

Et primo, quod fiat solutio de communi pauperibus insulanis, incidentibus lignamina pro commune praedicto in aliqua parte ne fame pereant;

secundo, quod concedatur insulanis et ciuibus incidendi thedam, quandoquidem incidatur quotidie per forenses cum damno nostratum non ualentium incidere propter sententiam magnifici domini Simonis Capello uetantem;

tertio, quod fiat instantia nomine totius uniuersitatis, quod obseruetur ducale decretum de anno Domini Mccccxlviij., uetans per rectorem, uel officiales dari licentiam de lignaminibus insulae per forenses extrahendis et hoc quia uidetur, quod contra formam dicti decreti per rectores et officiales datij borouinae dantur licentiae ipsis forensibus in tanta copia, quod consumitur insula cum damno dictae nostrae insulae et eius artis de nauigijs fabricandis et similiter de carbonibus non extrahendis;

quarto, quod petatur incisio sententiae Theupuli de non fabricando in burgo cum calcina, et hoc, quia ciuitas iuncta est magno numero ciuium in tanto, quod stare non possunt omnes in ciuitate et uellent in burgo fabricare;

quinto, quod fiat confirmatio, quod duo de populo sint cum alijs duobus de consilio supra sanitatem dicti loci;

sexto, quod fiat mutatio de anno in anno de Turcimano;

septimo, quod fiat querimonia pro quadam reseruatione scripta in fine sententiae criminalis contra magistrum Franciscum et Lucam Anzellouich, quod saluo iure procedendi contra alios conscios et complices dictae pensatae rixae, quorum nomina tacentur pro meliori ut in ea, quia in effectu non est uerum, quod fidelis populus fuit in dicta rixa, nec fuit pensata aliqua seditio, ut per ipsam uidetur populus incriminare;

octauo, quod petatur declaratio, quod habentes bona in ciuitate et insula Curzulae, debeant contribuere angarijs realibus consuetis in dicta insula pro portione bonorum, intelligendo de popularibus iuxta antiquam consuetudinem.

Electi ad eundum ad clarissimum prouisorem presbyter Peregrinus Chersinich, ser. Nicolaus Buttirich, ser. Christophorus Margotius, magister Joannes Intaiator:

Bernardinus cancellarius mandato scripsit.

Nos Laurentius Baduarius, pro illustrissimo et excellentissimo ducali dominio Venetiarum comes Curzulae, de legalitate et fide suprascripti ser. Bernardini Guslini Feltrensis notarij et cancellarij communis Curzulae, qui congregationem suprascriptam de nostra licentia congregatam scripsit cum capitulis in ea deliberatis fidem facimus et plene attestamur.

Datum Curzulae die xvj. Augusti MDxij.

LXXVII. DECISIO PROUISORIS GENERALIS DALMATIAE,
qua reiectis v. capitulis popularium, tria admisit, nempe, quod fiat unus Turcimanus de populo ad annum; quod duo de populo a comite eligantur in offitio sanitatis et quod omnes nobiles, qui non sunt de consilio Curzulae, soluant angarias reales cum populo, si terras ibi possideant.

Magnificus et clarissimus dominus Sebastianus Justinianus, pro illustrissimo et excellentissimo ducali dominio Venetiarum etc. prouisor generalis Dalmatiae.

Intellecta supplicatione eius magnificentiae facta per uenerabilem presbyterum, dominum Petrum Chersinich de Blatta, ac prudentes uiros ser. Christophorum Margotio et ser. Andream de Andreis, oratores fidellissimi populi Curzulae, pro quo porrexerunt nonnulla capitula, petentes super eis debitas et necessarias fieri prouisiones pro eorum subleuatione et iustitatae complimento: uisis ipsis capitulis, nec non domino Andrea de Canauellis et eius collegis oratoribus fidelissimae nobilitatis Curzulae contradicentibus circa admissionem dictorum capitulorum; tandem auditis audiendis et uisis uidendis superinde; reiectis nonnulis capitulis tamquam iniustis et inhonestis, admisit infrascriptam supplicationem cum tribus capitulis sub ea annotatis pro bono uniuersali et pacifica quiete et tranquillitate illius fidelissimi loci; quorum supplicationis et capitulorum talis sequitur tenor:

Nui ser. Cristoforo Margotio, prè Piero Chersinich et ser. Andrea de Andreis come oratori de quel fedelissimo populo Curzulano e del destretto, comparemo ut supra alla vostra clarissima magnificentia, cioè ms. Sabastian Zustinian cauallier dignissimo et prouededor zeneral de Dalmatia, che quello se degna confermar li capituli infrascritti a quel fidelissimo populo Curzulano.

Primo, che sia fatto Turzemano uno popular de anno in anno cum pagamento solito et che uno sia uno anno, non possa esser l'altro;

secundo, che dui del populo siano sopra la sanità cum altri dui nobili del conseglio, i qual populari se abbia elezer per el magnifico conte;

tertio, che tutte quelle persone, che auesse beni in quella nostra isola et che stesseno in altre terre, sì nobili de Liesina, come nobili de altro luogo, che non fosseno del conseglio de Curzula, abbia à contribuir alle angarie real del populo.

Ad quae capitula respondit et prouidendo statuit et ordinauit, quod fiat ut petitur, quia omnia in ipsis capitulis iusta et honesta sunt; mandantes uobis magnifico domino Laurentio Baduario comiti Curzulae honorando et successoribus uestris, ut praemissa capitula de cetero inuiolabiliter obseruetis, obseruarique faciatis sub poena ducatorum centum in proprijs bonis uestris auferenda; quae quidem capitula registrari in libro illius cancellariae facietis et registratas presentanti restitui.

Datum Liesinae iij. Octobris. MDxij.

LXXVIII. DECISIO PROUISORIS GENERALIS DALMATIAE, prohibens extractionem thedae et aliorum lignaminum per forenses, bene tamen per Curzulenses cum suis barchis.

Sebastianus Justinianus, eques prouisor generalis Dalmatiae.

Commettemo à qui magnifico ms. Lorenzo Baduer, conte de Curzula et successori, che de cetero non uogliate dar licentia, nè permetter sia data per el datier ad alcun furistier estrazer alcuna quantità de theda fuor della isola de Curzula sotto pena de ducati ducento ad nui magnifici conti nelli proprij beni se contrafarete da esserui tolti; mà solum de qualche minima quantità se ui parerà per qualche rasoneuol respetto potrete dar licentia à quelli nobeli et populari et cusi eseguirete.

Item, che altri lignami non possi esser estratti fuor della isola per altri, che per quelli de Curzula cum le sue barche, sotto detta pena giusta il suo priuilegio circa ciò disponente.

In quorum fidem etc.

Datum Liesinae iv. Octobris. MDxij.

LXXIX. DECISIO ADUOCATORIS COMMUNIS VENETIARUM,
quod in villa Blattae tam per nobiles, quam per alios habentes agros concorditer eligantur pudarij, seu custodes agrorum.

Spectabilis et egregie vir amice charissime!

Ex grauamine nobis facto nomine hominum et uniuersitatis villae Blattae insulae istius intelleximus, quod licet fuerit ex decreto senatus statutum, quod circa electionem custodum ruralium seruaretur antiqua consuetudo, quae semper fuerat, quod talis electio fieret concorditer per nobiles et ciues habentes agros et vineas in loco praedicto; uidetur tamen modo deliberationi et ordini praedicto esse contra factum; et hoc quia soli nobiles ibi commorantes uolunt eligere pudarios et alios deputatos custodum agrorum praedictorum, quod est etiam contra id, quod continue seruatur per ciuitatem et totam insulam istam, quod uidelicet et nobiles et populares habentes campos et vineas eligunt concorditer inter se custodes praedictos; super quo implorato modo suffragio magistratus nostri, uestrae propterea dicimus spectabilitati et sic illam ex offitio nostro requirimus, quatenus uelit circa electionem talium custodum seruare antiquam consuetudinem et id quod seruatur in ciuitate et tota insula, sicuti iustum est, ut omnia cum aequalitate iuxta antiquam consuetudinem procedant.

Nicolaus Delphino, aduocator communis Venetiarum die xxvij Februarij MDxiv.

A tergo:

Spectabili et egregio viro domino Hieronymo Justiniano, Curzulae comiti honorando, amico charissimo.

Receptae die xiv. Maij. MDxv.

LXXX. LITTERA DUCALIS XXVIJ[a]
de mercibus omnibus Venetias conducendis, cum nonnullis declarationibus, ut in ea.

Leonardus Lauredanus, Dei gratia dux Venetiarum etc.

Nobilibus et sapientibus Hieronymo Justiniano de suo mandato comiti Curzulae et susccessoribus suis fidelibus dilectis salutem et dilectionis affectum.

Essendo da fare ogni prouisione per ogni possibil mezzo, che tutte le mercadantie de ogni sorte uengano condutte in questa città nostra de Venetia e da fare ogni commodità et abiltà ad cadauno per ditto effetto; et però ue significamo esser sta preso parte a dì xviij. dell' instante nel conseglio nostro dè Pregadi del tenor

infrascritto uidelicet: Sede, polueri, grane, zambellotti, cere, cordouani, schiauine, uallonie, japedi, feltroni, maschi et cadauna sorte de specie menude, solite uenir della Romania alta et bassa et Grecia possino uenir liberamente in questa nostra città cum cadauna sorte de nostri nauilij, pagando i datij et dritti consueti solamente et siano exempti de tutte decime nostre; et le sede, poluere et grane ueramente non siano obligade ad pagar altro datio, solum quello, che pagano quando ueneno cum le galie nostre de mercado. Item le sede, grane et poluere sijno obligate ad pagar alle galie nostre de mercado li mezi noli consueti alla signoria nostra; et uenendo quelle cum le galie paghino tutto el nolo consueto et siano obligati à pagar mezzo nolo; dichiarando che le sede che ueneno da Constantinopoli della sorte, che uien de Soria, non abbino el beneficio de esser exempti da decime, mà debbi pagar tutté quelle grauezze, che pagaranno le altre robbe, che ueniranno da Constantinopoli non nominate de supra; mà ben possino uenir cum ogni nostro nauilio.

Sij etiam preso, che similmente compita la affictation del datio, che al presente è affitado à Corfù, posto per el nobil huomo Antonio Loredan da poi la guerra Turchesca sij leuato, ritornando i datij nel primo esser come erano auanti la preditta guerra, si che le mercadantie liberamente uegnino giusta el bisogno nostro, cum questa espressa condition, che tutti quelli condurano per Venezia le mercadantie sue siano obligati à darle in nota al reggimento nostro de Corfù, ouer altri reggimenti à capo per capo distintamente, et ulterius dar de li bona et secura piezaria de farle condur in questa nostra città de Venetia, essendo obligato esso reggimento mandar de quì alla signoria nostra una particular nota de mese in mese de tutte le mercadantie, che per cadauno li serà sta dichiarite, acciò se possi ueder quelli auranno fatto il debito suo et far satisfar quelli, che defraudasseno la signoria nostra; le qual fede sijno pòi mandate alli prouededori sopra i datij, i qual abbino tal cargo et sijno obligati scontrar esse fede. Et perchè à tutte le mercadantie, che uien in questa nostra città, se conuien far bollettini per tutti li officij nostri, doue alli mercadanti forestieri è grandissimo fastidio, però li offitij nostri, che teneno simil debitori, sijno obligati ad mandar à doana li alfabetti de debitori de mesi quattro in mesi quattro, si che li à doanna possino ueder quelli sono debitori senza darli questo carico de andar cercando ai offitij; et per i proueditori nostri sopra i datij sijno sottoscritte le bollette giusta

solito, alli qual sia imposto questa materia; et sia obligato uno de loro ogni zorno esser à doana giusta el consueto.

Praeterea, perchè se uede espressamente, che li sansari, che fanno mercado in questa nostra città, ad consignar le robbe in terre et luoghi alieni sono in gran parte causa de deuiar le mercadantie de quì: sij etiam statuido, che de cetero niun sansaro sotto pena de priuation della sansaria sua et de ducati cc per cadauno et ulterius de immediato esilio de questa nostra città, possi più far mercado alcuno à consegnar robbe in terre aliene, mà tutti li loro mercadi, che faranno, faccino da esser portade et consignade in questa nostra città, et sel serà troua alcuno sansaro, che contrafacesse al presente ordine et sij accusato, quello, che auerà fatta l'accusa et trouata che sij la uerità, sij immediate substituito in luoco del contrafacente et abbi la mità della pena et altra mità sia del reggimento, ouer magistrato, à cui serà sta data la accusa, nè se li possi far gratia. Li sanseri, che etiam andaranno à far le mercadantie sopra le fiere, caschino alla medesima pena di soprascritti. Et perchè li patroni delle naue et nauilij nostri hanno tolta tanta libertà, che nullo habitu respectu uanno à cargar robbe in Ancona et altri luoghi sotto uento dentro del Colfo, le qual doueriano uenir, che è à gran pregiudizio et danno delli datij nostri; però sia preso, che alcuna naue ò nauilio nostro non possi andar à cargar robba alcuna in alcuno luogo sotto uento in Colfo, sotto pena al patron de perder el nauilio et ducati cc. et bandito de Venezia et dalla patria sua perpetuamente et alli mercadanti de perder le robbe et pagar ducati cc, la qual pena sij diuisa per terzo, uidelicet un terzo sij dell accusador, qual sij tenuto secreto, un terzo delli rettori doue serà fatta la denuncia, et uno terzo della signoria nostra, exceptuando li nauilij, che cargano li ogli, mandole, noxe, castagne et altre simil mercadantie sono solite cargarsi per Alessandria, Candia et per condur à Venezia, Barutto et altri luoghi, purchè non sijno deuedade per le leze nostre.

Item sij preso, che tutte naue e nauilij nostri non possano nolizar, nè descargar cosa alcuna dentro del Colfo, saluo per questa et in questa città sotto tutte le pene soprascritte, non obstante parte alcuna, che quomodocumque permettesse alcuna delle soprascritte cose in contrario, le qual in tutto et per tutto quanto in questo se intendino esser reuocade; et perchè per li rettori et magistrati nostri à questi tal contrafacenti uien fatto gratia et precipue li patroni delli nauilij, che conduseno le robbe in simil luoghi

uel Colfo et non se curano de conducerli se non in poca condemnation, che è de poco danno alli contrafacenti; però sij preso, che alcuno reggimento, nè magistrato nostro non abbi libertà de far gratia alcuna, sotto pena contrauenendo à questo de pagar loro la pena de ducati cc; della qual la mità sij dell'accusador, e l'altra mità delli auogadori de commun, ò dei prouededori de commun, uidelicet doue prima serà fatta la denuncia, la qual pena possino tuor senza altro conseglio; quali etiam non possino far gratia se non per parte presa in questo conseglio cum i quattro quinti delle ballotte et se alcuno à cui fosse fatta gratia desse la denuncia alli auogadori nostri de commun, ò alli prouedadori de commun et constasse della uerità, quelli tali siano absolti da ogni condemnation et bando, et quelli tali reggimenti et magistrati auesseno fatto la gratia, cascano in quella medesima pena, la qual sia scossà senza altro conseglio.

Item etiam questa causa sij commessa alli sindici nostri, che de tempo in tempo andaranno in Leuante, i qual abbino quella autorità, che per questa parte uien data alli auogadori et proueditori nostri de commun.

Quare authoritate suprascripta mandamus uobis, ut suprascriptam partem et contenta in ea inuiolabiliter obseruetis, obseruarique ab omnibus facietis, ac etiam publicari ad omnium intelligentiam et has nostras ad successorum memoriam registrari in actis cancellariae uestrae.

Datum in nostro ducali palatio, die xxij. Maij, indictione ij. MDxiv.

A tergo:

Nobilibus et sapientibus uiris Hieronymo Justiniano, comiti Curzulae et succesoribus suis.

Receptae die xx. Junij MDxiv. et eodem die publicatae ante logiam Cancellariae.

LXXXI. LITTERA DUCALIS XXVIIJ^{a},
qua conceditur Curzulanis, posse in Apulia et Marchia Anconitana nauigare et ibi aliquas merces conducere et alias extrahere.

Leonardus Lauredanus, Dei gratia dux Venetiarum etc.

Nobilibus et sapientibus uiris Hieronymo Justiniano de suo mandato comiti Curzulae et successoribus suis fidelibus dilectis salutem et dilectionis affectum.

Oggi nel conseglio nostro de Pregadi abbiamo statuito, che non obstante la parte presa a di xviij. de Mazo in ditto conseglio, per

la qual è deuedato à tutti i subditi nostri de poter cargar alcuna sorte de mercadantie nisi per questa città nostra de Venetia, quella fidelissima communità de Curzula possi nauigare in Puglia et in la marca Schiauine senza pelo, rassoni et rassa et etiam cordouani, che fosseno fatti in quella terra de Curzula, il che li abbiamo concesso per suo utile et commodo, sapendo, che del tratto de tal robbe comprano altre cose per uso de quella città nostra: pertanto cum eodem senatu hanne parso scriuerui le presente et per intelligentia uostra et acciò lo facciate intender à quella fidelissima communità, in beneficio della quale è sta per nui fatta tal deliberation et le presenti farete registrar in cancellaria ad futurorum memoriam.

Datum in nostro ducali palatio die xxiv. Julij, indictione ij. MDxiv.

A tergo:

Nobilibus et sapientibus viris Hieronymo Justiniano comiti Curzulae et successoribus suis.

LXXXII. DECISIO COMITIS

de uendentibus uinum ad spinam et de eius datio; et quod iudices quotidie adesse debent rectoribus, nec possint discedere a ciuitate sine eius licentia; sed circa hoc posterius capitulum fuit cassa.

Nos Hieronymus Justinianus, pro illustrissimo et excellentissimo ducali dominio Venetiarum comes Curzulae.

Siando comparso ieri mattina in loza della marina li datiari della spina insieme cum ms. Stefano Paparcich siando frà loro in differentia, pretendando, che el ditto ms. Stefano pagasse certo datio et lui defendandose, che non doueuano pagar saluo una minima quantità, perchè li ordeni de questa terra dispone, che de tanto vin, quanto se uende alla spina se paga de ogni xvij. uno; et ms. Antonio d'Angelo participo in el datio all'incontro respondeuano, che non si puol metter vin à spina se uno de datieri non tuol el scemo del uasello et non siando tolto el scemo che de tanto quanto tien el uasello, tanto el die pagar; et questo uuol li ordèni et consuetudine de questa città: per la qual cosa uoltando uerso ms. Zan Zorci giudise acciò el ne possi dar uera information per la obligation del suo offitio, come è consueto, che li giudisi mazor, li quali se fanno ogni sie mesi per questo conseglio de Curzula è obligadi dar uera information alli rettori delle leze, ordeni et consuetudine della terra, perchè dalli altri de fuora uia non si poriano auer uera information, sì per parentà, come per amicitia, ouer de conuerso per qualche offesa, ouer odio; digando à ditto meser Zuanne, che

ui par, che è consuetudine et ordeni de questa terra, el qual ne rispose, che lui era nouo in questa terra, et che tutto el suo tempo auea fatto in altre parti come sà cadauno et che non mi sapeua dar alcuna information; però uedendo, che altri dui giudisi fatti per el conseglio, che sono ms. Marin Ostrich et ms. Priamo Simonetti sono in la uilla et per auanti el più delle uolte li giudisi non se troua in la terra, mà uanno fuora senza saputa et licentia del rettor et non si curano de attender al suo offitio accompagnando li rettori, nè darli quando accade le information necessarie, mà stanno li mesi in la uilla desprisiando il luoco à lor deputatoli, però ni è parso de poueder, che de cetero li giudisi mazor sia obligati, che cadauna uolta, che i rettori inscirà al suon della campanella, i se debbia trouar appresso de loro, accompagnarli fina il suo ritorno per uenir al palazzo, sotto pena à quelli contrafaranno de pagar perperi uno per cadauna uolta fina al numero de quattro uolte li contrafarà; et contrafazendo la quinta uolta, sia priuo del giudigà; la qual pena uadi in la communità. Ma in caso li accadesse andar per qualche sua facenda, non possi partirse saluo cum licentia delli rettori et questo acciò cadauno abbi causa de far il suo offitio legalmente.

Publicata die Veneris iij. Nouembris, indictione ij. in logia marinae, presentibus domino Abel q. domini Joannis, Antonio Paridis, Antonio Roxenouich et alijs quam pluribus. MDxiv.

Die ix. Decembris cassa fuit suprascripta sententia per magnificum et clarissimum Augustinum de Mula, prouisorem et sindicum Dalmatiae, ut constat ex authentico registrato in registris litterarum.

LXXXIII. DECISIO COMITIS,

qua statuitur, quod datiarij in termino dierum octo dent plegios; et si secus fecerint, denuo incantentur datia ad eorum damnum.

MDxiv.

Nos Hieronymus Justinianus, pro illustrissimo et excellentissimo ducali dominio Venetiarum comes Curzulae.

Comparuit coram nobis heri dominus Joannes Gabriellis sub logia marinae, presentibus multis nobilibus et ciuibus dicens, quod cum esset iudexdi ebus praeteritis, fuerunt incantata quaedam datia et blada, vina et scopuli communitatis, quae nondum sunt notata in libris incantorum secundum consuetum et che ancora che passado el termene delli otto zorni non dagando li sui piezi dieno esser incantadi à danno de quelli hanno incantado et tolto ditti datij

*

non se curano de obedir, rechiedandone supra de questo abbiamo à proueder, perchè lui come giudice non uorria incorrer in qualche danno, mà che tutto di esser notado in libri della communità ordinariamente. Considerando che à questa cosa è necessario à proueder à beneficio de questa communià, terminemo cum nostro giudise ms. Zan Zorzi de Nicomilijs, che quelli che al presente hanno tolto li datij, biaue, uini et scogli della communità et quelli etiam de cetero torranno ut supra, abbino termene de zorni otto de andar in cancellaria et farsi notar in libri della communità segondo el consueto et non andagando in ditto termene immediate cazano à pena de diese per cento et el cauedal insieme cum la pena immediate el zorno sequente el cancilier sia tenuto sotto pena de perperi x. et immediate esser priuo della cancellaria de notar li preditti, che non seranno uenuti in tempo de otto zorni, la summa de quanto haranno tolto li datij, uini, biaue et scogli cum la pena de x. per cento appresso, uidelicet se haranno tolto per L. c. notar L. cx. in conto del ditto incanto in ditti libri et tutto sì el cauedal, come la pena uadino in la communità et el camerlengo, che se trouarà in quel tempo, sia tenuto pagar immediate la mercede del cancilier del denaro della communità, come pagariano li conduttori dei ditti datij sotto pena de perperi cinque et esser priui del camerlengado, et questo acciò tutto uada cum el suo ordene et che i se forzano de far tanto quanto è ditto de supra.

In libro sententiarum tertio.

LXXXIV. DECISIO COMITIS
de scalis per urbem sine licentia comitis non faciendis.

Die xij. Junij. MDxvj.

Magnificus et generosus dominus Aurelius Michael Comes Curzulae dignissimus cum suis iudicibus domino Francisco Angeli, domino Pasquale Ismaellis et domino Joanne de Gabriellis, auditis in contradictorio iuditio domino Marino de Gabriellis, nomine domini Raphaelis patris sui et ut ipse retulit, aliorum uicinorum in eadem uia et ser. Andrea Sole, una cum ser. Joanne Gallo, nomine ser. Christophori de Margotijs circa fabricam cuiusdam scalae inchoatae ante domum dicti ser. Christophori contra domum dicti domini Raphaelis Gabriellis et prope turrem Chergnani dicentibus et allegantibus de iuribus suis; viso ipso loco differentiae et considerata incommoditate, quae ex dicta scala omnibus uicinis contingeret et alijs multis rationibus et causis; audito etiam domino Antonio Pa-

ridis uti aduocato communitatis petente nomine dictae communitatis una cum alijs multis et requirente, ut in executione partis captae in generali consilio huius ciuitatis sub die xiv. Februarij, Mcccclj. et confirmatae per litteras illustrissimi ducalis dominij Venetiarum, datas sub xxviij. Aprilis, Mcccclj. sua magnificentia decernere uellet, ne dicta scala in dicto loco fabricari posset, nec de cetero quisquam super uias publicas posset aliquam scalam fabricare: uisis dicta parte et litteris, omnibusque mature consideratis sententiauit et terminauit una cum suis praefatis iudicibus ut neque dicta scala, neque alia aliqua in quacumque uia ciuitatis per aliquem de cetero fabricari possit sine expressa licentia magnifici domini comitis, quicumque illo tempore fuerit.

Testes: dominus Marinus de Canauellis, dominus Seraphinus Grupsich.

LXXXV. DECISIO COMITIS,
qua statuitur ordo piscandi ad euitandas confusiones et damna datiariorum.

Die xxi. Junij, MDxvj.

Magnificus et generosus dominus comes, sedens sub logia marinae, auditis plurimis differentijs inter piscatores de ordine piscandi et considerato damno, quod tam ipsis piscatoribus, quam datiarijs et alijs multis causatur ex talibus eorum differentijs, habita super hoc debita informatione, et admonitis ipsis capitibus tractarum, qui omnes ibi praesentes ad audiendam hanc suam diffinitiuam sententiam et iudiciale decretum conuenerant, terminauit, ut in futurum seruetur hic ordo piscandi: ut qui primus cum luminari suo inuenerit pisces et conduxerit ipsos in sua posta, statim debeat uocare piscatores suae tractae, qui debeant ire et extendere suam tractam et nemo audet eos ullo modo impedire, aut ducere alios pisces ad dictam postam, quousque primi illi non traxerint totam suam tractam et collegerint pisces captos, quod tamen cum omni festinatione facere debeant; et hic ordo seruetur etiam in ceteris, qui eodem ordine debeant conducere pisces ad eamdem postam, ut scilicet prius inuenient et ducent in posta et nemo audeat eos impedire, sub poena unicuique contrafacienti iperperorum trium inremissionabiliter exigendorum et diuidendorum parte dimidia inter accusatorem et communitatem et reficiendi damnum, quod fecerit priori piscatori, qui impeditus fuerit.

Testes: dominus Antonius Bernardi, dominus Andreas Canauellus.

LXXXVI. DECISIO COMITIS,
qua statuitur, quod instrumenta uenditionum, donationum, cessionum, permutationum, recuperationum, obligationum, liuellationum et pignorationum sine stridis sint nullius uigoris.

Die ultimo Julij. MDxvj.

Nos Aurelius Michael pro illustrissimo et excellentissimo ducali dominio Venetiarum comes Curzulae, sedentes sub logia marinae, attento, quod ex mala, sed iam inueterata consuetudine huius ciuitatis in dies fieri solent multae uenditiones, donationes, cessiones, permutationes, recuperationes et obligationes, liuellationes et pignorationes rerum stabilium quasi occulte et sine suis stridis et ex hoc occultatione necesse est conditiones tam domorum, quam possessionum ignorari, ex quo multae fraudes et doli fieri possunt et prope quotidie his de causis nouae lites oriuntur: ea propter uolentes huiuscemodi fraudibus et litibus obuiare et cauere, ne quisquam posthac decipi hoc pacto possit: statuimus et terminamus et sententiamus una cum honorandis iudicibus nostris domino Francisco Angeli et domino Pasquali Ismaelle, absente domino Joanne Gabriellis tertio iudice, ut nullum ex supradictis instrumentis, quae de cetero fient, ualeat, neque teneat, nisi die et loco consueto debite stridatum et proclamatum fuerit: aliter per se ipsum intelligatur esse uanum, irritum et nullius uigoris.

Testes: dominus Andreas Canauellus, ser. Joannes de Martino et alij.

LXXXVII. DECISIO COMITIS
pro condemnatis in absentia, quod possint recuperare contumaciam intra quindecim dies, soluendo expensas litis.

Die ultimo Julij. MDxvj.

Nos Aurelius Michael, pro illustrissimo et excellentissimo ducali dominio Venetiarum comes Curzulae, sedentes sub logia marinae, attento, quod multi citati ad comparendum in iuditio coram regimine huius ciuitatis et in iure respondendum cuicumque aliquid ab eo petere intendenti, propter uarias causas et negotia occurrentia die et hora debita praesentialiter iudicio adesse non possunt et ita excidunt iuribus suis et propter absentiam suam et contumaciam interdum etiam innocentes condemnantur: ea propter uolentes huiuscemodi innocentibus succurrere et ut omnibus uia iustitiae aeque aperta sit, statuimus, terminamus et sententiamus una cum honorandis iudicibus nostris domino Francisco Angeli et

domino Pasquali Ismaelle, absente domino Joanne de Gabriellis tertio iudice, ut de cetero omnes, qui personaliter citati fuerint ut supra et postea non comparentes die uel horà debita propter absentiam et contumaciam suam condemnati et sententiati fuerint, possint infra terminum quindecim dierum post lationem sententiae redimere contumaciam suam, soluendo statim omnes expensas, quae usque in illam diem causa illius litis factae fuissent et ualeant de nouo uti iuribus suis, ita ut prior sententia, facta in eorum absentia intelligatur esse nullius ualoris. Illi uero, qui absentes per stridorem citati fuerint et infra terminum sibi assignatum non comparuerint, sed in sua absentia et contumacia fuerint sententiati, possint infra unum mensem post lationem sententiae redimere suam contumaciam, soluendo statim expensas ut supra; et illa prior sententia in absentia eorum facta intelligatur nullius ualoris; sed possint de nouo uti iuribus suis ac si nunquam sententiati fuissent: statuentes et terminantes, ut nulla sententia facta in absentia et contumacia alicuius possit extrahi, neque mitti ad executionem infra terminum, quo contumacia ut supra redimi poterit; quo termino elapso, sententia remaneat firma et ualida.

Testes: dominus Andreas Canauellus, ser. Joannes de Martino.

LXXXVIII. DECISIO COMITIS,

qua statuitur, quod nullus pastoris exercitium agens, in postichum possit eligi.

Die v. Februarij. MDxx.

Magnificus et generosus dominus Melchior Natalis, comes Curzulae dignissimus, visis attestationibus et considerato, neminem in causa propria esse posse legitimum iudicem, neque testem et minus sui accusatorem propter amorem proprij beneficij, cassauit et annullauit electionem postichiorum, tamquam male et indebite factam et in euidentissimum detrimentum seminationum, quae damnificantur per animalia; statuens de cetero neminem ex pastoribus insulae et qui pastorale agit exercitium, eligi posse in postichum.

Testes: dominus Antonius Paridis, dominus Nicolaus Junius.

In libro Extraordinariorum ad ca. lx.

LXXXIX. DECISIO COMITIS

de camerario communis, quod de mense in mensem reponere debeat pecunias exactas in capsa sub tribus clauibus; nec possit ullam extraordinariam expensam facere sine licentia comitis.

Magnificus et generosus dominus Melchior Natalis, comes Curzulae dignissimus.

Vegliando nui per esecutione delli statuti de questa città proueder, che de cetero sia seruado ogni fidelità et diligentia in administration delli denari de questo commun, delli qual principalmente se hà à pagar el nostro salario per attender alla taxa limitada à esso salario per lo eccellentissimo conseglio de Dieci della illustrissima ducal signoria de Venezia, per uigor dell officio nostro dicemo, dichiarimo, et terminemo, che tutti et cadauni denari, così de datij, come de condennasion, ouer per cadauna altra causa à questo commun aspettanti se debbino scoder per el camerlengo de commun eletto in questo conseglio, i qual denari scossi sia tegnudo et debbia esso camerlengo à mese per mese reponer in capsa del commun sotto trè chiaue, una uidelicet appresso de nui, la seconda appresso el iudice senior, la terza appresso esso camerario, el qual camerario sia tenuto et debbia à nui et al più uecchio giudice in poliza ogni mese mostrar bona rason et bon conto de denari receuudi et dadi de raxon de questo commun sotto irremissibil pena de priuation dell offitio et pagar el quarto ultra el capitale douesse dar, el qual quarto sia integraliter del commun de Curzula: mà passadi ueramente i mesi sie, subito sia tenuto et debbia cum solenne giuramento render raxon et far el calculo delli danari preditti dauanti nui, giudici nuoui et uecchi, camerlengo successor et aduocati del commun, ac etiam altri nobeli de more chiamadi et saldar la capsa sua illicò in numerata pecunia et la chiaue et denari douesse dar alla capsa, consignar in capsa al successor suo, sotto pena de pagar el quarto ut supra et da esser applicado al commun et priuation dell'offitio del camerlengado per anni dieci et in ditto tempo da esser stridado per furante, quando se congrega questo conseglio.

Item dicemo, dichiarimo et terminemo, che el camerlengo de commun non possa far alcuna spesa estraordinaria per questo commun delli denari de questo commun; nè far pagamento ad alcun creditor de questo commun, se non fin à perpero uno et da lì supra cum notitia et licentia nostra, sotto pena de perder tutto quello auesse speso, ouer pagado, nè possa escomputar per

se aut per altra persona el debito del commun cum el credito del commun, sotte pena de refar del suo proprio illicò et in numerata pecunia et ultra soldi due per lira da esser applicada integraliter al commun de Curzula, saluo se non auesse fatto ditto scontamento cum licentia nostra: et siano de cetero tenuti et sicome nelli incanti nostri li debitori del commun pagar li debiti sui alli tempi debiti sotto pena de soldi due per lira, da esser applicadi al camerlengo, il quale ditti debiti effectualiter esiggerà et sel uorrà remetter la pena cum giuramento, uegna essa pena in commun; verum la capsa del commun pro nunc et fin sia trouato luoco più idoneo et securo star debbia et così sia posta in camera del nostro palazzo sotto trè chiaue ut supra, nella qual capsa se debbiano seruar li quaderni, raxon et denari de questo commun segondo che de mese in mese per el camerlengo se scuoderanno, come è ditto de sopra et questo per ogni uia, modo, raxon et forma, per i qual meglio si quol far dicemo, dichiarimo et terminemo et cusi inuiolabiliter esser obseruado deliberemo per autorità del reggimento nostro.

Lata, lecta et publicata per me cancellarium in sala palatij regiminis, cum esset congregatum consilium nobilium Curzulae, immediate antequam fieret electio camerarij, die xxiij. Aprilis. MDxx.

In libro Extraordinariorum ad ca. lxvij.

XC. LITTERA DUCALIS XXIX^{a},
qua in armandis triremibus statuitur quis et quantum habere debeat pro salario et stipendio suo.

Leonardus Lauredanus Dei Gratia Dux Venetiarum etc.

Nobili et sapienti viro Melchiori Natali de suo mandato comiti Curzulae, fideli dilecto salutem et dilectionis affectum.

Auemo deliberato cum el senato nostro, che de lì si armi una galia cum le condition et modi della parte ultimamente presa circa l' armar, la copia della qual ui auemo mandata inclusa in queste lettere. Pertanto ue commettemo, che immediate faciate far per el conseglio de questa città nostra la ellettione de uno supracomito, al quale imponerete, che subito se conferisca in questa città, perchè li faremo consegnar la galia et li denari cum celere espeditione et che auanti el partir suo el lassi ordene de lì, che le zurme siano preparate cum diligentia, siche gionto de lì senza dilatione el si possa espedire, al che uui ancora auerete cura cum la diligentia uostra consueta; et della esecution ne darete auuiso.

Datum in nostro ducali palatio die xxviij. Apr., indictione viij. MDxx.

A tergo:
Nobili et sapienti viro Melchiori Natali comiti Curzulae.
Receptae die xxi. Maij MDxx.

Tenor partis suprascriptae, missae in dictis litteris ducalibus.

Exemplum quorumdam capitulorum partis captae in consilio Rogatornm die j. Martij, MDxix.

Et perchè come e supraditto el non saldar i crediti della ditta marinareza e zurme è causa de farle andar uia, è necessario proueder à questo talmente regolando i pagamenti delle ditte galie, come inferius se dichiarirà, ch' el sia etiam satisfation sua e utilità della signoria nostra, et che al suo ritorno possino esser saldati tutti li sui crediti senza alcuna retention; del qual pagamento limitado se hà ueduto chiaramente ditta marinareza contentarsi per lo armar, che hanno fatto li sopracomiti che armorno à sue spese, quali esbursorno assai manco denari, de quelli li uien statuito ora; et però sia deliberato, che tutti i pagamenti delle galie, qual de cetero se armaranno, siano fatti in questo modo, uidelicet:

capitanio zeneral de mar per suo salario al mese netto da xxx. et xl per cento	*duc.* l;	
per spese de sui deputadi à sol. v. per iv. al zorno per un mese	*duc.* xcv;	
armiraio al mese	—	*L.* l;
comito	—	*L.* xl;
paron	—	*L.* xxx;
sopramasser	—	*L.* xxx;
cancilier	—	*L.* xxxvj;
scriuan	—	*L.* xxiv;
interprete	—	*L.* xxx;
ciroico	—	*L.* l;
pedotta	—	*L.* xx;
maistranze et compagni de stendardo	—	*L.* xvj;
pifari et tromboni	—	*L.* xl;
compagni d'arboro	—	*L.* xv;
proueri	—	*L.* x;
portolatti	—	*L.* ix;
galiotti	—	*L.* viij;
nobili	—	*L.* xl;
capellan	—	*L.* xv;
ij bombarderi	—	*L.* xxx;
ij bombarderi	—	*L.* xviij;
schioppetieri	—	*L.* xij;
prouededor de salario ut supra al mese	*duc.* xl;	
per spese ut supra netti	*duc.* lxxxv;	
ciroico, altri salariadi al modo, de quelli del capitanio zeneral supraditto;		

capitanio delle galie bastarde per salario netto al mese ut supra . . . . . *duc.* xxv;
per spese ut supra . . . . . *duc.* xcij;
altri salariadi ut supra. —

Passati li quattro mesi:

capitanio zeneral per suo salario al mese netto ut supra *duc.* l;
per spese . . . . . *duc.* xcv;
armiraio . . . . . — *L.* xl;
comito . . . . . — *L.* xxxv;
paron . . . . . — *L.* xxiv;
sopramasser . . . . . — *L.* xxiv;
scriuan . . . . . — *L.* xviij;
cancilier . . . . . — *L.* xxxvj;
interprete . . . . . — *L.* xxij;
ciroico . . . . . — *L.* xxxvj;
pedotta . . . . . — *L.* xv;
maistranze et compagni de stendardo . . . . . — *L.* xij;
pifari . . . . . — *L.* xxx;
compagni d' arboro . . . . . — *L.* xi;
proueri . . . . . — *L.* viij;
portolatti . . . . . — *L.* vij;
galiotti . . . . . — *L.* vj;
nobili . . . . . — *L.* xl;
capellan . . . . . — *L.* xj;
ij bombarderi . . . . . — *L.* xxij;
ij bombarderi . . . . . — *L.* xij;
schioppeteri . . . . . — *L.* ix;

Passati li quattro mesi:

prouededor per salario netto al mese . . . . . *duc.* xl;
per spese . . . . . *duc.* lxxxv;
altri salariadi al modo ut supra;
capitanio delle galie bastarde per salario netto ut supra *duc.* xxv;
per spese . . . . . *duc.* xcij;
altri salariadi ut supra;
sopracomiti delle galie per bastarde per salario netto ut supra . . . . . *duc.* x;
per spese ut supra . . . . . *duc.* lxxxj;
altri salariadi ut supra;
sopracomiti delle galie sottil per salario netto ut supra *duc.* x;
per spese ut supra . . . . . *duc.* lxviij;
altri salariadi al modo ut supra. —

Le souuention ueramente se debba mandar alle prefate galie ogni do mesi per i ditti prouededori da poi compidi i quattro mesi delli denari della paga aueranno toccato el passado il tempo limitado, uidelicet à quelli de mesi vj; et à quelli de mesi xviij, sia obligato el capitanio general, ò prouededor, che serà fuora farli cerca et licentiarli per uenir à desarmare: et li ditti sopracomiti non possino restar fuori, se non cum mandato in scriptura del ditto ca-

pitanio, ò prouededor, nel qual se debbi dichiarir la causa, per la qual el uien retenuto, altramente restando non li corri più salario alcuno.

Ora de dal zorno, che à ditte galie à Corfù serà fatta la cerca per prouededor, ò per altri, abbino termine de zorni xx. de uenirsene in Istria et stando più non li corri salario alcuno.

Le spese etiam che seranno fatte per capitanij, per prouededori et supracomiti in tuor homeni et far altri concieri et spese, segondo el solito, alli prefati nel suo ritorno li siano satisfatti de contadi di supraditti denari limitadi.

Et siano obligati per conseruation delle galie sì capitanij, come li supracomiti et altri à impalmar et nombolizar do uolte all' anno sotto pena de ducati l. per ogni uolta che mancasseno.

Et acciò sia fatto ogni auantazo ai galliotti et cessino da ogni spesa da mò sia preso, che per il sopramasser non li sia tolto nel dar della souuention de fuora più de soldi due per uno una uolta tantum. Et per l' interzar trà il masser et scriuan non li sia tolto più de soldi quattro; nè alli prefati galiotti nell' armar de qui non li sia retenuta cosa alcuna per spesa de armar dell' arsenal nostro.

E perchè abbino caussa de non fallir, sia etiam preso, che quelli, che seranno piezi per i ditti galiotti se per caso falliranno, i piezi siano obligati à satisfar in contadi tanto, quanto el ditto fallito non auesse luirado del denaro tolto; el resto abbià pagar segondo l' ordene della camera.

Et in loco de balestreri mandar se debbino schioppettieri, di qual mancandone alcuno non possi esser messo in suo loco, se non serà prattico del mestier sotto pena al sopracomito de perder le spese.

Et li ditti schioppettieri auer debbino un schioppetto per un dall' arsenal nostro, et al ritorno suo non lo restituendo, sia fatto pagar à *L. viij* l' uno et li piezi insieme cum li principali siano obligati à ditta restitution: possendo il sopracomito in loco di quattro homeni, cioè, scalco, coquo, canauer, fante de pizuol scriuerli per homeni da remo et non per altro.

In libro Extraordinariorum ca. xviij. tempore magnifici domini Melchioris Natalis.

XCI. DECISIO COMITIS
de lignaminibus, theda et carbonibus non extrahendis per forenses; de damnis in fructibus et de incendijs.

Magnificus et generosus dominus Melchior Natalis comes Curzulae.

Audita la rechiesta de molti nobeli et uniuersaliter de tutti cittadini et populari de questa città, dimandanti dauanti de nui sia fatta quella optima et necessaria prouisione se conuien, ch' el non sia estratto de questa insula tede, nè alcun ligname proibito per le leze de questa città, nè far carboni, nè esser estratti, nè metter fuoco per la insula per esboscar per causa de minima utilità de semenasion; perchè tutte queste cose se seranno concesse et tolerade, ormai li poueri homeni cittadini et populari non poteranno più uiuer, nè esercitar l' arte sua; mà se seranno cum debito re-

medio correttе et deuedade, serà indubitanter esaltation de questo pouero commun et substentation de tutti quelli uiueno del sudore et fatica sua, come à cadauno ormai et tutto è notissimo; imperò uolendo alla loro onestissima rechiesta prestare el debito assenso et proueder segondo meglio la diuina bontà ne hà inspirato; dicemo, dichiarimo et cusi inuiolabiliter esser obseruado terminemo et statuimo, che niun abitador nella città, ouer burgo de Curzula da mò inanti abbia ardimento de tagliar tede sopra questa insula, ouer farle tagliar in piccola, ouer gran quantità, nec etiam per usu suo senza licentia nostra in scriptura, sotto pena à chi contrafarà de perperi xxv. da esser diuisi trà el commun et accusador per medietate. Mà li abitanti per la insula possano taiar et far taiar tede senza licentia nostra fin some do per loro uso de Luse et pescar; mà da li insuso non senza licentia nostra in criptura, sotto la pena soprascritta à cadauno, che contra farà da esser diuisa per medietate ut supra et oltra star mese uno in preson serrato et tanto più, quanto più differirà el pagamento della pena; et sel serà trouado supra questa insula taio de tede in maggior quantità de quello è permesso ut supra, siano tenuti li offitiali delle ville deputadi ad ciò denunciar all'offitio della cancellaria in termene de zorni otto, manifestando colui auerà fatto tal taio, la quantità delle tede taiade et el luoco, nel quale esso taio de tede serà sta trouado et se non auerà notitia del contrafacente, sia tenuto denunciar contra el casal più prossimo, el qual casal subito cadi alla pena soprascritta, da esser diuisa per medietate trà el commun et l'offitial auerà denunciado; el qual abbia etiam la mità delle tede taiade contra la proibition nostra et sia reseruato regresso al ditto casal più prossimo contra el contrafaciente, quando el serà manifestado et conuento: li offitiali ueramente deputadi, se non denunciaranno in termene statuto, siano priuadi dell'officio suo et irremissibiliter pagar debbiano la pena di contrafacenti per loro cognoscudi et non denunciadi, rimanendo essi contrafacenti absolti et siano tenuti li officiali, i quali à ciò se deputerà, uenir et dauanti nui solemniter giurar de essercitar ben et legalmente l'officio suo, nè possano recusarlo sotto pena de perperi v. da esserli illicò tolta et integraliter applicada al commun el da mò à zorni otto prossimi tutti quelli, li quali auesseno taiado, ò fatto taiar teda sopra questa insula più della quantità ditta, debbiano manifestarse all'officio della cancellaria, altramente se intendano caduti alle pene soprascritte; et se uno contrafacente accuserà l'altro, da poi el termene

ut supra, auuta la uerità della accusa, rimagna absolto della pena preditta et abbia uadagnato tutta la quantità de tede taiade contro l'ordine preditto et per el contrafacente non manifestada; et tutti quelli auesseno finora auuto caparra de taiar tede in maggior quantità specificata de sopra, sì da forastieri, come da terrieri in nome de forestieri manifestando in termine de zorni otto prossimi, abbiano guadagnato le caparre, ne possano esser astretti ad alcuna restitution: li furistieri ueramente, cusì subditi, come non subditi della ilusstrissima ducal signoria de Venetia, non possano taiar, nè far taiar tede sopra questa insula, nè in piccola, nè in gran quantitade sotto pena de perperi xxv., perder la barca cum tutte robbe in quella se atrouasse, da esser diuisa segondo la leze delli contrabandi de questa città, alle qual pene sottocaseno Curzulani, che li daranno ausilio, ouer fauor et ultra star mesi do in preson serradi, ouer pagar ducati l. in tutto, se uorrano esser liberi dalla preson; et similmente li furistieri preditti non possano far carboni sù questa insula, nè taiar legne da fuoco, nè da fabrica, ne quelli fatti, ò taiadi aliquo modo estrazer senza espressa licentia nostra sotto le pene predite.

Et da mò inanti sia mandado uno homo della corte per terra à spese de questa communità à reueder ogni mese tutta la insula et far diligente inquisition delli contrafacenti all'ordine preditto, et similiter tenir scontro delli danni, dadi per la insula in orti, biaue, uigne et delli frutti quomodocumque fatti, acciò se sappia, se li pudari et polstici fanno el debito suo et possino segondo le leze de questa città eser puniti; et sia mandata similmente ogni mese una barca armada à spese de questa communità giusta el solito à reueder et diligenter inquirer contra li contrafacenti in facto de taiar et estrazer tede, legne da fuoco, altri lignami proibiti et el far delli carboni; et abbiano la parte de quello trouaranno esser contrafatto segondo la forma ditta de supra.

Et perchè questa insula patisce gran deuastation per li inordinati fuochi se fanno nello esboscar et sono ormai li boschi redutti ad nihilum in grauissimo uniuersal danno dell'arte de marangoni, che à una delle arte principal in questa città, et generaliter in danno de tutti et della illustrissima signoria nostra, che à qualche maggior bisogno non se poteria auer uno legno per reparation et fortification de questa città fidelissima per obuiar à simili inconuenienti et periculi et per dar modo et forma che al tutto sia debitamente prouisto: dicemo, dichiarimo et cusì inuiolabiliter esser

obseruado terminemo et statuimo, che de cetero alcuno non ardisca esboscar, nè metter fuoco per esboscar in alcuno luoco de questa insula, se primo non darà notitia all'offitio della cancellaria, acciò auuta la relation fide digna, tal esboscation per fuoco non esser in luoco periculoso, se li possa dar la sua licentia; mà si serà in luoco periculoso et che per poco commodo possa resultare eccesiuo et immenso danno, non possa esboscar, nè metter fuoco per esboscar, sì per causa de semenasion, come per qualunque altra causa, se prima non darà sufficiente piezaria de ducati l. all'offitio della cancellaria, i quali siano obligati sì alla pena, come al danno, che potesse seguir; et se alcuno serà tanto temerario, che auerà ardir metter fuoco in alcun luoco de questa insula contra l'ordine preditto, sel seguirà danno da ducati l. inzoso inclusiue, sia tenuto immediate pagar el danno et la pena, et star mesi sei in preson serado et tanto più, quanto differirà el pagamento; mà sel serà el'danno de ducati l. supra, sia tal incendiario sel serà conuento studioso et malo animo auer fatto tal incendio, appicado per la gola sì che el mora ad exemplum et castigationem reliquorum; et da mò quando seguisse tal incendio et non se potesse trouar, ò fusse coperto el delinquente, che alcuno non curasse far el debito suo in accusarlo, in tal caso sia tenuta la villa et casal più prossimo à pagar tutto el danno, saluo si imminente fuoco non desseno notitia all'officio della cancellaria, sì che se possa cum debito remedio proueder et obuiar, che esso fuoco non procedesse et in tal caso el casal più prossimo non sottocaza ad alcuna pena, ò refetion de danno, mà se debbia proceder contra li incendiarij incogniti cum tutti quelli debiti mezzi de rason segondo meglio à nui parerà seruatis legitime seruandis et sia publicado questo ordine nostro sì in la città, come per tutti li casali et cusì successiue singulo anno loco et tempore debito à notitia de cadauno et inuiolabile obseruantia.

Lata, data et in his scripits pronunciata fuit suprascripta per praefatum magnificum dominum comitem sedentem in logia cancellariae, lecta et publicata per me Lodouicum de Ponte, notarium et cancellarium Curzulae, astante copiosa multitudine nobilium et ciuium sub die Dominico xxix. Aprilis, MDxx, praesentibus domino Francisco Petrouich et Ulixe de Nicolinis, testibus habitis, rogatis.

In libro Extraordinarium ca. lxviij.

XCII. ACTUS PRESENTATIONIS
sigilli communis Curzulae et clauis capsae communis iuxta morem patriae et uigore legum ac consuetudinum.

In Christi nomine. Amen.

Anno natiuitatis eiusdem MDxxi. indictione ix., die uero primo mensis Maij actum sub logia marinae coram magnifico et generoso domino Melchiore Natali comite Curzulae dignissimo praesentibus infrascriptis, per me Antonium q. domini Paridis iudicem maiorem et antiquiorem presentatum et datum fuit domino Andreae de Canauellis tamquam iudici maiori et antiquiori successori meo iuxta morem patriae sigillum communis Curzulae, uidelicet sigillum sancti Marci de Curzula et hoc uigore legis in nouo uolumine ad cap. LXXI. quod de iudice ad iudicem de tempore in tempus debeat dari et praesentari dictum sigillum sancti Marci communis Curzulae; et similiter dedi et consignaui eidem domino Andreae iudici meo successori clauem capsae communis, quam habueram tamquam iudex maior et antiquior unam de tribus clauibus; alteram habuit camerarius communis et alteram dominus comes uigore legum et consuetudinum; et hoc praesentibus domino Pasquale Ismaellis et Joanne Renerio iudicibus nouis et colleghis ipsius domini Andreae nec non presentibus domino Francisco Petrouich, Antonio Roxenouich, Marino de Gabriellis et alijs quam pluribus circum astantibus.

XLIII. DECISIO COMITIS
de bastasijs dandis conducentibus bladum Curzulam ad expensas communis; et magazenis gratis per menses duos et non ultra.

Nos Melchior Natalis, pro illustrissimo ducali dominio Venetiarum comes Curzulae, audita requisitione domini Marini de Gabriellis uti cammerarij communitatis Curzulae narrantis et exponentis, quum sit, quod alias per consilium fuerit statutum et prouisum, quod conducentibus bladum Curzulam dentur bastasij et magazeni gratis, nulla facta mentione, quanto tempore mercatores tenere ualeant dicta magazena grani; quamobrem praefati bladum conducentes traxerunt in coruptelam usque modo tenendo occupata magazena communitatis ad eorum libitum cum grauissimo damno communis ac singulorum, nec non sustinendo pretia bladorum in summo, inducentes per eorum malitiam occupatis omnibus magazenis communis ipsum commune ad soluendum affictum alijs, causa bladorum superuenientium quotidie; et quia aequum est et iustitiae ac honestati consonans, ut unde ipsa communitas utile non consequitur,

nec damnum incurrat et unde uoluit omnibus bene facere, ipsi ac singulis non male fiat: et propterea praefatus exponens dicto nomine petebat declarari et terminari debere circa quantitatem temporis, quo gratis tenere ualeant magazena communis conducentes bladum ut supra et circa pretium, quod refundere debet commune pro alijs magazenis bladorum occupatis omnibus magazenis communitatis: uiso statuto, de quo supra; uisa mercatorum malitia per corruptelam hactenus introducta; uisis quibusdum attestationibus, uisis uidendis et consideratis in causa suprascripta merito considerandis, Christi nomine inuocato, a quo cuncta bona et utilia procedunt, sententiando declaramus et terminamus omnibus conducentibus bladum Curzulam dari bastasios ad expensas communis et magazena communis gratis per menses duos a die receptorum bladorum et non ultra; quibus exactis teneantur illico mercatores euacuari facere proprijs expensis magazena communis uel comuni pro affictu soluere soldos uiginti pro singulo mense, quo ipsa magazena communis occupata tenuerint; et existentibus omnibus magazenis communis occ patis superueniente blado teneatur cammerarius communis prouidere de alio magazeno pro duobus mensibus tantum, soluendo pro affictu soldos uiginti singulo mense; et quilibet habens magazenum, ipsum comuni dare teneatur pro mensibus duobus pretio et affictu suprascripto soldorum uiginti singulo mense sub poena recusanti perdendi affictum mensium duorum ut supra et iperperorum quinque communi applicandorum et nihilominus accipiatur magazenum per commune pro tempore suprascripto et non ultra, salua nobis libertate prorogandi terminum suprascriptum mensium duorum ut supra, quum expedierit et causa legitima exigente.

Lata data et publicata fuit terminatio, siue declaratio suprascripta per praefatum magnificum dominum comitem, sedentem sub logia marinae die x. Julij, MDxxi. indictione ix. presentibus domino Francisco Petrouich et ser. Christophoro de Margotijs testibus habitis et rogatis.

In libro Extraordinariorum ad ca. cxxviij.

XCIV. LITTERA DUCALIS XXX[a],

qua iubetur comitibus, quod in ferendis sententijs tam ciuilibus, quam criminalibus debeant habere opinionem suorum iudicum; et quod denarij communitatis debeant administrari ad tenorem statutorum et consuetudinum dictae communitatis.

Laurentius Priolus Dei gratia dux Venetiarum etc.

Nobilibus et sapientibus uiris Marino Barbaro, de suo mandato comiti Curzulae et successoribus fidelibus dilectis salutem et dilectionis affectum.

Si sono doluti alla presentia nostra gli oratori di quella fidelissima communità, che uoi contra la forma delli statuti loro da noi aprobati nel primo acquisto dell'isola et anco contra l'antica consuetudine seruata da uostri precessori, non uogliate ora nel proferir le sentenze così ciuili, come criminali, auere il consenso et l'opinione delli giudici d'essa communità, come sempre è stato solito farsi et che appresso u'ingeriate nell'amministratione del denaro della communità, che deue passare per mano del suo camerlengo, dispensandolo à modo uostro contra gli ordeni loro. Noi auute sopra ciò le debite informationi da quelli, che altre uolte sono stati al gouerno di qual loco et ueduti anco i suoi statuti, il tutto ben considerato, ne siamo risoluti scriuerui le presenti impponendoui efficacemente, che nel giudicar le cause ciuili et criminali dobbiate permetter, che intrauengano sempre con uoi alla banca i giudici della communità, ai quali dimandarete la loro opinione, non prononciando sententia senza il consenso al meno d'uno di loro, del che ne farete far nota dal cancelliero secondo i statuti et consuetudine di quel loco. Et quanto al danaro d'essa communità, lasciarete il maneggio et dispensatione di quello al suo camerlengo giusta gli ordini et antiche consuetudini d'essi fidelissimi Curzulani, uerso i quali intentione nostra è, che da nostri rappresentanti sia fatta quella demostratione d'amor et affettione, che merita la fede et diuotione, ch'essi hanno al stato nostro.

Has autem registratas presentanti restituite.

Datum in nostro ducali palatio die xxiv. Februarij, indictione ij. MDlviij.

Die xxiv. Martij, MDlix. presentatae per eximium utriusque iuris doctorem dominum Jacobum Arnerium, atque spectabilem dominum Raphaelem de Gabriellis, oratores spectabilis communitatis.

ADDITAMENTA.

I. DECISIO PROUEDITORIS GENERALIS
de ordine procedendi coram judicio ciuitatis Curzulae.

Noi Gio. Battista Grimani, per la sereniss. repub. di Venetia etc. proueditore general in Dalmatia et Albania.

L'ordine et il metodo dispongono ogni cosa alla perfettione, e doue questi sono turbati, diforme resta ogni atto humano, e se pur in tutte l'operationi deuono con puntualità seruarsi nelle giudiciarie il preterirli, è diffetto di consequenza, che à punto dalle prudentissime leggi di questo serenissimo dominio viene ai giudici strettamente imposta l'osseruanza. Raccordato dunque à noi da periti il confuso e variato modo di procedere nel foro della città di Curzula, che partorisse souenti occasioni di contrasti e dispendij ancora, non essendoui ordinatione alcuna, ne regola in scritto: habbiamo con l'autorità del generalato nostro terminato, come infraponendo le sequenti consuetudini, non aliene affatto dal consueto; ma espressiue meglio, e ben diriciate, acciò nelli tempi venturi siano inuiolabilmente esequite.

I. Cominciando per tanto dalla citatione fondamento del giuditio, ordinemo, che non possa esser citato alcuno, se non per li giorni giuridici soliti, che sono il Lunedì, Mercordì et Sabbato della settimana, douendo sempre la citatione seguire et annotarsi vn giorno almeno auanti il giuridico, in cause però ordinarie, che nelle sumarie e priuilegiate anco fuori dell'audienza, e giorni come di sopra possa in ogni tempo de mandato però dell'illustrissimo sig. conte instituirsi et annotare.

II. Che le citationi per stidore contro li forastieri di alieno stato non possano farsi se non giusta il costume nel termine di giorni trenta vno, eccetuando se si trattasse di mercedi, affitti et altre priuilegiate; nel qual caso si faccia in tempo di giorni otto almeno, douendosi esprimer in polizza il nome e cognome dell'attore e del citato, con la dimanda, per esser affissa in luoco conspicuo in piazza.

III. Non possa esser citato alcuno alla casa d'habitatione, se non quando egli sendo nella città à studio s'occultasse per fugir la ragione, il che doppo la relatione dell'officiale, che l'habbia diligentemente cercato d'ordine speciale dell clarissimo rapresentante segua salue sempre l'impositioni de superiori.

IV. Non possa impedirsi causa alcuna, ò vdite le parti in assenza, se prima non sarà stata legitimamente instituita, e con conditione, premesse annotata negli atti la cittatione.

V. Nelle cause ordinarie e di processo debbano concedersi le dilationi solite, cioè data la dimanda in scrittura habbi il reo termine à risponder fino la terza audienza seguente inclusiue, ò in vna, ò in più volte, se però non si frametterà causa legitima, come di non hauer scritture pronte, auocati, ò cose simili d'esser conosciute dal rettore, che induchi magior protratione presentata la risposta all'attore per la contra risposta et al reo per le sue eccetioni, sia dato tempo alle due sussequenti audienze per cadauno et se più oltre si scriuesse in causa non si proroghi altro più lungo termine che d'vna audienza all'altra in fine fatta la conclusione, ò de volontà delle parti, ò d'ordene del giudice, si deputati il giorno per la legatione in voce conforme il volere et commodo dell'illustrissimo sig. rettore; e cosi si spedischi senza permissione, che doppo le conclusioni si produchino noue scritture.

VI. In cause oue si produce per semplici constituti estesi in giudicio non si dilunghi la speditione più della terza audienza sussequente, che s'intenda sempre perentoria.

VII. Gli auocati della banca ordinarij possano senza procura dimandar il primo termine, ò dilatione per la prima audienza solamente, douendo nel resto et maggiormente per la speditione hauer il mandato procuratiuo, quando la parte principale fosse assente conforme hà terminato l'eccellentissimo sig. proueditor general Priuli nostro precessore.

VIII. Le sentenze non si pronuncijno nelli giorni seruati ad honorem Dei et feste del palazzo, ne anco per special renunciatione della parte, ciò per riuerenza del culto diuino e conforme alle bone leggi e statuti.

IX. Le ferie dispost'à comodo degli habitanti come delle messe quai seruono à benefitio solo delli contadini de fuori delle vindemie, che sono vniuersali, siano puntualmente osseruate, non potendo in quel tempo seguir altra speditione di causa, se non delle pertinenti al racolto, ò entrate d'allhora, mercedi, liueli et affitanze, e

di quelle ancora, che per spontanea renuncia delle ferie e de volontà delle parti douessero difinirsi.

X. Che le medesime ferie debbano corere cioè quelle della messe dal principio del racolto fino al ritorno del reuerendo decimaro della città et quelle della uendemia dalli xv. d'Agosto, fino alli vij. d'Ottobre inclusiuamente conforme l'antica consuetudine, le qual ferie finite si douerano espedire mandati per le ville, denunciando il tempo, che stabilirà il regimento, per dar principio all'audienze ordinarie.

XI. Le sentenze absenti douerano esser negli atti estese fra il termine di giorni otto ne possano estraersi in publica forma, per esser poste all'esecutione, se non giorni otto doppo la notificatione di quelle alla parte, non douendo di pari doppo le seguite vdite le parti tra il tempo degli otto giorni pure, che sono i fatali dell'apellatione giusta il statuto municipale uenir inouata cosa alcuna, eccetuando però in casi di sumaria natura.

XII. Non si possa recuperar alcun atto, ò sentenza absente in giudicio, ò nel tempo placito, quando sij stata legitimamente prima notificata alla parte.

XIII. E delle tre sentenze vniformi absenti non si dia realditioni col esborso delle spese, ma infra si, e chi vorà esser riudito per causa legitima, habbia l'indirizzo de farlo col mezzo delle remisoriali de superiori.

XIV. I sigilli, che si portano dalle ville de gli officiali che prima per abusione hanno seruito per fede di molti altri atti diuersi, non possano seruir, ne attestar, se non la citatione sola et semplice, che gli altri atti per mandati e cedule si facino come pur si è osseruato in altri più regolati tempi et questo per leuar moltè fraudi pregiudiciali à suditi e massime à poueri cittadini.

XV. Nell'attioni ciuili non si proceda per via de mandati conforme i decreti et ordeni in questo proposito. Commetendo noi l'osseruanza inuiolabile di quelli.

Et acciò habbino piena essecutione i presenti ordini nostri terminiamo, che ogni atto, che seguisse in discordanza, ò trauiamento di quelli sogiaccia ipso facto alla nullità, essendo tenuto l'auocato al rifacimento delle spese quando al disordene habbia dato causa, come anco i cancelieri e coadiutori alla pena di ducati vinticinque per cadauna volta, che contrariassero nelle parti à loro offitio pertinenti. Douendo esser registrati e publicati così hora come nel principio d'ogni regimento sotto pena ai cancellieri transcuranti di

ducati cento, di non poter essercitar cancellarie per anni dieci continui.

In quorum fidem etc.

Zara xxv. Maggio MDcxliij.

Gio. Battista Grimani proueditor general.

Bartolo Lantana coadiutore di S. E. ha fatto copiare, incontrato e sottoscritto.

II. TARIFA CANCELLARIAE CURZULENSIS.

Noi Gio. Battista Grimani per la serenissima republica di Venetia proueditore generale in Dalmatia et Albania.

Le alterationi alla tariffa della cancellaria di Curzula causate dal lungo corso del tempo dopò la facitura di essa, hanno dato occasione à quella magnifica communità di procurare i rimedi à diuersione degli abusi tendenti al danno e pernicie uniuersale, et nel ricorso fatto à quel clarissimo signor conte hanno riportato dichiarationi et limitationi equiualenti aggionte alla tariffa vecchia, quali conosciute da noi conformi al giusto et corrispondenti all altre tariffe delle cancellarie di Dalmatia; adherendo all' instanze riuerentissime fatteci per li spettabili D. D. giudici et defensori di essa communità, con l'auttorità del generalato nostro habbiamo approuato essa tariffa et dichiarationi ultimamente aggionte ad essa; volendo et commettendo, che in auuenire dalli cancellieri et altri ministri à chi spetasse, sia iuuiolabilmente esequita in pena della perdita del carico et altre ad arbitrio, secondo l' inobedienza.

Per registro di speditione, ò spazzo in ducale con gl' altri ordinari	*lire* iij;	*soldi* ij.
Per registro di spazzo dell'illustrissimo et eccellentissimo signor generale, e d' altri superiori con gl' ordinari atti	*lira* j;	*soldi* iv.
Per registro di parte del serenissimo maggior conseglio et altri eccellentissimi consegli di Venetia	*lire* iij;	*soldi* ij.
Per copia di legge del statuto Veneto . . .	—	*soldi* x.
Per copia, ò registro di terminatione d'altri magistrati, rappresentanti publici . . .	*lire* iij;	*soldi* ij.
Per possesso temporale de canonicati, ò altre dignità ecclesiastiche con tutti gl'atti . .	*lire* vj;	*soldi* iv.

Per possesso d'altri benefici semplici con gl' atti	*lire* iij;	*soldi* ij.
Per cópia di parte di questo conseglio . . .	—	*soldi* viij.
Per copia di parte della congregatione . . .	—	*soldi* viij.
Per copia d'ogni elettione d'offitio, ò carica di questa città	—	*soldi* iv.
Per ogni parte del conseglo di xij. per occasione di naufragi	—	*soldi* viij.
Per l'interuento del cancelliere nel conseglio medesimo conforme l'osseruato	*lire* ij;	*soldi* ij;
Per registro d'ogni partita de libri e de conti sino al numero de quindeci	—	*soldi* iv.
Dal numero de quindici per fino ad ogni summa, per carta in stretto ordinario	—	*soldi* viij.
Per presentatione de responsali, e deppennatione delle pieggiarie per le barche à forastieri et a lor nome solamente . . . non douendo i maestri, ne altri terrieri esser tenuti à pagamento alcuno conforme la terminatione del' eccellentissimo sig. proueditore general Molino.	—	*soldi* xvj.
Per presentatione de responsali in cadaun altra materia, e deppennatione di pieggiarie a i terrieri	—	*soldi* viij.
Il doppio à forastieri giusta la tassa vecchia è l' osseruato	—	*soldi* xvj.
Per responsale, che si fà in quest' offitio . .	—	*soldi* xij.
Per ogni licenza, ò bolletta d'estrattione di merci e d'altro col suo registro	—	*soldi* viij.
Per copia d' ogni proclama dell' illustrissimo regimento	—	*soldi* xij.
Per rescritto à lettere et ordini de superiori, col registro . . . . . , ...	*lira* j;	*soldi* iv.
Per ogni capitolo da prouar in ciuile . . .	—	*soldi* iij.
Per mandato penale	—	*soldi* ij.
Per il suo registro	—	*soldi* ij.
Per relatione de periti in ogni caso	—	*soldi* iv.
Per creatione del notario con le sue patenti .	*lire* vij;	—
Per priuileggio d'aggregatione à questa cittadinanza . . . . . , ...	*lira* j;	*soldi* iv.

Per fede d'essentione da fattioni per cagion d'età, ò d'altro	—	*soldi* xij.
Per creatione di tutori e curatori a pupilli, mentecatti et altri, con tutti gl'atti necessarij	—	*soldi* xvj.
Per registro e sententiatione d'ogni chirografo et estratione in publica forma; in tutto .	*lira* j;	*soldi* iv.
Per sententia a legge, ò decreto à instromenti, testamenti et altri atti	—	*soldi* v.
Per cadaun atto dell' illustrissimo rettore, ò d' admission di lettere, ò d'altra materia	—	*soldi* v.
Per presentatione d'ogni scrittura	—	*soldi* ij.
Per registro di quella, ò copia	—	*soldi* vj.
Per intimatione di quella	—	*soldo* j.
Per ogni constituto fatto tanto in giudico, quanto in cancellaria, ò sia instanza	—	*soldi* iv.
Per ratificatione d'ogni instromento . . .	—	*soldi* iv.
Per fideiussione, ò pieggiaria	—	*soldi* iv.
Per deposito di cadauna qualità di robba, ò danaro, con la sua eleuatione	—	*soldi* iv.
Per ogni querela denontia et inquisitione . .	—	*soldi* viij.
Per ogni atto in processo dell' illustrissimo rettore	—	*soldi* viij.
Per presentatione della denontia del cirurgico	—	*soldi* iv.
Per la visione de cadaueri e luochi nella città e borgo	*lire* ij;	—
Per l' isola, secondo la distanza per il viaggio di più giusta la tariffa vecchia		
Per constituto de gl'offesi e lor propinqui .	—	*soldi* xij.
Per relatione d'offitiali, di citation de testamenti et altre occorenze	—	*soldi* iv.
Per ogoni esame di testimonio	—	*soldi* viij.
Per retention de rei con tutti gl'atti debiti .	*lira* j;	*soldi* x.
Per cittatione alle carceri, ò proclama . . .	—	*soldi* xij.
Per constituto de plano	*lira* j;	—
Per constituto col confronto	*lire* ij;	—
Per constituto à tortura	*lire* ij;	*soldi* x.
Per ratificatione dopò i tormenti	—	*soldi* viij.
Per presentatione delle difese e contradifese .	—	*soldi* iv.
Per copia di quelle	—	*soldi* xij.

Per copia d'ogni articulo dell' articolate . . — *soldi* vj.
Per remotion dalla querela, accusa ò denontia, per ciaschedun reo . . . . . — *soldi* xvj.
Per ogni sententia criminale con la sua publicatione in arrengo . . . . . — *soldi* xij.
Per l' atto della relassatione pro nunc . . . — *soldi* viij.
Per deppennatione di Raspa d'ogni bandito, relegato, ò condannato . . . . . — *soldi* xij.

Tutti gl' atti ciuili presentati, ò scritti in criminale, il doppio giusta l' uso.

Zara li xxv. Maggio, MDcxliij.

Gio. Battista Grimani proueditor general.

Bortolo Lantana coadiutore della segretaria dell' eccellentissimo generalato hà fatto copiare et sottoscritto.

INDEX.

		Pagina
Praefatio		V
I. Confirmatio et augmentatio statutorum civitatis ac insulae Curzulae, tempore Marsilij Georgij comitis facta		1
Praefatio rhytmica		—
Prologus confirmationis statutorum		2
Cap.	I. De homicidio	5
„	II. De conpagnia	—
„	III. De percussione gladii	6
„	IV. De percussione petre	—
„	V. De percussione manus	7
„	VI. De latronibus	—
„	VII. De latronibus	8
„	VIII. De robatoribus	—
„	IX. De euntibus in cursum	—
„	X. De naui fracta	9
„	XI. De muliere sforzata	—
„	XII. De erbaria	—
„	XIII. De percussione mulierum	10
„	XIV. De falsarijs cartarum	—
„	XV. De falso teste	—
„	XVI. De percussione officialium	11
„	XVII. Ordinamentum pro sonitu campane	—
„	XVIII. De tabernarijs	—
„	XIX. De uenditione uini	—
„	XX. De uictualibus	—
„	XXI. De maledictis	—
„	XXII. De uocatione ad placitum super maleficio	12
„	XXIII. De rationibus	—
„	XXIV. De electione iudicum et officialium	—
„	XXV. De recusatione iudicum	13
„	XXVI. De aduocatis	—
„	XXVII. De eodem	—
„	XXVIII. De eodem	14
„	XXIX. De arbitris	—
„	XXX. De dilationibus	—
„	XXXI. De plezaria ante iudicium	—
„	XXXII. De iudicijs forensium	15
„	XXXIII. De refutatione testium	—
„	XXXIV. De eodem	—
„	XXXV. De arris	—
„	XXXVI. De testamento	—
„	XXXVII. De diuisione heredum duarum vxorum	16
„	XXXVIII. De vxore uiduata	16
„	XXXIX. De extractione pro anima	—
„	XL. De illo, qui moritur sine heredibus intestatus	17
„	XLI. De confectione testamentorum	—
„	XLII. De mercatoribus	—
„	XLIII. De custodibus in nocte	18
„	XLIV. De extractione bladi extra ciuitatem	—
„	XLV. De fraudatione dacij	—

Pagina

Cap. XLVI. De illis, qui conducunt homines extraneos in insulam ad rapiendum 18
" XLVII. De ordinamento salis 19
" XLVIII. De refutatione officialium nolencium esse in officio . . . —
" XLIX. De ordinamento uini . . . . . —
" L. De percussione infancium . . . . . —
" LI. De blasfemia Dei 20
" LII. De uenditione armorum . . . . . —
" LIII. De uetatione armorum . . . . . —
Prologus augmentationis statutorum . . . . . —
" I. De intrantibus domum alienam 21
" II. De intrantibus terram alienam . . . . . —
" III. De termino ad placitum . . . . . —
" IV. De edificationc domorum 22
" V. De latronibus . . . . . —
" VI. De uerbis iniuriosis . . . . . —
" VII. De uastantibus alienas uineas . . . . . —
" VIII. De simili iusticia cum uicinis 23
" IX. De curia ad plenum . . . . . —
" X. De pastoribus . . . . . —
" XI. De eodem . . . . . —
" XII. De eodem 24
" XIII. De vsuris . . . . . —
" XIV. De occidentibus robatores . . . . . —
" XV. De salario pistaldi . . . . . —
" XVI. De petentibus paruum consilium 25
" XVII. De accipientibus alienas bestias . . . . . —
" XVIII. De eodem . . . . . —
" XIX. De percussione pastoris . . . . . —
" XX. De equo damnum facienti . . . . . —

II. Liber legum ac statutorum ciuitatis et insulae Curzulae . . 26

Cap. I. De homicidio . . . . . —
" II. De homicidio infantium 27
" III. De percussione gladij . . . . . —
" IV. De percussione petre . . . . . —
" V. De percussione manus . . . . . —
" VI. De percussione iudicum . . . . . —
" VII. De alijs percussionibus 28
" VIII. De amissione membrorum . . . . . —
" IX. De uerbis iniuriosis . . . . . —
" X. De uerbis iniuriosis iudicum . . . . . —
" XI. De iudicibus uerberantibus 29
" XII. De latronibus . . . . . —
" XIII. De eodem . . . . . —
" XIV. De eodem . . . . . —
" XV. De robatoribus 30
" XVI. De euntibus in cursum . . . . . —
" XVII. De erbaria . . . . . —
" XVIII. De percussionibus mulierum 31
" XIX. De falsarijs cartarum . . . . . —
" XX. De falso teste . . . . . —
" XXI. De percussione officialium 32
" XXII. De uictualibus . . . . . —
" XXIII. De uocatione ad placitum . . . . . —
" XXIV. De rationibus . . . . . —
" XXV. De appellationibus . . . . . —
" XXVI. De electione iudicum 33
" XXVII. De refutatione iudicum . . . . . —

Pagina

Cap. XXVIII. De electione officialium 33
„ XXIX. De aduocatis 34
„ XXX. De eodem . . . . . —
„ XXXI. De eodem . . . . . —
„ XXXII. De arbitris 34
„ XXXIII. De iudicijs hominum in insula . . . . . —
„ XXXIV. De plaeçaria 35
„ XXXV. De iudicijs forensium . . . . . —
„ XXXVI. De refutatione testium . . . . . —
„ XXXVII. De eodem . . . . . —
„ XXXVIII. De arris 36
„ XXXIX. De diuisione heredum . . . . . —
„ XL. De eodem . . . . . —
„ XLI. De eodem . . . . . —
„ XLII. De vxore uiduata 37
„ XLIII. De uiro uiduato . . . . . —
„ XLIV. De extractione pro anima . . . . . —
„ XLV. De illo, qui moritur sine heredibus . . . . . —
„ XLVI. De confectione testamentorum 38
„ XLVII. Dum pater mittit filium ad mercandum . . . . . —
„ XLVIII. De custodibus in nocte . . . . . —
„ XLIX. Quod nullus excuset custodes 39
„ L. De extrahentibus bladum in insula . . . . . —
„ LI. De fraudatione doane uel dacij . . . . . —
„ LII. De conducentibus robatores . . . . . —
„ LIII. De ordinamento salis 40
„ LIV. De percussione infancium . . . . . —
„ LV. De blasphemantibus Deum . . . . . —
„ LVI. De uendictione armorum 41
„ LVII. De eodem . . . . . —
„ LVIII. De intratibus terram alienam . . . . . —
„ LIX. De intrantibus domum alienam . . . . . —
„ LX De termino ad placitum . . . . . —
„ LXI. De uastantibus alienas uineas 42
„ LXII. De simili iusticia cum uicinis . . . . . —
„ LXIII. De curia ad plenum . . . . . —
„ LXIV. De pastoribus . . . . . —
„ LXV. De eodem 43
„ LXVI. De eodem . . . . . —
„ LXVII. De usuris . . . . . —
„ LXVIII. De occidentibus robatores . . . . . —
„ LXIX. De petentibus paruum consilium 44
„ LXX. Quod nulla fiat peticio pro debito Communis . . . . . —
„ LXXI. De tribus quaternis fiendis per Commune . . . . . —
„ LXXII. De blado conducendo ad insulam . . . . . —
„ LXXIII. De recuperatione possessionum per propinquos 45
„ LXXIV. De tutoribus . . . . . —
„ LXXV. Quod aliqua mulier non possit plus testari vni filio seu filie quam alijs . . . . . —
„ LXXVI. De laboratoribus uinearum . . . . . —
„ LXXVII. De testificantibus contra Commune 46
„ LXXVIII. Quod pro nullo debito Communis fiat peticio in consilio —
„ LXXIX. De quaternis introituum Communis . . . . . —
„ LXXX. De blado conducendo ad insulam . . . . . —
„ LXXXI. De impedientibus piscatorum loca 47
„ LXXXII De nauigijs rumpendis . . . . . —
„ LXXXIII. De precio omnium carnium . . . . . —
„ LXXXIV. De officialibus . . . . . —
„ LXXXV. De extrahentibus lapidem de molo 48

			Pagina
Cap.	LXXXVI.	De deuastantibus alienum equum	48
„	LXXXVII.	De deuastantibus alienum bouem	—
„	LXXXVIII.	De deuastantibus alienam uineam	49
„	LXXXIX.	De comburentibus alienam domum	—
„	XC.	De accusationibus fiendis	—
„	XCI.	De pudarijs et termino ad accusandum damna	—
„	XCII.	De canibus ligandis tempore vuarum	50
„	XCIII.	Quod aliquis non uadat per campos laboratos	—
„	XCIV.	De extrahentibus famulum uel famulam	—
„	XCV.	De extractione lapidum	51
„	XCVI.	Quod nulla sententia possit rumpi per successores	—
„	XCVII.	De libertate iudicum mittendi per consillium	—
„	XCVIII.	De mulieribus maritatis quod non possint petere bona paterna, neque materna	—
„	XCIX.	De seruitoribus, aratoribus et pastoribus	52
„	C.	Quod quelibet uilla pasculet in suis confinibus	—
„	CI.	De piscatoribus	—
„	CII.	De non ualentibus probare accusationem	—
„	CIII.	De mensuris iustificandis	53
„	CIV.	De blado conducendo ad insulam	—
„	CV.	De uino forense non conducendo	—
„	CVI.	De uenditione carnium ad beccariam	—
„	CVII.	De uenditione uini	54
„	CVIII.	De uenientibus de locis morbosis	—
„	CIX.	De aperitione litterarum Communis	—
„	CX.	De lignamine non incidendo	—
„	CXI.	De aperitione capsarum quinternorum	55
„	CXII.	De furantibus lignamen	—
„	CXIII.	De mulieribus maritatis, quod non possint petere aliquid vltra dotem	—
„	CXIV.	De solutione cancellarij	56
„	CXV.	De famulis et famulabus asportantibus aliquid domini sui	—
„	CXVI.	De modo pasculandi in Chnese	—
„	CXVII.	Quod nulla fiat petitio in consilio pro criminibus	57
„	CXVIII.	De animalibus dantibus dampnum	—
„	CXIX.	De possessionibus retentis per xxx annos	—
„	CXX.	De dampnis emendandis per casale	—
„	CXXI.	De termino accusationum fiendarum	—
„	CXXII.	De uerberatis non ualentibus probare	58
„	CXXIII.	Quod nullus Curçulanus possit procurare pro forensibus	—
„	CXXIV.	Quod nullus Curçulanus possit emere introitus comitis in grossum	—
„	CXXV.	Quod nullus Curçulanus possit esse procurator comitis	—
„	CXXVI.	De morientibus sine testamento	59
„	CXXVII.	De nauigijs frangendis	—
„	CXXVIII.	Quod nullus possit condempnari, nisi uocetur ad excusandum	—
„	CXXIX.	De officio cancellarij in accusis	—
„	CXXX.	Quod mulier non possit plus testari vni filio, uel filie, quam alijs	—
„	CXXXI.	Si pudarius faceret dampnum in custodiendo	60
„	CXXXII.	Quod si nobilis uiolaret nobilem	—
„	CXXXIII.	Quod si nobilis uiolaret nobilem uirginem	—
„	CXXXIV.	Quod si nobilis uiolaret rusticam maritatam	—
„	CXXXV.	Quod animalia non possint pasculare ante ciuitatem	61
„	CXXXVI.	Curçulani non possint barchiçare uinum forense	—
„	CXXXVII.	Comes et iudices habeant libertatem ponendi partes in consilio	—
„	CXXXVIII	Judices non possint carcerare aliquem sine comite	62
„	CXXXIX.	Quantum debet habere aduocatus Communis	63

Pagina

Cap. CXL. Quod mulier non possit alienare bona sua 63
" CXLI. De suspectione latronum . . . . . —
" CXLII. De rationibus animalium 64
" CXLIII. Quod aliqua mulier non possit alienare dotem suam . . —
" CXLIV De ordine ad dandum pascendi animalia . . . . . —
" CXLV. Quod quilibet homo possit relinquere quartam partem bonorum suorum 66
" CXLVI. Quod aliquis non possit laborare in pegula nisi a medio mense Julij vsque ad medium Augustum . . . . . —
" CXLVII De illis, quibus datum fuit ordinandum statutum 67
" CXLVIII. Quomodo bona stabilia uendi debeant cum stridis . . . 68
" CXLIX. De ordine intromissionis bonorum stabilium . . . . . —
" CL. Quod nullus possit habere aliquam cedulam contra Communitatem . . . . . —
" CLI. De grossis de Scutaro, quantum ualere debent 69
" CLII. De uenditione uini ad tabernam . . . . . —
" CLIII. Quod omnia uendantur cum pondere 70
" CLIV. De exaccionibus comitis et iudicum . . . . . —
" CLV. De prouisionibus super salarium comitis non frangendis 71
" CLVI. De salario comitis . . . . . —
" CLVII. Quod debitores Communis soluant debitum suum 72

III. Reformationes Communis Curzulae 73

Cap. I. Ambasciatorum primus . . . . . —
" II. Ambasciatorum secundus 1426. die 18. mensis Decembris emendata per deputatos per consilium secundum modum infra . . . . . —
" III. Filiorum recedentium sine licentia . . . . . —
" IV. Casamentorum dandorum aedificare volentibus 74
" V. Reformatio pro Communi Curzulae de seminatis . . . . —
" VI. Consiliariorum non admittendorum . . . . . —
" VII. Laborantium alienas vineas 75
" VIII. Super inquisitionibus furtuum . . . . . —
" IX. Mulierum alienationes quomodo fiant . . . . . —
" X. Iudicum minorum auctoritas 76
" XI Punctae Stagnae non laborandae per Curzulanos . . . . —
" XII. Pasculorum ante ciuitatem . . . . . —
" XIII. Meretricum iniuriantium bonas mulieres . . . . . —
" XIV. Vindemiarum non fiendarum ante tempus ordinatum . . —
" XV. Ecclesiarum non beneficiendarum de stabilibus 77
" XVI. Pudariorum Verbouizae . . . . . —
" XVII. Damnorum in bladis denuntiandorum per posticos . . . —
" XVIII Gadium fiendorum . . . . . —
" XIX. Praesbiterorum non valentium emere incantum . . . . . —
" XX. Sacerdotes possint emere pignora ad incantum 78
" XXI. Simiacorum combustorum emendatorum per villam proximiorem . . . . . —
" XXII. Equorum, qui dolo malo caudam, vel crinem inciderit . —
" XXIII. Calcis decima danda Communi . . . . . —
" XXIV. Las apud simiacum claudatur . . . . . —
" XXV. Testis vnius fides 79
" XXVI. Iudicum auctoritas iudicandi . . . . . —
" XXVII Consiliariorum non admittendorum . . . . . —
" XXVIII. Armorum non accipiendorum pro pignore . . . . . —
" XXIX. Mulierum malae famae iniuriantium 80
" XXX. Quod nemo audeat plauctare vineas, vbi prius non fuere —
" XXXI. Decimarum . . . . . —
" XXXII. De procuratoribus ecclesiae . . . . . —
" XXXIII. De terra super scopulo magno . . . . . —

Pagina

Cap. XXXIV. Murorum ciuitatis non transeundorum 81
" XXXV. Procurator aliquis non possit esse episcopi contra Communitatem . . . . . —
" XXXVI. Seruorum non emendorum . . . . . —
" XXXVII. Legatorum inter filios . . . . . —
" XXXVIII De non uendendo caseum in grossum forensibus 82
" XXXIX. Canium vastantium animalia . . . . . —
" XL. Lasorum seminandorum . . . . . —
" XLI. Arantes tenentur custodire boues . . . . . —
" XLII. Dolgnae Blatae planctandae . . . . . —
" XLIII. Pasculorum ante ciuitatem . . . . . —
" XLIV. Mercator possit constringi sine dilatione 83
" XLV. Custodes non tenentur ad seruitia consiliariorum . . . . —
" XLVI. De tempore extrahendarum accusarum . . . . . —
" XLVII. Accusationum exequendarum sub vnoquoque regimine . . —
" XLVIII. Custodiendae insulae cum barca . . . . . —
" XLIX. Lapidum non furandorum in ciuitate a casamentis . . . —
" L. Animalium ad decimam accipiendorum 84
" LI. Pastorum rationes . . . . . —
" LII Creditorum Communis soluendorum tempore cuiuslibet iudicatus aliter etc. . . . . —
" LIII. Animalium tenendorum super terris patronorum . . . . —
" LIV. Cossarorum non fiendorum prope mare a Racischia vsque ad ciuitatem . . . . . —
" LV. De solutione incantuum Communis et ne in contrarium arrengetur . . . . . —
" LVI. Contra Commune euntes 85
" LVII. Cisternarum faciendarum . . . . . —
" LVIII De non fiendis pactis cum pastoribus contra reformationem —
" LIX. Cerdones non possint facere calcinariam in ciuitate . . . —
" LX Procuratorum ecclesiae 86
" LXI. Partium capiendarum . . . . . —
" LXII Ludentium . . . . . —
" LXIII. Forenses non possint incidere tedas vel lignamina . . . —
" LXIV. Non incantentur res venales ad piscariam 87
" LXV. Non faciendi passicam in Priualla . . . . . —
" LXVI. Passicarum in scoleo magno . . . . . —
" LXVII. Strituae destruendae in vineis . . . . . —
" LXVIII. Aptentur viae per insulam et sint latae vno passu communi —
" LXIX. Confinia terrarum et pertinentiae . . . . . —
" LXX. Gastaldiones non possint habere arbitros 88
" LXXI. Vicarius non recedat de Curzula . . . . . —
" LXXII. Curzulanus, qui Curzulano per litteras detraxerit . . . . —
" LXXIII. De accusatis adiuuandis . . . . . —
" LXXIV. Porcorum in ciuitate non tenendorum, nisi a festo S. Michaelis vsque ad natiuitatem . . . . . —
" LXXV. Immunditiae vbi debeant proijci 89
" LXXVI. Confinium infra villas . . . . . —
" LXXVII. Mensurarum vini regulandarum . . . . . —
" LXXVIII. Clibani merces limitata . . . . . —
" LXXIX. Molendinariorum merces limitata . . . . . —
" LXXX. Loquarum . . . . . —
" LXXXI. Vinum forense non conducatur Curzulam 90
" LXXXII. Lumbarda non habitanda . . . . . —
" LXXXIII. De vascellaminibus Communis . . . . . —
" LXXXIV. Zapinorum non comburendorum . . . . . —
" LXXXV. Zapinorum non incidendorum prope mare pro pice facienda —
" LXXXVI. Custodum reuertentium de custodia . . . . . —
" LXXXVII. Custodum non amouendorum a custodia 91

Pagina

Cap LXXXVIII. Popularium non admittendorum in consilio 91
„ LXXXIX. Nobilium furantium pecunias Communis . . . . . —
„ XC. Gadorum Dolgnae Blatae . . . . . —
„ XCI. Communis locatio . . . . . —
„ XCII. De casamentis faciendis in valle Saualatizae . . . . . —
„ XCIII Forensium expoliandorum lignamina incidentium 92
„ XCIV. De libertate inquirendi contra detractores . . . . . —
„ XCV. Animalium amissorum fides danda patrono . . . . . —
„ XCVI. Pastorum assignantium animalia . . . . . —
„ XCVII. Fluuiorum morbosorum non adeundorum 93
„ XCVIII. Lapidum non accipiendorum de mulis extra . . . . . —
„ XCIX. Vini non mercandi, nec portandi, nisi de Curzula . . . —
„ C. Dotes mulieris non augendae, nec minuendae super bonis mariti . . . . . —
„ CI. Non possit appellari de yperperis decem . . . . . —
„ CII. De stabilibus non possidendis, nec emendis per forenses . 94
„ CIII. Procuratorum ecclesiae in villis . . . . . —
„ CIV. Trigesimi emendi per quemlibet . . . . . —
„ CV. Loquarum ordo . . . . . —
„ CVI. Personarum non exportandarum extra insulam 95
„ CVII. Quod aliquis iudex non possit aliquem carcerari facere . —
„ CVIII. Aduocatorum solutio et procuratorum . . . . . —
„ CIX. De iustandis mensuris bladorum 96
„ CX. De testibus contra mortuum . . . . . —
„ CXI. Testium non recipiendorum nisi fuerint vocati . . . . . —
„ CXII. Tutor forensis non potest esse . . . . . —
„ CXIII. Recedentes de Curzula non possint alienare eorum bona stabilia . . . . . —
„ CXIV. Ne quis vadat noctu per campos vineatos tempore vuarum 97
„ CXV. Vinearum non laboratarum . . . . . —
„ CXVI. Mandriarum non fiendarum prope vineas . . . . . —
„ CXVII. De sententijs latis contra statuta . . . . . —
„ CXVIII. Attinentium non valentium sedere 98
„ CXIX. De non laborando pegulam, nec pachlinam faciendo vltra tempus statutum . . . . . —
„ CXX. De exportando vino nouo 99
„ CXXI. Bladorum mercandorum, et quod nemo colludat cum venditoribus . . . . . —
„ CXXII. De domini comitis introitu . . . . . —
„ CXXIII. Appellationes quomodo fiant . . . . . —
„ CXXIV. Dotium scribendarum infra annum 100
„ CXXV. Introituum vinearum et terrarum petendorum infra annum —
„ CXXVI. Tabernariorum ratio facienda infra tres menses . . . . —
„ CXXVII Poena sententiae quoad quartum reuocata . . . . . —
„ CXXVIII. Pasculare non possint ferenses 101
„ CXXIX. Sacerdotes non valeant esse commissarij, nec procuratores, nisi parentum, vel fratris . . . . . —
„ CXXX. Consiliarius non potest cogi esse officialis . . . . . —
„ CXXXI. De modo testamentorum inter patrem cum filijs . . . . —
Vnde super idem . . . . . —
„ CXXXII. Vini portandi extra 102
„ CXXXIII. Saualatizae habitandae . . . . . —
„ CXXXIV. Attinentium in consilio, vt non possint votare . . . . . —
„ CXXXV. Commune Blatae et Chzarae faciant plazarios 103
„ CXXXVI. Veniens de loco pestifero non acceptetur . . . . . —
„ CXXXVII. De gadis confirmatis in Smoquiza et Chzara . . . . . —
„ CXXXVIII. De datio bladi, seu frumenti . . . . . —
„ CXXXIX. De modo seruando in electione iudicum et ambasciatorum et ne votent attinentes in tertio gradu 104

Pagina

Cap. CXL. Semel electus, qui non remansit 105
„ CXLI. Seruorum non mercandorum . . . . . —
„ CXLII. Catelani non possint stare in Curzula . . . . . —
„ CXLIII. De non valentibus sedere ad bancum iudicum maiorum . 106
„ CXLIV. De facientibus violentiam . . . . . —
„ CXLV. Contra filios, vel filias inobedientes paternis mandatis . . —
„ CXLVI. De arcubus faciendis super stratis in civitate 107
„ CXLVII. De ordine testamentorum seruando 108
„ CXLVIII. De armis et monitione armorum . . . . . —
„ CXLIX. De reuocatione partis, quod stabilia non possint relinqui ecclesijs 109
„ CL. Quomodo mulieres testari possint de dote earum . . . . —
„ CLI. Quod nullus confideret in vxorem abscondito aliquam absque voluntate proximiorum . . . . . —
„ CLII. De refutatione animalium inter patronum et pastores . . 110
„ CLIII. Pro pasculis vetitis in partibus Chnese . . . . . —
„ CLIV. Contra ementes mustum in herba 111
„ CLV. De facientibus las pro seminando, qui dent quintum . . —
„ CLVI. Quod animalia maiora damnantia soluant grossos vj . . —
„ CLVII. Quod patroni possessionum possint retinere animalia . . 112
„ CLVIII. Quod nemo vadat per campos vineatos ad colligendos alienos racemos remansos post vindemias . . . . . —
„ CLIX. De consignatione sigilli in manu antiquioris iudicis . . . —
„ CLX. Releuatio et approbatio consuetudinum antiquarum Curzulae 113
„ CLXI. De falsando rationes Communis cum comitibus omni iudicatu . . . . . —
„ CLXII. De immunitate Curzulensium pro solutione trigesimi . . —
„ CLXIII. De solutione trentesimari soluendi per forenses emptores 114
„ CLXIV. De excusantibus se respondere in iuditio propter viagium —
„ CLXV. De ordine intromissionis et deliberationis intromissorum —
„ CLXVI De ordine seruando in venditione pignorum mobilium . . 115
„ CLXVII. De probatione duorum testium fide dignorum 116
„ CLXVIII. De expeditione iure summario seruando forensibus . . . —
„ CLXIX. De poena non consignantium tramissa 117
„ CLXX. Quod poenae inuicem accusantium applicentur integre Communi . . . . . —
„ CLXXI De solutione operis mercenariorum conductorum 118
„ CLXXII. De poena mercenariorum non seruantium pacta . . . . —
„ CLXXIII De consignatione musti ad chazam et bladi ad arram . . —
„ CLXXIV. De ordine seruando per patronos barcarum . . . . . —
„ CLXXV. De pretio barchizantium vinum ex Saualatiza et Prigradiza 119
„ CLXXVI. De pretio portantium bladum ad molendinum . . . . . —
„ CLXXVII. De ordine simiaci et celnichi . . . . . —
„ CLXXVIII. De locis, ubi fieri non potest las, nec ignis poni 120
„ CLXXIX. De accusis fiendis contra proximiores damnorum . . . . —
„ CLXXX De ordine estimandorum damnorum . . . . . —
„ CLXXXI De ordine postichiorum et officio illorum 121
„ CLXXXII. De ordine solutionis stimarum factarum de blado . . . . —
„ CLXXXIII. De ordine duanae macelli, seu beccariae 122
„ CLXXXIV. De duana piscariae . . . . . —
„ CLXXXV. De seruando indemnem damnum passum occasione aliena 123
„ CLXXXVI De officio iudicatus maioris et minoris non continuando —
„ CLXXXVII. De procuratoribus ecclesiae sancti Marci . . . . . —
„ CLXXXVIII Presbyteri non faciant mercationes 124
„ CLXXXIX. De armis domi habendis per quemlibet pro defensione ciuitatis 125
„ CXC Comes successor teneatur acta praedecessorum executioni mandare . . . . . —

Pagina

Cap. CXCI. Ordo releuandi testamenta facta tempore mortalitatis . . 126
" CXCII. Veneti tractentur Curzulae, sicut Curzulani Venetijs . . —
" CXCIII. Condemnati pro furto restituantur soluta poena . . . . —
" CXCIV Bona inhabitantium subiaceant grauaminibus solitis . . 127
" CXCV. De dando bastasia et magazenos bladum conducentibus —
" CXCVI De cogendis debitoribus quibuscumque 128
" CXCVII. Aduocati ordinarij non possint recusare patrocinia . . . —
" CXCVIII. De animalibus non valentibus pasculare in campo Dolgnae Blatae 129
" CXCIX. Lignamina apta pro aedifitijs extrahi possint soluto datio —
" CC Lignamina extrahi non possint sine expressa licentia consilij 130

Catasticum possessionum communis Curzulae 131

IV. Litterae ducales aliaeque decisiones, privilegia communitatis populi et insulae Curzulae attinentes 138

I. 1420. Actus deditionis, quo fuit erectum vexillum Sancti Marci per nobiles, offerentes se cum toto populo gloriosissimo dominio Veneto . . . . . —

II. 1420. Littera Ducalis I., in qua de confirmatione statutorum, reformationum et consuetudinum; de electione comitis; de libero Commune; de datio vini Venetijs soluendo, id est medietate datij; de Curzulensibus Venetijs tractandis, sicut alij Dalmatini; de libertate pro usu ciuitatis exonerandi staria cc. frumenti in casu necessitatis; de domo data per Commune ser Ciriaco per dominium confirmata; de confirmatione Racischiae magistro Joanni barbitonsori; de venientibus habitare Curzulam, quod non possint adstringi pro debito Raguseorum; de suspensione salinarum; de facultate appellandi se in suis causis ad officia Veneta sicut talij Dalmatini . 140

III. 1423. Littera ducalis II. in qua de electione et confirmatione comitis ad duos annos 143

IV. 1425. Littera ducalis III., in qua de introitu rectoris in regimine; negatur absolutio a trigesimo; statuitur, quod Ragusiensis non possit dari in episcopum; negatur extractio lignaminum de Venetijs; conceditur, quod barchae euntes ad portum Dirrachij nihil soluant . . . . . —

V. 1425. Littera ducalis IV., in qua de ecclesia et vineis ser. Joannis in Lumbarda, quod ter in hebdomada celebretur misa in dicta ecclesia 145

VI. 1430. Littera ducalis V., in qua de terris datis comitibus ad seminandum non plantandis; de confirmatione statutorum . 146

VII. 1430. Pars in Rogatis capta contra rectores, officiales etc. furantes de bonis communis 147

VIII. 1431. Donatio Racischiae magistro Joanni barberio cum exemptionibus et conditionibus in ea expressis 150

IX. 1431. Littera ducalis VI., in qua de datio pro vino Venetias ducto de ratione sui introitus 154

X. 1440. Littera ducalis VII., in qua de concessione extrahendi de Segnia et Flumine badilia, clauos et alia ferramenta pro usu loci et non aliter 155

XI. 1441. Littera ducalis VIII, in qua de non pascendo animalia, nec incantando scopulo Fr. Minorum S. Francisci 156

XII. 1441. Littera ducalis IX, continens quaedam capitula ad instantiam populi et responsiones ad ipsa; inter quae: de electione comitis; de custodijs; de operibus publicis; de angarijs; de terrenis non plantandis; de vino forensi conducendo Venetias; de confirmatione statutorum et quod rector non observet, nisi quod confirmatum est per ducale dominium; et

Pagina

nobiles ac populares veniant Venetias ad suas expensas, facta prius congregatione cum licentia comitis 157

XIII. 1441. Littera ducalis X, in qua de coadunationibus non faciendis in ciuitate et insula sine expressa licentia comitis 161

XIV. 1442. Littera ducalis XI, in qua declaratur intentio de supradictis coadunationibus et statuitur, quod denarij datiorum, deputati pro salario comitis non possint tangi, vel dispensari pro alijs expensis, nisi pro dicto salario et si secus factum fuerit, redantur retro 162

XV. 1442. Pars in Rogatis capta, qua statuitur, quod scribae triremium et aliarum nauium sint ciues nati, vel per priuilegium facti, non autem forenses 163

XVI. 1443. Littera ducalis XII., in qua de angarijs et custodia ciuitatis et de frumento non extrahendo, nisi de partibus Apuliae 164

XVII. 1443. Littera ducalis XIII, in qua de quatuor aduocatis communis, et quod nemo possit aduocare coram eodem iudicio, nisi parentes in iij. gradu 165

XVIII. 1444 Littera ducalis XIV, continens quaedam capitula a popularibus porrecta, cum responsionibus ad ipsa, inter quae: de obseruandis priuilegijs, de custodijs, ultra quas ad nihil aliud cogantur; de collecta, quae solum fiat pro supplendo salario comitis, quando datia deputata non supplent; de nobilibus, uenientibus Venetias suis expensis, et popularibus suis, sed quando agitur de re, omnes tangente, veniant omnes ad expensas communitatis; de pudarijs; de custodijs, in quibus unus pro alio sufficiat, si ita videbitur rectori; de operibus, in quibus seruetur consuetudo; de electione cancellarij; de aduocatis . . 166

XIX. 1444. Littera ducalis XV., in qua de electione comitis ex numero nobilium Venetorum . . . . . .

XX. 1444. Littera ducalis XVI. in qua de congregatione popularium et quod non possint facere consilium; quod differentiae iam finitae non possint innouari; quod priuilegia communitati concessa non stent in manibus specialium personarum, sed in capsa sub tribus clauibus 174

XXI. 1448. Pars in Rogatis capta, qua statuitur, quod rustici, creati ciues, si non seruauerint, ad quae tenentur ciues ciuilitate priuentur 175

XXII. 1448. Littera ducalis XVII. continens septem capitula pro parte nobilium, cum suis responsionibus, videlicet de vino forensi non conducendo ad civitatem, vel insulam; de lignis et lignaminibus non extrahendis extra insulam per forenses; de cavallerio non conducendo per rectores; de denarijs trentesimi et salis, concessis communitati pro reparatione murorum; de exemptionibus custodiarum, de fusta vel bireme 176

XXIII. 1449. Littera ducalis XVIII., in qua statuitur, quod dominus Andreas Suriano sindicus non faciat contra ordines ducales 180

XXIV. 1450. Littera ducalis XIX., qua denarij trentesimi conceduntur pro fabrica murorum; negatur tamen decima cancellarij et exoneratio frumenti 181

XXV. 1454. Sententia et decisio comitis de animalibus non tenendis in Lumbarda 183

XXVI. 1458. Littera ducalis XX., de cauallerio, seu socio milite per rectores non conducendo . . . . . —

XXVII. 1462. Decisio aduocatorum communis de campo faenorum, siue sinocossa in Dolgna Blata; de iudicijs fiendis cum interuentu iudicum; de confirmatione statutorum 185

XXVIII. 1462. Littera ducalis XXI., in qua de obseruatione priuilegiorum; sed in electione comitis non se impediant, cum eligendus erit per maius consilium 186

Pagina

XXIX. 1462. Decisio comitis de habitantibus Lombardam, et de damnis, quae inferuntur, emendandis per propinquos, si damnificator non posset reperiri 187
XXX. 1475. Decisio comitis de notarijs, quod debeant praesentare instrumenta neque ad octo dies offitio cancellariae, aliter nullius sint roboris 188
XXXI. 1478. Decisio comitis de electione iudicum et de attinentibus, non valentibus sedere 189
XXXII. 1478. Decisio comitis de laborantibus circa canalia domorum, quod unusquisque soluat ipsis mercedem pro rata, iuxta mensuram passuum cuiusque domus, quae expurgatur . . . . . —
XXXIII. 1480. Pars in rogatis capta, qua statuitur, quod in curia Romana nemo possit ius patronatus tam per se, quam per alium impetrare 190
XXXIV. 1482. Decisio capitanei generalis maris de nobilibus ruralibus, qui ad contributionem teneantur non cum ruralibus, sed cum nobilibus 191
XXXV. 1482. Littera ducalis XXII. continens quatuor capitula popularium cum suis responsionibus, videlicet, de custodijs et operibus per nobiles non fiendis; de nobilibus ruri habitantibus confirmatur decisio capitanei generalis supradicta; et in armatione triremis statuitur, quod nobiles sint supracomiti et reliqui officiales et homines ex populo 192
XXXVI. 1484. Pars in Rogatis capta, qua statuitur, quod nauigia Raguseorum soluant anchoragium 193
XXXVII. 1485. Littera ducalis XXIII., continens quinque capitula pro parte nobilium cum suis responsionibus, uidelicet; de bladis quaesitis et non obtentis, de denarijs xxx et xl pro centenario concessis pro reparatione et fortificatione moenium; de arsilibus pro facienda purpurella; de Curzulanis factis ciuibus Venetis de intus tantum; de concessione bombardarum . . 194
XXXVIII. 1485. Decisio comitis, qua statuitur, quod debitores, uel creditores communis non possint aliquod incantum emere . . . 196
XXXIX. 1485. Decisio comitis, qua statuitur, quod oleum et grassina per tres dies a mercatoribus vendatur eo pretio, quo fuit empta 197
XL. 1485. Decisio comitis de animalibus non tenendis prope casalia 199
XLI. 1485. Decisio comitis, qua statuitur, quod pistores, siue mares, siue feminae, debeant uendere panem ad mensuram, in taxa deputatam . . . . . —
XLII. 1486. Decisio comitis de pretio carnium 200
XLIII. 1486. Decisio comitis, qua statuitur, quod iudices non possint aduocare, uel procurare, saluo et seruato pro pastore suo . 201
XLIV. 1487. Decisio capitanei generalis maris de trireme armanda, cuius causa annullantur omnes exemptiones, excepta exemptione Jacobi Thomasij 201
XLV. 1488. Decisio comitis pro lapicidis laborantibus in scopulo de Inuernich ad euitanda damna, quae ipsis inferuntur a conductoribus ipsius scopuli . . . . . —
XLVI. 1488. Decisio comitis, de piscatoribus, pretio piscium et loco pisces uendendi . . . . . —
XLVII. 1490. Decisio comitis, qua statuitur, quod patroni nauigiorum exonerare debeant saburnam in Purpurella 203
XLVIII. 1490. Decisio comitis, qua statuitur, quod nemo ascendat barcham piscatorum, arripiat pisces et ingrediatur cancellos, siue stangatas; quodque piscatores ipsi non uendant pisces cum alliga et herbis 204
XLIX. 1490. Decisio comitis, qua statuitur, quod Ragusei patroni nauigiorum accipiant duo tertia marinariorum Curzulensium . . . . . —

Pagina

L. 1490. Decisio comitis, qua statuitur, quod nullus piscator uendat suos pisces bazariotis, donec omnes ciues emerint pro usu suo 205
LI. 1491. Decisio comitis, qua statuitur, quod nullus audeat augere pretia de ouis, pullis, haedis, agnis et pellibus et specialiter illi de Puncta 206
LII. 1491. Decisio comitis, qua statuitur, quod nemo in burgo domum possit fabricare cum calcina et in muro, sed in maceria et ad pedem planum . . . . . —
LIII. 1492. Decisio comitis de datio zappinorum, quod uadat ad communitatem 207
LIV. 1492. Decisio comitis, qua statuitur, quod recedentes ab insula non possint alienare bona sua et qui emeret, perdat pecunias, nisi ignorantia excuset 208
LV. 1492. Decisio comitis de vino non vendendo extra ciuitatem in burgo . . . . . —
LVI. 1492. Decisio comitis de piscatoribus forensibus, quod non possint piscari cum quovis instrumento piscatorio, nisi in locis in ipsa decisione designatis 209
LVII. 1492. Decisio comitis de non appendendis, nec lauandis pellibus in locis descriptis, nisi in consuetis et determinatis pro tali re 210
LVIII. 1492. Decisio comitis de becharijs, quod nemo ipsis per uim accipiat carnes, nec tangat animal, quando excoriatur, sed a manibus ipsorum uendentium 211
LIX. 1493. Littera ducalis XXIV., de pecunijs triginta et quadraginta pro centenario 212
LX. 1493. Decisio comitis de theda non extrahenda 213
LXI. 1493. Decisio aduocatorum communis Venetiarum, quod Curzulenses tractentur pro Venetis et eorum nauigia soluant datium sicut soluunt Veneti ad offitium Leuantis 214
LXII. 1494. Decisio comitis de piscatoribus et beccharijs, quod nemo accipiat pisces aut carnes, nec audeat ingredi cancellos; et piscatores ueniant ad locum designatum 215
LXIII. 1494. Littera ducalis XXV. de pecunijs triginta et quadraginta pro centenario communitati concessis 217
LXIV. 1496. Decisio comitis, qua statuitur, quod datium beccharіae soluatur, si animalia fuerint a barcha exonerata, si secus, nihil soluant 218
LXV. 1496. Decisio comitis de damnis in tota insula per uicinos emendandis . . . . . —
LXVI. 1497. Decisio capitanei generalis maris ad fauorem communitatis, qua statuitur, quod terrena communitatis, per quoscumque ocupata, reuertantur in communitatem et concessiones talium terrenorum factae per rectores sint nullius ualoris . 219
LXVII. 1498. Pars in Rogatis capta de triremibus armandis 220
LXVIII. 1498. Pars magistratus ad blada deputati, decernens loca, ex quibus extrahenda et ad quae sint blada dicta portanda 221
LXIX. 1499. Decisio sindicorum pro casalibus Curzulae, qua statuitur, quod terrena comitatus possint renunciari ad normam statuti; quod pix et rasa extrahi possit postquam uno die steterit in ciuitate pro usu ciuium; quod damna in casali illata a casali emendentur ad normam statuti; quod libere Blattenses possint piscari cum suis retibus sine ullo mandato soluendo datium; quod rector in collectis imponendis aequalitatem iuxta cuiusque uires seruet 223
LXX. 1499. Decisio sindicorum de nauigijs in Curzula fabricandis portaturae stariorum D. et uendendis solum christianis fidelibus 226

Pagina

LXXI. 1502. Pars in Rogatis capta, qua statuuntur nauli uariarum mercium tam pro exitu, quam pro ingressu in ciuitate Venetiarum; nec in Dalmatia possint fabricari nauigia maioris portadurae, quam stariorum MM 227

LXXII. 1503. Pars gubernatorum introituum, qua statuitur modus seruandus in facto furantium et praeiuditium ferentium datijs publicis dominij Venetiarum 231

LXXIII. 1503. Decisio comitis, qua statuitur, quod debitores magnificae communitatis non possint aduocare 232

LXXIV. 1504. Decisio comitis de grassa uendenda pro capitali per tres dies, tam si fuerit empta in canali, quam ad ripas Sabioncelli . . . . . —

LXXV. 1505. Littera ducalis XXVI., qua conceduntur pecuniae triginta et quadraginta pro centenario pro completa fabrica murorum, exigendae non obstantibus litteris suspensorijs talis exactionis 234

LXXVI. 1512. Capitula in congregatione popularium capta, quibus petunt solutionem pauperibus fiendam, licentiam incidendi thedam, prohibitionem lignaminum extractionis, aliasque prouisiones in fauorem popularium . . . . . —

LXXVII. 1512. Decisio prouisoris generalis Dalmatiae, qua reiectis V. capitulis popularium, tria admisit, nempe, quod fiat unus Turcimanus de populo ad annum; quod duo de populo a comite eligantur in offitio sanitatis et quod omnes nobiles qui non sunt de consilio Curzulae, soluant angarias reales cum populo, si terras ibi possideant 236

LXXVIII. 1512 Decisio prouisoris generalis Dalmatiae, prohibens extractionem thedae et aliorum lignaminum per forenses, bene tamen per Curzulenses cum suis barchis 237

LXXIX 1514. Decisio aduocatoris communis Venetiarum, quod in villa Blattae tam per nobiles, quam per alios habentes agros concorditer eligantur pudarij, seu custodes agrorum 238

LXXX. 1514. Littera ducalis XXVII. de mercibus omnibus Venetias conducendis, cum nonnullis declarationibus, ut in ea . . . —

LXXXI. 1514. Littera ducalis XXVIII qua conceditur Curzulanis, posse in Apulia et Marchia Anconitana nauigare et ibi aliquas merces conducere et alias extrahere 241

LXXXII. 1514. Decisio comitis de uendentibus uinum ad spinam et de eius datio; et quod iudices quotidie adesse debeant rectoribus, nec possint discedere a ciuitate sine eius licentia; sed circa hoc posterius capitulum fuit cassa 242

LXXXIII. 1514. Decisio comitis, qua statuitur, quod datiarij in termino dierum octo dent plegios; et si secus fecerint, denuo incantentur datia ad eorum damnum 243

LXXXIV. 1516 Decisio comitis de scalis per urbem sine licentia comitis non faciendis 244

LXXXV. 1516 Decisio comitis, qua statuitur ordo piscendi ad euitandas confusiones et damna datiariorum 245

LXXXVI. 1516. Decisio comitis, qua statuitur, quod instrumenta uenditionum, donationum, cessionum, permutationum, recuperationum, obligationum, liuellationum et pignorationum sine stridis sint nullius uigoris 246

LXXXVII. 1516. Decisio comitis pro condemnatis in absentia, quod possint recuperare contumaciam intra quindecin dies, soluendo expensas litis . . . . . —

LXXXVIII. 1520. Decisio comitis, qua statuitur, quod nullus pastoris exercitium agens, in postichum possit eligi 247

LXXXIX. 1520. Decisio comitis de cammerario communis, quod de mense in mensem reponere debeat pecunias exactas in capsa

Pagina

sub tribus clauibus; nec possit ullam extraordinariam expensam facere sine licentia comitis 248

XC. 1520 Littera ducalis XXIX., qua in armandis triremibus statuitur, quis et quantum habere debeat pro salario et stipendio suo 249

XCI. 1520. Decisio comitis de lignaminibus, theda et carbonibus non extrahendis per forenses; de damnis in fructibus et de incendijs 252

XCII. 1521. Actus presentationis sigilli communis Curzulae et clauis capsae communis iuxta morem patriae et uigore legum ac consuetudinum 256

XCIII. 1521. Decisio comitis de bastasijs dandis conducentibus bladum Curzulam ad expensas communis; et magazenis gratis per menses duos et non ultra . . . . . —

XCIV. 1558. Littera ducalis XXX. qua iubetur comitibus, quod in ferendis sententijs tam ciuilibus, quam criminalibus debeant administrari ad tenorem statutorum et consuetudinum dictae comunitatis 257

Additamenta.

I. Decisio proueditoris generalis de ordine procedendi coram judicio ciuitatis Curzulae 259

II. Tarifa cancellariae Curzulensis 262

INDEX RERUM ALPHABETICUS.

A.

accipiendi per vim poena. p. 106.
accusationes fiant infra octo dies post acceptum damnum. p. 49.
accusator infra octo dies producat testes suos. p. 49.
accusationem probare si accusator non possit, puniatur. p. 52.
accusa quaeque extrahatur termino xv. dierum. p. 83.
accusatum quando commune adjuvet. p. 88.
advocati eligantur per comitem et maiorem partem parvi consilii. p. 13. 34.
advocati communis quattuor eligendi a consilio; nec advocare ultra hos quis valeat nisi parentes in tertio gradu. p. 165.
advocare possint omnes, quos pars litigans sibi elegerit. p. 172.
advocatorum officium. p. 13. sq. 34.
advocati contra consanguineos advocare non teneantur. p. 13. sq. 34.
advocare pro forensibus, iisque presentibus nemo nisi advocatus communis possit. p. 58.
advocatorum salarium. p. 13. sq. 34. 63. 95.
advocati requisiti, si advocare recusaverint, puniantur. p. 128. sq.
aedificatio domorum in valle Saualatiza quomodo fiat. p. 102.
alienationes a mulieribus maritatis quomodo fiant. p. 75 sq.
ambasciatorum salarium. p. 73.
anchoragium solvant navigia Raguseorum. p. 193 sq.
angariae imponantur et exerceantur iuxta consuetudinem. p. 159.
pro *anima* vir ante mortem suam libere de rebus mobilibus extrahere possit. p. 16. 37.
animalia possit quisque patronus a decima exigere. p. 84.
animalia non pasculentur ante civitatem. p. 61. 76. 82.
animalia quicumque pasculaverit in vinea campi dolgnae Blatae, puniatur. p. 129.
animalia non teneantur in casalibus, nec prope, sed in distantia medii milliarii. p. 199.
animalia non pascantur in scopulo fratrum min. S. Francisci. p. 156.
animalia nullius generis teneantur in Lombarda tam cum custodia, quam sine. p. 183.
ab *animalibus* damnum factum quomodo emendetur. p. 57.
animal majus si damnum fecerit, dominus quomodo puniatur. p. 112.
appellationes sententiarum quomodo fiant. p. 32. 99.
appellatio in causa cum forensi non admittatur. p. 117.
appellare se ad offitia Veneta conceditur Curzulensibus sicut aliis Dalmatinis. p. 142.

arator bene custodiat boves et reddat eos patrono. p. 82.
arcus vel pons super strata de domo ad domum ubi et quomodo fieri possit. p. 107.
arbitrorum officium. p. 14. 34.
arbitri quando eligantur. p. 14. 34.
arbitri in presentia comitis quando sententiam dare debeant. p. 14. 34.
arrengare nemo possit pro ementi aliquod incantum communis. p. 84 sq.
arha (arra), quando mercatum sit firmum. p. 15. 36.
arma ad tutelam civitatis quisque habeat. p. 108. 125.
arma non accipiantur pro pignore. p. 79.
arma portare si comes vetaverit, observetur. p. 20. 41.
arma cursariis si quis vendiderit, quomodo puniatur. p. 20. 41.
arsilia conceduntur pro fabricanda Purpurella. p. 195.
attentans aliquid contra commune Curzulae perdat caput et omnia bona sua. p. 85.
attinentes non possint sedere ad juditium. p. 98.
attinentes non possint votare in consilio in favorem attinentium. p. 102 sq.

B.

barchae Curzulenses euntes ad portum Dyrrachii, nihil soluant. p. 145.
barchae vendantur forensibus, sed Christianis fidelibus. p. 226.
bastasii dentur ad expensas communis omnibus Curzulam bladum conducentibus. p. 256 sq.
bazarioti non emant pisces, nisi prius cives omnes habuerint, quantum sat erit pro usu eorum. p. 205 sq.
beccharii solvant datium, si exoneraverint animalia e barca; si secus, ad nihil tenentur. p. 218.
beccharíis nemo per vim accipiat carnes, sed a manibus ipsorum vendentium. p. 211.
bladum ad insulam conducendi quisque habeat licentiam. p. 44. 46.
bladum Curzulam conducentibus dentur bastasia et magazeni p. 127. sq.
blada non vendantur extra civitatem. p. 18. 39.
bladum ad insulam conductum non possit extrahi. p. 44. 46.
bladum, si insula eguerit, regimen conducat. p. 53.
blada extrahere de Venetiis ob inopiam, quae ibi patiebatur, non conceditur, bene tamen ex aliís locis. p. 164. 195.
blada recto tramite Venetias ducenda, sive intra, sive extra sinum Adriaticum, vel a laeva, vel a dextera parte ipsius sinus fuerint onerata. p. 221. sq.
bladi datium. p. 103. sq.
bladi cum venditore nemo se impediat. p. 99.
bladum ad molendinum portantes quantum recipere debeant pro suo labore. p. 119.
blasfemiae poena. p. 20. 40.
Blattenses possint piscari cum suis retibus sine ullo alio mandato, solvendo datium. p. 225.
bombardae conceduntur pro defensione urbis. p. 196.

bona stabilia Curzulae possidens reputetur Curzulensis. p. 114.
boves dolo vulnerans quomodo puniatur. p. 48.
bullandi poena. p. 6. 7.

C.

in *Chnese* quomodo possint animalia pasculari. p. 56.
caligarii possint facere domum extra civitatem. p. 85.
camerarius communis de mense in mensem reponere debet in capsa pecunias exactas. p. 248.
camerarius non potest facere expensam extraordinariam sine licentia comitis. p. 248 sq.
campus faenorum, sen sinocossa in dolgna Blatta pro pascuis equorum reservatur. . p. 185. sq.
per *campos* laboratos nemo vadat. p. 50.
canalia quando purgantur, laborantibus solvat mercedem quisque pro rata juxta mensuram passuum cujusque domus. p. 189 sq.
cancellarius eligatur a nobilibus; sed comes potest illum cassare, si quid male fecerit et si non erit ipsi gratus. p. 171 sq.
cancellarii officium in accusationibus criminalibus. p. 59.
cancellarius a forensibus accipiat tantum, quantum illi a Curzulensibns. p. 56.
cancellos sive stangatas nemo ingrediatur ad arripiendos pisces. p. 215 sq.
canes ligantur tempore uvarum. p. 50.
canem damnum in animalibus facientem mactet dominus ejus. p. 82.
carbones non sunt extrahendi per forenses. p. 252 sq.
carnes non ponderatae non vendantur. p. 54.
carnes vendantur in beccharia certo pretio. p. 53. sq.
carnes vendere debent beccharii pretio sibi limitato. p. 200.
casale inquirat devastatorem vinearum vel emendet damnum. p. 49.
casale emendet damnum domino domus devastatae, nisi reperiretur malefactor. p. 49.
casale inquirat malefactorem vel solvat pro eo poenam ac damnum. p. 48.
casale, in cujus confinibus malificium fieret, emendet damnum, nisi reperiretur malefactor. p. 57.
casali poenam solventi bona malefactoris sint obligata. p. 48.
casamenta discooperta dentur a comite iis, qui ea aptare ad habitandum voluerint. p. 74.
casamenta in valle Saualatizae quomodo fiant. p. 91 sq.
caseum in grossum nemo vendat forensibus. p. 82.
Catalani et Siciliani non possint morari in civitate Curzulae. p. 105 sq.
cavallerius, seu socius miles vigore partis captae in consilio Rogatorum si poterat conduci, stante cassatione dictae partis debet licentiari, si quis fuisset ductus per comitem. p. 183 sq.
cavallerius non conducatur a comitibus sub poena ducatorum centum. p. 178.
cerdones non possint facere calcinam in civitate. p. 85.
cisternam in civitate facientes commune adjuvet. p 85.
claves capsarum quaternornm teneat antiquior iudex. p. 44. 46.

clavium capsae communitatis una stet in manibus comitis, alia in manibus judicis senioris et tertia in manibus camerarii. p. 256.
clibanariae non accipiant nisi de xxx unum. p. 89.
coadunationes non fiant in civitate et insula sine expressa licentia comitis. p. 161.
coadunationes, que sint prohibitae, declaratur. p. 162. sq.
collecta non fiat, nisi pro supplendo salario comitis, quando datia deputata non supplent. p. 163. 168. sq.
collecta imponenda cum aequalitate juxta cuiusque vires. p. 225. sq.
comitis electio. p. 141.
comitis electio et confirmatio ad duos annos. p. 143.
comes eligendus per majus consilium. p. 186.
comitis electio fiat a nobilibus; sed si non fecerit, quod justum est, appellatio semper sit parata. p. 159.
comes eligatur de numero nobilium Venetorum. p. 173.
comitis salarium. p. 71. sq.
comitis introitus. p. 99.
comes eligat judices et consiliarios. p. 12. 32.
comes cum judicibus majoribus eligat decem nobiles sapientiores cum quibus provideat pro bono Curzulae. p. 67.
comes in ferendis sententiis tam civilibus, quam criminalibus exigat opinionem judicum. p. 257. sq.
comes ipse judicet familiae suae ac servis suis. p. 13.
comes carcerare aliquam personam possit tantummodo de consilio judicum. p. 95.
comes absentibus tantummodo judicibus possit solus carcerare aliquem. p. 62.
comes in causis civilibus solus quemcunque carcerare possit. p. 95.
comes provideat percusso cum maiori parte consilij. p. 6. 7.
comes successor mandet acta predecessorum executioni. p. 125. sq.
commune sit liberum et ejus bona, excepto trentesimo et sales. p. 141.
concordans cum fure portet poenam, quam fur portare deberet. p. 7. 30.
concordans cum latrone perdat jus suum p. 22.
concessiones terrenorum communitatis alicui factae per rectores sint nullae. p. 219. sq.
condemnari nemo possit, nisi primo vocetur ad excusationem. p. 59.
condemnati in absentia possunt recuperare contumaciam intra xv. dies, solvendo expensas litis. p. 246 sq.
confinia ponantur infra villas per insulam. p. 89.
confirmatio statutorum, reformationum et consuetudinum. p. 140.
confirmatio domus per commune datae ser. Ciriaco. p. 141.
confirmatio Racischiae mag. Joanni barbitonsori. p. 142.
conpagniae contra honorem comitis et salutem civitatis et insularum factae poena. p. 5. sq
consanquinei et cognati non possint esse ad invicem judices majores. p. 106.
consilii parvi officium. p. 12. 33.
consilium parvum iudicet si comes non potuerit se concordare in judicio. p. 23. 42.

consilium parvum, quando quis petere possit ut sibi judicet. p. 25. 44.
consilij maior pars cum comite provideat percusso. p. 6, 7.
consiliarius nemo fieri possit, cujus pater consiliarius non fuerit. p. 74. sq. 79.
consiliarius, ad officium gastaldionis, pudarii vel postici electus, non debeat accipere officium. p. 101.
consiliarij omnium villarum, a regimine et consiliariis civitatis vocati, debeant venire ad consilium. p. 51.
consilium novum popularium abrogatur. p. 174.
consuetudines usitatae, in scriptis nondum repertae, notentur. p. 113.
cossara non fiant prope mare. p. 84.
creditores communis, iterum solutionem petentes, puniantur. p. 68. sq.
creditores communis nihil habeant, nisi a judicibus, quorum tempore debitum cum commune est contractum. p. 84.
creditores communis non possunt aliquod incantum emere. p. 196. sq.
cursarij poena. p. 8 sq.
Curzulanus cursarius quomodo puniatur. p. 30.
Curzulanus nihil periculose agat contra alios Curzulanos. p. 88.
Curzulanus, qui dederit auxilium forensi, tedas incidenti, puniatur. p. 86 sq.
Curzulenses non possint gravari a trigesimariis pro trigesimo solvendo. p. 113. sq.
Curzulenses Venetiis tractentur sicut alii Dalmatini. p. 141.
Curzulani fiunt cives Veneti et decorantur privilegiis civium Venetorum de intus tantum. p. 196.
Curzulenses tractantur pro Venetis et solvant datium, sicut Veneti ad offitium Levantis. p. 214. sq.
Curzulenses navigare possunt in Apulia et Marchia Anconitana et aliquas merces conducere et alias extrahere. p. 241.
custodis officium. p. 18. 38.
custodem nemo excuset de sua hebdomada. p. 39.
custodes nemo amoveat a custodia. p. 91.
custodes obdormientes vel venire nolentes quomodo puniantur. p. 18. 38 sq.
custodes deputati per octo dies ad custodiam civitatis attendant ad opera publica. p. 164.
custos vocatus ad custodiam potest mittere alium loco sui, qui soli comiti videtur sufficiens. p. 170.
custodias facere non obligentur nobiles ad normam suorum privilegiorum. p. 191 sq.
custodes non serviant consiliariis. p. 83.
custodes non cogantur facere aliquid aliud ullo modo. p. 168.
custodiae fiant in civitate juxta consuetudinem; sed in pace xij tantum deputentur; at in bello idem numerus cum conditione, quod nullus ad custodiam deputatus possit cuiquam inservire. p. 159.

D.

damnum accidens filio mercatori a patre diviso, pater praestare non debeat. p. 17. 38.
damnum passus per judicium statim sublevari et refici debeat. p. 123.

damnorum aestimationes quomodo fiant. p. 120 sq.
damni aestimationem quando damnum dantes solvere debeant. p. 121 sq.
damna illata in casali emendentur a casali ad normam statuti et inventarii. p. 225.
damna emendentur per vicinos, si damnificator non potest reperiri. p. 187. sq. 218. sq.
damna per totam insulam emendentur per vicinos. p. 218 sq.
damna illata laborantibus in scopulo Inuernich emendentur a conductoribus ipsius scopuli, si fuerint de dicto damno convicti. p. 202.
damna in vineis, hortis et fructibus ut evitentur, teneatur registrum, quo pateat, an pudarii recte exerceant suum officium. p. 254.
datiarii in termino dierum octo dent plegios, si secus fecerint, iterum datia incantentur ad eorum damnum. p. 243. sq.
datium si quis fraudaverit, solvat in triplum. p. 18. 39.
datium beccharíae solvatur, si animalia fuerint exonerata a barcha; si aliter, nihil solvatur. p. 218.
datium de seminatis novis. p. 74.
datium vini quomodo ordinetur. p. 69.
datium solvendum pro medietate de vino Venetiis ducto, dummodo sit de conducentis redditu. p. 154.
datium vendentium vinum ad spinam est unum de xvii juxta morem patriae. p. 242.
datium vini solvant Venetiis Curzulani sicut solvunt Spálatini et Sibinicenses. p. 141.
datium zappinorum vadat ad communitatem. p. 207. sq.
debitores communis solvant debita. p. 72.
debitores communitatis non possunt advocare. p. 232.
debitores communis non possunt emere aliquod incantum. p. 196. sq.
pro *debito* communis nulla recipiatur petitio. p. 44. 46.
debitor quando possit constringi sine aliquo termino. p. 83.
debitor non possit viagio se excusare ab actione creditoris sui. p. 114.
debitores undecumque venientes Curzulam, cogi possint ad solvendum debitum. p, 128.
debitores Raguseorum venientes habitare Curzulam non molestentur pro dicto debito. p. 142.
decima calcis, communi danda. p. 78.
decima cancellarii non conceditur, sed ab ipso decernitur solvenda. p. 182.
decimam nomine episcopi nemo mundanus colligat. p. 180.
deditio civitatis et insulae facta per nobiles serenissimo dominio Venetiarum. p. 138. sq.
defensio per duos idoneos testes vel per publicam famam probanda. p. 28.
denarii communitatis administrentur ad tenorem statutorum et consuetudinum communitatis. p. 248.
denarii datiorum deputati pro salario comitis non possunt tangi, nec dispensari pro aliis expensis, nisi pro dicto salario et si aliter fuerit factum, restituantur. p. 163.
denarii trentesimi et salis conceduntur communitati pro reparatione murorum. p. 178. sq.

denarii trentesimi et salis iterum conceduntur. p. 181. sq.
denarii xxx. et xl. pro centenario conceduntur pro reparatione et fortificatione moenium. p. 195.
derobans vel comburens alienam domum etc. perdat manum dexteram. p. 49.
differentiae jam finitae non possunt innovari. p. 174.
dilationes terminorum quomodo permittantur. p. 14. 34 sq.
divisio filii a patre per testes sive juramentum probanda. p. 17. 38.
Dolgnae Blatae campum nemo planctet neque occupet in suum favorem. p. 82.
dominus canis emendet damnum a cane in vineis factum et solvat poenam grossorum vj. p. 50.
domum alienam nemo vi intret. p. 21. 41.
domum novam a comite sibi datam si quis uno anno tenuerit, usucapiet, nisi sit absens edificator illius domus. p. 22.
domus data per commune ser. Ciriaco confirmatur per ducale dominium. p. 141.
dos mulieris debeat per instrumentum scribi infra unum annum post completum matrimonium. p. 100.
dos neque augeatur, neque minuatur super bonis mariti. p. 93.
duana macelli seu beccariae quomodo solvi debeat. p. 122.
duanam piscariae quomodo piscatores solvere debeant. p. 122 sq.

E.

ecclesiae procurator fiat unus mundanus de anno in annum. p. 80.
ecclesiae procurator nemo esse possit plus quam unum annum. p. 86.
ecclesia s. Joannis in Lombarda ter in hebdomada offitianda cum missa. p. 145 sq.
electio judicum et ambasciatorum quomodo fiat. p. 104.
pro *electo* semel tantummodo ponatur pars in consilio. p. 105.
emendi a cursariis poena. p. 9.
emptores bonorum ab insula recedentium perdunt suas pecunias, nisi ignorantia legis excusentur. p. 208.
episcopus non dabitur Curzulensibus, qui sit de ditione Ragusiensi. p. 144.
episcopi procurator nemo Curzulanus esse possit. p. 81.
episcopo celnich det agnum vel capretum pro decima. p. 80.
equi si damnum fecerint in campo, quomodo puniatur dominus eorum. p. 25.
equum dolo si quis interfecerit quomodo puniatur. p. 48.
equo caudam vel crinem incidens, quomodo puniatur. p. 78.
erbariae maleficium faciens quomodo puniatur. p. 9. 30 sq.
estimatores a regimine sint constituendi. p. 49.
exactiones comitis et judicum a partibus perdentibus placita, quales sint. p. 71.
executionis sententiarum ordo. p. 114 sq.
exemptiones a custodiis et angariis, nisi sint scriptae, nihil valeant; scriptae vero nullius sint roboris sine consensu dominii. p. 179.
exemptiones in armanda trireme omnes annullantur, excepta exemptione Jacobi Thomasii. p. 201.
expensas extraordinarias non potest facere camerarius sine licentia comitis. p. 248.

F.

fabricare in burgo nemo possit cum calcina et muro, sed in maceria et ad pedem planum. p. 206. sq.
fabricari navigia majoris portadurae, quam stariorum MM non possint in Dalmatia. p. 229.
falsarii cartarum manum dexteram perdant. p. 10. 31.
falsum instrumentum qui insciens ducit, purget se iuramento duodecima manu sua, et perdat placitum. p. 10. 31.
familiaris vel servus, accordans se ad certum tempus, non possit ante terminum elapsum cum alio pactum facere. p. 52.
famulum vel famulam nemo conducat sine scitu, voluntate et parabola patroni ejus. p. 50.
famuli vel famulae, ante terminum elapsum a domino recedentes, quomodo puniantur. p. 56.
famulum vel famulam, ante terminum elapsum a domino recedentem si quis acceperit, quomodo puniatur. p. 56.
famae publicae auctoritas. p. 5. 6.
femina si maleficium fecerit, quomodo puniatur. p. 19. 40.
femina, quae furata sit animalia majora et non habuerit unde solvere poenam furti, igne cremetur. p. 29.
ferramenta possunt extrahi de Segnia et Flumine ex speciali concessione dominii. p. 155.
filiae succedant patri deficientibus filiis et fratribus. p. 16. 36.
filiae aequalibus partibus hereditatem inter se dividant. p. 16. 36.
filii legitimi aequaliter dividant inter se bona patris. p. 16. 36.
filii succedant in locum patris praemortui. p. 16. 36.
filii seu filiae ex duobus uxoribus aequaliter dividant inter se bona patris. p. 16. 36.
filius non obediens perdat partem suam. p. 73. sq.
filii vel filiae dividentes se a patre sine voluntate ejus, nihil habeant de bonis paternis vel maternis. p. 107.
flumen aliquod morbosum nemo Curzulanus intrare audeat. p. 93.
forenses Curzulae bona stabilia possidentes solvant communi solutiones, quas et incolae facere debent. p: 127.
forenses neque possideant, neque emant bona stabilia. p. 94.
forenses emptores teneantur semper trigesimum integre solvere. p. 114.
forenses teneantur hominibus insulae statim rationem facere. p. 15. 35.
forensibus homines insulae statim respondere debeant. p. 15. 35.
forenses non possunt esse scribae triremium et aliarum navium. p. 163. sq.
forensis non possit esse tutor nec gubernator Curzulani in bonis Curzulensium. p. 96.
forensis non audeat incidere tedas vel lignamina. p. 86 sq.
forensibus lignamina in insula incidentibus quisque possit accipere manarias et zeligam. p. 92.
forenses sine licentia lignamina incidentes, quomodo puniantur. p. 55.
forenses possint cum licentia accipere lignamina per insulam, dummodo soluerint datium. p. 129. sq.

forenses sine licentia generalis consilii extrahant lignamina de Curzula. p. 130. sq.
forenses ubi non possint pasculare. p. 100.
frumenta non vendantur extra civitatem. p. 18.
frumenti staria *cc* in casu necessitatis pro usu civitatis posse exonerari conceditur. p. 141.
frumentum non exonerandum ad libitum, cum hoc sit injuriosum mercatoribus. p. 182.
frumentum non extrahatur nisi de partibus Apuliae. p. 164.
frustandi poena. p. 6. 7.
furantes bona communis puniantur ad normam partis captae in Rogatis. p. 147 sq.
furantes et praejuditium ferentes datiis publicis dominii Venetiarum puniantur ad normam partis captae in collegio gubernatorum introituum. p. 231. sq.
furti poena. p. 22.
furti animalium poena. p. 7.
furti bestiarum parvarum poena. p. 25.
fur pecudum majorum, si non habuerit unde solvere poenam furti, suspendatur laqueo. p. 29.
furti animalium vel apium poena. p. 29.
fur fructuum quomodo puniatur. p. 29. sq.
furti fructuum, segetum, frumentorum etc. poena. p. 8.
furtum passus reclamere debeat coram comite. p. 7. 8.
fusta vel galea non conceditur, sed reservatur concedenda pro tempore necessitatis. p. 179. sq.

G.

gades et confinia fiant more antiquo. p. 77.
gades in Smoquiza et Chzara quo se extendant. p. 103.
gai ubi fiat in dolgna Blata. p. 91.
gastaldiones furtum celantes quomodo puniantur. p. 75.
gastaldos inter et latrones non possint accipi iudices arbitri. p. 88.
gastaldionibus instent ad furta reperienda deputati ad hoc nobiles. p. 75.
gniva unaquaeque habeat certa sua confinia et pertinentias. p. 87. sq.
grassa empta tam in canali, quam ad ripas Sabioncelli vendatur per tres dies pro capitali. p. 232. sq.
grassina per tres dies a mercatoribus vendatur eo pretio, quo fuit empta. p. 197. sq.
grossi de Scutaro, quantum valere debent. p. 69.
guardiam civitatis custodiant, qui sunt dimissi de ipsa. p. 90.

H.

homicidii poena. p. 26.
homicidij perfecti poena. p. 5.
homicidae fugientis bona, parentibus eius mortuis, deveniant ad commune. p. 5.

I. J.

immobilia mulier non possit dimittere alijs, quam filijs, vel filiæbus, seu marito. p. 45.
immunditiae ubi projiciantur. p. 89.
incantare aliquem in emendo vel vendendo nemo audeat. p. 87.
incendere locum aliquem in insula pro seminatione facienda nemo audeat, ubi adest periculum alicujus majoris damni. p. 255.
incendiarii quando non possunt reperiri, vel malitiose occultantur, reficiat damnum casale, quod est vicinius loco incenso. p. 255.
infans a xiv annis infra si homicidium fecerit, quomodo puniatur. p. 27.
infans a xiiij annis et infra si maleficium fecerit, quomodo puniatur. p. 19. 40.
injuriae verbalis poena. p. 28.
injuriosa verba judici dicens quomodo puniatur. p. 28.
injuria in presentia regiminis ad bancum sedentis dicta quomodo puniatur. p. 28.
instrumenta venditionum, donationum, cessionum, permutationum, recuperationum, obligationum, livellationum et pignorationum sine stridis sint nullius vigoris. p. 246.
instrumenti falsi scriptor perdat manum dexteram. p. 31.
insula custodiatur per barcam armatam. p. 83.
introitum, qui petere potest, petat infra unum annum. p. 100.
introitus comitatus nemo Curzulanus emat in grossum. p. 58.
introitus comitis in regimine statuitur, quod fiat a mense Decembri usque ad principium mensis Martii. p. 144.
intromissiones in bona stabilia quomodo fiant. p. 68.
judicatus officium non continuatur. p. 123.
judex parvi consilii valeat judicare usque ad grossos vj. p. 76. 79.
judex non possit carcerare aliquam personam sine consilio comitis vel aliorum judicum. p. 62.
judex neminem possit carcerare sine concilio aliorum judicum. p. 95.
judices de medio in medium annum a comite eligantur. p. 12. 33.
judices non eligantur, qui sint attinentes non valentes sedere. p. 189.
judices officium recipientes, debeant jurare in statutis. p. 20.
judices quomodo judicare debeant. p. 12 sq. 33.
judicis unius minoris et majoris auctoritas judicandi. p. 79.
judices non possunt advocare, vel procurare, salvo pro pastore suo. p. 201.
judices quotidie adesse debent rectoribus, nec possunt discedere a civitate sine ejus licentia; quod tamen fuit cassatum. p. 242. sq.
judices si quis percusserit, quomodo puniatur. p. 27. sq.
juditia fiant cum interventu judicum. p. 185. 256.
juramentum civium Curzulae comiti praestandum. p. 4.
juramentum Marsilij comitis Curzulae. p. 4.
jus patronatus nemo possit tam per se, quam per alium impetrare in Curia Romana. p, 190 sq.
jus summarium fiat de ratione inter patronum et pastorem. p. 65. sq.

L.

laborator teneatnr juste et aperte consignare patrono partem ei contingentem. p. 118.
laborator vinearum si non laboraverit secundum pactum, quomodo puniatur. p. 45. 75.
laborerium si quis in terra aliena fecerit, perdat domino terrae p. 21. 41.
lapidem vel plancas de aliquo casamento nemo furetur. p. 83.
lapidem de molo portus nemo extrahat. p. 48.
lapidem nemo de mulis accipiat. p. 93.
lapides apti ad fabricandum non extrahantur extra districtum Curzulae. p. 51.
las apus simiacum claudatur. p. 78.
las non seminetur prope simiacum. p. 82.
las ubi fieri nequit. p. 120.
legumina non vendantur extra civitatem. p. 18. 39.
licentia eligendi comitem de numero nobilium Venetorum de duobus in duos annos. p. 141. 143.
ligna et lignamina non extrahantur ex insula per forenses sub poena ducatorum cc. comiti, qui licentiam concederet. p. 178.
lignamina extrahere de Venetiis non licet, Venetis legibus id vetantibus. p. 144 sq.
lignamina grossa non incidantur per forenses. p. 54.
lignamina incidendi pro comburendo, regimen possit dare licentiam. p. 55.
lignamina non possunt extrahi ex insula per forenses, sed solum per Curzulanos cum suis barchis sub poena in privilegio contenta. p. 177. sq.
in *loqua* nemo lavet nisi portando foras. p. 89.
loquas, quando quisque claudere possit. p. 94.
ludum, in quo vadant denarii, nemo ludat. p. 86.
Lumbarda nemo habitet. p. 90.

M.

magaçinum et bastasios det commune bladum conducentibus ad insulam. p. 44. 46.
magazeni conducentibus bladum Curzulam gratis dentur per duos menses et non ultra. p. 256. sq.
maledictores puniat comes cum duobus consiliariis. p. 11. sq.
maledictor vocatus ad iudicium, si non venerit, quomodo puniatur. p. 12. 32.
maledictor officialium quomodo puniatur. p. 22.
marinarii in navigiis Raguseorum sint duo tertia ex Curzulensibus. p. 203. sq.
maritus, neque alia persona possit uxoris ejus nomine petere aliquid de bonis patris vel matris ipsius uxoris ultra dotem. p. 55. sq.
membrum pro membro perdat percussor nisi habuerit unde poenam solveret. p. 28.
mensura vini sit una per totam insulam. p. 89.
mensura vini tebernarum diminuatur. p. 69.
mensurae bladi justentur. p. 96.
mensurae emendentur quolibet mense. p. 53.

*

mercatores vendant oleum per tres dies eo pretio, quo fuit emptum. p. 197. sq.
merces omnes Venetias conducendae. p. 238. sq.
merces diurna operariorum conductorum quae sit. p. 118.
mercenarii, pacta non servantes, quomodo puniantur. p. 118.
meretrix injurians mulierem bonae famae ponatur ad berlinam. p. 76.
modus ponendi partes in consilio. p. 61. sq.
molendinariae non accipiant ultra parvulos x pro quarta. p. 89.
de *morbosis* locis venientes nemo suscipiat. p. 54.
mulieres ad invicem se percutientes quomodo puniantur. p. 31.
mulieri injuriam passae prouideat commune. p. 9.
mulier malae fidei injurians mulierem honestam frustetur. p. 80.
mulieres maritatae non possint aliquid petere super bonis paternis vel maternis. p. 52.
mulieres maritatae non petant aliquid ultra dotem. p. 55.
mulier maritata quando possit alienare bona sua. p. 63. sq.
mulieres quando testari possint de dote earum. p. 109.
mulier possit res mobiles cuicumque sibi placuerit relinquere pro anima. p. 60.
mulier non possit dimittere immobilia nisi filiis, filiabus, vel marito. p. 59. sq.
mulier non possit plus testari uni filio vel filiae, quam alijs. p. 45. 59.
mulier non possit plus testari uni filio vel filiae quam alijs, nec disheredi-tare sine iusta causa. p. 36.
muros civitatis nemo transeat, neque transeunti auxilium det. p. 81.
mustum in herba nemo emat. p. 111.

N.

nauli variarum mercium tam pro exitu, quam pro ingressu in civitate Venetiarum statuuntur parte in Rogatis capta. p. 227. sq.
navi fractae quomodo auxilium sit ferendum. p. 47.
navigii fractio regimini est annuncianda. p. 47.
navigium aliquod si rumperetur, nemo emat res, quae sunt in fundo maris. p. 59.
navis fractae res qui extrahunt, habeant quartam partem earum. p. 9.
navigia in Curzula fabricari possunt portadurae stariorum D. p. 226.
navigia in Curzula fabricata vendantur solum Christianis fidelibus. p. 226.
navigia Raguseorum solvant anchoragium. p. 193. sq.
nemus nemo incidat faciendo las pro seminando. 111.
nobiles ad custodias et opera publica non tenentur. p. 192.
nobiles rurales tenentur ad contributionem non cum ruralibus, sed cum nobilibus. p. 191.
nobilibus ruri habitantibus confirmatur decisio capitanei generalis maris per ducale dominium. p. 192.
nobiles specialiter ad hoc electi simul cum tribus judicibus procedant contra inimicos insulae et civium. p. 92.
nobiles sint supracomiti in armatione triremis. p, 192.
nobiles veniant Venetias ad suas expensas. p. 169.

nobiles, quando agitur de re omnes tangente, veniant Venetias ad expensas communitatis. p. 169.
nobiles, qui non sunt de consilio Curzulae, solvant angarias reales cum populo, si terras et vineas in insula Curzulae possederint. p. 235. 237.
nobilis in furto repertus perdat officium et beneficium. p. 91.
noctu nemo eat sine lumine. p. 11.
noctu nemo pasculet animalia. p. 56.
noctu nemo pascat animalia iuxta simiacum. p. 119. sq.
noctu nemo vadat tempore uvarum per campos, ubi sunt vineae. p. 97.
notarii debent presentare instrumenta usque ad octo dies offitio cancellariae, aliter nullius sint roboris. p. 188.

O.

observatio privilegiorum iterum et saepius insinuatur. p. 146. 165. 186. e. a.
officium aliquod civitatis refutans puniatur, nisi justum habuerit impedimentum. p. 19. 33.
officiales supra bravarios vel pastores constituti exenia non accipiant. p. 47. sq.
officiales et reliqui homines in armanda trireme sint ex populo. p. 192.
offitium sanitatis habeat duos de populo a comite eligendos. p. 235.
opera publica fiant per homines districtuales non per nobiles vel cives; ita tamen, ut per solum comitem et non per alias personas ordinentur et sint deputata ad communem, non autem ad particularem commoditatem. p. 157. 159.
opera publica, ut est consuetudo, exerceantur sine alia innovatione. p. 170. sq.
ordo pascendi animalia, rationesque patronorum ac pastorum. p. 64. sq.
ordo piscandi statuitur ad evitandas confusiones et damna datiariorum. p. 245. sq.

P.

pasculare ultra confinia nemo audeat. p. 89.
pascula vetita in Chnese quae sint. p. 110. sq.
passicae fieri possint in scoleo magno. p. 87.
passicam in Priualla nemo faciat. p. 87.
pastores possint laborare medietatem terrae super qua tenuerint animalia. p. 84.
pastor si abstulerit animal sine licentia domini, habeatur pro latrone. p. 23. 43.
pastor quando praestet damnum ex amissione animalium emergens. p. 24. 43.
pastor scorticans animal, nisi caput teneat se cum pelle, debeat teneri et judicari pro latrone. p. 23. 42. sq.
pastor non assignet patrono animalia, nisi prius solvat debitum. p. 92.
pastor, si percussisset aliquem, quomodo puniatur. p. 25.
Patarinas servas de Bosna comes emere possit. p. 69.
pater, dimissa natis suis legitima debita portione, distribuat quartam partem bonorum suorum cuicumque sibi placuerit. p. 101. sq.

patronus possit animalia super terris suis per duos menses teneri facere. p. 84.
patronus non faciat pactum cum pastore contra reformationem. p. 85.
patronus et pastor, quando ad invicem sibi nuntiare possint. p. 110.
patronus, tenens animalia, ne constringat pastores ad solvendum debitum. p. 92.
patronus seu pastor credatur cum suo juramento contra forensem quoad amissionem animalium. p. 92.
patronus navigii ponat post perfectum viagium calculum rationis. p. 118. sq.
pecuniae exactae a camerario communis debent reponi de mense in mensem in capsa sub tribus clavibus. p. 248.
pecuniae triginta et quadraginta pro centenario. p. 178. sq; 195. 217. 234.
pegulam et paclinam quando quisque facere possit. p. 66. sq. 98.
pelles non appendantur, nec laventur in locis exceptis, bene tamen in locis determinatis pro tali re. p. 210.
percussionis manu factae poena. p. 7. 27.
percussionis petra vel maza non ferrea. p. 6. 27.
percussionis gladio, spata vel maza de ferro poena. p. 6. 27.
percussionis officialium poena. p. 11. 32.
percussor captus, qui non potest solvere poenam, perdat manum dexteram. p. 27.
percussor soluat percusso medicinas, damnum et interesse. p. 28.
percusso comes cum maiori parte consilii provideat. p. 6. 7.
percusso provideatur usque ad medietatem banni. p. 27.
percussus reclamans habeat medietatem banni. p. 27.
percutentium se mulierum poena. p. 10.
personae non exportentur de Curzula sine voluntate regiminis. p. 95.
pestifero de loco veniens non receptetur in civitate. p. 103.
petitionem in consilio nullus malefactor possit ponere. p. 57.
pignorationes bonorum stabilium sine stridis fieri non possint. p. 68.
pignorum mobilium venditio quomodo fiat. p. 115. sq.
piscandi ordo statuitur. p. 245.
piscari in loco, ubi piscatores posuerint retia sua, nemo possit. p. 47.
piscatores forenses non possint piscari cum quovis instrumento piscatorio, nisi in locis designatis. p. 209. sq.
piscari possunt Blattenses cum suis retibus sine ullo mandato, solvendo datium. p. 225.
piscatores vendant pisces pretio sibi limitato et pro vendendo accedant ad loca designata. p. 202. sq.
piscatores portent pisces ad piscariam ad vendendum. p. 52.
piscatores non vendant pisces cum aliga et herbis. p. 204.
piscatores non possint vendere suos pisces bazariotis, nisi prius omnes cives emerint pro usu suo. p. 205. sq.
pistaldi salarium. p. 24.
pistores, sive mares, sive faeminae, vendant panem ad mensuram in taxa deputatam. p. 199. sq.

pix extrahi potest ab insula postquam uno die steterit in portu civitatis pro usu civium. p. 224. sq.
plazarios possint facere illi de Blata et Chzara. p. 103.
plezaria, iudicatum solui, quando dari debeat. p. 14. sq. 35.
poena furti soluta, restituantur condemnati ad statum pristini honoris. p. 126. sq.
poenae invicem se accusantium exigantur per regimen et applicentur communi. p. 117. sq.
popularis nemo poni possit in consilio. p. 91.
popularis non fieri possit canonicus sine voluntate consilii. p. 91.
populares non possunt facere consilium. p. 174.
populares veniant Venetias ad suas expensas, facta prius congregatione cum licentia comitis. p. 169.
populares quando agitur de re omnes tangente, veniant Venetias ad expensas communitatis. p. 169
porcos sive porcas nemo in civitate nutriat. p. 88.
possessionem si quis per xxx annos tenuerit, non molestetur. p. 57.
possessione per xxx annos nemo possit se tueri contra instrumentum testamenti, vel dotis. p. 57.
postici denuncient damnum in blado factum. p. 77.
postichus non potest esse, qui pastoris exercitium agit. p. 247.
postichiorum, damnum estimantium, salarium. p. 121.
procedendi ordo coram judicio civitatis. p. 259. sq.
pudarij accusent, si quis iret per campos laboratos seu vineas. • p. 50.
pudarii ad videndum damnum infra octo dies vadant. p. 57.
pudarii infra xv. dies accusent damnificatores. p. 49.
pudarii faciant accusationem infra octo dies. p. 112.
pudarius habeat tertiam partem poenae. p. 50.
pudarii nisi monstraverint patrono damnum passo, damnificatores, ipsi emendent damnum. p. 112.
pudarius si damnum fecerit, quomodo puniatur. p. 60.
pudarii eligantur juxta ordines et consuetudines loci et cassatur ser. Carolus, electus supra pudarios. p. 170.
pudarium faciant illi de Verboviza. p. 77.
pudarii, sive custodes agrorum eligantur in villa Blattae tam per nobiles, quam alios habentes agros et vineas in dicto loco concorditer. p. 238.
puellam vel mulierem nemo ducat in uxorem sine voluntate proximiorum ejus consanquineorum. p. 109. sq.
in *puncta* Stagni non laborent Curzulenses. p. 76.
pretium carnium quale sit. p. 47.
pretium carnium observetur juxta limitationem a comite factam. p. 200.
pretium, quo quis inceperit vendere, augeri non possit. p. 44. 46.
pretia rerum venalium et precipue de Puncta, ut sunt de ovis, pullis, haedis, agnis et pellibus, non augeantur. p. 206.
presbyteri non faciant mercationes. p. 124. sq.
presbyteri non emant incantum. p. 77. sq.
privilegiorum observatio insinuatur in omnibus in ipsis contentis, excepta electione comitis. p. 186.

privilegia communitati concessa non stent in manibus specialium personarum sed in capsa sub tribus clavibus. p. 174. sq.
procurator comitis nemo Curzulanus esse possit. p. 58.
procuratores ecclesiarum in villis quomodo eligantur. p. 94.
procurator ecclesiae in fine anni assignet rationem. p. 80.
procuratoris Sancti Marci merces et provisio. p. 123. sq.
procuratorum salarium. p. 95.
provisiones super salarium comitis non frangentur. p. 71.
proximiores loco, ubi damnum datum est, quando teneantur ad emendationem damni. p. 123.

Q.

quartam partem stabilium bonorum suorum quisque possit dimittere cuicumque sibi videbitur. p. 66.
quaterni tres introituum et exituum fiant de sex in sex menses. p. 44. 46.
quaternorum clavium unum teneat comes, alium senior judex et tercium camerarius. p. 44. 46.
quaterni communis non aperiantur, nisi in praesentia cancellarii. p. 55.

R.

racemos remansos in alienis vineis nemo colligat. p. 112.
Racischia donatur magistro Joanni barberio cum exemptionibus et conditionibus in ipsa donatione expressis. p. 150 sq.
raptores si quis conduxerit, quomodo puniatur. 18 sq. 39. sq.
rationes quoque anno fiant de salario comitis. p. 113.
rationes cum tabernariis ponantur infra tres menses post venditum vinum. p. 100.
rationes animalium inter patrones et pastores quando fieri debeant. p. 64.
rationes inter patronos et pastores seu celnicos fiant usque ad unum annum post relictam compagniam. p. 84.
ad *rationem* vocatus si non venerit, cadat de iure suo. p. 12. 32.
rationem, qualem vicini Curzulensibus faciunt, talem et Curzulenses eis faciant. p. 23. 42.
recedentes de Curzula non possint alienare bona stabilia. p. 96.
recedentes ab insula non possunt alienare bona sua. p. 208.
rector non observet, nisi quod est confirmatum per ducale dominium. p. 160.
rectores furantes de bonis communis puniantur iuxta tenorem partis captae in Rogatis. p. 147.
recusatio judicum vel consiliariorum consanquinitatis causa fieri potest. p. 13. 33.
reformatio nulla capi possit, nisi consensu majoris partis ex quinquaginta in consilio praesentibus consiliariis. p. 86.
reformatio nulla frangi possit, nisi consentiente majori parte consilii, in quo lx consiliarii sunt praesentes. p. 86.
refutatio judicum quando fieri nequit. p. 13. 33.
regimen faciat aperire et legi litteras civitati missas in absentia consilij. p. 54.
regimen possit dare terram et casamentum in scoleo magno. p. 80.

regiminis officium in accusationibus criminalibus. p. 59.
regimen finiat omnes lites tempore sui motas. p. 83.
robator stratae quomodo puniatur. p. 8. 30.
robatores qui occidit defendendo se vel suas res, non puniatur. p. 24. 43.
rustici creati cives, si non servaverint ea, ad quae tenentur cives, civilitate priventur. p. 175. sq.

S.

Sabioncellini non augeant pretia rerum venalium, id est ovorum, pullorum, haedorum, agnorum et pellium. p. 206.
saburna a patronis navigiorum exoneranda in Purpurella. p. 203.
sacerdotes non esse possint commissarii, nec procuratores nisi parentum, vel fratris. p. 101.
sacerdotes pignora ad incantum emere possint pro usu suae domus. p. 78.
salarium judicum. p. 13.
salarium et stipendium omnium officialium triremium statuitur, cum declaratione, quis et quantum habere debeat. p. 249. sq.
salinae suspenduntur. p. 142.
salis ordinamentum observetur. p. 19. 40.
salis denarii concessi communitati pro reparatione murorum. p. 178. sq.
scalae per urbem non aedificantur sine licentia comitis. p. 244.
scopulus fratrum minorum scti. Francisci non incantandus. p. 156.
scribae triremium, vel aliarum navium sint cives nati, vel per privilegium facti, non autem forenses p. 163. sq.
sententiae tam civiles, quam criminales ferantur a comitibus habita opinione judicum suorum. p. 258.
sententia a comite, vicario, rectore vel judicibus lata non possit infringi per eorum successores. p. 51.
sententia super quacumque re promulgetur. p. 13.
sententia criminalis, quae non transit yperperos x. appellari non possit. p. 93.
sententiam si comes vel judices contra statuta tulerint, emendent parti appellanti damnum et interesse. p. 97. sq.
sententiae non possint accipere poenam quarti. p. 100.
servus si furtum fecerit domino, fustigetur et bulletur in fronte. p. 50.
servus si non explevisset terminum suum, fustigetur. p. 50.
servos nemo Curzulanus emat. p. 81.
servorum mercantias nemo Curzulanus faciat. p. 105.
sforzandi mulierem poena. p. 9.
sigillum communis teneat antiquior judex. p. 44. 46.
sigillum communis servetur in manu majoris judicis Curzulae. p. 113.
sigillum communis Curzulae stet in manibus antiquioris judicis iuxta morem patriae. p. 256.
simiacum non possit esse prope vineas. p. 97.
sindici, a regimine electi, provideant de blado. p. 99.
sindicus non faciat decisiones contra ordines ducales. p. 180.
sinocossa, sive campus faenorum in dolgna Blatta reservatur pro equorum pascuis. p. 185.

Smoquizani possunt renunciare terrena comitatus tempore determinato in statuto; pices extrahere in statu et non alibi. p. 223.
sorores maritentur a fratribus mortuo patre. p. 16. 36.
sorores recipiant pro rata portionem hereditatis patris, si noluerint eas fratres maritare. p. 16. 36.
srituae in vineis destruantur. p. 87.
stabilia bona cum stridis tantummodo vendantur. p. 68.
stabilia bona non relinquantur ecclesiae. p. 77.
stabilia bona possint relinqui ecclesiis. p. 109.
stangatas nemo ingrediatur ad arripiendos pisces. p. 204. 216.
statutorum reformationum et consuetudinum confirmatio. p. 140. 146. sq. 160. 167. 185. sq.
successionis ordo in bona defuncti sine testamento. p. 17. 37. sq. 59.
summario jure procedat regimen Curzulae in lite forensis, coram judicio Curzulae agentis. p. 116 sq.
supracomiti triremis sint nobiles, reliqui officiales et homines ex populo. p. 192.

T.

tabernarius non teneat tabernam apertam post sonitum campanae secundum. p. 11.
tangere animal quando excoriatur a beccharis nemo audeat, sed accipiat a manibus ipsorum quantum opus habuerit. p. 211.
tarifa cancellariae Curzulensis. p. 262. sq.
terminus, infra quem fiant accusationes criminales et civiles. p. 57. sq.
terminus, intra quem furtum accusandum est. p. 8.
terminum, si quis petierit, dein autem non venerit ad placitum, cadat ab omni jure suo. p. 21. 41. sq.
terminus cooperiendi domum in casamentis disordinatis. p. 74.
terram alienam nemo intret sine licentia. p. 21. 41.
terrena comitatus possunt renunciari ad normam statuti in forma praescripta. p. 223.
terrena communitatis, per quoscumque occupata revertantur in communitatem. p. 220.
terrae datae comitibus ad seminandum non possunt plantari. p. 146.
terrena alia pro pascuis, alia pro vineis, alia pro seminatione, quae plantari non possunt sub poena ducatorum D. comiti, si concederet licentiam. p. 159. sq.
testamenta quomodo conficiantur. p. 17. 38.
testamentum in scriptis quomodo fieri possit. p. 108.
testamentum inter pluria primum valeat. p. 17.
testamentum inter pluria ultimum valeat. p. 38.
testamenta tempore mortalitatis facta, releventur praeterita mortalitate cum illis testibus, qui sese reperuerint. p. 126.
testari possit quisque plus filiis quam filiabus, non tamen uno filio vel filiae plus quam alijs filiis vel filiabus. p. 81.
testium duorum fidei credatur usque ad yperperos decem. p. 79.

testis unus fide dignus credatur usque ad grossos duodecim. p. 79.
testificatio non suscipiatur ab yperperis decem supra, excepto casu rationum patronorum ac pastorum. p. 79.
testificatio contra mortuum quando sit valida. p. 96.
testium duorum probatio in qualibet causa civili et criminali plene sufficiat. p. 116.
testes, nisi vocati, non acceptentur. p. 96.
testes, qui esse non possint. p. 15. 35.
testes pro cognatis testimonium perhibere non possint. p. 15. 35.
testium ad judicium venire recusantium poena. p. 5.
testes in causa homicidii vocati, venire vel testimonium praebere recusantes, quomodo puniantur. p. 26.
testificantes contra commune quomodo puniantur. p. 46.
testium false testantium poena. p. 5.
testis falsum testimonium dicens, restituat damnum, perdat veritatem et credentiam et xv. yperpera. p. 10. 31. sq.
theda non extrahatur. p. 213.
theda non extrahatur per forenses, bene tamen per Curzulenses cum suis barchis. p. 237.
thedae extractio forensibus iterum vetatur sub poenis ipsam amittendi. p. 252. sq.
tortura quando curia uti possit. p. 63.
tramissum quisque, qui receperit, presentet et consignet iuxta commissionem sibi factam. p. 117.
trentesimi pecuniae conceduntur communitati. p. 178. sq.; 181. sq.; 195; 217 sq.; 234.
trentesimi absolutio non conceditur. p. 141.
trigesimum quilibet possit emere, colligere et tenere. p. 94.
triremes armandae ad normam partis captae in consilio Rogatorum. p. 163. sq.
triremis armanda ab insula, in qua nobiles sint supracomiti et reliqui officiales ex populo. p. 192.
turcimanus a comite eligatur unus de populo. p. 237.
tutores iuvenibus, insensatis ac feminis det regimen. p. 45.

U. V.

ad *usuram* nemo det neque recipiat denarios. p. 24. 43.
uxori occisi commune debeat providere. p. 5.
vascelamen cumuletur per regimen, nemoque vascelamina devastet. p. 90.
vassellamina barchizans tempore vindemiarum quantum recipere debeat. p. 119.
venditio possessionum per propinquos possit recuperari. p. 45.
venditiones mercium cum pondere civitatis fiant. p. 70.
Veneti tractentur Curzulae, sicut Curzulani Venetiis. p. 126.
verberans vel scapilans unus ex judicibus maioribus personam aliquam, quomodo puniatur. p. 29.
verberatus, non habens testes, quomodo probetur accusationem suam. p. 58.

vestimentum emens a personis de locis morbosis venientibus sit forbannitus. p. 54.
viae aptentur per insulam, nemoque audeat eas destruere. p. 87.
vicarius ut vadat extra Curzulam, nemo petat. p. 88.
vicini Curzulensium qui sint. p. 23. 24. 42.
de *victualibus* ordinamenta seruentur. p. 11. 32.
vidua si denuo maritare se noluerit possideat dotes suas et omnia bona viri sui. p. 16. 37.
vidua, si voluerit se maritare, extrahat tantum dotes suas. p. 16. 37.
viduatus maritus nihil bonorum uxoris alienare possit sine voluntate proximiorum uxoris defunctae. p. 37.
viduus pater liberis suis aequaliter distribuat bona materna si secum stare noluerint. p. 37.
viduus filiam teneatur maritare vel dare ei partem suam. p. 37.
viduus non habens heredem ex uxore mortua teneat bona eius dotalia, donec denuo uxorem ducat. p. 37.
villa quaevis pasculet animalia in suis confinibus. p. 52.
villa, in cuius districtu comburetur simiacum, emendet damnum. p. 78.
vindemiae non fiant ante tempus ordinatum. p. 76. sq.
vineas alienas devastans quomodo puniatur. p. 22. 42.
vineas alienas comburens vel devastans perdat manum dexteram. p. 49.
vineas qui non laboraverit, nihil de eis vindemiet. p. 97.
vineam nemo planctet ubi prius non fuere. p. 80.
vini ordinamentum observetur. p. 19.
vinum sine ordinamento comitis nemo vendat. p. 11.
vinum novum possit quisque in vineis suis vindemiare. p. 99.
vinum ad tabernam vendi non possit, nisi soluto prius datio. p. 69.
vinum ad spinam vendentes solvant pro datio unum de septemdecim. p. 248.
vini venditor non deneget vendere dictum vinum hora licita. p. 54.
vinum non vendatur extra civitatem in burgo. p. 208. sq.
vinum qui voluerit portare extra insulam, possit vindemiare. p. 102.
vinum Venetias ductum a Curzulensibus solvit datium sicut solvunt Sibinicenses et Spalatini, id est medium datium. p. 141.
vinum Venetias ductum solvit ducatum unum cum dimidio pro amphora de datio, si tale vinum est suorum reddituum, non vero emptum, quia tunc solvit integrum datium. p. 157. 160.
vinum nisi Curzulanum nemo Curzulanus emat nec vendat. p. 93.
vinum forense nemo ad insulam conducat. p. 53. 90.
vinum forense Curzulani non barchizent. p. 61.
vinum forense non conducatur ad civitatem vel insulam nisi in casu generalis necessitatis et defectus vini, quae necessitas solum cognoscatur per commune. p. 177.
vinum de Puncta et aliunde ducatur directe Venetias et non alibi per Curzulenses sub poena contrabandi; nec per consilium, vel per rectores potest prohiberi talis extractio et si prohiberent, non sunt obediendi. p. 160.
violans nobilis nobilem virginem, quomodo puniatur. p. 60.
violans nobilis nobilem maritatam quomodo puniatur. p. 60.
violans nobilis rusticam maritatam, quomodo puniatur. p. 60. sq.

Z.

zapinos prope mare nemo incidat. p. 90.
zapinos nemo comburat. p. 90.
Zernovini, Smoquizani et Blattenses gravati a rectore solvendi pro terrenis non seminatis frumentum pro avena, vel hordeo, compareant coram sindicis et probato gravamine, referent, quod fuerit justitiae et rationi consentiens. p. 223. sq.
Zernovini sicut et Blattenses, Smoquizani et omnes villici possunt renunciare terrena comitatus tempore determinato in statuto. p 224.
Zernovini et alii villici pices suas ducant ad civitatem et ibi expectato uno die, si aliquis civium vellet emere, possint, quod remanet, vendere in statu Veneto et non alibi, sub poena ducatorum c. et amittendi picem. p 224. sq.
Zernovini et alii villici emendent damna facta in domibus peculiarium personarum in suis casalibus existentibus ad normam statuti et ad regulam inventarii, quod quisque tenetur presentare in manibus judicis vel plazarii. p. 225.
Zernovini et alii villici in collectis non graventur insciis eorum procuratoribus, ut ab ipsis habita informatione veridica subire quisque cogatur onus, quod fuerit justum. p. 225. sq

GLOSSARIUM.

Alliga (aligo) — linum, quo pisces colligabantur.

ambasciata (mittere -m) = ambassiata *(ambassade)* — legatio.

ambasciator = ambassiator, ambaxiator — legatus, interruntius oppidi districtualis, Curzulam ad pertractandas causas publicas missus.

anchoragium — tributum, solvendum pro facultate figendi ancoram in portu.

angariae — operae publicae, quae popularibus civitatis et insulae Curzulae imponebantur.

arengum (*arengare* = concionari) — conventus publicus, forum publicum. Curzulae *arengum* nihil aliud nisi plenum et generale consilium civitatis et insulae significat.

arra — terra culta, exarata; haud dubie et sulcus.

azafare — arripere („si aliquis arriperet, id est *azafaret*... carnes" — p. 217.).

bailia — auctoritas, potestas („regimen habeat libertatem et *bailiam* faciendi accordationem" p. 80.).

ballota — pilula seu glans ferrea vel plumbea (ad ferrendum suffragium). ballotare — ballotis seu calculis ferre suffragium. (cf. cap. CXXXVII. Stat.)

barchiçare = barchizare — barca (barcha) sua adducere insulam (nemo audeat... „*barchiçare* uinum forense, nec mercari cum alio uino, nisi Curçulano" — p. 61.).

bastasius (βαστάζω — porto, bajulo) — bajulus — humeris onera portans („conducentibus bladum commune teneatur dare magaçinum et *bastasios*" — p. 44. e. a.)

bastasia — naviculae apud Dalmatas species sed et quodvis aliud vehiculum („si non erunt custodes ad bladum portandum.. reperiantur *bastasia*" — „dentur *bastasia* et magazeni" — p. 127.).

bazariota — mercator, qui rem emit, revendendi eam causa majori pretio. („emunt pisces et salant causa reuendendi" — p. 205.).
Cf. v. *bazzar*, *bazzaro* ap. T.: „I Turchi, e quindi gli Slavi sudditi ai Turchi e altri Slavi ancora, usano *pazar*, voce persiana, nel doppio senso di Mercato, cioè del prezzare le cose per comprarle e venderle, e del luogo ove concorresi a comprare e vendere di molte cose."

berlina — poenae infamantis species („meretrix.... poni debeat *ad berlinam* et stare per vnum diem" p. 76.). — Ferro rotondo nel quale si mette il collo de malfattor.

bernestra — linteamen v. alia vestis lintea („balneando linum seu *bernestram*". p. 93.).

bladum — triticum cujusvis generis; interdum quodvis granorum genus, frumentum, siligo, hordeum, avena etc. („in campis segetes uel fru-

menta, uel *bladum*, uel legumina." p. 8. — „ad factum possendi extrahere *blada*..... nolumus ut... extrahant *ipsa frumenta uel blada*. p. 164. e. a.).

Biada (it.) — „Nome generico di tutte le semente delle piante frumentacee, come grano, orzo, vena e sim. E delle piante stesse ancora in erba."

bombarda — tormentum bellicum.

bullare — ferro candenti reum inurere („bulletur vna impressione" — p. 7.).

bussulus — cista, pyxis, qua colliguntur suffragia („consiliarius teneatur ponere ambas manus *in bussulis* et.. ponere ballotam" p. 62.).

calcinaria — fabrica sutoris.

caligarius — sutor.

cerdo — sutor („nullus *cerdo* possit tenere calcinariam in ciuitate". p. 85.).

canepa — cella vinaria („vinum de *canepa*" p. 115.).

capisoldum = capisolidum — capitalis solidus, qui ex pretio rei venditae domino exsolvitur; idem quod *laudimium*.

capitale — aestimatio rei furatae aut ablatae („ille, cui furtum factum fuerit, habeat suum *capitale* et alia diuidantur per medium" p. 22.).

caristia — annonae caritas vel penuria. („si in ciuitate et insula esset *caristia* et non esset de uino insule" — p. 53.).

celnich = celnicus — unus ex minoribus officialibus civitatis, super pastores animalium constitutus („nullus *celnich*.... nec alter officialis... supra brauarios, uel pastores" p. 47.)

chacia — via, per quam aguntur animalia ad pascua; terra culta, quae non includitur per murum.

clibanaria — pistrix, furnaria.

copa — navicula — parvulum navigium.

cossarum — cella, ubi siliqua vel aliae fruges conservantur; idem ac *caveria* — cella vinaria, taberna.

cursarius — praedo maris, pirata.

duana = doana — 1) aedes, in quibus fiscales reditus, vectigalia, portoria et caetera id genus tributa pro mercibus, et mercium transvectione inferuntur.

2) pensitatio s. tributum (= *datium*), soluendum ab illis, qui victualia diversi generis ad civitatem conducunt, ibique vendere vel ipsi consumere volunt. (cf. p. 122.).

datium — v. s. v. duana, 2).

exenium = xenium — donum, munus, oblatio, facta officialibus, corrumpendi eos causa.

follus — desipiens, fatuus, stultus.

frustare — flagellare, flagris caedere.

fusta (biremis) — celox, navis praedatoria, myopăro („*fusta* vel biremis" — p. 176)

gades — sepes, limes, terminus, meta („fiant *gades* et confinia more antiquo" p. 77.).

gai (= *haie*; gadir enim Poenorum lingua sepes est) v. *gades*. Cf. p. 91. cap. XC.

gastaldio = gastaldus — praefectus loci, praedii. vel villae, villicus;

custos, cujus erat prosequi fures, atque reperire furta, per insulam facta („instent *gastaldionibus* ad furta reperienda — p. 75.).

gniua — terra culta, ager novalis, arvum.

graniza — limes, meta („ponantur confinia... et *granize* incidantur" — p. 89; *granize* videntur hic lapides, vel arbores esse, ad distiguendos fines signo aliquo signati, vel incisi.)

grassina = grassia = grassa — annona quaevis („quicumque emit *grassinam* et blada cuiuscunque sortis" — p. 198. „super facto frumenti, bladi ac omnis *grassae*" — p. 232.)

incantare — auctionari, sub hasta vendere (vel locare), — vincere aliquem pretio suo, supra s. plus adjicere („quicunque *incantabit* aliquam personam in emendo" — p. 87.).

incantum = incantus — auctio, — res, quae sub hasta publica venditur („possit emere aliquem *incantum*" p. 78.).

insensatus — sensus privatus, sensu carens.

lania = laniena (κρεωπώλιον) macellum, officina, in qua laniantur ac venduntur carnes, — beccharia („nemo audeat ingredi... intus *laniam* siue beccharia" p. 216.).

lanius — κρεωπώλης, κρεουργός, qui carnes in carnario vendit populo: a laniandis pecudibus, quod eas concidat lanietque; — beccharius („nullus *lanius* siue beccharius.... uendere possit carnes alibi, quam in beccharia" — p. 216.

las — (λᾶς — vicus) — laneus, mansus, ager noviter seminatus („vbicumque fierit *las* et seminabitur" — p. 82.).

ligonizare — ligone fodere, versare glaebas ligonibus, („qui *ligonizaret* terram vel vineam" — p. 118.).

loqua — lavatorium — πλυσιμόν („in aliqua *loqua* non audeat aliqua persona lauare" — p. 89.).

manaria — batillum, falcula, (gal. faucille, serpette, it. manarino, quod ad manum facilis sic dicta.)

mandra = mandria (it.) — septum pecudum, stabulum. („si quis... combuserit alienam domum, *mandram*, copam, uel metam bladi" — p. 49.)

met a (bladi) — acervus segetum, frugum.

maza — clava („maza de ferro; alia preter quam de ferro" — p. 6.).

mustum (vinum) — vinum novum, nondum purgatum — (τὸ γλεῦκος — ὁ οἶνος ὁσίραιος).

naulum — portorium (tributum in portu solvendum) pro trajectione variarum mercium.

ograda (sl.) — sepes, limes, meta. V. *gades*, *granize*.

passica (sl.) — silva caedua („nemo possit incidere nemus, faciendo *passicam*" p. 87.

pelliciarius — opifex, qui conficit vestimenta pellicia; puto etiam sutor; („sunt nonnulli cerdones, siue *pelliciarii*" — p. 210.).

pergula — 1) vitis species;

2) προβολή — pars domus exporrecta et propendens, seu locus apertus, extra parietem porrectus et modo tectus, modo sub dio positus.

pistaldus = prestaldus = pristaldus — officialis, cujus erat indagare animalia furtim ablata; executor judicum nobilium — (p. 24.).

planca (πλάξ) — tabula plana; maceries; assis (roborea). („nemo accipiat lapidem, vel *plancas* de aliquo casamento" — p. 83).
plegius — fidejussor — („datiarii in termino dierum octo dent *plegios*". — p. 243.).
plezaria = plaeçaria = piezzaria (*plejaria* = mallevadoria) — cautio, vadimonium („det *plezariam* soluere iudicatum" — p. 14.).
postichus = polsticus = polschich — unus ex officialibus minoribus super pastores constitutus (p. 47; — „neminem ex pastoribus insulae.... eligi posse in *postichum*" — p. 247.). — posticorum erat etiam custodire hortos etc. ne quis damna ibi faciat pascendo ibidem animalia, facere aestimationem damni illati atque accusare damnificatores (p. 77. 121.).
proposta = proposita — quod proponitur, ut de eo statuatur. („comes... ponat *propostam* et conclusa *proposta* debent partiri ballote" — p. 62.).
pudarius — minor officialis („habens custodire campos seu uineas" p. 60.).
rescatare (it. riscattare) — redimere.
rivata — ni fallor — rivulus s. canalis ad lavandas pelles („nullus cerdo possit facere calcinariam nec *riuatam*" — p. 85.).
robare = derobare — furari, expilare, *robam* i. e. vestem eripere. („quicunque *robauerit* stratam in terra, nel in mari" — p. 30.).
robator = roberator — latro, fur;
saburna = saburra — sabulum, et quidquid in sentinam navis certa mensura congeritur, ne instabilis sit et ventorum vi evertatur. („nemo nauigij patronus audeat exonerare *saburnam* in puncta S. Nicolai" — p. 203.).
scaltirimentum (it. scaltrimento = scalterimento — astuzia, accortezza) — versutia, astutia.
scapilare — verberare, scapis seu fustibus caedere.
scorticare — scortiare — excoriare, pellem detrahere.
sforzare (it. sforzo — vis) — vim inferre (mulieri), violare, per vim stuprare („si aliquis *sforzauerit* mulierem" — p. 9.).
simiacum — pascuum, pastio pecuaria („las prope... *simiaci* claudat [patronus] aliter damnum sit super patrono ipsius las si pascularetur" — p. 78. — vbi fieret las.... prope *simiacum*, nullum damnum emendetur, si... fiet per animalia" — p. 82.).
sinocossa (sl.) campus feni — χορτοκόπιον.
somerius — jumentum onerarium, s. sarcinarium.
spata = spatha (σπάθα, τὸ ξίφος) major gladius, ensis (quod sit spatiosa, ampla et lata.)
spina — manubrium epistomii. („ad *spinam* vinum vendere" — p. 242.).
squassus — (it. squasso — scossa impetuosa) — succussio.
sritua — hoc nomine Dalmatae genus quoddam milii appellant („unusquisque teneatur destruere *srituam* in vineis... videlicet secando ante semen et zapando deinde a fundamento" — p. 87.).
starium = stara — sextarius.
statera (σταθμός, ζυγός) — instrumentum, quo res sine lancibus ponderantur; trutina, quae scapo constat punctis distincto, quae pondera discriminant.

stictium (rad. *steg*, sicuti in verbo *praestigiae-arum*) ni fallor-laterna caeca s. surda. (si quis inuentus fuerit in nocte.... sine lumine uel *stictio* igneo ardente" — p. 11).

strida (it. strido) — clamor („fiat *strida* per civitatem, qui uellet emere" — p. 198. — „in *stridis* et proclamationibus" — p. 68.).

stridare — per praeconem summonere.

tansare (= it. tassare) — aestimare.

tinatium = tinum = tinale — vas grande ligneum tam lavationibus quam condendis vinis paratum.

trigesimarius = trentesimarius — officialis, cujus erat datium *trigesimi* colligere (Cf. *cap.* CLXIII. et CLXIII *Reform.* de hoc datio.)

triturare — excutere frumenti grana terendo („non veleat laborator bladum *triturare* vel battere" — p. 118.).

vascellamen = vassellamen = vassellum — vas, vasum, dolium, vasculum. („pro quolibet *vasselo*, pleno capacitatis modiorum nouem" — p. 119.).

veges = vegeticulus — vas vinarium, dolium.

vlischia — domus apium — apiarium.

zapare = zappare — terram *zappa* seu ligone fodere (a fundamento *zapando* — p. 87.).

zapinus — (it. zampino) — pinus (silvestris). („incidere *zapinos* ad faciendum pegulam — p. 90.).

zeliga — (it. la sega) — serra. („forensibus lignamina incidentibus quisque insulanus possit *zeligam* accipere — p. 92.).

zopula — navicula.

OMISSA ET CORRIGENDA.

Pag. 5. versu 6. loco: perceperit, lege: preceperit.
„ 8. „ 28. „ Cap. XI. „ Cap. IX.
„ 19. omissa est ad v. *partes* (v. 4.) ponenda *adnotatio:* „Quoad emendationem corruptae huius lectionis cf. pag. 40. adn. 1.“
„ 20. versu 28. loco: iudicatum, lege: iudicatus.
„ 44. „ penult. loco: antem, lege: autem.
„ 79. „ 29. loco: Cap. XXVII., lege: Cap. XXVIII.
„ 91. „ 25. „ plactandum, lege: planctandum.
„ 95. „ 8. „ Cap. LVII., lege: Cap. CVII.
„ 100. „ 13. „ posst, lege: post.
„ 113. omissa est ad v. *Statuti* (v. 4) ponenda *adnotatio:* „Cf. *cap. LXXI. Statuti.*“
„ 123. versu 26. loco: ipsivs, lege: ipsius.
„ 172. „ 17. „ cacellarij, lege: cancellarij.
„ 200. „ 27. „ carues, lege: carnes.
„ 225. „ 13. „ casse, lege: case.
„ 243. „ 35. „ iudexdi ebus, lege: iudex diebus.
„ 245. „ 28. „ audet, lege: audeat.
„ 272. „ 38. „ strituae, lege: srituae.

U knjižarnici Lavoslava Hartmána u Zagrebu mogu se dobiti knjige, koje izdaje jugoslavenska akademija znanostî i umjetnostî, koje izlaze njezinom pomoću i koje su prešle u njezinu svojinu:

Rad jugoslavenske akademije znanostî i umjetnostî. Knjiga I. do XIX. U Zagrebu 1867—1872. Ciena svakoj knjizi 1 for. 25 novč. a. v.

Rad jugoslavenske akademije znanostî i umjetnostî. Knjiga XX. do XXXVII. U Zagrebu 1872—1876. Ciena svakoj knjizi 1 for. 50 novč. a. v.

Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium. Vol. I. II. III. IV. V. **Listine o odnošajih izmedju južnoga slavenstva i mletačke republike.** Skupio S. Ljubić. Na sviet izdala jugoslavenska akademija znanostî i umjetnostî. Knjiga I. II. III. IV. V. U Zagrebu 1868. 1870. 1872. 1874. 1875. Ciena prvim trim knjigam po 3 for. a. v., četvrtoj 4 for. a. v. a petoj 2 for. 50 novč. a. vr.

Monumenta historico-juridica Slavorum meridionalium. P. I, v. I. **Statuta et leges Curzulae.** Zagrabiae 1877. Ciena 3 for.

Stari pisci hrvatski. I. **Pjesme Marka Marulića.** Skupio I. Kukuljević Sakcinski. Na sviet izdala jugoslavenska akademija znanostî i umjetnostî. U Zagrebu 1869. Ciena 2 for. a. v.

Stari pisci hrvatski. II. **Pjesme Šiška Menčetića Vlahovića i Gjore Držića.** Skupio V. Jagić. Na sviet izdala jugosl. akademija znanostî i umjetnostî. U Zagrebu 1870. Ciena 2 for. a. v.

Stari pisci hrvatski. III. **Pjesme Mavra Vetranića Čavčića.** Dio I. Skupili dr. V. Jagić, dr. I. A. Kaznačić. Na sviet izdala jugoslav. akademija znanostî i umjetnostî. U Zagrebu 1871. Ciena 2 for. a. v.

Stari pisci hrvatski. IV **Pjesme Mavra Vetranića Čavčića.** Dio II. Skupili dr. V. Jagić, dr. I. A. Kaznačić i dr. Gj. Daničić. Na sviet izdala jugoslavenska akademija znanostî i umjetnostî. U Zagrebu 1872. Ciena 2 for. 50 novč. a. v.

Stari pisci hrvatski. V. **Pjesme Nikole Dimitrovića i Nikole Nalješkovića.** Skupili dr. V. Jagić i dr. Gj. Daničić. Na sviet izdala jugosl. akademija znanostî i umjetnostî U Zagrebu 1873. Ciena 2 for. a. v.

Stari pisci hrvatski. VI. **Pjesme Petra Hektorovića i Hanibala Lucića.** Na sviet izdala jugoslavenska akademija znanostî i umjetnostî. U Zagrebu 1874. Ciena 2 for. a. vr.

Stari pisci hrvatski. VII. **Djela Marina Držića.** Na sviet izdala jugoslavenska akademija znanostî i umjetnostî. U Zagrebu 1875. Ciena 3 for. austr. vried.

Stari pisci hrvatski. VIII. **Pjesme Nikole Nalješkovića, Andrije Čubranovića, Miše Pelegrinovića i Saba Mišetića Bobaljevića i Jegjupka neznana pjesnika.** Na sviet izdala jugoslavenska akademija znanostî i umjetnostî. U Zagrebu 1876. Ciena 1 for. 70 novč.a. vr.

Starine. Izdaje jugoslavenska akademija znanostî i umjetnostî. Knjiga I. II III. IV. V. VI. VII. VIII. U Zagrebu 1869. 1870. 1871. 1872. 1873. 1874. 1875. 1876. Ciena I. knjizi 1 for. 25 novč. a v., VII. 2 for. a. v., a ostalim po 1 for. 50 novč. a. v.

Izprave o uroti bana Petra Zrinskoga i knèza Fr. Frankopana. Skupio dr. Fr. Rački. U Zagrebu 1873. Ciena 3 for.

Vetera monumenta Slavorum meridionalium historiam illustrantia. Edidit A. Theiner. Tomus I. Romae 1863. Ciena 8 for. a. v. Tomus II. Zagrabiae 1875. Ciena 10 for. a. v.

Pisani zakoni na slovenskom jugu. Bibliografski nacrt dr. V. Bogišića. Na sviet izdala jugoslavenska akademija znanostî i umjetnostî. U Zagrebu 1872. Ciena 1 for. 25 novč. a. v.

Zbornik sadašnjih pravnih običaja u južnih Slovena. Knjiga I. **Gragja u odgovorima iz različnih krajeva slovenskoga juga.** Osnovao, skupio, uredio V. Bogišic. Na sviet izdala jugoslavenska akadedemija znanostî i umjetnostî. U Zagrebu 1874. Ciena 6 for. a. v.

Rěčnik lěčničkoga nazivlja. Sastavio dr. Ivan Dežman. Troškom jugoslavenske akademije znanostî i umjetnostî. U Zagrebu 1868. Ciena 1 for. 50 novč. a. v.

Flora croatica. Auctoribus Dr. Jos. Schlosser et Lud. Farkaš-Vukotinović. Sumptibus et auspiciis Academiae scientiarum et artium Slavorum meridionalium. Zagrabiae 1869. Ciena 6 fl. a. v.

Dvie službe rimskoga obreda za svetkovinu sv. Ćirila i Metuda izdao Ivan Berčić. Troškom jugoslavenske akademije znanostî i umjetnostî. U Zagrebu 1870. Ciena 1 for. a. v.

Historija dubrovačke drame. Napisao prof. Armin Pavić. Izdala jugoslavenska akademija znanostî i umjetnostî. U Zagrebu 1871. Ciena 1 for. 25 novč. a. v.

Historija književnosti naroda hrvatskoga i srbskoga. Napisao V. Jagić. Pomoću jugoslavenske akademije znanostî i umjetnostî. Knjiga I. Staro doba. U Zagrebu 1867. Ciena 1 for. 20 novč. a. v

Povjestni spomenici južnih Slavenah. Izdaje Ivan Kukuljević Sakcinski. Knjiga I. U Zagrebu 1863. Ciena 3 for. a. v.

Rječnik iz književnih starina srpskih. Napisao Gj. Daničić. U 3 knjige. Ciena cielomu 6 for. a. v.

Nikolsko jevangjelje. Na svijet izdao Gj. Daničić. Ciena 1 for. 30 novč. a. v.

Život sv. Save i Simeuna. Od Domentijana. Na sviet izdao Gj. Daničić. Ciena 1 for. 30 novč. a. v.

Životi kraljeva i arhiepiskopa srpskih. Od Danila. Na svijet izdao Gj. Daničić. Ciena 1 for. 30 novč. a. v.

Poslovice. Na svijet izdao Gj. Daničić. U Zagrebu 1871. Ciena 1 for.